Digitized by Google

6
10-a
59

6
6 E
17

6-10. a 59
4
e
50
14-1-20

Digitized by Google

ORATIONES AESCHINIS ET DEMOSTHENIS INTER SE CONTRARIÆ à Dionyſio Lambino Monſtrolienſi litterarum Græcarum in ſchola Pariſienſi interprete, & doctore Regio in Latinum ſermonem conuerſæ.

Ad Michaëlem Hoſpitalem Galliæ cancellarium, virum clariſſimum.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

A Colleg. Rom. Catal. Bibl. Card.

A Soc. Jesu Inscr. Bellarm.

Βασιλεῖ τ' ἀγαθῷ, κρατερῷ τ' αἰχμητῇ.

LVTETIAE CIↃ. IↃ. LXV.

Apud viduã Guil. Morelij in Græcis typographi Regij.

70.7.2

2

ERRATA SIC CORRIGITO

pag. 8. *habes in murorum refectionem,*
9. *coarguunt &*
14. *quæ in contionem*
26. *Sed cùm primùm in Eubœam*
31. *ei oppignerauerunt*
51. *paucorum dominationi ſtuden-*
59. *ſcriptum eſt, ſcriba vobis*
88. *quámque iuſtam*
96. *plana fient.*
101. *habuit tum in Græcos*
131. *& ſpecioſas nacti, principatum ad*
140. *difficilibus reip. temporibus*
144. *& tres expediendæ*
149. *& cogitare vnà cum*
159. *incedo: quo*
ibid. *præbuiſſet, eo ipſo*

D. Lambinus MICHAELI HOSPITALI GALLIAE CANCELLARIO SAPIENTISSIMO, DOCTISSIMO, ET ELOQVENTISSIMO VIRO S. D.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

MEmoriæ proditum eſt à bonis auctoribus, Michaël Hoſpitalis, priſcos illos Gallos, maiores noſtros vltimos, Herculem optimè de hominum genere meritum, quem Ogmium ſua lingua appellabant, non diſsimili, atque Græcos, religione coluiſſe: ſed longè diſsimili tamen habitu & figura conformatum pingere conſueuiſſe. Eum enim admodum ſenem, partim caluum, reliquo capillo caneſcentem, rugoſum, & torrida cute aridum pingebant, adeò vt Iapeti cuiuſdam, aut Saturni, non Herculis ſpeciem præberet. Neque verò eſt quòd quiſquam ſuſpicetur, quemuis potius, quàm Herculem, hac pictura expreſſum fuiſſe. Cultus enim atque ornatus planè erat Herculis: quandoquidem & pelle leonis amictus erat, & dextra clauam tenebat, & læua arcum gerebat, & ex humero pharetra pendebat. Quid multa? ſi imago ſolida eſſet, ſi in ea ſanguis & ſpiritus, & ratio ineſſent, Hercules germanus erat. Habebat hęc pictura aliud admirabile, & pęne dicam, incredibile. Ingẽtem hominum multitudinem auriculis religatam trahebat. Vincula porrò erant catenulæ tenues ex auro & electro affabrè factæ, monilibus pulcherrimis ſimiles. Homines autem illi tametſi catellis ita infirmis & fragilibus traherentur: neque fugam meditabantur tamen, cùm facile effugere poſſent, ſi vellent: neque aut toto corpore reſiſtebant, aut pedibus contrà nitebantur, in aliam partem, quàm quò ducebantur, ſeſe reſupinantes: ſed contrà, libentes, læti, & alacres ducem ſequebantur, quaſi ei, qui ducebat, ſi modò id ex pictura intelligi poſſet, gratulantes, quaſique eum laudantes, atque hortantes, vt ducere, quò vellet, perſeue-

raret:ſtudio ſequendi ita vincula laxantes, vt & ducem anteuertere velle,&, ſi ſoluerentur, moleſtè laturi eſſe viderentur. Sed ne id quidem prætereundum eſt, quod in ea pictura abſurdiſsimum erat. Nam cùm pictor nihil, cui ſummam catenam annecteret, haberet, quoniã dextram claua, læuam arcus iam occupaſſet, extrema Herculis lingua perforata, fecit illos ex ea trahi, Herculis facie in eos obuerſa, hilara, & ſubridente. Ac talis quidem pictura fuit. Significabat autem primùm vim orationis eſſe maximam, ac tanto viribus corporis maiorẽ, quanto Hercules Mercurio robore corporis antecellit: deinde facundiam ſenilem ſolam eloquentiæ nomine dignam eſſe, ſolámque eloquentiæ vim obtinere: neque id immeritò. Ea enim demùm vera eſt eloquentia, quæ cum prudentia & ſapientia coniuncta eſt. At prudentia & grauitas, propria ſenectutis eſt, quemadmodũ temeritas & leuitas florẽtis ætatis: quod teſtatur his verbis etiã poëtarum princeps Homerus, ὁπλοτέρων φρένες ἠερέθονται, *iuuenum mens vana, leuiſq; e.* Itaque quantumuis licet nõnulli iuuenes interdũ flumine inaniũ verborũ admirationẽ multitudinis excitent, aſſenſúmq; atque approbationem vulgi moueant, à prudentibus tamen exiſtimatoribus neque oratores iudicari debent, neque eloquentes, ſed potius moleſti rabulæ de foro, & inepti clamatores. Hoc vidit idem ille poëta, qui ſeni Neſtori orationem melle dulciorem affingit, non illam iuuenibus vſitatam, hoc eſt prudentia vacuam, atque è labris naſcentem, ſed planè ſenilem, id eſt, prudentiæ, conſiliíque plenam, & grauiſsimas ex alto mẽtis receſſu ſententias elicientem, atque explicantem. Quo nomine princeps ille Græciæ Agamemnon optat vt decem habeat non Aiacis, ſed Neſtoris ſimileis quod ſi cõtigerit, confidit ſe breui Troia potiturũ. Idẽ Troianos oratores facit vocẽ λειριόεσσαν mittere: quaſi quis dĩcat lilij inſtar candidam, & floridam: quid aliud ſignificans, quàm orationem ſenilem non vnà

cum

cũ corpore defloreſcere,atq; exareſcere,ſed vnà cũ prudentia,quã affert ſenectus,vireſcere ac floreſcere? Quid quòd idem eoſdem cicadis ſimileis eſſe dicit? nónne quamuis obſcurius, & φιλοσοφικώτερον, ſine controuerſia tamen innuit ſenum maximè propriam eſſe eloquẽtiam natura? Cicada enim eò quòd ſit animal frigidum,tenue, macilentum, atque exſangue natura, ſenectutem deſignat.itaque Tithonum poëtæ fingunt diu viuendo in cicadam eſſe conuerſum,ſignificantes eum ætate longiſsimè proceſsiſſe. longa enim ætas hominum corpora minuit atque extenuat.quod autem idem ſit ſonorum, vocale,muſicum, & canorum, ſenes eſſe ſuapte natura facundos ac diſertos declarat.Itaque fidicini cuidam interea dum fidibus caneret,chorda vna, quam fortè pulſauerat,rupta,aiunt cicadam,quaſi citharœdo illi ſubſidio veniſſet,ſonum,quem chorda rupta non reddiderat,ſtrepitu ſuo ſuppleuiſſe.Sed redeo ad Herculem.Eum igitur Galli noſtri, illos dico indigenas, &, vt Græco verbo dicam, αὐτόχθονας, exiſtimabant ſapientiſsimum & eloquentiſsimum quendam virum fuiſſe: & vel omnia, quæ ab eo armis geſta & confecta eſſe fabulantur poëtæ, ſapientia,& oratione adminiſtraſſe ac tranſegiſſe, vimque hominibus non claua,non iaculis,non viribus corporis, ſed dicendi facultate,verbis,perſuadendo intuliſſe: (erãt enim verba,celerrima illa,& acutiſsima tela ſcilicet, quæ in animos hominum ferorum penetrabãt, quæ animos agreſtium configebant,ac ſauciabant:) vel, ſi quando arma capere,atque expedire coactus ſit, ea ſic ratione,& conſilio,& eloquentia temperaſſe ac rexiſſe,vt neque vnquam ab humanitate receſſerit, & ſemper belli ſuſcepti ſecundum, atque optatum exitum habuerit. Et rectè. Quid enim minus credibile eſt, quàm, non dicam Iouis filium,ſed eum virum,quem poſteritas propter ſingularia, & plurima in genus hominum merita immortalitati conſecrauit,atque ad cælum extulit, ſolis corporis

viribus vſum, monſtris, & talibus peſtibus orbem terrarum liberaſſe? tyrannos, & iniuſtos, & maleficos homines armis & ferro ſubegiſſe? Nam ſi nihil præter id, quod lacertis, & corporis robore geſtum ſit, diuinos honores, & immortalem gloriam mereatur, multo præſtabāt Herculi gigantes illi θεόμαχοι, & res longè maiores, atque admirabiliores conficere poterant. Sed non ita eſt. Illorum enim vim prudentiæ, atque eloquentiæ expertem, ira deorum, id eſt ſapientium virorum prouidentia perculit atque afflixit: Herculis autem vireis ratione & conſilio temperatas, & cum eloquentia coniunctas, dij immortales adiuuerunt, cóque prouexerunt, vt & à feritate, atq; iniuſtitia orbem terrarum vindicarit, & immortalitatem ſibi compararit. Ne multa, flexanima illa, omniúmque rerum humanarum regina, eloquentia, præſertim ſenilis, primorum illorum hominum vitam ſoliuagam, iniuſtam, violentam, latrocinijs infeſtam, turbulentam, ac ferinam ad cultum ciuilem, iuſtum, legitimum, tutum, pacatum, tranquillum, atque humanum reuocauit, vrbeis condidit, iura deſcripſit, leges rogauit. Huius igitur tanti boni, ac propè diuini, Michaël Hoſpitalis, quòd te videbam in Gallia noſtra principatum obtinere, Regíque noſtro Chriſtianiſsimo Karolo nono, adoleſcenti optimo contigiſſe in conſilio dando non modò Neſtorem, ſed Gallicum quendam Herculem, cuius ſapientia diuina, eloquentiáque ſenili, & præterita reip. vulnera ſanare, & præſentia incommoda leuare, & futura prouidere, ac propulſare poſsit, quódque mecum ſæpe recordabar quantum tibi bonarum litterarum, omniúmque liberalium artium, & linguarum eruditarum doctores ac magiſtri, quos hæc ſchola Pariſienſis innumerabileis habet, & maximè Regij, debeant: cùm vellem tibi meum erga te gratum animum declarare, neq; quicquam haberem te dignum, quod ad te mitterem: duas tamen inter ſe contrarias duorum totius Græciæ eloquentiſsimorum AEſchinis & Demoſthenis orationes

ſupe-

ſuperioribus diebus à me, dum eas meis auditoribus explico, in latinum ſermonem conuerſas, tibi donare, ac dicare conſtitui, non vt tu homo occupatiſsimus eas legeres, qui, ſiquid tibi vacui temporis daretur, Græcas potius, quàm Latinas, præſertim meas, legeres: ſed primùm vt ex hoc qualicunque munere ſingularẽ meam referendæ tibi gratiæ voluntatem perſpiceres: deinde vt tuum vetuſtum erga ſcholam Pariſienſem ſtudium, atq; amorem omnibus notum, & teſtatum, non illum quidem è memoria tua depoſitum, aut obliuione obrutum, ſed occupationum tuarum magnitudine, ac multitudine nonnunquam retardatum, atque interruptũ renouarem, ac refricarem: in qua aduenę quidam & peregrini homines, qui omneis vias pecuniæ conciliandę norunt, cùm oporteat peregrinum in aliena rep. nõ eſſe curioſum, nedum alienum appetere, & parteis alienas ſibi præripere, duobus ſpecioſis, & plauſibilibus nominibus vſurpatis, religionis, & doctrinæ, Rectore huius nobiliſsimæ ſcholæ, iiſque, qui gymnaſiis præſunt, inuitis, ludum diſcendi nuper aperuerunt: iuuẽtutem incautam, diſcendi cupidam, litterarúmque ſtudio flagrantem blanditiis, & inanibus promiſsis à gymnaſiis antiquis auocatam, atque auerſam ad ſe pelliciunt: quaſi verò aut doctores & magiſtri Lutetiæ deſint, aut ii, qui ſunt, non infinitis partibus ſint arrogantiſsimis iſtis & vaniſsimis hominibus doctiores: aut Galli, qui omnium honeſtarum diſciplinarũ, bonarúmque artium gloria excellunt, niſi à peregrinis, & barbaris iſtis doceantur, indocti ſint futuri: aut tutius ſit Gallos, ſuos liberos tradere & committere docendos ignotis & alienigenis, quàm notis & in eodem ſolo natis: aut maiores noſtri hæc tam multa, & ſumtuoſa litterarum gymnaſia eo conſilio ædificarint, vt vel eſſent murium domicilia, vel à peregrinis, ciuibus eiectis, occuparẽtur: aut ſuperiores Galliæ reges non eo animo tot ſingularia iura, quę priuilegia vulgò appellam⁹, in ſcholã Pariſienſem contulerint, vt ea à quàm maxima docentium ac di-

ſcentium multitudine celebrarentur, maximéque florerent: aut clariſsimi viri doctores Regij Adr. Turnebus, Io. Auratus, P. Ramus, Io. Mercerus: ceteri, quos enumerare longum ſit, fruſtrà à Rege docendi muneri præpoſiti ſint: multa præterea contra morem atque inſtituta maiorum magno non ſolùm huius ſcholæ Pariſiẽſis, ſed etiam totius vrbis detrimento moliuntur, & committũt, dum neſcio quo diplomate (quod theologi noſtri improbarunt) freti, vltro ingredi geſtiunt in ædeis alienas, vt inquirant & explorẽt quid quiſque de cæremonijs antiquis & religione ſentiat, dum ſe neque legibus vllis teneri, neque magiſtratibus vllis obtemperare debere, neq; à quoquam in ius vocari poſſe, &, vt Græci dicunt, ἀνυποδίκους καὶ ἀνυπευθύνους eſſe prædicant: quaſi verò aut alium habeâmus in Gallia dominum, ſecundum deum, quàm Regem noſtrum, Karolum: aut princeps vllꝰ externus nouas leges nobis imponere, & nouæ ſectæ inuentores in vrbibus Galliæ, atque adeò in ceruicibus noſtris collocare ſuo iure poſsit: aut deſint nobis probata, & iam vſu recepta religioſorum virorum collegia, & ſodalitia, quæ quamuis magno oneri ſint populo, ſuſtinentur tamẽ à nobis, fouẽtur, atq; aluntur cùm propter vetuſtatẽ, tùm propter pietatẽ, tum ob cognationẽ, & generis cõmunionem: aut quos habet Lutetia theologos doctiſsimos, & clariſsimos, ij neſciãt quæ ſit vera & recta de pietate ſentẽtia, quæque approbata Chriſtiani hominis inſtitutio. Sed hac de re nimis fortaſſe multa, præſertim hoc loco. Te pro tuo in ſcholã Pariſienſem, & in totam Galliam ſtudio, oro atq; obſecro, vt huic quoque cogitationi in tuis maximis curis aliquid impertias temporis, vt prouideas, ne hæc quondam celeberrima & florentiſſima ſchola, in qua amplificanda atque ornanda reges Galliæ ſuperiores tantopere elaborarunt, noſtra negligentia vaſtetur, & defloreſcat. Vale.

ARGVMENTVM ORATIONIS AESCHINIS RHETORIS IN CTEſiphontem, incerto auctore, D. Lambino interprete.

CTeſiphon ſcitum fecit, vt Demoſthenes Demoſthenis F. Pæanieus corona aurea donaretur, eiúſque coronæ prædicatio in theatro fieret ludis Liberi patris, tragœdis iamiam in ſcenam prodituris, & recitaturis: quia aſſiduè res populo Athenienſi optimas atque vtiliſſimas & diceret & ageret. Huius populi ſciti nomine Cteſiphontem in iudicium adduxit AEſchines, tanquam contra leges ſcripti. Affert autem ſumma capita, & cauſæ firmamenta tria: vnum, quòd Cteſiphon Demoſthenem rationum referendarum iudicio obligatum corona donandum cenſuerit, cùm lex vetet, magiſtratum rationibus referendis obligatum corona donari: atque hoc caput pertinet ad quæſtionem, an ſit. Secundum, quòd coronam in theatro à præcone pronuntiandam cenſuerit, cùm lex vetet, quenquam in theatro coronari: & hoc pertinet ad quæſtionem qualitatis. Tertium & poſtremum, quòd falſa decreto complexus ſit. Non enim Demoſthenem eſſe fortem, aut bonum virum, neque corona dignum. Referendum autem etiam hoc eſt ad crimen de decretis contra leges factis, quoniam lex quædam eſt, quæ vetat falſa in decretis perſcribere. Pertinet porrò hoc ad quæſtionem quale ſit. Obiectiones autem occupat treis. Ad primum quidem illud, duas: nempe dicturum Demoſthenem, ſe non eſſe functum magiſtratu: & murorum reficiendorum munus, non eſſe magiſtratum, ſed miniſterium quoddam & curationem. quòd ſi demus, eſſe magiſtratum: at quia de ſuo ſumtum fecerit, & id, quod impenderit, expenſum non tulerit, neque à ciuitate recuperarit, non eſſe ſe rationibus referendis obligatum. quod vtrunque ad quæſtionem an ſit, pertinet. His autem opponit caput coniecturale, quod tamen non probat: Demoſthenem nihil de ſuo largitum eſſe, ſed à ſenatu decem talenta attributa habuiſſe. hoc etiam pertinet ad quæſtionem an ſit. Contra ſecundum autem firmamentũ AEſchinis, cùm Demoſthenes legem aliam proferat iubentem, aut certè permittentem, coronam pro-

nuntiari in theatro, ſi populus auctor fuerit: AEſchines negat, hæc legem eſſe de coronis Vrbanis aut ciuilibus, ſed de externis. hoc & ad quæſtionem an ſit, pertinet. *Ad tertium caput multa ſingillatim affert Demoſthenes. Suſpicatur autem AEſchines, aitque ſibi nuntiatum eſſe, Demoſthenem, defenſionē in quattuor tempora tribuiſſe, ſingulaſque actiones atque adminiſtrationes reip. in hæc tempora partitum eſſe. Ac primum quidem tempus dicit eſſe belli primi tempus, quod bellum Athenienſes cum Philippo de Amphipoli gerebāt, à Demoſthene, & Philocrate compoſitum ac ſedatum: Secundū, tempus pacis Vſque ad illum diem, quo die Demoſthenes pace diremta belli auctor fuit: Tertium, belli ſecūdi, & cladis ad Chæronéā acceptæ: Quartum, præſens tempus, quod Verſatur in ijs rebus, quæ populo Athenienſi cum Alexādro intercedunt. In primo igitur illo tempore, ait eum pacis cauſam fuiſſe, quæ turpis eſſet & ignominioſa. cauſam præterea fuiſſe, quam obrem eam ciuitas in Græcorum communi conſeſſu, cōſilióque non fecerit. In ſecundo, bellum aduerſus Philippum conflauiſſe. In tertio, belli ſacri, & eorum, quæ Phocenſibus acciderunt, & cladis ad Chæronéam acceptæ cauſam fuiſſe, adductis & impulſis Athenienſibus, Vt bello aduerſus Philippum ſuſcepto, & ſocietate belli cum Thebanis facta, coniunctis copijs prælio cum illo decertarent. In poſtremo tempore, quieuiſſe, tacuiſſe, ciuitati denique neque re, neque conſilio profuiſſe, cum ei, ſi Alexandrum odio perſequeretur, populúmque amaret, de patria bene merendi ſumma facultas daretur, abſente Alexandro, & in Aſia lōgè gentium bellum gerente. Deinceps totam Demoſthenis Vitam inſectatur & reprehendit: ipſius etiam Cteſiphontis, ſed breuiter & paucis: in quibus poſtulat à iudicibus, Vt ipſe pro ſe dicat, neque Demoſthenem patronum adhibeat. Summa igitur huius orationis hæc eſt, præcipuáque, quibus eſt Vſus AEſchines, capita, hæc ſunt. Cauſam autem obtinuit Demoſthenes.* *Reprehenditur porrò à quibuſdam AEſchines, quòd in criminibus de decretis contra leges ſcriptis non hæſerit, ſed actiones, & res geſtas Demoſthenis Vituperarit, & accuſarit, cùm ille remp. bene geſſerit: hic tamen contrà hac in re robur, & firmamentum ſuæ cauſæ collocat, his Verbis:* Reſtat autem mihi pars accuſationis, in qua multum ſtudij, operæque pono. hæc autem pars, cauſa eſt, propter quam cauſam Demoſthenes

nes ſe corona dignũ eſſe dicit. *Sed verendũ eſt, ne hoc Aeſchines rectiſsimè atque vtiliſsimè fecerit. Quoniam enim hæc erat omnium de Demoſthene exiſtimatio atque opinio, eum lautiſsimè, ampliſsimè, & magnificentiſsimè remp. adminiſtraſſe, non immeritò putauit frigidam, leuem, nulliúſque ponderis omnem ſuam de decreto contra leges ſcripto orationem futuram, niſi hanc hominum opinionem in eorum animis inſitam euelleret, & nouam insereret, nempe Demoſthenem ciuem eſſe maleuolo in populum Athen. animo, turpitérque & perditè remp. adminiſtraſſe. Iccirco in hoc maximè elaborauit, & in hac accuſationis parte plurimum immoratus eſt. Omnino reprehendere poſsit aliquis procemium, vt tragicum & nimis elaboratum, & accuratum, & epilogi ſpeciem præbens potius, quàm exordij.*

Orationis ſtatus eſt negotialis in ſcripto poſitus, quemadmodum & orationis pro Cteſiphonte. Capita autem & firmamenta cauſæ habet eadem, quæ & illa, nempe legitimum: quod in treis leges diuiditur: & iuſtum, quod in tria tempora tribuitur. Vide autẽ vt ad epilogum accommodatè potius, quàm ad procemium orſus ſit, ab aduerſariorum inſectatione, & vituperatione, quemadmodũ & Demoſthenes. Quidam dixerunt procemium expers eſſe rationis, ſeu probationis: ideóque ne concluſionem quidem in eo eſſe quærendam. Sed errant. ibi enim eſt ratio: Nequid moderati, nequid vſitati in ciuitate fiat. *Nam ſi propoſitionis cauſa, ratio eſt: iccirco autem obſecrationes adhibentur, ne moderata, & vſitata in ciuitate fiant, dicendum eſt hanc eſſe rationem. Habet autem & concluſionem.* Ego autẽ tum dijs immortalibus, tum legibus, ac vobis fretus, &c. *Vſque ad illa,* plus apud vos, quàm leges, &c.

ALIVD ARGVMENTVM
EX M. TVLLO CICERONE.

Cùm eſſet lex Athenis, nequis populi ſcitum faceret, vt quiſquam corona donaretur in magiſtratu prius quàm rationes retuliſſet: & altera lex, eos, qui à populo donarentur, in cõtione donari debere: quia in ſenatu Demoſthenes curator muris reficiendis fuit, eóſque refecit pecunia ſua, de hoc igitur Cteſiphon ſcitum fecit, nullis ab illo ratio-

nibus relatis, vt corona aurea donaretur, eáque donatio fieret in theatro, populo conuocato: qui locus non eſt contionis legitimæ: atque ita prædicaretur, eum donari virtutis ergò, beneuolentiæque, quam is erga populum Athenienſem haberet. Hunc igitur Cteſiphontem in iudiciũ adduxit AEſchines, quòd cõtra leges ſcripſiſſet, vt & rationibus non relatis corona donaretur, & vt in theatro: & quòd de virtute eius & beneuolentia falſa ſcripſiſſet, cùm Demoſthenes nec vir bonus eſſet, nec bene meritus de ciuitate. Cauſa ipſa abhorret illa quidem à formula conſuetudinis noſtræ, ſed eſt magna. Habet enim & legum interpretationem ſatis acutam in vtramque partem, & meritorum in rempub. contentionem ſanè grauem. Itaque cauſa fuit AEſchini, cùm ipſe à Demoſthene eſſet capitis accuſatus, quòd legationem ementitus eſſet: vt vlciſcendi inimici cauſa nomine Cteſiphontis iudicium fieret de factis, famáque Demoſthenis. Non enim tam multa dixit de rationibus non relatis, quàm de eo, quòd ciuis improbus, vt optimus, laudatus eſſet. Hanc multam AEſchines à Cteſiphonte petijt quadriennio ante Philippi Macedonis mortem: ſed iudicium factum eſt aliquot annis pòſt, Alexandro iam Aſiam tenente: ad quod iudicium concurſus dicitur è tota Græcia factus eſſe. Quid enim tam aut viſendum, aut audiendum fuit, quàm ſummorũ oratorum in grauiſſima cauſa, accurrata & inimicitijs incenſa cõtentio? Quorum ego orationes ſi, vt ſpero, ita expreſſero, virtutibus vtens illorum omnibus, id eſt, ſententijs, & earum figuris, & rerum ordine, verba perſequens eatenus, vt ea non abhorreant à more noſtro: (quæ ſi è Græcis omnia cõuerſa non erunt, tamẽ vt generis eiuſdem ſint, elaborabimus) erit regula, ad quam eorum dirigantur orationes, qui Atticè volent dicere. Sed de nobis ſatis. Aliquando enim AEſchinem ipſum Latinè dicentem audiamus.

ORATIO

ORATIO AESCHINIS RHETORIS IN CTESIPHONTEM, A DIOnyſio Lambino Latina facta.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

QVantæ copiæ comparatæ ſint, quantáque acies inſtructa, quanta denique contentione certi homines vos orẽt, atque obſecrent, Athenienſes, nequid vſitati, nequid moderati in ciuitate fiat, videtis. Ego autem tum dijs immortalibus, tum legibus ac vobis fretus, huc prodij, nullum ſtudium, nullúmque apparatum plus apud vos, quàm leges & iura valere exiſtimâs. Vellem porrò, Athenienſes, & curia quingentûm virûm, & conciones ab ijs, qui his pręſunt, rectè adminiſtrarentur: vellem præterea, leges, quas Solon de oratorum modeſtia, pudoréque tulit, valerent: primùm vt ei, qui ætate longiſsimè proceſsiſſet, in concionem pudenter ac modeſtè prodeunti, ſine ſtrepitu, ac tumultu, pro eo rerum vſu, quem ſibi comparaſſet, optima ciuitati conſilia dare liceret: deinde vt cuiuis ex reliquis ciuibus ſeparatim pro ſua cuiuſque ætate, ſuóque loco ſingulis de rebus, quæ propoſitæ ſint, ſententiæ dicendæ poteſtas daretur. ſic enim mihi videtur & ciuitas optimè regi poſſe, & accuſationes rariſsimę futuræ. Sed quandoquidem res antea ſine cõtrouerſia optimæ, nunc conuulſæ ſunt, & certi homines nulla religione, nullóque pœnę metu deterriti, decreta contra leges perſcribunt, atque hæc alij neſcio qui confirmant, & rata faciunt, non qui iuſtiſsimis vijs ac rationibus principem in ſenatu locũ ſortitò ade-

pti ſunt,ſed qui coitione facta,dedita opera,& ex composito in conſilio ſedent: ac ſi quis aliorum ſenatorum legitimè ſortitione facta in principem ſenatus locũ peruenerit,veſtráque ſuffragia verè renuntiarit, ei iſti, qui reip.moderationem non iam omnium communem, ſed propriè ſuam ducunt eſſe,delationem nominis minitantur,ac denuntiãt,plebem in ſuam ditionem ac poteſtatem redigentes, & dominationem,principatúm que ſibi vendicantes: atque ea quidem iudicia, quæ ex legibus oriuntur,labefactãt:in ijs verò, quæ ex decretis proficiſcuntur, iracundiæ ſuæ ſeruiunt atque obtemperant: ſilet autem vox illa præconis, omnium, quæ in vrbe ſunt, & pulcherrima & modeſtiſsima, QVIS EX IIS, QVI ANNOS AMPLIVS QVINQVAGINTA NATI SVNT: QVIS RVRSVS EX ALIIS ATHENIENSIBVS SVO QVISQVE LOCO SENTENTIAM VVLT DICERE? Oratorum denique petulantiam iam neque leges, neque ciuitatis moderatores, neque principes ſenatus, neque tribus, quæ principem locum obtinet, pars decima ciuitatis, continere poteſt: Quãdo igitur hæc ita ſe habent, eiuſmodíque ſunt tempora ciuitatis,cuiuſmodi vos eſſe ipſi intelligitis: vna gerendæ reip.via ac ratio reliqua eſt, ſiquid ego intelligo, vt decretorũ contra leges factorum iudicia retineamus. quòd ſi hæc quoque vos vel tolletis, vel eorum,qui tollere conantur, poteſtati permittetis: prædico vobis ac multo antè denũtio, vos certis hominib⁹ vniuerſæ reip. ſtatum imprudenteis tradituros. Scitis enim, Athenienſes,tria eſſe apud omneis homines reip. adminiſtrandæ genera: regnum, paucorum principatum, populi dominationem ac libertatem: Ac regnũ quidem,paucorúmque principatus, eorum, qui pręſunt arbitratu & modo gubernantur:ciuitates autem eæ,quæ populi ditione ac poteſtate reguntur,legibus latis obtemperant. Nemo igitur veſtrûm ignoret, immo verò ſibi quiſque perſuaſum habeat, quo die accuſatio de decretis contra leges

factis

factis in iudicium deducta ſit, illo die eum, qui cauſam ſit cogniturus,& iudicaturus, de ſua ipſius libertate, dicendíque poteſtate ſententiam eſſe laturum. Idcirco lator legis in iudicum iureiurando primo loco hoc poſuit: SECVNDVM LEGES SENTENTIAM FERAM, illud exploratum habens, ciuitatis legibus conſeruatis, ſaluam quoque eſſe populi dominationem: quæ quidem vos memoria tenenteis oportet eos, qui decreta contra leges ſcribunt, acerbè & vehementer odiſſe, nullum denique horum criminum leue, immo verò& grauiſsimum & improbiſsimum eſſe exiſtimare: poſtremò hoc ius neminem vobis hominem pati eripere, non imperatores patrocinio talium hominum ſuſcipiendo, (qui dũ ſe quibuſdam oratoribus adminiſtros & adiutores prębent, remp. labefactant) non hoſpites orando atque obſecrãdo, (quos quidam producentes, rep. contra leges adminiſtrata, è iudicijs elabuntur.) Et vt vnumquemque veſtrûm, quo in præſidio ab imperatore conſtitutus eſſet, ab eo præſidio diſcedere puderet, ita& vos pudeat ab eo loco diſcedere, quo in loco à legibus hodie collocati eſtis, popularis dominationis vindices atq; cuſtodes. Simul illud facite vt perpetuò recordemini, ciuitate apud vos depoſita,& rep. vobis credita, alios ciueis adeſſe, atque huic iudicio intereſſe, alios abeſſe, familiaribus & priuatis negotijs impeditos: quos vos, per deos immortaleis, reuerentes, & iuris iurandi, quo obſtricti eſtis, legúmque memores, ſi Cteſiphontem populi ſcitum feciſſe & contrarium legibus, & falſum, & inutile ciuitati oſtendemus: reſcinditote Athenienſes decreta legibus contraria, populi dominationem ciuitati cõſtabilite: de ijs, qui reip. gerendæ rationem neque ad leges, neque ad ciuitatis, neque ad communem omnium veſtrûm vtilitatem referunt, pœnas ſumite. Qua quidem mente ſi ea, quæ dicturus ſum, audieritis, certo ſcio, vos æquam, religioſam, vobis ipſis, totíque ciuitati vehementer vtilem ſententiam eſſe laturos. Ac de vniuerſa quidem ac-

cuſatione ſatis multa à me dicta eſſe puto: de legibus autem, quæ ad eos, qui rationum referendarum iudicio tenentur, pertinent, contra quas hoc ſcitum fecit Cteſiphon, paucis iam mihi eſſe dicendum videtur.

CVM maximis olim magiſtratibus nonnulli fungerentur, Athenienſes, atque in vectigalibus adminiſtrandis quæſtus turpiſsimos ac ſordidiſsimos facerent, ſibi porrò ad eam rem tum è plebe, tum è ſenatu oratores ſocios adiungerent, rationum referendarum iudicia laudibus & præconijs anteuertebant, ita vt, quo tempore eos reddere rationes oporteret, accuſatores, & multo quidem maximè iudices, quò ſe verterent, neſcirent. Pleriique enim eorum, qui referendarum rationum iudicio tenebantur, pecuniæ publicæ fures manifeſtò deprehẽſi, iudicia tamen effugiebant. Neque id ſanè mirum. iudices enim pudebat, opinor, eundem illum, de quo nuper ludis publicis prædicaretur, cũ virtutis & iuſtitiæ cauſa aurea à populo corona donari, in eadẽ vrbe, eodẽ anno fortaſſe, non longo certe pòſt interuallo, è iudicio furti cauſa repetundarum cõdemnatũ diſcedere videri. ita in ſententia ferẽda iudices nõ crimen notare, ſed ſuo, populique pudori conſulere cogebantur. hoc cùm animaduertiſſet legiſlator quidam, legem tulit, præclaram illam mehercule, & vehementer vtilem, quæ apertè vetat, ne, qui rationes nondum retulerunt, corona donentur. Et cùm hæc tam prudenter à legiſlatore prouiſa, & præoccupata ſint, quorundam aucupia verborum tamen, legibus ſuperiora ac potentiora reperta ſunt: de quibus niſi quis vos admonebit, imprudentes fallemini. horũ enim, qui referendarum rationum iudicio alligatos, coronandos cenſent, reperiuntur nonnulli modeſti ac pudentes natura (ſi quis eorum, qui decreta contra leges ſcribũt, modeſtus eſſe poteſt.) ſed tamen exiſtũt nonnulli, qui rei turpitudinem honeſta oratione tegunt. Decretis enim quippiam huiuſmodi aſcribunt, eum ſe corona donandum cenſere, qui rationes referre debet, poſteaquàm

ratio-

rationes eorum, quæ in magiſtratu geſſerit, retulerit. Atqui pari vtrobique iniuria ciuitas afficitur. laudibus enim & coronis rationum referendarum obligationes, iudiciáque præuertuntur. Veruntamen qui decretum ſcribit, iis, qui audiunt, oſtendit, nō negare ſe contra leges à ſe ſcriptum eſſe: nonnullo quidem certe ſe peccati pudore affici. Cteſiphon verò, Athenieſes, & lege, quæ ad eos, qui rationes referre debent, pertinet, neglecta ac violata, & ea excuſatione, quam ego vobis paullo antè expoſui, prætermiſſa, decreuit vt Demoſthenes priuſquam rationum referendarum iudicio abſolutus eſſet, etiam tum magiſtratum gerens, corona donaretur.

ALIAM porrò orationem, quæ aliquantùm cum ſuperiore pugnat, afferēt: Siquis electus quippiam ex plebiſcito gerat, id non magiſtratum, ſed curationem atque adminiſtrationem quandam eſſe: magiſtratus autem eſſe dicēt & eos, quos theſmothetæ in Theſei fano ſortitione facta mandant, & eos, quos populus Athenienſis ſuffragio in comitiis creare ſolet, nempe cùm imperatores, & magiſtros equitum, & magiſtratus cum his coniunctos creat: reliqua autem omnia, negotia eſſe duntaxat, ex populi ſcito iniuncta. Ego verò iſtorum orationi legem veſtram oppono, quam eo cōſilio tuliſtis, vt huiuſmodi cauſas ac defenſiones diſcuteretis ac præcideretis: in qua diſertè lator legis, MAGISTRATVS (inquit) SVFFRAGIO CREATOS: vnó nomine omneis cōplexus: & omneis, opinor, magiſtratus appellans, quos populus Atheniēſis ſuffragiis & manu porrigenda creat. ET PVBLICIS (inquit) OPERIBVS PRAEFECTOS: atqui curator eſt muris reficiendis Demoſthenes, operi omnium maximo præfectus. ET QVISQVIS ALIQVID, QVOD CIVITATIS SIET, AMPLIVS TRIGINTA DIES ADMINISTRAT: ET QVICVNQVE IVRIS DICENDI, RERVMQVE IVDICANDARVM POTESTATEM HABET

A POPVLO DATAM.(præfecti autem operibus,omnes iuris dicendi poteſtatem adepti ſunt.) Quid hos iubet facere? non miniſtrare, ſed ſpectatos, atque in iudicio probatos magiſtratum gerere. (nam ne ij quidem, quibus ſorte magiſtratus obuênit, niſi bene cogniti, & re probati magiſtratum gerunt.) iubet rationem dare,iubet apud ſcribam, eóſque, qui rationum referendarum iudicio prçſunt,quemadmodum & alios magiſtratus,rationes in tabulas inferre. Atque vt me vera dicere cognoſcere poſsitis, ipſæ vobis leges recitabuntur. L E G E S. Quando igitur quos legiſlator magiſtratus appellat,iſti negotia & procurationes nominabunt, veſtrũ erit, legem commemorare, legem eorum impudentiæ opponere,ſubijcere eis denique, non probari vobis,neque audiri callidum verborum artificem, ac ſophiſtam, ſperantem ſe verbis leges euerſurum. ſed quanto quiſque maiorem dicendi facultatem habeat, tanto vos in eum, ſiquod ſcitum contra leges fecerit, grauius iratos fore. Oportet enim, Athenienſes, idem loqui legem,& oratorem. Vbi verò aliam vocem lex, aliam mittit orator, vobis cónuenit æquitatem legis impudentia dicentis in ſententia ferenda eſſe potiorem. Sed pauca mihi antè dicẽda ſunt ad illud valde difficile, pænéque inexplicabile,quod dicturus eſt Demoſthenes. Ego (inquit) muris reficiendis curator præfectus ſum. fateor: ſed ego idem minas centum largitus ſum ciuitati, & opus mea opera curáque auctum atque amplificatum eſt. Cuius igitur rei rationem referre debeo? niſi forte aliqua beneuolentiæ ratio referenda eſt. Ad hanc igitur cauſam & defenſionem, quàm iuſtam, quámque vobis vtilem diſſolutionem afferam, attẽdite. In hac ciuitate tanta,& tam antiqua, nemo eſt eorum,qui ad remp. quomodocũque acceſſerit, referẽdarum rationum iudicio ſit ſolutus. id quod vobis primùm in ijs, quæ ab omniũ opinione abhorrent, demonſtrabo. Sacrificos & ſacrificas iubet lex hoc iudicio teneri, & generatim omneis, & vnumquen-

que

que ſigillatim, qui duntaxat honorarium aliquod conſequuntur, qui preces & vota pro vobis dijs immortalibus nuncupant. neque ſolùm priuatim, ſed etiam cõmuniter genera, Eumolpidas, præcones, & reliquos omneis. Rurſus trierarchos rationes referre iubet, non qui publica tractarunt, neque qui è vectigalibus veſtris multa ſubſtrahunt, pauca in ærario reponũt, largiri ſe de ſuo dicunt, cùm veſtra haud dubie vobis reddant: ſed qui ſine controuerſia paterna bona in ſtudio laudis & gloriæ, quam ex ſua erga vos liberalitate exſpectant, conſumũt, ac profundunt. Neque verò trierarchi ſoli, ſed & maxima omnium, quæ in ciuitate ſunt, conſilia, iudiciorum auctoritatem ac ſententiam ſubeunt. Primũ enim ſenatũ Ariopagiticum, apud ratiocinatores rationes referre iubet, eúmque, qui illic triſtis ac ſeuerus, rerúmque maximarum dominus eſt, ſententijs veſtris ſubijcit. Quid? ergo non donabitur corona ſenatus Ariopagiticus? nõ. neque enim hoc illis patrium aut vſitatum eſt. An non laudis ſtudio ducuntur? ducũtur ſanè. Verùm non eſt eis ſatis ſiquis apud eos non peccet: ſed ſiquis peccet, eum ſupplicio afficiunt. At veſtri oratores impunitate, licentiáque exſultant, luxúque diffluunt. Præterea curiam quingentûm virûm iudicio rationum referendarũ ſubiecit lator legis, atque ita huic hominum generi, qui nondum rationes retulerunt, diffidit, vt ſtatim in principio legum diſertè vetet, ne magiſtratus, qui hoc iudicio tenetur, peregrè proficiſcatur. Deus bone, dicet aliquis, propterea quòd magiſtratum geſsi, mihi peregrè proficiſci non licebit? Non. ne ſcilicet capta antè pecunia ciuitatis, vel rebus & actionibus occupatis atque interceptis, in fugam te conijcias. Rurſus eum, qui hoc iudicio non ſit abſolutus, vetat bona ſua conſecrare, vetat quicquam de ſuis bonis dijs dicatum in templis appendere, vetat adoptari, vetat facere teſtamentum, & alia pleraque: denique, vt vno verbo complectar, eorum, qui hoc iudicio tenentur, bona donec rationem retulerint, ciui-

tati pigneratur. Eſto: ſed reperitur aliquis, qui neq; quicquam pecuniæ publicæ cæpit, neque quicquam impendit: tantum ad aliquam reip. partem acceſsit. Etiam hũc rationes confectas ad ratiocinatores afferre iubet. Quo pacto qui nihil accepit, nullúmque ſumtum fecit, rationem ciuitati referet? Lex ipſa ſubijcit ac declarat, quæ ſcribenda ſint. Iubet enim hoc ipſum in tabulas referre, nihil ab eo publici acceptum eſſe, nihil expenſum. Eorũ enim, quæ in ciuitate ſunt, nihil eſt, quod ſub iudiciũ rationum referendarum non cadat, nihil quod anquiſitione vacet, nihil denique, quod non ſeueriſsime probandum, atque examinãdum ſit. Atque vt hæc ita eſſe intelligatis, leges ipſas audite. LEGES.

QVARE cùm ſe Demoſthenes inſolentius iactabit, & magnopere confidere videbitur, dicétque ſe propter liberalitatem ac munificentiam ſuam, referendarum rationum iudicio non teneri, illud ſtatim ei opponite: Ergo te, Demoſthenes, ſinere oportebat præconem rationibus præfectorum patrium illud & legitimum præconiũ vſurpare, QVIS ACCVSARE VVLT? pátere, quemlibet è ciuibus tecum diſceptare, & conrẽdere, te nihil de tuo largitum eſſe: ſed de multis, quæ accepta habes, in murorum refectionem pauca impendiſſe, cùm decem talenta hoc nomine tibi à ciuitate attributa acceperis: ne liberalitatis laudem præripe: ne tabellas iudicibus è manibus eripe: ne in adminiſtranda rep. leges antecede, ſed ſequere. hæc enim populi dominationem, ſtatúmque reip. tuentur & conſeruant. Hæc igitur ad inaneis ac futileis iſtorum cauſas & defenſiones hactenus à nobis dicta ſint. Iſtum autem hoc decretum interpoſuiſſe tum cùm Demoſthenes re vera iudicio de rationibus referendis tenebatur, pecuniæ ſcilicet theatrali præpoſitus: & cùm muris reficiendis curator erat, neutriúſque horum munerum rationem neque dederat neque retulerat, ego iam vos ex tabulis publicis docere conabor. Ac mihi recita quo prætore, quo menſe, quo

die,

die,qua in contione,pecuniæ theatrali populi ſuffragijs præpoſitus fuerit Demoſthenes, vt intelligere poſsitis, Demoſtheni in medio eius magiſtratu à Cteſiphōte coronam eſſe decretam. Recita. RATIO DIERVM. Etiam ſi non progreſſus fuero longius, nihílque vobis aliud, quàm quod audiuiſtis, demonſtraro, iure optimo damnare Cteſiphontem poteſtis. non enim eum accuſatio mea, ſed publicæ tabulæ coargunt & condemnant. Erat igitur olim, Athenienſes, ciuitati cuſtos populi ſuffragijs conſtitutus, qui ſingulis tribuum imperijs vectigalia in tabulas publicas ad ærarium perſcribebat: verùm propter ſummam illam fidem, quam Eubulo habuiſtis, ij, qui pecuniæ theatrali præerant, ante Hegemonis legem, cuſtodis munere fungebantur: coactores & quæſtores erant: naualibus erāt præfecti: armamētarijs ædificandis præerant: poſtremò viarum quoque muniendarum curam gerebant: tota denique propemodum ciuitas ab ijs adminiſtrabatur. Neque hæc ego eorum accuſandorū aut reprehendēdorum cauſa dico, ſed quo vobis illud oſtendam, latorem legis, ſiquis vnius vel infimi magiſtratus rationes referre debeat, nolle eū priuſquàm rationes reddiderit, atque in tabulas publicas intulerit, corona donari. At Cteſiphon Demoſtheni, qui omneis vno tempore magiſtratus gerebat, coronam decernere non dubitauit. Muris igitur reficiendis fuiſſe tùm curatorem Demoſthenem, cùm iſte hoc populi ſcitū fecit, pecuniæ publicæ præfuiſſe, multarum conſtituendarum, vt & ceteros magiſtratus, ius habuiſſe, iuríſque dicendi, & rerum iudicandarum poteſtate præditum fuiſſe, harum ego rerum teſteis vobis ipſum Demoſthenem & Cteſiphontem citabo. Charonda prætore III. Kalend. Maias contione aduocata, populi ſcitum fecit Demoſthenes, vt ſexto & quinto Nonas Maias, tribuum cōcilium haberetur, atque eo ſcito præſcripſit, vt ex vna quaque tribu certi homines deligerentur, qui operū publicorum, & murorum reficiendorum, & pecuniæ publi-

cæ tractandæ & cōdendæ curam haberent. Præclarè ſanè, nimirum vt perſonas haberet ciuitas rationum referendarum iudicio obſtrictas, à quibus eſſet ſumtuum factorum rationem repetitura. Recita mihi decreta. DECRETA. Eſto. verùm hac ſtatim defenſione vtitur, murorum reficiēdorum curationem ſibi neque ſorte obueniſſe, neque populi ſuffragijs mandatam eſſe. Atque hac ſanè de re Demoſthenes & Cteſiphon orationem bene longam habituri ſunt: lex autem breuis atque aperta eſt, celeritérque iſtorum fallacias diſſoluit, ac refellit. Sed pauca quædam vos priusquàm huc veniā, vt reliqua facilius intelligere poſsitis, docere volo. Tria ſunt, Athenienſes, magiſtratuum genera: vnum, ídque notiſsimum, quod ſorte obuenit: alterum eſt eorum, qui populi ſuffragijs mandantur: quo genere continētur & ij, qui amplius triginta dies quippiam eorum, quæ ad ciuitatē pertinent, adminiſtrant, & ij, qui operibus publicis præpoſiti ſunt: tertium verbis legis expreſſum eſt. ET SI QVI ALII REBVS IVDICANDIS PRAESVNT, HI QVOQVE SPECTATI ET PROBATI MAGISTRATVM GERVNTO. Atquî demantur magiſtratus populi ſuffragijs creati, & ij, quibus ſortitò munus aliquod obuênit, reliquum eſt, vt ij, quos tribus, tribuúmque trientes, & oppida Attica deligunt publicæ pecuniæ tractādæ gratia, lecti ſint magiſtratus. Quod fit tum, cùm tribubus quippiā fuerit imperatum, quemadmodum hoc tempore, vt vel foſſas ducendas, vel triremeis ædificandas curent. Vera autem ea eſſe, quæ à me dicuntur, ex ipſis legibus cognoſcetis. LEGES. Recordamini igitur legis verba paullo antè recitata, quibus præcipit lator legis, vt qui à tribubus editi & lecti ſunt, ſpectati & probati in iudicio magiſtratum gerant. Atquî tribus Pandionis Demoſthenem magiſtratum & curatorem muris reficiendis declarauit: qui adminiſtrationis nomine à ciuitate accepit in hunc ſumtum decem circiter talenta. Iam verò lex altera vetat, ne is magiſtratus, qui rationum referendarum iudicio

cio tenetur, corona donetur: & iuraſtis vos ſecundũ leges ſententiam laturos: & orator præciſè decreuit, vt is, qui iudicio de rationibus referẽdis tenetur, corona donaretur, his verbis non aſcriptis. POSTEAQVAM RATIONES RETVLERIT, IVDICIOQVE DE RATIONIBVS REFERENDIS ABSOLVTVS FVERIT: ego denique crimen populi ſciti contra leges facti legum, ac decretorum auctoritate, ipſorúmque aduerſariorum teſtimonio coarguo & conuinco. Poteſt quiſquam aliquẽ contra leges decretum feciſſe apertius demonſtrare? At vobis illud quoque oſtendam, eum prædicationem coronæ in decreto contra leges fieri iubere. Lex enim diſertè iubet, ſi quem corona donet ſenatus, vt de eo in curia præco prædicet: ſin populus, vt in contione, nuſquam autem alibi. ac mihi legem recita. LEX. Lex hæc, Athenienſes, præclara & vehemẽter vtilis eſt. Legiſlator enim non putauit (opinor) oratorem apud exteros gloriari, & inſolenter ſe iactare oportere: ſed ſatis eum habere debere, ſi in vrbe à populo ornetur, nõ etiam ex præconijs mercatum inſtituere, quæſtúmque facere. Atque ita quidem lator legis: Cteſiphõ verò quomodo? Recita decretum. DECRETVM. Auditis, Athenienſes, iubere legiſlatorẽ, vt, qui corona donetur à populo, de eo apud populum in Pnyce loco contionis legitimæ, contione aduocata, prædicetur: nuſquam autem alibi. At Cteſiphon in theatro non modò legibus ſpretis ac violatis, ſed etiã loco immutato: non Athenienſibus ad contionem conuocatis, ſed nouis tragœdis agentibus: non ſpectãte populo, ſed in conſpectu Græcorum, vt illi nobis ſint conſcij, qualem virum honore afficiamus. Iſte igitur populi ſcito tam aperte contra leges facto cũ Demoſthene veluti in acie inſtructa collocatus, aduerſus leges arteis & fallacias intendet: quas ego vobis aperiam, ac prædicã, ne imprudentes in fraudem inducamini. Non enim poterunt iſti negare, quin leges vetent, de eo, qui à populo corona donatur, extra contionem prædicari. Sed legem

Dionyſiacam, qua ſe defendere poſsint, afferēt, & parte quadam legis vtentur, ad aureis veſtras inſidioſe ſibi aditum munientes: legem denique proferent nihil ad hoc iudicium pertinētem: dicéntque duas eſſe leges de præconijs ciuitati latas, vnam, quam ego profero disertè vetantē, ne de eo, qui à populo corona donatur, extra contionem prædicetur: alteram huic contrariam, quæ coronæ donationem ac prædicationem in theatro, populo ad tragœdos ſpectandos coacto, fieri permittit, ſi modò populus ſciuerit. Hanc ſe igitur legem ſecutū Cteſiphon ſuum illud decretum ſcripſiſſe dicet. Ego verò aduerſus iſtorum arteis & captiones, leges veſtras patronas proferam: quod quidem tota mea accuſatione ſummo ſtudio facio, aſsiduéque obſeruo. Nam ſi hoc verum eſt, ſi hæc conſuetudo in remp. veſtram inducta eſt, vt leges irritæ inter ratas ſcriptæ locū habeant, duǽque de vna, eadémque re inter ſe pugnātes perſcriptæ ſint, quo nomine hanc remp. appellabimus, in qua leges eadē facere & non facere iubeant? Sed non ita eſt, & dij prohibeant ne vos vnquam in tantam legum cōfuſionem ac perturbationem incidatis. Neque verò hæc ſunt à latore legis, qui populi dominationem ac poteſtatem conſtituit, neglecta: quin theſmothetis hoc negotij disertè datum eſt, vt quotannis leges in publico recognoſcant, & corrigant, accuratéque videant, & conſiderent, ſitne lex aliqua alteri legi aduerſa, ſitne aliqua abrogata inter approbatas, ac ratas: poſtremò ſintne plures vna ſingulis de rebus perſcriptæ. quòd ſi quid huiuſmodi reperiant, iubet eas in tabulis deſcriptas pro decem heroū ſtatuis proponi, ciuitatíſque moderatores quinquaginta contionem habere, nominibus eorum adſcriptis, qui eas leges tulerint: prætorem verò, præſidum magiſtrum ſuffragij poteſtatem populo dare, & leges alias tollere atque abrogare, alias intactas atque integras relinquere, vt lex vna ſit ad vnamquamque rem actionémque pertinens, non plures. Ac mihi leges recita. LEGES. Si vera igitur eſſent,

eſſent, Athenienſes, quæ ab his dicũtur, duæque de præconijs leges eſſent latæ: cùm eas & theſmothetæ deprehendiſſent, & ciuitatis moderatores ipſis latoribus legis reddidiſſent, arbitror illos alteram ex legibus neceſſariò ſublaturos fuiſſe, vel eam, quæ prædicari extra contionẽ permitteret, vel eam, quæ vetaret. Nunc verò cùm horum nihil factum ſit, non modò in manifeſto & impudenti mendacio deprehenſi tenentur, ſed ea confingere reperiuntur, quæ ne fieri quidem poſſunt. Sed vnde hoc mendacium, quo veſtram fidem ac religionem labefactare conantur, depromſerint, ego vos docebo, ſi prius quam ob rem leges de præconijs theatralibus latæ ſunt, vobis expoſuero. Cùm ludi tragici vrbani fierẽt, alij re à populo non impetrata prædicandum curabant, ſe à tribulibus ſuis corona donari, alij à popularibus, alij poſt reliquos omneis voce præconis conducta, ſeruos ſuos manumittebãt, Græcos huius manumiſsionis teſteis adhibentes: immò verò, quod erat omnium inuidioſiſsimũ, hoſpitij publici neceſsitudinem apud exteras ciuitates nacti perficiebant, vt de ſe præconis vox prædicaret, à populo, ſi forte ita caderet, Rhodio, vel Chio, vel alius cuiuſpiam ciuitatis, ipſos virtutis ac fortitudinis ergò corona donari. Atque hæc non ita agebãt quomodo ij, quibus à ſenatu veſtro, aut à populo talis donatio fieri conſueuit, re à vobis impetrata, cum decreto, ob multa denique in vos & magna merita, ſed hoc iure vobis prærepto, decretóque veſtro non adhibito, aut requiſito. Hinc vſu veniebat, vt ſpectatores, & ludorum magiſtri, & actores interturbarentur: ij verò de quibus prædicabatur in theatro, maiore honore afficerẽtur, quàm quos popul' corona donabat. His enim locus erat certus cõſtitutus, nempe contio, in qua hãc donationẽ fieri oportebat, nuſquam alibi licebat: illi verò in omnium Græcorum conſpectu, præconis voce laudabantur: & hi quidẽ cum decreto, re à vobis impetrata, illi ſine decreto. Hæc cùm legiſlator quidam animaduertiſſet, legem rogat ni-

hil cum lege de ijs, qui à populo corona donantur commune habẽtem: neque illa abrogata: (non enim contio, ſed theatrum turbabatur) neque prioribus legibus aduerſam, (non enim fas eſt.) ſed legem de ijs, qui ſine veſtro decreto à tribulibus, & popularibus corona donantur: de ijs, qui ſeruos ſuos manumittunt: denique de coronis externis ac peregrinis. Itaque dilucidè vetat, nequis in theatro ſeruum libertate donet, nequis præconis voce prædicante à tribulibus aut popularibus, aut alio quoquam corona donetur: alioqui præconem infamia notari iubet. Cùm igitur lator legis definierit, vt de ijs, qui à ſenatu corona donantur, in curia: qui à populo, in contione prædicetur: qui autem à popularibus & tribulib⁹, vetuerit ne ludis tragicis de ijs prædicetur, vt nequis vndique coronas & præconia colligens & corrogãs, falſam, miniméque debitam in remp. meritorũ gloriã conſequatur: vetuerit præterea in lege néue à tribulibus, néue à popularibus, néue ab alio quoquam, abſente ſenatu & populo, prædicetur: his igitur detractis atque exceptis, quid reliquum eſt præter coronas externas? Ac me vera dicere, argumẽto firmiſsimo ex ipſis legibus depromto peruincã. Ipſam enim aureã coronã, quæ in theatro, quæ in vrbe præconis voce pronuntiata fuerit, Mineruæ ſacram lex eſſe iubet, ei, cui donatio fit, ademtam. Atqui quis veſtrûm audeat populum Athenienſem tantæ illiberalitatis condemnare? Nam non modò ciuitas, ſed ne priuatus quidem quiſquam tam anguſti ac puſilli animi fuerit, vt, quam ipſe coronam donarit, eam vno tẽpore à præcone pronuntiari iubeat, adimat, conſecret. At ego arbitror, quòd externa corona eſt, idcirco conſecrationẽ fieri, nequis, dũ alienã erga ſe beneuolẽtiã pluris, quàm patriam facit, animo deteriore euadat. Sed coronam illam, que in contione prædicata eſt, nemo conſecrat, ſed ei, cui donata eſt, poſsidere licet, vt non ipſe ſolùm, verùm etiam eius poſteri, hoc monumentum virtutis domi habentes, nunquam iniquo, neque maleuolo

in

in populũ ſint animo. Et verò propterea adſcripſit lator legis, ne in theatro à præcone pronuntietur externa corona, niſi populus ſciuerit, vt ea ciuitas, quæ aliquem ciuium noſtrorum corona donare velit, legatione miſſa, id à populo petat. quid ita? vt is, de quo prędicatur, vobis, qui prædicandi poteſtatem permittatis, coronæ nomine maiorem gratiam habeat, quàm ijs, qui coronã donẽt. Atque vt hæc eſſe vera facilius intelligere poſsitis, leges ipſas audite. LEGIS. Cùm igitur vobis dicere incipient, oratione ad fallendum compoſita, ſcriptum eſſe in lege, corona donare licere, ſi populus auctor fuerit, facite vobis in mentem veniat ſubijcere, Maximè, ſi quidẽ te alia ciuitas corona donet. ſin autem populus Athenienſis, locus tibi certus conſtitutus eſt, quo loco eam donationem fieri oporteat: extra contionem prædicari vetitũ eſt. Ea enim verba, NVSQVAM AVTEM ALIBI, quid ſibi velint, totum diem dicas licet: certè nunquam oſtendes te legitimum decretum ſcripſiſſe. Reſtat nunc mihi accuſationis altera pars, in qua mihi plurimum ſtudij atque operæ neceſſariò ponendum eſt. Eſt autem ea pars, Cteſiphõtis cauſa ac defenſio, quam affert, quamobrem Demoſthenem corona dignum eſſe exiſtimarit. Hæc enim ſunt decreti verba, *ET PRAECONEM APVD GRAECOS PRONVNTIARE IN THEATRO, DEMOSTHENEM A POPVLO ATHENIENSI CORONA DONARI VIRTVTIS AC FORTITVDINIS ERGÒ, ET,* (quod eſt omnium maximum) *QVOD ASSIDVE TVM DICIT, TVM AGIT RES POPVLO ATHENIENSI VEHEMENTER VTILEIS AC SALVTAREIS.* Cũ igitur nobis ſimplex, tùm vobis ad cognoſcendum, iudicandũmque perfacilis reliqua oratio eſt. Me enim, qui accuſo, ſcilicet, oſtẽdere oportet, laudes illas eſſe falſas, nec Demoſtheni cõuenire: nunquã illum neque antea res valdè vtileis dicere cœpiſſe, neque nunc in rebus agendis reip.

vtilibus perſeuerare. Hoc ſi oſtendero, iure, opinor, hoc iudicio Cteſiphon damnabitur. Omnes enim leges vetant, nequis in decretis publjcis falſum ſcribat. Eum autem, qui cauſam dicit, huius contrarium oſtendere oportet. Vos nobis eritis eorum, quæ vtrinque dicentur, iudices. Atque ita quidem ſe res habet. ego ad vitam Demoſthenis explicandam longiore oratione opus eſſe puto. Quid enim nunc ego commemorem illa, quæ ei in iudicio de vulnere acciderunt, quo die Demomeli patrueli Pæanieo apud Ariopagum diem dixit, & de capite inciſo? aut quid ea refricem, quæ in Cephiſodoti imperio, & claſſe in Helleſpontum profecta deſignauit? quo tempore Demoſthenes, cùm vnus eſſet è trierarchis, & imperatorem in naui circumageret, vnà cum eo veſceretur, ſacrificaret, libaret, quibus omnibus propterea quòd ei paternus amicus erat, dignus habebatur: non dubitauit nomine eius delato, eóq; in iudicium capitis adducto, lege maieſtatis accuſatorem ſeſe eius profiteri. quid ea verò, quæ ei cũ Midia interceſſerunt? quid colaphos, quos in orcheſtra chori magiſter cùm eſſet, accepit? & vt contumeliam acceptam, ſimúlque populi ſententiam contra Midiam in æde Liberi patris ſuffragijs populi latam triginta minis vendidit? Hæc igitur & alia his ſimilia rectè mihi videor eſſe ſilentio præteriturus, nõ quòd vos prodere, aut reo gratificari & præuaricari cogitẽ, ſed quòd verear, ne mihi ſtatim ita occurratis, me vera quidem illa, ſed peruetera, & obſoleta, & ab omnibus audita & confeſſa dicere videri. Atquî Cteſiphon, cuius maxima flagitia, ac dedecora ita certa & nota ſunt ijs, qui audiũt, vt accuſator non falſa, ſed antiqua, & omnium ſermone celebrata & confeſſa dicere videatur, vtrùm eum corona donari, an vituperari cónuenit? te verò, qui falſa & legibus contraria ſcribere auſus ſis, vtrùm iudicia cõtemnere, an ciuitati dare pœnas oportet? De publicis autem criminibus planius dicere conabor. Audio enim Demoſthenem, facta eis dicendi poteſtate, quattuor apud vos tem-

tempora ciuitatis præterita, per quæ ipſe remp.admini-ſtrauit, enumeraturum: quorum illud, vt mihi quidem nuntiatur, primo loco ponit, quo tempore de Amphipoli cum Philippo bellum gerebamus. atque hoc tempus pace facta, & ea ſocietate, quam Philocrates Agnuſius, & iſte ipſe cum illo copulatus decreuit, vt ego oſtendam, terminat ac definit. Secundum tempus ait fuiſſe, quo tempore pacem habebamus, vſque ad eum diem videlicet, quo die pace diremta, qua vtebatur ciuitas, idem orator bellum perſuaſit ac decreuit. Tertium cùm bellum gerebamus vſque ad cladem in Chæronea acceptam. Quartum, hoc tempus, in quo nunc verſamur. His igitur temporibus enumeratis, me, vt audio, appellaturus & rogaturus eſt, quódnam ex his quattuor ipſius tẽporibus reprehendam: quando negem eum res populo Athenienſi vtiliſsimas geſsiſſe. ad quæ ſi nolim reſpondere, & ſi faciem pudore affectus obtegã ac tergiuerſer, ait ſeſe ad me propius acceſſurum, & detractis mihi de capite integumentis ad contionem & ſuggeſtum pertracturum, reſpondere denique coacturum. Quare primùm ne fortè iſte ſuis viribus tantopere cõfidat: deinde vt vos præmuniti ac præmoniti ſitis: poſtremò vt tibi, Demoſthenes, coram iudicibus, reliquiſque ciuibus, qui foris circumſiſtunt, & Græcis, quibus curæ fuit huic iudicio intereſſe, reſpõdeam (video autẽ non paucos ad audiendum conueniſſe, ſed tantam multitudinem, quanta in actione publica poſt hominum memoriã non interfuit) reſpõdeo, me omnia iſta quattuor, quę tu partitione tua complecteris, tempora, reprehẽdere: magnáque me ſpes tenet, tùm dijs immortalibus volentibus atque approbãtibus, tùm, ſi iudices pari nos æquitate ac beneuolentia audierint: poſtremò ſi ego ea, quæ te admiſiſſe ſcio, memoria conſequi potuero, fore, vt iudicibus planum facere poſſim, ſalutem ciuitati primùm deos, deinde homines eos, qui ſeſe erga noſtram remp. æquos atque humanos præbuerunt, attuliſſe: incommodorum verò &

calamitatum omnium acceptarum vnum Demoſthenem cauſam atque auctorem extitiſſe. Statui autem eum ordinem ſeruare, quo ordine iſtum vſurum eſſe audio, dicámque primùm de primo tempore: deinde de ſecundo: tum verò de eo, quod ſuperiori eſt proximũ: poſtremò, de hoc rerũ ſtatu, in quo nunc verſamur. Ad eam me igitur pacem refero, quã tu & Philocrates decreuiſtis. vobis enim licuiſſet, Athenienſes, priorem illam pacem vnà cum vniuerſo Græcorum conſeſſu facere, ſi certi homines paſsi eſſent, vos legatos illo tempore in Græciã miſſos, quibus Græcos hortabamini, vt aduerſus Philippũ communi illi Græcorum conſilio intereſſent, exſpectare: licuiſſet & vltro vobis delatum à Græcis imperium ſi non ſtatim, at aliquanto pòſt recipere. quibus rebus Demoſthenis & Philocratis culpa, & propter iſtorum turpeis quæſtus & nundinationes, quas fecerũt, coitione facta aduerſus remp. veſtrã, planè ſpoliati eſtis. Quòd ſi aliquibus veſtrûm ſtatim vt audierunt, hæc oratio incredibilis accidit, cetera ſic attendite vt cùm de pecunia expenſa longo interuallo ſedentes rationem repetere ſolemus: nonnunquam videlicet falſas domo opiniones de rationibus afferimus: verùm poſteaquàm rationes ſubductæ & putatæ fuerint, nemo noſtrûm eſt tam acerbus natura, quin cum hac opinione diſcedat, vt, quicquid ipſa ratiocinatio, & calculi ratio coarguerit ac probarit, verum eſſe fateatur: ita vos quoque ad audiendum parati eſtote. ſi quis veſtrûm talem opinionem iandudum comprehenſam domo detulit, nihil vnquam Demoſthenem cum Philocrate coitione facta pro Philippo dixiſſe: qui eo animo eſt (inquam) is mihi neque abſoluat, neque condemnet, priuſquàm audierit. non enim iuſtum eſt: ſed ſi vobis paucis & tempora commemoraro, & decretũ, quod Philocrate ſocio ſcripſit Demoſthenes protulero: ſi vox ipſa & ratiocinatio veritatis implicatũ atque irretitum Demoſthenem tenuerit & conuicerit, cõplura cum Philocrãte de prima illa pace decreta ſcripſiſ-

ſe:per ſummum dedecus atque inſignem turpitudinem Philippo aſſentatum eſſe, legatos, qui è Græcia reuertebantur, non exſpectaſſe: quo minus populus Athenienſis in communi Græcorum conſilio pacem cum Philippo faceret, per eum ſtetiſſe: poſtremò Cerſobleptem regem Thraciæ, ſocium noſtræ ciuitatis atque amicũ, Philippo dedidiſſe, atque in ſeruitutẽ tradidiſſe: Si hæc vobis plana fecero, rem petam à vobis æquiſsimam, quam, per deos immortaleis, ſinite me impetrare: date hoc mihi, vt fateamini Demoſthenẽ totum illud tempus, quod è quattuor primum eſt, remp. non bene geſsiſſe. Dicendi autem initium inde ducam, vnde me dicentem facillimè ſubſequi poſsitis. Decreuit Philocrates vt caduceatores & legatos de pace ac ſocietate Philippo huc mittere liceret. Hoc decretum tanquàm contra leges ſcriptum, die Philocrati dicta, in iudicium vocatum eſt. venit iudicij dies. Accuſabat Licinius is, qui diem dixerat. cauſam dicebat Philocrates. patronus erat Demoſthenes. abſolutus eſt Philocrates. His rebus geſtis, deinceps ſecutus eſt annus, quo anno Themiſtocles, prætor factus eſt. tum in curiã ſenator venit Demoſthenes, neq; ſortitione, neque ſubſortitione facta locum illum cõſecutus, ſed ambitione, & miris allegationibus, & magno pretio mercatus, vt omnibus in rebus & dicendis & agendis Philocrati ſubſeruiret, & ſecundas ab eo parteis ageret, quomodo res ipſa declarauit. Obtinet enim alterum decretũ Philocrates, quo iubet decem legatos deligi, qui ad Philippum profecti poſtulent ab eo, vt legatos ſummam poteſtatem ab eo acceptam habenteis huc mitteret. In his erat Demoſthenes: qui illinc reuerſus pacis laudator fuit, eadémque atque alij legati, renuntiauit: ſolus autem ex omnibus ſenatoribus decreuit, vt cum caduceatore, & legatis à Philippo miſsis fœdera feriremus: ſimilia in eo decernens ac planè gemina ijs, quæ à Philocrate decernebantur. Ille enim auctor fuit, vt Philippo caduceatorem & legatos huc mittere

liceret: hic cum legatis fœdera percuſsit. Iam verò mihi ad ea, quæ ſequuntur, quæſo, diligenter attendite. Multa enim Philippus non iam cum ceteris legatis à Demoſthene poſtea mutatione facta per improbiſsimam calumniam vexatis, ſed cum Philocrate ac Demoſthene tranſigebat: neque id mirum: vt pote qui vnà legationem obierant: qui vnà decreta illa tria fecerât: quorum primum fuit, vt ne legatos, quos ad Græcos miſeratis, eos, in Philippum cõcitantes, exſpectaretis, neque communiter cum alijs Græcis, ſed priuatim pacem cum eo faceretis: Alterum, vt nõ pacem ſolùm, ſed etiam ſocietatem cum Philippo ſciſceretis; vt, ſiqui fortè attentis ac propenſis erga plebem veſtram eſſent animis, fracti ac debilitati conciderent, ac deſperarent, cùm viderent, vos ſibi quidem bellicum canere, bellíque ſuſcipiendi hortatores atque impulſores eſſe: domi verò non modò pacem cum Philippo, ſed etiam ſocietatem decretis veſtris confirmaſſe: Tertium, ne Cerſobleptes rex Thraciæ fœdere contineretur, néue ſocietatis ac pacis eſſet particeps, cùm ei iam bellum indictum eſſet, inſtructúſque in eum exercitus duceretur. Et mediuſfidius is, qui hæc redimebat, culpa vacabat, neque cuiquam iniuriam faciebat. Non enim erat ei crimini dandum, ſi nondum dato vtrinque iureiurando, nec fœdere facto, ſuis rationibus cõnſuleret. At qui firmamenta ac præſidia ciuitatis ei vendebant, & impertiebant, ij magno erant odio ac ſupplicio digni. Nam qui ſe nunc Alexandri, tùm Philippi inimicum fuiſſe dictitat, Demoſthenes: is, qui mihi Alexandri hoſpitium maledicti loco obijcit, ciuitatis tempora ſuffurans, decernit vt ciuitatis moderatores contionem habeant ſexto idus Februarias, quo tempore AEſculapio ſacra fiebât. Atque hac de re antèquàm cum populo ageretur, ad ſenatum relatum eſt die feſto: quod nunquàm poſt hominum memoriam factum erat. Sed quam cauſam afferebat? vt (inquit) ſimulatque eadueneri̇nt legati Philippi, quàm primùm conſultet populus

ijs

ijs de rebus, quæ nobis cum Philippo intercedunt, legatis, qui nondum veniſſent, contionem præoccupans, & tempora veſtra circumcîdens atque amputans, cùm interim rem vrgeret, ne cum cæteris Græcis, veſtris legatis iam reuerſis, ſed ſoli pacem faceretis. Aliquanto pòſt, Athenienſes, venerunt legati Philippi, veſtri verò aberant, Græcos (vt ſuprà dixi) ad bellum contra Philippum cohortantes. Hîc obtinet atque adeo expugnat alterum decretum Demoſthenes: in quo cêſet, vt vos non de pace ſolùm, verùm etiam de ſocietate conſilium capiatis, veſtris legatis non exſpectatis, ſed ſtatim poſt Dionyſia vrbana, duodecimo, & vndecimo Kal. Martias. Atque vt hæc, quæ dico, vera eſſe intelligatis, diligenter dum recitantur decreta attendite. DECRETA. Exactis igitur Dionyſijs contiones aduocatæ ſunt duæ: quarum in priore recitatum eſt decretum duodecimo Kal. ſociorum commune, cuius præcipua vobis capita breuiter exponam. Primùm enim decreuerunt, vt de pace conſultaretis, ſocietatis nomen prætererunt, non quòd oblîti fuerint, ſed quòd pacem illam, neceſſariam magis, quàm honeſtam eſſe exiſtimarent: Deinde præclare Demoſtheni occurrerunt, quæſtus eius ſordidos, & flagitioſas nundinationes ſanaturi, cùm adſcripſerût decreto, vt cuiuis Græcorum liceret, tribus pòſt menſibus nomen ſuum vnà cum Athenienſibus in eadem columna incidere, eadémque fœderum & pactorum communione contineri: duas res maximas ea ratione anticipantes ac prouindentes: primùm enim trium menſium ſpatium, quod Græcorum legationibus ſatis eſſet, ſumſerunt: deinde Græcorum beneuolêtiam huic ciuitati cum communi Græciæ conſeſſu conciliarunt, vt ſi forte Philippus fœdera negligeret ac violaret, nos neque ſoli, neque imparati bellum gerere cogeremur. quæ nunc opera & culpa Demoſthenis acciderût. Atque hæc eſſe vera, quæ à me dicuntur, ex ipſo decreto cognoſcetis. DECRETVM SOCIORVM. Huic me decreto aſſenſum eſſe fateor: aſſenſi

BIBLIOTECA NAZ. ROMA

ſunt & omnes oratores, qui in priore illa contione verba fecerunt: populus autem cum hac opinione diſceſſit, pacem quidem futuram, ſed dę ſocietate deliberare, propterea quòd Græcos in Philippum concitabamus, reip. non expedire: pacem autem futuram communiter cum Græcis vniuerſis. Vna nox interceſsit. Poſtridie in contionem venimus. Tum verò Demoſthenes ſuggeſto occupato atque obſeſſo, neminíque dicēdi loco relicto, negauit, quæ verba pridie facta eſſent, ea verba quicquā profutura, niſi ea Philippi legati comprobarent. Nā quæ pax (inquit) ſine ſocietate conſtare queat, non intelligo. Non oportet enim (nam verbū, quod tū vſurpauit, memoria teneo propter acerbitatem atque aſperitatē tùm eius, qui dicebat, tùm nominis) non oportet (inquit) à ſocietate pacem abrumpere, neque Græcorum tarditatem exſpectare, ſed vel ipſos bellum gerere, vel nos pacē priuatim facere. Deinde ad extremum Antipatro in ſuggeſtum vocato, quædam requirebat ex eo, multo antè certiore facto quid eum rogaturus eſſet, ſimúlque præmonito atq; inſtituto, quænám ille aduerſus ciuitatem reſpōdere deberet. Poſtremò hæc valuerūt, cùm hinc Demoſthenes dicendo vim attuliſſet: illinc Philocrates populiſcitū ſcripſiſſet. Iam verò quod eis reſtabat, vt Cerſoblepten, & agrum Thracium Philippo traderent, atque in poteſtatem eius redigerēt, id quoque ſeptimo Kal. Martias effecerūt, priuſquàm poſteriorem legationem accipiendi à Philippo iuriſiurandi cauſa inſtitutam ac decretam Demoſthenes obiret. Etenim acerrimus iſte Alexādri ac Philippi inimicus, bis in Macedoniā legatus nobis profectus eſt, cùm liceret ne ſemel quidem proficiſci, is, qui nunc Macedones cōſputare & cōculcare iubet. Veruntamē in cōtione ea, quæ ſeptimo Kal. Martias aduocata eſt, ſenator cùm eſſet, ſenatorium ordinem ex cōparato, & dedita opera cōſecutus, Cerſobleptē adminiſtro atque adiutore Philocrate tradidit ac dedidit Philippo. Occultè enim atque inſidioſè Philocrates adſcripſit decreto

creto præter alia in eo ſcripta, quod item Demoſthenes comprobauit & confirmauit, vt eo ipſo die ſociorũ conſiliarij & conſeſſores, Philippi legatis iuſiurandũ darent. à Cerſoblepte porro in conſilio qui ſederet, aderat nemo. Itaque cùm ſcripſit, vt ij, qui in conſilio ſedebãt, iurarent: Cerſobleptem, à quo conſiliarius aderat nullus, à fœdere excluſit. Sed ne quis hæc à me fingi putet, recita mihi quis hæc ſcripſerit, quis publici conſilij præſes cõfirmarit. DECRETVM. PVBLICI CONSILII PRAESES. Præclara, Athenienſes, præclara, inquam, res eſt, tabularum publicarũ cuſtodia. Immota enim permanet, neque vnà cum reip. trãſfugis immutatur, ſed facultatẽ dat populo, vbi commodum fuerit, hominũ olim improborum ac ſceleratorum, repente mutata volũtate, opinionẽ ſibi probitatis quærentiũ, cognoſcendi. Reſtat autem vt eius aſſentationem vobis cõmemorem. Nam cùm Demoſthenes annũ ſenatorio munere functus ſit, nullos vnquã legatos ad principem locum inuitaſſe reperietur. ſed illo duntaxat tempore, & tunc primùm legatos Philippi primo loco collocauit: puluinos quoque adpoſuit, & conchyliatis periſtromatis ſedes inſtrauit, totúmque illum quòquo verſus locũ aulæis exornauit. cùm iam diluceſceret, ducẽ ſe legatis in theatrũ præbebat, ita vt omniũ ſibilis exciperetur, propter geſtum hominis indecorum, blanditiáſq; deformeis atq; ineptas: deinde cùm illi ſeſe Thebas contulerunt, tria cõduxit eis mulorũ iuga, legatóſque Thebas deducẽdos curauit, ciuitatem noſtrã nationibus exteris deridendã propinans. Sed ne lõgius ab inſtituto degrediar, ſume mihi decretũ de principe loco legatis Philippi dato. DECRETVM. Iſte igitur tantus aſſentator cùm per Charidemi ſpeculatores prim⁹ omniũ de interitu Philippi certior factus eſſet, ſomnio ſibi confицto in deos immortaleis emẽtitus eſt, proinde quaſi nõ à Charidemo, ſed à Ioue & Minerua nuntium accepiſſet, quos interdiu omni ſcelere ac periurio violans, noctu ſecum colloquia habere, futuráque ſibi multo antè

prædicere gloriatur. At ſeptimo die poſt filiæ mortem, prius quàm eius funeri iuſta ſoluiſſet, coronatus, & albatus bouem immolabat, morem maiorum negligebat, leges & inſtituta perfringebat, vnica filia miſer, quæ prima eum patrem appellauerat amiſſa. Neque verò calamitatem ei ſuam maledicti aut criminis loco obijciēdam puto, ſed hominis mores perpendo & conſidero. Nunquam enim qui liberos odio habet, patérque improbus eſt, bonus erit populi moderator ac patronus: nunquam qui capita cariſsima, ſummáque neceſsitudine ſibi coniuncta non complectitur amore illo paterno, vos pluris faciet alienos: nunquam qui priuatim nequam eſt, publicè frugi erit: nunquam qui domi ingenio leui ac vētoſo, animóque molli & imbecillo fuit, in Macedonia fuit legationis tempore conſtans & fortis. Non enim ingenium, ſed locum tantùm mutauit. Vnde igitur tanta extiterit in eo mutatio (hoc enim ſecūdum tempus eſt) & cur tandem Philocrates quidem rebus iiſdem cum Demoſthene publicè geſtis, perduellionis accuſatus, exſulióque multatus ſit, Demoſthenes autem aliorum accuſator nobis ſit exortus: denique quonam pacto homo impuriſsimus tot incommodis & calamitatibus nos affecerit, hæc nunc audire operæpretium eſt. Vt primùm Philippus Pylas introijt, vrbeiſque Phocēſium improuiſo aduentu cepit atque deleuit, Thebanos (quomodo tum quidem putabatis) potentiores, quàm tempora, commodáque veſtra ferebant, effecit: cùm vos perterriti, agris relictis vaſa colligeretis, & ſupellectilem in vrbem deportaretis, cúmque maxima tum inuidia flagrarēt, grauiſsiméque accuſarentur legati, qui huius pacis auctores extiterant, atque in primis Philocrates & Demoſthenes, propterea quòd non ſolùm legationem illam obierant, ſed etiam decreta ſcripſerant: áccidit eodem tempore, vt Demoſthenes & Philocrates inter ſe diſsiderent ijs prope de rebus, de quibus etiam vos eos inter ſe diſſentire ſuſpicabamini. His igitur turbis excitatis, tantóque tumul-

tumultu coorto, accedentibus & ceteris malis ac vitijs homini innatis, reliqua iam Demoſthenes, quòd Philocratem nundinationum ſuarum, pecuniarúmque captarum ſocium atque æmulum ferre non poterat, de ſe diffidenter, timidè, ac ſuſpicioſè conſulebat. Itaque exiſtimauit ſi eorum, quibuſcum vnà legatus fuerat, ac Philippi accuſator exiſteret, Philocratem haud dubiè periturum: reliquos legatos magnum in diſcrimen venturos: de ſe vno ciueis ſuos bene exiſtimaturos, & cùm amicos inſigni improbitate, & ſingulari perfidia prodidiſſet, beneuolentiæ erga populum Athenienſem, famam atque opinionem conſecuturum. Cuius conſilia cùm perſpexiſſent communis otij, & publicæ tranquillitatis oppugnatores, eum cupidè, vltróque in contionem inuitabant, ſolum integrum, ſolum caſtum atque incorruptum in ciuitate nominantes. Ille verò cùm primùm in contionem aſcenderat, tumultus ac belli ſemina, principiáque miniſtrabat. Hic ille eſt, Athenienſes, qui primus Serrium murum, Doriſcum, Ergiſcam, Murgiſcam, Ganos, Ganidem reperit: loca, quorum nè nomina quidem antea noueramus. Celeriter autē rem eò loci deduxit, vt, ſi quidem Philippus legatos non mitteret, contemni ab eo ciuitatem ac pro nihilo putari: ſin mitteret, exploratores, non legatos mitti diceret. Si vellet ille alicui ciuitati pari de controuerſijs noſtris arbitrandi iudicandíque poteſtatem permittere: negabat vllum nobis, & Philippo æquum iudicem reperiri poſſe. Dabat ille Haloneſum: vetabat hic accipere ſi daret ac nō redderet, de ſyllabis ſcilicet diſsidens ac litigans. Poſtremò corona donatis ijs, qui cum Ariſtodemo contra pacis conditiones ac fœdera exercitum in Theſſaliam & Magneſiam duxerant, pacem quidem diremit, calamitatem autem nobis importauit, bellúmque ſuſcitauit. Eſto. At enim muris aheneis, atque adamantinis (vt ipſe prædicat) fineis Atticos muniuit, Eubœorum, ac Thebanorum ſocietate. Immò verò, Athenienſes, tribus hac in re iniurijs gra-

uiſsimis affecti eſtis, ſummáque in rerum omnium ignoratione verſamini. Sed quoniam feſtinat animus de maxima Thebanorum ſocietate diſputare, vt ſuo quæque loco atque ordine perſequar, de Eubœorum ſocietate primùm dicam. Multis vos ac magnis, Athenienſes, iniurijs affecti, tùm à Mneſarcho Chalcidenſe Calliæ & Tauroſthenis patre, quos iſte nunc mercede accepta ciueis Athenienſeis ſententia ſua decernere non dubitat: tùm à Themiſone Eretrienſi, qui vobis pacis tempore Oropum ademit: vos has iniurias obliuiſcentes, cùm primùm vobis renunciatū eſt, Thebanos in Eubœam exercitum traduxiſſe eo animo, vt vrbeis Eubœæ in ſeruitutem redigerent: quinque diebus Eubœæ claſſe & pedeſtribus copijs opem tuliſtis: necdum triginta dies præterierant, cùm Thebanos fœdere à vobis ſuppliciter petito cum pace dimiſiſtis, Eubœáque potiti, vrbeis, & reip. ſtatum ijs, qui fidei veſtræ commiſerant, atque apud vos depoſuerant, optima fide, ſummáque cum iuſtitiæ laude reddidiſtis, neque iuſtum, neque fas eſſe ducentes, in eo, quod vobis creditum & commendatum eſſet, præteritas inimicitias meminiſſe. Atque his tot, tantiſque beneficijs affecti Chalcidenſes, nequaquam vobis parem gratiam retulerunt. Sed cùm in Eubœam copias traiecistis, auxilium Plutarcho laturi, primis quidem certè temporibus amicitiam ſimulabant: verùm ſtatim vt Tamynas tranſijmus, montémque Cotylæum, qui appellatur, tranſgreſsi ſumus, tum Callias Chalcidenſis, quem Demoſthenes pretio accepto ſummis laudibus in cælum efferebat, cùm populi Athenienſis exercitum in quaſdam locorum anguſtias compulſum ac redactum videret, vnde neque ſe niſi parta victoria recipere poterat, neque auxilij ſpes vlla oſtendebatur, non terra, non mari: is igitur coacto ex omni Eubœa exercitu, ſimúlque à Philippo copijs corrogatis, & vnà cum eo frater ipſius Tauroſthenes, is, qui nunc vnicuique noſtrûm comiter & officioſè dextram porrigit, atque arridet, militibus

externis

externis Phocenſibus traiectis, eo animo, tăque ſpe in nos inuaſerunt, impetúmque fecerunt, tăquam nos funditus deleturi atque euerſuri. Quòd niſi primùm deus aliquis exercitum noſtrum ſeruaſſet, deinde noſtri milites, pedites atque equites, ſe viros forteis præbuiſſent, & apud Hippodromum, qui eſt in Tamynis, acie inſtructa, ſigníſque collatis viciſſent, hoſtibus ſupplicib' cum pace dimiſsis: propius nihil eſſet factum, quàm vt ciuitas noſtra ſummam turpitudinem ſubiret, ſummóque dedecore afficeretur. Non enim plagam in bello, detrimentúmque accipere, malum eſt maximum: ſed vbi quis cum aduerſarijs indignis congreſſus inferior diſceſſerit, calamitatem altero tăto maiorem videri neceſſe eſt. Vos tamen talibus iniuriјs acceptis, eos iterum in gratiam recepiſtis. Callias verò Chalcidenſis cùm ei ſcelerum ſuorū veniam, impunitatémque dediſſetis, breui tempore interiecto rurſus ad ingenium redijt. Nam cùm Euboicum conſilium verbo Chalcide cogeret, revera Eubœam aduerſus vos muniret atque ornaret, & præcipuum ſibi dominatum compararet, huiúſque fautorem atque adiutorem ſibi futurum Philippum ſperaret, in Macedoniam ſe contulit. Ibi cum Philippo deambulabat, & in amicis ac familiaribus eius numerabatur. verùm iniuſtè læſo, atque offenſo poſtea Philippo cùm inde profugiſſet, Thebanis vltro ſeſe in poteſtatē tradidit. mox illis quoque relictis cùm identidem huc & illuc iſſet ac rediſſet, pluríſque quàm Euripus, propter quem habitabat, circuitiones, & conuerſiones reciprocas feciſſet, in medias Philippi ac Thebanorum inimicitias præceps actus eſt. Ad extremum inops conſilij cùm quid ſe faceret, neſciret, ſibíque bellum denuntiatum videret, vnam ſpem ſalutis reliquam eſſe animaduertit, ſi populum Athenienſem ſibi iureiurando deuinctum habere poſſet, cum ſocij nomine appellatum, auxilium ſibi laturum, ſiquis forte ipſum bello laceſſeret: quod ſine dubio erat futurum, niſi vos prohiberetis. Cùm igitur in hac cogitatione

verſatus eſſet, mittit huc legatos Glaucetam, Empedonem, Diodorum, eum, qui curſum illum Doricum viginti ſtadia longũ cucurrit, populo Athenienſi ſpes inaneis, Demoſtheni, & eius aſſeclis pecuniam afferenteis. Tria autem vno tempore redimebat: primùm ne ſocietatis veſtræ ſpe decideret. nam ſi populus Athenienſis ſuperiorum eius iniuriarum memor ſocietatem non probaret, nihil erat medium, ſed ei relinquebatur è duobus alterum, vel vt ex Chalcide profugeret, vel vt vndique circumuentus, atque implicatus mortem oppeteret, tot & tantæ Philippi ac Thebanorum copiæ in eum armatæ irruebant. dabatur ei, qui ſocietatem decreuiſſet, merces altera, ne Chalcidenſes in conuentu conſeſſúque communi, qui Athenis haberi ſolet, intereſſe cogerentur: tertia ne tributa conferrent. Et Calliam quidem nullius eorũ, quæ ſibi propoſuerat, quæque expetebat, nec ſpes, nec opinio fefellit. Iſte autem tyrannorum inimicus, (vt quidem ſimulat) Demoſthenes, quem prædicat Cteſiphon perpetuò res optimas dicere ac ſuadere, cùm tempora ciuitatis vendidit, tum in ſocietate decernenda, cenſuit, vt Chalcidenſibus opem ferremus, loquendi genere duntaxat commutato. nam vt rei iniquitatẽ honeſta oratione tegeret, aſperitatémq; leniret, pro his adſcripſit, vt Chalcidẽſes nobis opitularentur, ſiquis Athẽniẽſibus bellũ inferre conaretur. Poſtremò cõuentus Græcorum communis Athenis agendi ius, & tributorum deſcriptorum, in quibus nerui belli erant poſiti, vtilitatem funditus ſuſtulit, ac vẽdidit: honeſtiſsima nomina turpiſsimis actionibus imponens, vobíſque oratione perſuadens, ac pene dicam vim afferẽs ad credendum, ſemper oportere ciuitatem noſtram Græcis auxilio egentibus prius auxilium ferre: ſocietates verò poſteriore loco facere, beneficio demum accepto. Atque, vt me vera dicere intelligere poſsitis, ſume mihi Calliæ accuſationem, & ſocietatem, ſimúlque decretũ recita. DECRETVM. Nondum igitur hoc graue aut indignum eſt,

tantas

tantas temporum, rerúmque gerendarum opportunitates, ius conuentuum Græciæ Athenis agẽdorum, tributorum denique imperatorum vtilitates eſſe vẽditas, ſed multo id, quod dicturus ſum, indignius videbitur. Nam Callias quidem eò contumeliæ, iniuriæque prorupit, Demoſthenes verò is, quem tãtopere laudat Cteſiphon, in eam nundinationis, & pecuniarum turpiter capiendarum cupiditatem proceſsit, vt vectigalia tum ea, quæ ex Oreo, tum ea, quę ab Eretria vobis penſitabãtur, decem talenta, vobis videntibus, prudentibus, inſpectantibus furtim ademerint: hos, qui à ciuitatibus mitti ſolebant, conſiliarios, à vobis abduxerint, atque iterum in Chalcidem, & in Euboicum (quod appellatur) concilium trãſtulerint. Sed quibus hoc vijs ac rationibus, quàm flagitioſis atque improbis effecerint, nunc operæ pretium eſt audire. Venit tandem ad nos Callias non iam per nuntios aut legatos, ſed ipſe per ſe. & cùm in cõtionem prodijſſet, orationem habuit ſibi à Demoſthene compoſitam, ſummóque ſtudio elaboratã. Dixit ſe ex Peloponneſo venire, noua tributi deſcriptione facta centum circiter talentorum ad bellum Philippo inferẽdum. rationémque inibat quantũ quoſque populos conferre oporteret: Achæos & Magarenſeis omneis talenta ſexaginta: Eubœæ ciuitates vniuerſas quadraginta. Ex hac pecunia claſſem, & peditatum comparari atque ali facillime poſſe. eſſe & alios è Græcis compluréis, qui huius tributi ſic deſcripti partem ferre ac ſubire vellent: qua ex re ſpes eſſet neque pecuniam, neque milites defuturos. Atque hæc quidem eſſe nota & aperta. Alias autem res eſſe reconditas, quas occultè moliri atque agere cœpiſſet: quarum nonnullos ciuium noſtrorum eſſe teſteis: deinde ad extremum nominatim Demoſthenem citabat, hortabatúrque vt eadem de re vnà ſecum diceret. Hic verò grauiter & magnifice ſe ferens procedebat: Calliã laudibus in cælum tollebat: occultum illud denique ac reconditum ſe ſcire ſimulabat. Legationem autem à ſe

obitam tum in Peloponneſo, tum in Acarnania velle ſe vobis eò ipſo tẽpore renuntiare dicebat. cuius orationis hæc capita fuerũt: Peloponneſios, & Acarnanas omneis à ſe eſſe ad pecuniam conferendam aduerſus Philippum diſtributos ac deſcriptos: deſcriptionem pecuniæ eam eſſe factam, quæ ſatis eſſet centum nauibus actuarijs inſtruendis atque armandis, & ſtipendio decem millibus peditum, & mille equitibus perſoluendo: (his acceſſuras vrbanas & ciuileis copias) ex Peloponneſo ampliùs militum grauioris armaturæ quinque millia: ex Acarnania totidem altera. atque huius belli gerẽdi ab his omnibus vltro vobis eſſe delatum principatum. Neque verò longum forè cùm hæc perficerẽtur, ſed a. d. decimum ſextum Kal. decembreis. ſingulis enim ciuitatibus ſe prædixiſſe ac denuntiauiſſe, vt omnes Athenas plenilunio conuenirent, & in communi ſociorum concilio intereſſent. Etenim, Athenienſes, hæc eſt iſtius hominis cõſuetudo, non iam omnium communis, ſed ipſius propria, & peculiaris. Ceteri enim glorioſi & arrogantes oſtẽtatores cùm mentiuntur, dant operam nequid notatum ac definitum temporibus, nequid certum ac perſpicuum eloquantur, verentes ne refelli & coargui poſsint. At Demoſthenes cùm venit ei in mentem aliquid ſibi impudenter arrogare, ſeque glorioſe prædicare, primùm periurio mendacium cumulat, peſtem ſibi exoptat, exitiúmque precatur: deinde quæ certò ſcit nunquam futura, non dubitat aſſeuerare futura: temporibúsq; notatis, ac rationibus eorum ſubtiliter ſubductis, definit quando quicque futurum ſit: denique quos ne de facie quidem nouit, eorum quaſi notiſsimorum nomina commemorat, veſtris auribus hac arte fallaciter allectis, atq; occupatis, eorúmque, qui vera loquuntur, orationẽ imitans. Quocirca acerbiſsimo odio dignus eſt, qui cùm ſit improbus ac ſceleratus, virorum bonorum notas, ſignáque adulterat atque corrumpit. His dictis decretum dat ſcribæ recitandũ, primùm longius Iliade: deinde verbis,

quæ

quæ loqui conſueuit,& vita, quam vixit,inanius:poſtremò ſpei fallacis,& exercituum,qui nunquàm conficiendi eſſent,plenum. Cùm autem lõgiſsime vos à cognitione furtorum ſuorum abduxiſſet,ſpéque inani ſuſpendiſſet,atque inflauiſſet,tum ſeſe ſubitò conuertens, ſcitum facit,in quo cenſet,vt legatos eligeremus, qui Eretrienſeis orarent,(erat enim valde neceſſe ſcilicet eos orare) vt tributum vſitatum quinque talẽtorum, ne iam vobis, ſed Calliæ penſitarent. Rurſus alteros ad Oritas,qui ab ijs peterent , vt eundem ſibi atque Athenienſes amicum, eundémque inimicum haberent. Deinde integumenta illa , quibus furtum ſuum obtexerat , remouentur. nam repẽte indicat,ac declarat,ſe ea omnia,de quibus in illo populi ſcito ſcripſerat , ad furtum retuliſſe, cenſet vt legati ab Oritis poſtulent,ne vobis,ſed Calliæ quinque talenta penderẽt. quæ quidem eſſe vera ex decreti lectione cognoſcetis. Recita igitur decretum,detractis ampullis,inaníque iactatione verborũ, detractis triremibus,detractis deniq; arrogantibus & glorioſis promiſſis. recita,& ſume in manus furtũ,quod homo impurus ac nefarius commiſit:quem prædicat Cteſiphon etiã in hoc decreto aſsiduè & dicere & agere res populo Athenienſi valde vtileis & perquàm ſalutareis. DECRETVM. Audiſtis igitur, Athenienſes, verbo triremeis, & pedeſtreis copias,& plenilunium,& conſeſſores, ſed re tributa vnicuique ciuitati deſcripta, quæ vobis à ſocijs pendebantur,& decem talenta amiſiſtis. Reſtat nunc vt oſtendam,Demoſthenem triuin talẽtorum mercede accepta,hoc decretum interpoſuiſſe;vno talento ex Chalcide à Calliâ, altero ex Eretria à Clitarcho tyrãno, tertio ex Oreo.Nam,quoniam Oritarum libera ciuitas eſt, quoniámque nihil agunt, quod non ſciſcat populus, eo facilius Demoſthenis furta patefacta, atque illuſtrata ſunt.illi enim eo bello , quod cum Philippo geſſerant, exhauſti,atque rei nummariæ penuria laborantes , mittunt ad eum Gnoſidamum Charigenis filium , eius, qui

quondam in Oreo principatum obtinuit, qui ab iſto ſupplex petat, vt talentum ciuitati remitteret, promittat autem Oritas ei ſtatuam æneam poſituros. At iſte Gnoſidemo reſpondet, ſe pauxillulum æris nō deſiderare: talentum quidem per Calliam exacturum. Cùm igitur ſoluere cogerentur Oritæ, neque haberent vnde ſumerent, vectigalia publica talenti nomine ei opignerauerunt, huiúſque pecuniæ turpiter conciliatæ vſuram Demoſtheni ſoluerūt, ſingulis menſibus in minam, drachmam vnam donec ſortem reddiderunt. atque hæc acta ſunt cum populi decreto. Sume hoc Oritarum decretum, vt ex eo omnes intelligant, ea, quæ dico, eſſe vera. DECRETVM. Hoc decretum, Athenienſes, probrum ac dedecus eſt ciuitatis, argumentum rerum a Demoſthene publicè geſtarum certiſsimum, perſpicua Cteſiphontis accuſatio. Nam qui tam turpiter habuerit pretio addictam fidem, ſeſéque muneribus labefactādum & corrumpendum præbuerit, fieri non poteſt vt vir bonus ſit: quæ tamen iſte auſus eſt in populi ſcito perſcribere. Hîc tādem locus eſt tertij temporis, atque adeò omnium miſerrimi atque acerbiſsimi temporis: in quo & Græcorū, & ciuitatis noſtræ remp. funditus euertit ac perdidit Demoſthenes: primùm quòd impius in templum Delphicum extitit, deinde quòd iniuſtam, & prorſus imparem atque iniquam cum Thebanis ſocietatem decreuit. ſed à ſceleribus, quæ in deos immortaleis ſuſcepit, initium ducam.

Campus eſt, Athenienſes, quem Cirrhæum nominant, portúſque, qui hodiè ſacer ac dirus appellatur. hunc locum olim Cirrhæi & Acragallidæ, barbaræ, & à legibus alieniſſimæ nationes incoluerunt, quæ templum Apollinis, donáque ei deo conſecrata ſceleratè atque impiè diripuerunt, atque expilarūt. ſimúlque Amphictyonum concilium & conuentum grauiſsimum ac ſanctiſsimum nefariè violarunt. Cùm igitur eorum facta, maxime (vt accepimus) maiores veſtri: ſecundo loco ceteri Amphictyones iniquiſsimè, grauiſsiméque tuliſſent, oraculum conſulue-

cõſuluerunt, quibus ſupplicijs in illos homines animaduertere conueniret. quibus reſpondit Pythia, vt cũ Cirrhæis, & Acragallidis dies & noctes bellũ gererẽt, agros eorum depopularentur, ipſos in ſeruitutem redigerent, Apollini Pythio, Dianæ, Latonæ, Mineruæ Prouidæ agros illos, vt in perpetuum inculti eſſent, conſecrarent, eóſq; neq; ipſi colerẽt, neq; ab alio coli paterẽtur. Hoc oraculo accepto Amphictyones decreuerunt, cùm in ea re Solõ Athen. vir & legum ſcribendarũ peritiſsimus, & in omni poëticæ ac ſapientiæ ſtudio multũ diúque exercitatus ac verſatus, ſentẽtiam dixiſſet: vt populus Athenienſis dei oraculum ſecutus, conſceleratis illis hominibus bellum inferret. Magno itaque ex Amphictyonibus exercitu comparato, bellóque illato, eos in ſeruitutem redegerunt, portus eorum aggeribus excitatis obruerunt, vrbem funditus euerterunt, agros oraculo obtemperantes conſecrarunt: poſtremò præter illa omnia religioſo ſe iureiurando obſtrinxerunt, neque ſe terram ſacram culturos, neque ab alio coli paſſuros, opem deo pedibus ac manibus, & omnibus neruis ac viribus laturos: neque hoc iureiurãdo contenti fuerunt, ſed ſibi, ceteríſque omnibus, ſi aliter facerent, omni exſecrationẽ deuinctis peſtem, exitiúmque precati ſunt. Sic enim in ea exſecratione ſcriptum eſt. SI QVIS HAEC MIGRAVERIT, SIVE CIVITAS, SIVE QVIS PRIVATVS, SIVE NATIO, APOLLINI, DIANAE, LATONAE, MINERVAE PROVIDAE SACER ESTO. hoc præterea ijs imprecatur, vt neque ipſis terra fructũ ferat, neque vxores eorum liberos parentibus ſimileis, ſed monſtra & portenta pariant: neque pecorum partus ſint naturales: & vt è bello, è iudicijs, è foro victi diſcedant: denique vt funditus intereant ac deleantur & ipſi, & eorum domus, ac genus. NEQVE VNQVAM (inquit) APOLLINI, NEQVE DIANAE, NEQVE LATONAE, NEQVE MINERVAE PROVIDAE PVRE LITANTO, NEQVE ACCEPTAE SVNTO DIIS IMMORTALIBVS EORVM

VICTIMAE. atque vt hæc eſſe vera luce ipſa clarius cernere poſsitis, recita mihi dei oraculum, audite exſecrationem, iuriſiurandíque, quod cũ Amphictyonibus veſtri maiores iurauerunt, memoriam repetite.

ORACVLVM. IVSIVRANDVM. EXSECRATIO.

Non prius hanc vrbis captam delebitis arcem,
Quàm Phœbi templum fluctus grauis Amphitritæ
Alluat, horrendum ad ſacra tollens littora murmur. Hac exſecratione facta, hoc iureiurando concepto, hoc oraculo edito, quæ omnia in tabulas publicas relata adhuc extant, Locri, Amphiſſenſes, immò verò eorum principes ac magiſtratus, iuris & legum contemtores, campum illum coluerunt: portum ſacrum, dirum ac ſceleratum rurſus munierunt, ac celebrarunt, cùm portoria ab ijs, qui præternauigabant, exigerent. nonnullos præterea pylagoros (ſic enim appellãtur concilij Pylæi oratores) qui Delphos veniſſent, pecunia corruperunt: quorum in numero fuit Demoſthenes. Nã ſuffragio creatus à vobis Pylagorus mille drachmas ab Amphiſſenſibus accepit, ne quã eorum apud Amphictyones mentionem faceret. Illi autẽ ſtipulatione interpoſita promiſerũt ſe quotãnis viginti minas ex pecunia illa nefaria ac ſcelerata refectas, Athenas miſſuros, vt in hac vrbe, ſumma cura, ſummóque ſtudio Amphiſſenſib⁹ opitularetur: qua quidem ex re hoc ei contigit, vt quemcunque vel priuatum, vel poteſtate præditum, vel liberam ciuitatem attingeret, vnumquemque horũ ſua contagione incommodis & calamitatibus inſanabilibus & peſtiferis afficeret. Videte igitur quemadmodum deus & fortuna Amphiſſenſium impietate fuerint ſuperiores ac potentiores. Theophraſto prætore, Diogneto Anaphlyſtio hieromnemone (ſic enim appellãt ſcribam Amphictyonicũ) vos pylagoros legiſtis Midiam illum Anagyraſium, qui vtinam multas ob cauſas viueret! & Thraſyclem Leſbium, & me vnà cũ his tertium. Accidit autém vt cùm ſalui Delphos perueniſſemus, continuò Diognetus hieromnemon in febrim

brim incideret, itémque Midias. Alij Amphiἁyones in conſilio aderant. Interea affertur ad nos ab ijs, qui ſuum in ciuitatem noſtram ſtudium ac beneuolentiam declarare cuperent, Amphiſſenſeis tum valde demiſſos atque humileis, Thebanſque mirum in modum ſubſeruienteis, decretum aduerſus noſtram ciuitatem attuliſſe, quo decreto populus Athenienſis quinquaginta talẽtis mulctaretur, propterea quòd nouo templo priuſquàm precibus ſollennibus expiatum eſſet, nouos clypeos dicauiſſemus cum legitima illa & conuenienti inſcriptione, ATHENIENSES DE MEDIS AC THEBANIS, QVO TEMPORE HI CONTRA GRAECOS COMMISSO PROELIO DECERTARVNT. Ego arceſsitus ab hieromnemone, & in conſilium introire iuſſus, vt apud Amphictyones pro ciuitate noſtra dicerem: venio non inuitus, quippe qui mea ſponte hoc ipſum facere conſtitutum in animo haberem. cùm paullo cupidius ac ſtudioſius ingreſſus eſſem, verbáque facere cœpiſſem, alijs Pylagoris ſeductis, quidam ex Amphiſſenſibus homo petulantiſsimus, & (vt mihi quidem videtur) nullis artibus ingenuis eruditus, omníſque doctrinæ liberalis expers: fortaſſe etiam à deo aliquo irato in hanc amentiam impulſus: At ſi ſaperetis (inquit) vos Græci, ne nomen quidem populi Athenienſis his diebus commemorari ſineretis, ſed eos vt contaminatos atque exſecrabileis à templo arceretis. Et ſimul Phocenſium ſocietatem, quam Crobylus ille ſuaſerat, commemorabat: multáque alia cõtumelioſa, acerba, atque odioſa in ciuitatem noſtram expromebat, cùm ea diceret, quæ neque tunc aures meæ ferre poterant, neque nunc libenter oratione refrico. Itaque his auditis ita cõmotus ac perturbatus ſum, vt nũquàm mihi antea quicquam in vita mea grauius ac moleſtius acciderit. Atque alia quidem, quæ tum locutus ſum, prætermittam: hæc pauca de multis vobis exponam. Venit tum mihi in mentem, Amphiſſenſium in terram ſacram impietatis facere mentionem: quam terram eo-

dem è veſtigio, in quo inſiſtebã (nam campus Cirrhæus templo Delphico ſubiacet, vnóque fere aſpectu totus proſpici poteſt) Amphictyonibus indicabã. Videtis (inquam) Amphictyones, campum hunc ab Amphiſſenſibus vomere ſubactum & excultum, domos, figlinas, & villas inædificatas. cernitis oculis ſceleratum & exſecrabilem portum munitum. Scitis ipſi (neque enim alijs teſtibus egetis) iſtos ex ſacro portu vectigalia exigere, pecuniámque cogere. Et ſimul dei oraculum, maiorum iuſiurandum, exſecrationem factam recitari iubebam, liquidò confirmans ac teſtificans, me pro populo Athenienſi, pro me, liberis, & domo mea, pedibus, manibus, voce, omnibus denique viribus, iuriiurando obtemperantẽ, deo & terræ ſacræ opitulari, ciuitatémque noſtrã religione liberare. At vos, Athenienſes, vobis ipſi conſulite. Caniſtrorũ dies feſtus agi iam cœptus eſt: admotæ ſunt altaribus hoſtię. ea petituri eſtis à dijs immortalibus, quæ vobis priuatim, ac reip. ſint profutura. Vobiſcum igitur ipſi conſiderate, & cogitate, qua voce, qua mente, quibus oculis, quã ſpe freti & confiſi vota, & ſupplicationes facietis, ſi vos conſceleratos, atque omnibus exſecrationibus deuotos, inultos dimittetis. non enim obſcurè, ſed apertiſsime in exſecratione ſcriptum eſt, cùm in eos, qui impij in deum extiterint, tum in eos, qui non prohibuerint, quibus ſupplicijs vtroſque affici oporteat: NE PVRE (inquit) LIBANTO, NEVE SACRIFICANTO, QVI APOLLINI, DIANAE, LATONAE, MINERVAE PROVIDENTIAE AVXILIVM NON TVLERINT, ET EORVM VICTIMAS DII IMMORTALES AVERSANTOR. Cùm hæc & alia huiuſmodi multa prętereà dixiſſem, tandem dicendi finem feci, atque è conſilio diſceſsi. Tum clamor ab Amphictyonibus factus eſt, tum ſtrepitus editus, & Amphictyonum vociferatio conſecuta: neque iam de clypeis, quos dicaueramus, ſed de Amphiſſenſibus pœna afficiendis agebatur. Et cùm iam ſerum diei eſſet, prodit præco, ac prædicat,

dicat, vt quotquot è Delphis biennio pubertatem ſuperaſſent, tum ſerui, tum liberi, hora diei prima cum falcibus & ligonibus ad eum locum, quem indigenæ Thutéum nominãt, conuenirẽt. Iterum idem præco prædicat, vt hieromnemones, & pylagori eódem venirent, deo, & terræ ſacræ auxilium laturi: quæcunque ciuitas non adfuiſſet, templo Delphico arceretur, ſcelere atque exſecratione obſtringeretur. Poſtridie manè in eum locum, quem ſuprà diximus, venimus, in campum Cirrhæum deſcendimus, deinde portu illo diruto ac deleto, ædificijs incenſis redimus. Interea dum hæc agimus, Locri, Amphiſſenſes, quorum domicilia, ſeptem circiter millia paſſuum Delphis aberant, vniuerſi armati manu facta in nos impetum fecerunt. quòd niſi properè nos in fugam conieciſſemus, ac vix tandem Delphos perueniſſemus, nihil propius actum eſſet, quàm vt funditus periremus. Poſtridie Cottyphus, qui ſentẽtias ratas faciebat, Amphictyonum contionem habuit. (contionem autem nominant, quãdo non ſolùm pylagori, & hieromnemones, ſed ij etiam, qui vnà ſacra faciunt, & qui ad cõſulendum oraculum venerunt, conuocantur.) Hîc iam grauiter atque acerbe accuſati ſunt Amphiſſenſes: noſtra ciuitas cõtrà magnis laudibus ornata eſt. Totius autem orationis hæc fuit clauſula: decernitur vt hieromnemones ante proximum Pylæum cõuentum pro dicta die ad Pylas venirent, decretúmque vnà illud afferrẽt, quo decreto Amphiſſenſes eſſent ſuorum in deum, terram ſacram, Amphictyones ſcelerum pœnas daturi. Atque vt nihil à me confictum eſſe perſpicere poſsitis, decretum ipſum vobis ſcriba recitabit. DECRETVM. Hoc igitur decreto à nobis cùm in ſenatu recitato, tùm in cõtione ad populũ prolato, & actionibus noſtris à populo comprobatis, & vniuerſa ciuitatẽ ad ſtudiũ pietatis vehemẽter excitatą atq; inflãmatá, cùm Demoſthenes pro pecunia illa Amphiſſenſi, pronũtiatá iã, atq; apud ſequeſtrẽ depoſita cõtrà diceret, egóq; cũ vobis inſpectãtibus atq; audien-

tibus in furto manifeſto deprehenſum tenerem, neque iam poſſet homo alioqui audacißimus apertè ciuitatem in fraudem inducere, ingreſſus in curiam, & ſummotis imperitis, auctoritatem ſenatus perſcribendam curat, eamque mox in contionem defert, eius, qui ſcripſerat, inſcientia fretus. Et vt hæc ipſa ſenatus auctoritas in cõtione confirmaretur, rataque fieret, & vt a populo ſciſceretur, perfecit, cùm ſurrexiſſet iam cõcio, egóque diſceſſiſſem, (neque enim vnquam paſſus eſſem) multitudine denique dimiſſa. Cuius quidem ſciti caput hoc fuit, vt hieromnemo Athenienſium, & pylagori, qui poſthac hoc munere functuri eſſent, ad Thermopylas & Delphos proficiſcerentur ijs temporibus, quæ a maioribus noſtris conſtituta ſunt, verbo præclarè, & honeſtè: re turpiter, & flagitioſe. Prohibet enim quo minus ad conſeſſum illum Pylæum ad tempus occurrant, qui neceſſario ante tempus à maioribus noſtris conſtitutum & vſitatum erat futurus. ſed aliud ei ſcito adſcriptum eſt multo & apertius & acerbius, vt Athenienſium hieromnemoni, & pylagoris, qui poſt illa futuri eſſent, neque verborum, neque factorum, neque decretorum, neque vllius rei cũ ijs, qui illuc cõuenirent, eſſet vlla cõmunitas. At quid ſibi verba illa volunt, NE SIT VLLA COMMVNITAS? vtrùm verum loquar, an id potius, quod vobis auditu iucundum futurum eſt? verum loquar. Nam quod ita ſemper ad voluptatem dicitur, hæc ciuitati noſtræ mala, quæ videmus, inuexit. Non ſinunt iuriſiurandi memores eſſe, quod maiores noſtri iurauerunt, non exſecrationis, non oraculi. Nos igitur, Athenienſes, propter hoc populi ſcitum in vrbe manſimus: alij Amphictyones ad Thermopylas conuenerunt, præter vnam ciuitatem: cuius nomen reticere ſatius eſſe duco, & dij immortales prohibeant, ne cuiquam Græcorum ſimilis accidat calamitas: & ſimul vt conuenerunt, bellum in Amphiſſenſeis, exercitúmque decreuerũt, Cottyphúmque Pharſalium, eum, qui tunc decreta confirmabat, imperatorem

peratorem legerunt: quo tempore non erat in Macedonia Philippus, quin ne in Græcia quidem: ſed lõginquis in locis in media Scythia verſabatur: quem tamen mox audebit dicere Demoſthenes, à me eſſe in Græcos incitatum atque immiſſum. Ac primo quidem illo exercitu victoriam conſecuti, valde ſe clementeis ac moderatos in Amphiſſenſeis præbuerunt. Nam pro maximis eorum in deos immortaleis ſceleribus, pecunia eos multarunt, eámque pecuniam vt die dicta deo ſoluerent, multo antè edixerunt: & ſceleratos, commiſſorúmque facinorum auctores è ciuium numero ſegregarunt, atque exterminarũt: eos verò, quos ſua pietas ſolum vertere coëgerat, ab exſulio reuocarũt. Sed cùm illi neque pecuniam deo perſoluerent, & ſceleratos reſtituerẽt, & pios de ſententia Amphictyonum ab exſulio reuocatos, eijcerent, iam tum alterum contra Amphiſſenſeis exercitum duxerũt, cùm longo pòſt interuallo, ex bello, quod cum Scythis gerebat, reuerſus eſſet Philippus: cúmque dij immortales nobis huius pietatis imperium principatúmque detuliſſent, Demoſthenis auaritia, prædáque obſtitiſſet. At nónne vobis dij prædicebant, nónne præſignificabant, nónne præmonebant vt caueretis, propè humanam vocem mittentes? Nullam me Diuſ Fidius vnquã ciuitatem vidi apertius à dijs immortalibus conſeruari, à quibuſdam oratoribus perdi ac funditus euerti. Non ſatis valebat ad oſtentum illud, quod myſteriorum diebus ſignificatum fuerat, præcauendum, myſtarum interitus? Non Amyniades prædixerat, vt & caueremus, & certos homines, qui ab Appolline requirerẽt quid facto opus eſſet, Delphos mitteremus? non Demoſthenes aduerſabatur? cùm Pythiam cum Philippo facere diceret, homo omnis doctrinæ atque humanitatis expers, & hac, quam ei datis, licentia immoderatè perfruens, eáque ſe ad ſatietatem explens atque ingurgitans. Poſtremò nónne milites ſacris non litatis, non mactatis victimis ad perſpicuum vitæ periculum miſit? At nuper dicere auſus eſt,

Philippum iccirco in Atticam cum exercitu non inuaſiſſe, quòd exta fuiſſent ei minus læta. Quo igitur ſupplicio dignus es? ò Græciæ labes & funus. Si enim ipſe victor in eorum, qui victi erant, fineis non inuaſit, propterea quòd exta victimarum ei non erāt læta, tu autem incertus quid eſſet omnino futurum, priuſquàm exta inſpexiſſes, milites ex vrbe miſiſti: vtrùm te corona donari propter cladeis & calamitates ciuitatis, an è ciuiū numero ſegregari, atq; in vltimas terras amādari oportet? Nā quid inſperati, quid inexſpectati noſtra ætate non vidimus? non enim humanam vitam viximus, ſed vt poſteris ſermonem de rebus inopinatis, & pæne dicam incredibilibus proderemus, in lucem editi ſumus. Non rex Perſarum, qui montem Athonem perfoderat, qui Helleſpontum iunxerat, qui Græcos terram, aquámque poſcebat, qui audebat in litteris ſcribere, ſe ab oriente ſole ad occidentem, vnum eſſe omnium mortalium dominū, nónne ille ipſe nunc non de principatu & imperio, ſed de corporis ſalute dimicat? nónne eoſdem cernimus tum hac gloria, tum belli aduerſus Perſas ſuſcepti principatu dignos eſſe habitos, qui templum Delphicum liberarúnt? non Thebæ: Thebæ vrbs vicina & propinqua vno die ex media Græcia exſciſſa & ſublata eſt? cui tametſi iure hæc calamitas acciderit, quippe quæ non rectè de ſumma re conſuluerat, non tamen humanitus, ſed diuinitus in eam amentiam ac temeritatem fuerat impulſa. Iam Lacedæmonij miſerrimi, qui initijs duntaxat interfuerant, rémque illam cùm templum primùm occuparetur, leuiter attigerant, illi illi, qui ſibi Græciæ principatum quondam arrogabāt, non propè adeſt cùm, vt Macedonibus dent obſides, ſuámque calamitatē, inſignem ad poſteritatis memoriam ſempiternam faciant, iterum ad eum legationem ſint miſſuri, pœnas ipſi cum ſua patria Alexādri arbitratu daturi? denique, quod eſt miſerrimum, & victoris & iniuria laceſsiti iudicium æquitatémque ſubituri? Vrbs verò noſtra, cōmune olim Græ-

corum perfugium, ad quam anteà legationes ex ſingulis Græciæ ciuitatibus ventitabant, ſinguli ſalutem à vobis accepturi, nónne nunc non de Græcorum principatu, ſed de patriæ ſolo decertat? Atquî hæc nobis acciderũt poſteaquàm Demoſthenes ad remp. acceſsit. qua de re præclarè Heſiodus. vetat enim quodam loco, populos erudiens atque inſtituens, & ciuitatibus cõſulens, ne improbos oratores approbent, néue in eis acquieſcant. dabitis autem mihi hanc veniam, Athenienſes, vt ego verſus vobis recitem. Arbitror enim nos ob eam cauſam dum pueri ſumus, poëtarum ſententias ediſcere, vt ætate iam corroborata iјs vtamur. Sic igitur canit Heſiodus.

At toti haud rarò populi plectuntur ob vnum,
Qui ſcelera admittit, qui res molitur iniquas.
His autem exitium cœlo demittit ab alto
Iupiter, & letale malum, peſtémque, famémque.
Sic pereunt miſeri ciues: ſæpe ille cohorteis
Interimit totas, ſæpe altas diruit vrbeis,
Et rapidis naueis iactatas obruit vndis.

Si poëtæ ſententias demto numero perpendatis, puto vobis non Heſiodi carmen, ſed oraculum in adminiſtrationem reip. & actiones Demoſthenis viſum iri. nam iſtius in rep. gerenda rationibus & inſtitutis claſſes, exercitus, vrbes deletæ, ac funditus euerſæ ſunt. Quinetiam exiſtimo neque Phrynondam, neque Eurybatum, neque alium quenquam eorum, qui olim improbitate excelluerunt, talem magum, aut planum, aut præſtigiatorem extitiſſe, qualis eſt Demoſthenes: qui auſus eſt dicere, ò terra, & vos, ò dij immortales, dæmones, atque homines, auſus eſt, inquam, dicere, vos rectis oculis aſpiciens, Thebanos ſocietatem nobiſcum feciſſe, non quòd temporibus cogerentur, non metu perterritos, non veſtra gloria famáque cõmotos, ſed Demoſthenis contionibus adductos. Atqui multas ante iſtum legationes Thebas obierunt homines illorum amantiſsimi: quorum primus fuit hic Thraſybulus Collyteus, imperator, vir apud Thebanos,

F

ſi quis alius, multùm auctoritate valens, valdéque apud illos gratioſus. Deinde Thraſo Archieus, cũ quo Thebani hoſpitium publicè fecerũt: Leodamas Acharneus, cui non minor eſt, quàm Demoſtheni, dicendi facultas: meo quidem iudicio, maior orationis ſuauitas: hic Archidamus Pelex, ipſe quoque eloquens, & qui multa in rep. gerenda propter Thebanos pericula adijt: Ariſtophon Azenieus, contionator & populi magiſter, qui diutiſsime Bœoticis partibus ſtuduiſſe inſimulatus eſt: Pyrander Anaphlyſtius, orator, qui etiam nunc viuit. Nullus horum tamen Thebanos vobis conciliare, &, vt vobis amici eſſent, flectere potuit. cuius rei cauſam cùm ſciam, non neceſſe habeo propter eorum calamitates exponere: ſed poſteaquàm (opinor) Philippus Nicæam ijs ademtam Theſſalis tradidit, & quod bellum ex Bœotorum finibus depulerat, hoc idem bellum rurſum per Phocidem in Thebas ipſas traduxit, atque ad extremum Elatéam occupatã vallo muniuit, in eámque præſidium impoſuit: hîc tum illi malòrum propinquorum ac iam inſtantium metu excitati Athenienſium auxilium implorarunt. vos itaque exercitum eduxiſtis, Thebas introijſtis armati, pedites & equites, priuſquàm Demoſthenes vnam de ſocietate ſyllabam ſcripſiſſet. Quæ res Thebas vos intromittebant? tempus, metus, ſocietatis vtilitas ac neceſsitas, non Demoſthenes. Namque his in rebus tria in vos vel grauiſsima peccauit Demoſthenes: vnum quòd cùm Philippus verbo vobiſcum bellum gereret, re vera longe acerbiore odio Thebanos perſequeretur, quo modo res ipſę declararunt: (quid enim pluribus opus eſt?) de his omnibus rebus tãtis, tantíque ponderis vos celauit: & ſocietatem nobis cum Thebanis futuram ſimulans non quòd ita rationes & tempora Thebanorum poſtularent, ſed quaſi ea res conſilijs & legationibus ſuis conficeretur: primùm perſuaſit populo ne ſpectaret, néue magnopere attenderet quibus conditionibus ſocietatem facere conueniret, ſed ſatis haberet, ſi fieret

ſi fieret modo. Hoc autem occupato, & pæne dicam expugnato, vniuerſam Bœotiam Thebanis dedidit, cùm decreuit, vt ſiqua ciuitas à Thebanis deſciſceret, Athenienſes Bœotis, qui Thebis eſſent, opitularentur, verbis (vt ſolet) inſidioſis res ipſas ſuffurans, & occultans, alióque transferens, quaſi verò Bœoti re detrimento, malóque accepto, verbis à Demoſthene callidè & artificioſè compoſitis contenti eſſent futuri, & non incommoda, iniuriáſque acceptas grauiſsimè laturi. Deinde ſumtuũ belli parteis duas vobis adſcripſit, qui longius à periculo aberatis: tertiam Thebanis, quorum præcipuè res agebatur: in his ſingulis turpiſsimè nundinatus ac prædatus: imperium maritimum cum illis communicauit, impenſam propriè noſtram eſſe voluit: terreſtre (ſi nugis omiſſis ſeriò loqui volumus) totũ prorſus ad Thebanos tranſtulit, adeò, vt in eo bello, quod natum eſt, Stratocli, noſtro imperatori de militum ſalute facta non ſit ſtatuendi poteſtas. Atque hæc non & ego in iudicium voco, & alij prætermittunt: ſed & ego crebris ſermonibus vſurpo, & omnes reprehendunt, & vos ſcitis, neque iraſcimini. Sic enim in Demoſthenem animati eſtis: veſtræ iam aures audiendis eius facinoribus & flagitijs occalluerunt. Itaque nihil noui quod miremini, veſtris auribus accidit, cùm de eius factis auditis. At longè aliter facere vos oportet. oportet vos iniquo animo ferre, oportet in eũ animaduertere, ſiquidem reliquas reip. parteis incolumeis retinere, & conſeruare vultis. Alterum Demoſthenis peccatum eſt longè ſuperiore grauius, quòd ſenatum & conſilium publicum ciuitatis, & populi dominationem ac libertatem nobis inſidioſè ademtam, Thebas tranſtulit, atque in Thebanam curiam traduxit, rebus & actionibus noſtris cum principibus Bœotorum pactione facta communicatis. Tantam autem ſibi iam potentiam comparauit, vt contione occupata, atque adeò obſeſſa, glorietur ſe quoquò velit, etiam ſi non mittatis, legatum profecturum. Si quis verò imperatorum ei in di-

cendo aduerſetur, prætoribus oppreſsis atque in ſeruitutem redactis, & aſſuefactis nihil contra ipſius voluntatem dicere, minetur ſe ſuggeſti nomine prætorium in ius, iudiciúmque vocaturum. Plura enim commoda, pluréiſque vtilitates ſua opera è ſuggeſto, quàm per imperatores è prætorio ad vos perueniſſe. Iam in externo exercitu cùm integer non eſſet militum numerus, quæſtúmque ex ea re faceret vberrimum, pecuniam militarem furaretur, decem millia externorum militum Amphiſſenſibus mercede accepta locaſſet, abductis atque ſubreptis militibus, nónne me teſtante deos & homines, & dolenter in contionibus infelicem ſtatum ciuitatis, & imminentem reip. caſum deplorante, prope modum vrbem imparatam in extremum diſcrimen adduxit? Quid enim putatis Philippum temporibus illis fuiſſe optaturum? non vt ſeparatim cum vrbanis copijs, ſeparatim cum externis militib⁹ ad Amphiſſam prœlium committeret? Græcos tanta plaga accepta omni ſpe ſalutis orbatós opprimeret? Et tamen Demoſthenes poſteaquàm tot malorum ciuitati cauſa extitit, impunitate non eſt contentus, ſed niſi corona aurea donabitur, ferendũ non putat, neque ei ſatis eſt præconis vocem de eo in cõſpectu veſtro prædicare, ſed niſi Græcis pręſentibus atque inſpectãtibus prędicatio fiet, indignabitur, ferendũ nõ putabit. Ita improba natura, vt apparet, magnã poteſtatẽ adepta, populis ac ciuitatibus liberis inſigneis calamitates importare ſolet. Venio iam ad tertium tempus, omnium, quæ ſuprà dicta ſunt, multo maximum. Cùm Philippus Græcos minimè contemneret, ſciretq́ue (non enim ſtolidus nec hebes erat) ſe de bonis, fortunisq́ue omnibus breui temporis momẽto decertaturum, atque iccirco pacem facere vellet, legatóſque miſſurus eſſet: cùm altera ex parte magiſtratus ac principes Thebanorum periculum propinquum ac ceruicibus ciuitatis impendens pertimeſcerent, (neque iniuria: non enim eos orator, qui militiam ſubterfugiſſet, locúmque ab imperatore

ratore datum reliquiſſet, monuerat, ſed bellum Phocenſe, decennium in Phocide verſatum, documẽtum ijs dederat, cuius etiam tunc hæreret in eorum animis memoria ſempiterna) cùm igitur hæc ita ſe haberent, cúmque animaduerteret ac ſuſpicaretur Demoſthenes Bœotiæ principes priuatim pacem facturos, auro ſine ſe à Philippo accepto: non eſſe cur viuere vellet arbitratus, ſiqua quæſtus & nundinationis ſocietate excluderetur, repente in contionem proſilijt, neque dicente quoquam mortalium, pacem cum Philippo facere oportere, neque negãte, ſed quia exiſtimabat ſe hoc veluti præconio, Bœotorum principibus multo ante prędicare ac denuntiare, vt ſibi pecuniæ captæ, prædęque partem referrent, per Mineruã iurabat, quam ſcilicet eò fabricat⁹ eſt Phidias, vt in ea quæſtus faciẽdi rationem quæreret, periurijq́ue fraudem ſuſciperet Demoſthenes: ſiquis pacem eſſe cum Philippo faciendam diceret, ſe eum capillo arreptum, in carcerem abducturum, Cleophontis imitans in adminiſtrãda rep. rationem & inſtitutum: qui bello Lacedæmonio (vt à maioribus noſtris accepimus) ciuitatem fundit⁹ perdidit. Sed cùm principes Thebanorũ, quid ille vellet non magnopere neque laborarent, neque attenderent, miluéſque veſtros ex vrbe iam ad bellum egreſſos remiſiſſent, vt vos de pace deliberaretis: tum iſte de gradu ac poteſtate mentis deiectus, & impotẽtia animi præceps, contionem occupat: ibi Bœotiæ principes, Græcorum proditores nominabat, populi ſcitum ſe facturum dicebat is, qui hoſteis nũquam rectis oculis auſus eſt intueri, quo vos Thebas legatos mitteretis, qui à Thebanis iter per eorum fineis aduerſus Philippum poſtularent. Thebani principes autem ſummo pudore affecti, ac veriti, ne reuera Græcorum proditores eſſe viderentur, à pacis conſilio refugerunt, atque ad exercitum comparandum, inſtruendúmque excitati ſunt. Hoc loco, Athenienſes, operæ pretium eſt fortium virorum meminiſſe, quos cùm iſte non immolatis hoſtijs, & inauſpicatò ad

certum, perſpicuúmque vitæ diſcrimen compuliſſet, au-
ſus eſt fugacibus, & loci deſertoribus pedibus in mor-
tuórum ſepulcra aſcendere, eorúmque virtutem lauda-
re. O ad res magnas ac ſerias omnium hominum ineptiſ-
ſime, ad orationis cõfidentiam, verborúmque audaciam
accõmodatiſsime ac paratiſsime: incipiéſne, audebíſne
dicere in ora horũ intuens, tibi propter ciuitatis calami-
tates coronã deberi? aut vos Atheniẽſes, ſi dixerit, patie-
mini? feretis? vt vnà cum ijs, qui mortem obierunt, veſtra
quoque memoria (vt apparet) moriatur? Adeſte mihi,
quæſo, Athenienſes, animis, ad exiguum ſpatium tempo
ris, non iam in iudicio, ſed in theatro, & fingite vos præ-
conem antecedentem, prædicationémque coronæ ex
populi ſcito futuram recitantem intueri: & vobiſcum ipſi
conſiderate, vtrùm putetis mortuorum propinquos ob
tragœdiarũ ſpectacula, heroúmque grauiſsimos caſus,
& acerbiſsima incommoda, quæ poſtea exprimentur &
referentur in ſcena, maiorem vim lacrymarum profuſu-
ros, an ob ciuitatis iniquitatem & demẽtiam? Quis enim
non Græcus modò, ſed homo liberaliter inſtitutus non
ingemiſcát, ſi nihil aliud, illud ſaltem in theatro recorda
tus, hoc quondam die tragœdis, vt nunc, in ſcenam pro-
dituris, quo tempore melius erat morata ciuitas, &
à magiſtratibus melioribus gubernabatur reſp. præco-
nem, ſimulac prodijſſet, productis orbis filijs, quorũ pa-
tres in bello occiderant, adoleſcentulis totius corporis
armatura decoratis, pulcherrimum, & ad virtutem expe-
tendam acerrimum præconium pronuntiáre ſolitum?

*POPVLVM HOS ADOLESCENTVLOS, QVO
RVM PATRES IN BELLO FORTITER
PVGNANTES CECIDERVNT, VSQVE AD
PVBERTATEM ALVISSE, NVNC AV-
TEM HAC ARMATVRA TECTOS AVS-
PICATO, ET BONIS OMINIBVS, VT AD
RES SVAS REVERTANTVR, DIMITTE-
RE, ET AD SVVM QVEMQVE ORDI-
NEM,*

NEM, IVSQVE OBTINENDAE IN REP. DIGNITATIS VOCARE. Hæc igitur tum prædicabat: nunc verò non item. producto enim eo, qui liberis orbitatis ac ſolitudinis cauſa fuit, quid prædicabit, aut quid loquetur? Nam & ſi ea ipſa, vt præſcripta & compoſita ſunt, decreti verba recitabit, non tamen erit muta ea, quæ ex veritate naſcitur, turpitudo: quin verba maximè repugnantia & contraria voci præconis loqui videbitur, *POPVLVM ATHENIENSEM, HVNC VIRVM,* ſi quidem iſte vir eſt, *CORONA DONARE VIRTVTIS ERGO,* nequiſsimum: *FORTITVDINIS,* timidiſsimum, locíque deſertorem. Obſecro vos, Athenienſes, per Iouem, reliquóſque deos immortaleis, ne tropæum de vobis ipſis in orcheſtra Liberi patris figite, ne populum Athenienſem in conſpectu Græcorum furoris & amentiæ condemnate, ne calamitoſis atque infelicibus Thebanis inſanabilium & deſperatorum malorum memoriã refricate: quos propter hunc fugere coactos in vrbem veſtram recepiſtis, quorum fana, ſepulcra, liberos Demoſthenis turpiſsimæ nundinæ, mercatúſque domeſticus, & aurum regium perdiderunt. Sed quoniam corporibus tum adeſſe non potuiſtis, nunc adeſte animis, & putate vos eorum calamitates intueri: fingite cogitatione imaginem vrbis captæ, cuius mœnia diruuntur, ædes incendio deflagrant, mulieres & pueri in ſeruitutem rapiuntur, viri ac mulieres grandes natu, exacta iam ætate, ſerò libertatis dulcedinem dediſcunt, plorantes, vobis ſupplicantes, iraſcentes denique non ijs, qui à ſe tam crudeleis pœnas expetiuerunt, ſed ijs, qui tot ac tantorum ſibi malorum auctores & cauſæ extiterunt, orantes atque obteſtantes, ne vos vllo modo in animum inducatis Græciæ procellam, peſtémque corona donare, ſed potius vt fatum ac fortunam, quæ hominem comitantur, ſummo ſtudio vitetis. Nam neque vlla ciuitas, neque quiſquam ſingularis & priuatus homo ex negotio

ſuſcepto pulchrè vnquam diſceſsit vſus Demoſthenis conſilio. Non pudet vos, Athenienſes, in portitores, qui Salaminem tranſuehunt, hâc legem tuliſſe, vt ſiquis eorum in tranſuectione etiam inuitus & inconſultò nauigium euerterit, ne ei poſtea liceat eſſe portitori, nequis in hominum Græcorum capitibus ac perſonis, ſubitis & ex tempore captis conſilijs vſus inconſiderate negligentérque verſetur: ei vero, qui Græciam, noſtrámque ciuitatem funditus euerterit ac perdiderit, reip. iterum gubernandæ facere poteſtatem? Sed vt ad quartum tempus veniamus, & de hoc rerum ſtatu, in quo nunc verſamur, dicere incipiamus, illud vos admonitos velim, Demoſthenem non ſolum in caſtris atque in acie locum non tenuiſſe, verùm etiam ciuitatis veſtræ triremi vectũ à Græcis pecunias exegiſſe: quem cùm inſperata ſalus ex prœlio in vrbem reduxiſſet, primis temporibus paullum cõtremiſcebat, atq; exſanguis & ſemimortuus in cõtionẽ prodibat, ſuadens vobis, vt ſe pacis cuſtodẽ ac pacificatorem crearetis. Vos autem initiò Demoſthenis nomen ne adſcribi quidem populi ſcitis ſinebatis, ſed hoc negotium Nauſicli dabatis. & tamen nunc iam etiam coronam ſibi deberi contendit. Mortuo poſtea Philippo, atque ad regni ſucceſsionem vocato Alexandro, idem rurſum monſtra & portenta nobis edens, in Pauſaniam ſollennia ſacra inſtituit, ſenatúmque ſcelere obſtrinxit, quòd ſupplicationem & ſacrificia dijs immortalibus ob nuntium de Philippi interitu acceptum decreuiſſet: Alexandro Margitæ cognomen contumeliæ cauſa imponebat, nec confirmare dubitabat, eum nunquam ſe ex Macedonia commoturum: ſatis ei eſſe ſi Pellæ deambularet, & viſcera paterna cuſtodiret. Atque hæc ſe dicere prædicabat non coniectura ductum, ſed quòd certò ſciret virtutem non niſi ſanguine comparari, homo alioqui exſanguis: qui Alexandrum non ex Alexandri ingenio ac natura, ſed ex ſua timiditate ignauiáque fingeret. Cùm igitur cenſuiſſent iam Theſſali ciuitati noſtræ bellum

lum

lum inferendum, iuuenis tum primum offenſus atque irritatus eſſet, neque iniuria, Thebæ iam ab Alexādro circumſeſſæ eſſent, caſtráque ad mœnia poſuiſſet: legatus à vobis ſuffragio creatus Demoſthenes, è medio Cithærone ſeſe in fugam coniecit, ac reuerſus eſt, neque in pace, neque in bello ciuem ſe reip. vtilem præbēs. Et quod eſt omnium grauiſsimum, cùm eum vos neque prodideritis, neque in Græcorum concilio condemnari paſsi ſitis, iſte vos planè prodidit, ſiquidem vera ſunt, quæ dicuntur. Narrant enim Paralij, & qui legati ad Philippum profecti ſunt, (neque verò quiſquam eſt, cui res credibilis non videatur) Ariſtionem quendam eſſe Plataicum Ariſtobuli pharmacopolæ filium: (ſicut fortè veſtrûm notus eſt) hic iuuenis olim cùm ſuis æqualibus forma præſtaret, diu apud Demoſthenem cōmoratus eſt: quid ageret autem, quídue pateretur, cùm dubium atque incertum ſit, tum res mihi nequaquam dictu honeſta eſt: veruntamen cùm (vt ego audio) & quis ſit, & quomodo antea vixerit, notum ſit nemini, Alexandri beneuolentiam blandimentis & aſſentatione collegit, in eius conſuetudinem penitus ſeſe immerſit, in eius denique familiaribus & intimis numeratur. datis huic ad Alexādrum litteris Demoſthenes metuendi finem fecit, ſecuritatemque & cum eo in gratiam redeundi poteſtatem nactus eſt, multiſque & varijs aſſentandi rationibus de integro aditum ſibi ad eius amicitiam comparauit. Ex hoc iam mihi cognoſcite quàm valde res ſit criminationi affinis & conſentanea. Nam ſiquid horum ſentiebat Demoſthenes, ſi erat hoſtili in Alexandrum (vt nunc prædicat) animo, tria ei huius voluntatis declarandæ opportuniſsima tempora oblata ſunt, quorū nullo reperitur vſus: vnum cùm Alexander non ita pridem regni poſſeſsionem adeptus, rebus ſuis imparatis atque acerbis relictis, in Aſiam penetrauit, quo tempore rex Perſarum claſſe, pecunia, peditatu vigebat, ac florebat, idémque libenter vobiſcum ſocietatem belli feciſſet, propter ea pericula,

quæ ſibi impendêre præuidebat. Num tu verbum tunc vnum feciſti, Demoſthenes, vllúmue decretum interpoſuiſti? Víſne te timuiſſe, tuóque ingenio obſecutum eſſe ponam & cōcedam? Atqui timiditatem oratoriam reip. tempora non exſpectant. Verùm ſimulac Darius cũ vniuerſo exercitu deſcendit, cùm Alexander omniũ rerum difficultate atque inopia laborabat, in Cilicia interclusus hærebat (vt tu ipſe dicebas) cum illum continuò (cuius tu quoque orationis auctor eras) Perſicus equitatus conculcaturus erat, iam tunc ciuitas non odium, non inſolentiã, nõ epiſtolas tuas capere poterat, quas tu extremis digitis ſuſpenſas tenens in foro volitabas: nonnullis etiam os meum indicabas tãquam hominis metu perterriti, animóque debilitati & abiecti, me aurata fronte iuuencum appellabas, & ſiquid offenderet ac titubaret Alexander, iam iam infulatum & coronatum eſſe, ac quàm primùm immolãdum eſſe dicebas. Ne hic quidem quicquam egiſti, ſed rem in aliud tempus neſcio quod magis idoneum diſtuliſti. His igitur omnibus prætermiſsis, de præſenti rerum ſtatu dicam. Lacedæmonij, & exercitus externus, ſecundum fecerant prœlium, Corrhagíque imperatoris milites conciderant, fuderant, occiderant: Elei vnà cum eis à Macedonibus defecerant, Achæi præterea omnes præter Pelleneos: Arcadia tota præter Megalopolim. ea autem à Lacedæmonijs obſidebatur, erátque hominũ opinio primo quoque tempore eam in Lacedæmoniorum poteſtatem venturam: Alexander extra ſeptentrionalem plagam, & pænè dicam habitabilem terram diſceſſerat: Antipater multum iam temporis in cõparando exercitu conſumſerat, ſed qualis, & quantus eſſet futurus, erat obſcurum. Hic nunc oſtende, Demoſthenes, quæ geſſeris, quæ dixeris. ego tibi, ſi tibi commodum eſt, contione cedam, quoad dicendi finem feceris. Taces. Et quidem tibi ignoſco, ſi nihil tibi, quod dicas in mentem venit. verùm ego ipſe nunc quæ tu tum dicebas, commemorabo, atque exponam.

Excide-

Exciderúnt ne vobis è memoria, Athenienſes, verba illa dura, odioſa, obſcæna, intolerabilia, quæ miror vos, ò ferrei, patienter audire potuiſſe: cùm ita diceret è loco ſuperiore, Sarmenta ciuitatis certi homines amputant: Quidam populi palmites exciderunt: Rerum nerui ſuccisi ſunt: Storearum inſtar in anguſtum cogimur: Quidam podicem quaſi acubus aut mugilibus transfodiunt. Vtrùm ſunt hæc verba ò bellua, an portenta? Quid cùm te in omnem partem verſans in contione dicebas tanquam Alexandri rebus aduerſans: Fateor, me Lacedæmonios ad conſentiendum & conſpirandum contra Alexandrum concitaſſe: fateor me Theſſalos ac Perrhæbos ad defectionem impuliſſe. Túne vicum vllum ad defectionem impellas? Túne non dico ad vrbem, ſed domum vllam, vbi ſit aliquis periculi metus, accedere atque aſpirare audeas? minime, minime verò. Sed ſicubi pecunia expendatur, adſidebis, atque hærebis, nihil viro dignum geres: ſiquid optatum ac lætum caſu euenerit, id tibi vendicabis, teipſum ad res iam confectas ac tranſactas auctorem adſcribes: ſiquis metus alicunde oblatus ſit, aufugies: ſi bene ſperemus, bonóque animo ſimus, præmium poſces, & aureas coronas poſtulabis. Eſto. At popularis eſt. Si vos compoſitum, cultum, & venuſtum dicendi genus, quo homo vtitur, ſpectabitis, decipiemini, vt & iam antea ſæpe decepti eſtis: ſin eius naturam, reíque veritatem intuebimini, nunquàm id quidem vobis accidet. Hoc igitur modo potius rationem ab eo repoſcite. Conſiderabo vobiſcum quænam eſſe oporteat in ciuis popularis ac temperantis natura: & rurſum altera ex parte conſtituam vobis ob oculos, qualem veriſimile ſit eſſe hominem paucorem dominationi ſtudentem, ac fauentem, hominem nequam atque improbum: vos autem his duobus inter ſe comparatis, ſpectate iam mihi non vtro dicendi genere vtatur Demoſthenes, ſed vtrum viuendi inſtitutum ſit ſecutus. Vos igitur omneis arbitror mihi aſſenſuros, hæc in homine populari in-

eſſe oportere: primùm vt à paterno, maternóque genere liber ſit, nequis propter fortunam infimam atque infelicem infenſus ſit legibus, quæ populi poteſtatem continent, incoluméмque conſeruant: deinde vt ab eius maioribus profecta ſint aliqua in populum beneficia: vel, quod eſt neceſſarium maximè, nullæ ſint eis cum populo inimicitiæ ſuſceptæ, ne, dum maiorum ſuorum caſibus aduerſis & calamitatibus opitulari, eorúmque iniurias vlciſci & perſequi ſtudet, eadem opera ciuitatem oppugnare conetur: tertio loco, vt domi in quotidiani victus cultúſque ratione frugi ſit ac temperans, ne propter luxuriam, ſumtúſque immaneis in libidine & flagitio poſitos largitionib⁹ ſe corrumpi ſinat, turpémque ſibi quæſtum contra remp. inſtituat: deinde vt integritatem ac probitatem habeat cum eloquentia coniunctam: præclarum eſt enim oratorem conſilio & ratione res optimas ſuſcipientem ac ſequentem, eaſdem doctrina politum dicendíque facultate inſtructum auditoribus explicare ac probare poſſe: ſed ſi alterutro carendum ſit, bona mens anteponenda eloquentiæ eſt: poſtremò eum forti animo eſſe oportet, ne in rebus aduerſis, & difficilibus reip. temporibus, & in bellis populum deſerat. At hominem paucorum dominationi ſtudentem ac fauentem, alijs omnibus, planéque contrarijs ſtudijs deditum eſſe cónuenit. Quid enim ea vobis iterare opus eſt? Videte igitur quid illorum, quæ ſuprà enumeraui, inſit in Demoſthene. Atque hæc conſideratio adhibeatur ad illa omnia, quæ in homine populari diximus ineſſe debere. Fuit iſti pater Demoſthenes Pæanieus, vir fortuna liber (non enim mentiendum eſt) genus autem eius maternum, auíque materni quale ſit dum vobis expono, quæſo, diligenter, vt adhuc feciſtis, attendite. Gylo quidam fuit Cerameicus. hic Nympharum templo, quod in Ponto eſt, hoſtibus prodito, quo tempore locum illum ciuitas in poteſtate, ditionéque ſua tenebat, ſolum exſulij cauſa vertit, cùm ſupplicium extremum, quo damna-

tus erat, ſubire noluiſſet. Hinc in Boſporum proficiſcitur. ibi cùm hortos, qui vulgò appellantur, à tyrannis dono accepiſſet, vxorem ducit ſanè diuitem, ac bene nummatam, magnámque vim auri ſecum afferentem: ſed genere Scythidem: ex qua duas filias ſuſcepit. Eas huc cum grandi pecunia miſſas in matrimonium collocauit, alteram vxorem duxit neſcio quis, (neque enim attinet me nominare quenquam, ne mihi multorum inimicitias conflem) alteram ſpretis ac neglectis legibus ciuitatis Demoſthenes Pęanieus, ex qua vobis homo rebus ſuperuacaneis atque inanibus deditus, & calumniator Demoſthenes natus eſt. Negari igitur non poteſt, quin & ab auo materno populi Athenienſis hoſtis ſit: (eius enim maiores capitis damnauiſtis) & à materno genere, Scytha & barbarus, & voce duntaxat Græcus: quo fit, vt improbitate non ſit ciuis Atticus, neque Atheniēſis, ſed aduena & peregrinus. Iam verò ſi eum ex quotidianæ vitæ ratione ſpectare velitis, qui homo eſt? ex trierarcho orationum ſcriptor & cauſidicus euaſit, bonis paternis ridiculè diſsipatis, atque abſumtis. Deinde cùm in hoc negotio perfidioſus compertus & cognitus eſſet, orationéſque, quarum nomine pretium iam acceperat, aduerſarijs impertiret: repente in ſuggeſtum proſilijt. cùm ingentem à ciuitate pecuniam accepiſſet, perpuſillam ſibi reliquam fecit. Nunc verò aurum regium ſumtus eius effuſos irrigauit atque alluit. ſed ne hoc quidem ſatis eſt. Nullæ enim vnquam diuitiæ praui ingenij voraginem explere potuerunt. Denique, vt in ſumma dicam, victum ſibi non ex ſuis vectigalibus, ſed ex incommodis & periculis veſtris quærit & comparat. De mentis verò bonitate, dicendíque facultate, videamus qualem eum natura finxerit. verbo expediam. Oratione diſertum, vita turpem. Sic enim corpore ſuo vſus eſt, ſic liberis procreandis operam dedit, vt flagitia, quæ in ſe admiſit, cōmemorare nolim. Vidi enim iam nonnumquam, qui alterius dedecus ac turpitudinem nimis apertè declaraſ-

ſent, ac palàm protuliſſent, eos nihil inde præter odium atque inuidiam eſſe conſecutos. Quid tum poſtea? quid ex hac præclara eloquẽtia quæritur ciuitati? verba compta atque ornata, facta humilia atque abiecta. Iam de fortitudine per mihi breuis reſtat oratio. Nam ſi vel ſe ipſe ignauum eſſe negaret, vel vos eum ignoraretis, diutius eſſet mihi in hoc loco commorandum. Nunc autẽ quando & ipſe fatetur in contionibus, & vos ad vnum ſcitis: reliquum eſt, vt leges, quæ his de rebus latæ ſunt, vobis in memoriam redigam. Solo ſcriptor legis antiquus iiſdem pœnis oportere obſtringi atque affici putabat, & eum, qui militiam ſubterfugiſſet, & eum, qui locum in acie non tenuiſſet, & eum, qui timidus miles fuiſſet. ſunt enim etiam contra timidos atque ignauos iudicia conſtituta. Atqui mirabitur fortaſſe quiſpiã veſtrûm, etiam propter ignauiam & naturam, quæſtiones eſſe conſtitutas. Sunt. quid ita? vt vnuſquiſque noſtrûm pœnas legibus irrogatas magis quàm hoſtem extimeſcens, tãto fortius pro patria decertet. Lator legis igitur eum, qui militiam ſubterfûgit, & eum, qui locum non tenuit, & eum, qui hoſtem extimuit, & luſtralibus vaſis prohibet, & foro arcet, & vetat corona donari, nec ad ſacrificia vniuerſi populi nomine inſtituta admittit. Tu verò, quem per leges corona donare non licet, ei nos tuo decreto imponere coronam iubes: tuo decreto tragœdis in orcheſtram hominem indigniſsimum vocas: ad Liberi patris ſacrum, eum, qui ſacra & fana omnia ignauia & timiditate coactus prodidit, inuitas. Sed ne vos ab inſtituto ſermone longius abducam: facite vobis in mentem veniat, cùm ſe dicit eſſe popularem, nõn orationem eius, ſed vitã ſpectare: neque quem ſe eſſe prædicet, ſed quis ſit attẽdite. Verùm quoniam iam de coronis & præmijs, quæ dari ſolent à populo, mentionem feci, antequàm mihi è memoria èxcidat, prædíco vobis, ac multo antè denuntio, niſi hæc multa & infinita dona ac præmia reprimetis, niſi has, quæ temerè & peſsimè, nouóq; exemplo

plo à vobis tribuũtur, coronas tolletis,neque eos, quos ornatis, præmióque atque honore afficitis,gratiam vobis habituros, neque res ciuitatis fore meliores.improbos enim nunquàm hac ratione ſanabitis:bonorum animos frangetis ac debilitabitis. Quæ quidem verè à me dici, hoc vobis erit magno argumento. Siquis vos roget, Athenieńſes, vtrùm his temporibus rerum geſtarum gloria noſtra ciuitas magis florere videatur,an maiorum noſtrorum:neminem veſtrûm negaturum arbitror,quin hanc ciuitatem maiores noſtri longè florentiorem, & glorioſiorem viderint. Vtrùm tunc,an nunc viri meliores? tunc quidem virtute præſtantes, nunc verò multo deteriores. At præmia, & coronæ,& præconia, & quotidianus victus in Prytanéo vtrùm tunc erant, an nunc, crebriora? tunc quidem ea, quæ ſunt apud nos præclara atque honeſta,rarò tribuebantur, & virtutis nomen erat in magno honore ac pretio: nunc res ipſa ſordibus obſoleſcit, atque adeò ludibrio eſt: denique coronas donatis non conſilio & iudicio adducti, ſed mala conſuetudine deprauati. Hoc igitur rem ipſam attentius cõſiderantibus meritò abſurdum, miniméque conſentaneum eſſe videatur, præmia nunc increbruiſſe, ciuitatis potentiã tum maiorem quàm nunc fuiſſe:nunc homines eſſe deteriores,tunc viros fuiſſe meliores. At ego vobis quãobrem hoc ita accidat,oſtẽdere conabor. Putatíſne, Athenienſes, futurum vnquam fuiſſe, vt quiſquam vel ad quinquatrus, vel ad aliud quodpiam certamen coronarium,pancratium,aut aliud aliquod grauioris luctæ genus ſe exercere vellet, ſi non fortiſsimus quiſque, ſed is,qui victoriam vel pacto aliquo interpoſito, vel gratia conſecutus eſſet,corona donaretur? Nunquam quiſquã ſe exerceret. Nunc autem, opinor, propter certaminis raritatem,& propter rei,de qua cõtenditur,dignitatem, & pulchritudinem, propter nominis denique æternitatem atque immortalitatem,quæ ex victoria oritur,reperiuntur nonnulli,qui corporibus ſuis in diſcrimen obla-

tis, grauiſsimíſque laboribus ſuſceptis quoduis periculum adire non recuſent. Fingite igitur, virtutis ciuilis præmia, à vobis ipſis eſſe conſtituta, vóſque huius certaminis ſedere iudices, & ſimul illud conſiderate, ſi paucis ac dignis, & ſecundum leges præmia tribuatis; complureis vobis virtutis certatores exſtituros: ſin cuiuis, & ei qui pactus fuerit, gratificemini, etiam bona ingenia corrupturos. Quæ quidem à me rectè ac verè dicta eſſe intelligetis, ſi vos propoſitis exemplis paullo apertius docuero. Vter vobis vir melior fuiſſe videtur, Themiſtocles, qui tum claſsi exercituíque præfuit, cùm prœlio nauali ad Salaminem commiſſo Perſas deuiciſtis, an Demoſthenes, qui locum in acie reliquit? Miltiades, qui Marathonia pugna barbaros fudit, ac ſuperauit, an iſte, qui hoſtem nunquam auſus eſt rectis oculis intueri? ij, qui populum exſulantem à Phyla reduxerunt, an Demoſthenis ſimilis? poſtremò Ariſtides, cui Iuſto cognomen fuit, multum ei cognomini, quod Demoſthenes habet, diſsimile, an Demoſthenes? Atqui nefas mediusfidius eſſe puto ijſdem diebus de hac bellua, & de viris illis meminiſſe. Oſtēdat igitur Demoſthenes in ea oratione, quam habiturus eſt, vbi decretum ſit, vt quiſquam illorum virorum corona donaretur. Ergo ingratus erat populus? minimè. immò & populus magni & excelſi animi, & illi, qui hoc honore affecti non ſunt, hac ciuitate digniſsimi. Non enim ſe litteris, ſed eorum, qui beneficium acceperant, memoria, quæ quidem ex illo tempore vſque ad hodiernum diem immortalis manet, ornari ſe putabant oportere. Sed operæ pretium eſt commemorare, quænam præmia, quæque munera conſequebantur tum qui de rep. bene merebantur. Fuerunt temporibus illis, qui diuturno labore perfuncti, magníſque periculis aditis apud Strymonem fluuium Medos fortiter pugnādo deuicerunt. hi cùm victores & incolumes huc reuertiſſent, præmium à populo petiuerunt. dedit eis populus magna (vt tum quidem videbantur) præmia, nempe vt in porticu

cu Mercuriali treis Mercurios lapideos ſtatuerent, ea lege tamen, ne ſua nomina inſcriberent, vt non imperatorum, ſed populi inſcriptio videretur. Eſſe autem vera ea, quæ à me dicuntur, ex ipſis verſibus cognoſcetis. inſcriptum eſt autem hoc modo in primo Mercurio.

Ergo & erant illis fortiſsima pectora, quorum
Strymonis ad ripam gloria parta manet.
Primi etenim Medis ferróque, faméque peremtis
Inuenere ſuis hoſtibus exitium.

Secundi hæc inſcriptio eſt.

At populus gratus meritis pro talibus, atque
Forti animo ducibus præmia digna dedit.
Prorè vt communi hæc cernens perferre labores
Audeat olim hominum pòſt genitorum aliquis.

Tertius autem ſic inſcriptus eſt.

Ex hac Vrbe olim Mneſtheus comitatus Atridas,
Examen duxit Pergama ad alta virûm.
Quem tum Mæonides Danaorum bellipotentum
Præſtantem cecinit Marte fuiſſe ducem.
Sic ſibi Cecropidæ non ducunt eſſe inhoneſtum
Virtutis dici, militiæ'que duces.

Eſt ne hîc vſquam ducum nomen litteris expreſſum? nuſquam. ſed eſt populi Athenienſis. Adite igitur animis & cogitatione ad porticum Pœcilam. omnium enim rerum præclararum extant vobis in foro monumenta. Quid igitur illud eſt, Athenienſes, quod ego dico? hîc Marathonia pugna depicta eſt. Quis erat imperator? Neminem ſanè veſtrûm eſſe puto, qui non hoc ita rogatus, Miltiadem reſpondeat. At illic nuſquam eius nomen inſcriptũ eſt. quid ita? non petiuit hoc præmij? petiuit quidem, ſed populus nõ dedit. verùm ei pro nominis inſcriptione conceſsit, vt primus milites cohortans pingeretur. In æde igitur Matris deorum ad curiam quod præmium ijs, qui exſulem à Phyla populum reduxerunt, tribueritis, cernere poteſtis. populiſcitũ ſcripſerat, & obtinuerat Archinus Cœleus, vnus ex ijs, qui populum reduxerunt. Decreuit au-

tem primùm vt eis in ſacrificium, & donum, quod in templis deorum immortalium ſuſpenderetur, drachmæ mille attribuerentur. At ex ea ſumma ſi viritim diſtribuatur, decem drachmæ ad vnumquenque non peruenient. Deinde iubet vnumquenque oleagina, non aurea corona donari. Erat enim tum oleagina corona, pretioſa: nũc autem etiam aurea pro nihilo putatur. Neque verò vt id ſenatus inconſideratè, temeréque faceret, decernit, ſed vt diligenter, accuratéque videret, quàm multi ex ijs tum in Phyla fuiſſent obſeſsi, cùm Lacedæmonij, & triginta tyranni in eos inuaſerunt, qui Phylam occuparant, non quàm multi locum ad Chęroneam reliquiſſent, quo tempore hoſtes exercitum aduerſus nos eduxerunt. Quæ quidem veriſsimè à me dicta eſſe, recitato vobis decreto cognoſcetis. Recita. DECRETVM DE PRAEMIO IIS, QVI A PHYLA POPVLVM REDVXERVNT PERSOLVTO. Recita verò ex aduerſo etiã id populiſcitum, quod Cteſiphon ſcripſit Demoſtheni, grauiſsimorum malorum architecto atque auctori. POPVLI SCITVM IN DEMOSTHENEM A CTESIPHONTE SCRIPTVM. Hoc populiſcito, eorum, qui populum reduxerunt, præmium deletur: ſi hoc honeſtum eſt, illud turpe: ſi illi meritò honore affecti ſunt, hic immeritò corona donatur. Verùm ego audio, eum eſſe dicturum, me facere iniuſtè, qui res à maioribus geſtas cum ſuis actionibus conferam. Non enim (inquit) Philemon pugil Olympico certamine coronam eò adeptus eſt, quòd pugilem illum antiquiſsimum Glaucum, ſed quòd ſuæ ætatis certatores & pugiles ſuperarit. Quaſi verò neſciamus pugilibus inter ſe propoſitum eſſe certamen: ijs autem, qui coronam poſcunt, cum ipſa virtute, cuius cauſa corona donantur, certandum eſſe. Præconem enim, verum eſſe, atque à mendacio longiſsime abeſſe oportet, cùm apud omneis Græcos in theatro de quopiam prædicat. Quare noli nobis pluribus verbis demonſtrare, te remp. melius, quàm Pataecionem adminiſtraſſe, ſed hoc oſten-

de

de te ex adminiſtratione reip. probitatis atque integritatis laudem eſſe conſecutum: ita demum beneficij tui gratiam à populo repete. Sed ne vos ab inſtituto ſermone longius abducam, epigramma, quod in eos, qui populum à Phyla reduxerunt, ſcriptum eſt ſcrib, a vobis recitabit.

EPIGRAMMA.

Virtutis cauſa hos populus vetus auxit honore,
Qui oppreſsis patriæ legibus imperium
Aggreſſos primi ex vrbe eiecere, periclis
Offerre haud veriti corpora pro patria. Propterea quòd eos, qui contra leges dominati fuerant, è ciuitate eiecerunt, omníque iure ciuitatis priuarunt, honore affectos eſſe dicit. Hærebat enim etiã tũ in auribus atque in animis omniũ, neque dum è memoria effluxerat, populum illo maximè tempore funditus euerſum fuiſſe, pòſtquàm nonnulli iudicia de decretis contra leges factis ſuſtulerunt. Nam, vt ego de patre meo audiebam, (qui anno ætatis ſuæ nonageſimo quinto exceſsit è vita, cùm quidem omnium in ciuitate laborum ac periculorũ ſcius ac particeps fuiſſet) is igitur cùm vacuus eſſet, mecum ſæpe loquebatur: dicebat autem primis illis temporibus, quibus populus fuerat reuocatus, ſiqua accuſatio de decretis cõtra leges factis in iudicium deducta eſſet, nomẽ & factum apud eos planè fuiſſe ſimilia. Nam quid eo, qui cõtra leges aliquid vel agit, vel dicit, ſceleratius excogitari queat? Itaque, quemadmodum ille mihi narrabat, longè alia, quàm nunc ſolent, ratione iudices audiebãt. Erant enim in eos, qui decreta contra leges ſcripſiſſent, acerbiores, atque infeſtiores, quàm accuſatores ipſi. ſæpe numero ſcribam recitantem reuocabant, iubebántque legum, & decreti recitationem iterare: damnabantur denique ij, qui contra leges aliquid ſcripſiſſent, non ſi leges omneis tranſilijſſent ac neglexiſſent, ſed ſi vnam duntaxat ſyllabam immutaſſent, aut inuertiſſent. At perridiculum eſt, quod nunc fieri ſolet: ſcriba decre-

tum recitat contra leges factum: iudices proinde quaſi carmen aliquod, & cantilenam, aut rem à iudicio alienam, nihílque ad id quod agitur, pertinentem, audiant, aliud agunt, eorúmque aures peregrinantur. Iam verò Demoſthenis artibus turpiſsimam cõſuetudinem in iudicia ſenſim irrepere paſsi eſtis: verſa ſunt & commutata in peiorem partem iura ciuitatis. Accuſator enim defendit: reus accuſat: iudices quarum rerum iudices ac diſceptatores ſedeant, interdum obliuiſcuntur: quarum rerum iudices non ſunt, de ijs ipſis rebus ſententiam ferre coguntur. reus ſi quando de reipſa, cauſáque dicere cœperit, dicit non ſe legitima ſcripſiſſe, ſed alium iam antea cùm talia ſcripſiſſet, abſolutum eſſe. quo quidem exemplo magnopere confidere, magnóſque ſpiritus ſumere Cteſiphontem audio. Atqui auſus eſt aliquando Ariſtophon ille Azenieus apud vos gloriari, ſe iudicia de decretis contra leges factis ſeptuaginta quinque effugiſſe. Sed non ita priſcus ille Cephalus, qui maximè popularis eſt habitus, non ita, inquam, ſed planè contrarijs factis gloriabatur, cùm diceret, ſe, cùm plurima omnium decreta ſcripſiſſet, nunquam tamen de decretis contra leges factis reum factum eſſe: & præclarè, mea quidem ſententia, meritóque gloriabatur. Nam de decretis contra leges factis nomina deferebant inter ſe non ij modo, qui in rep. verſabantur, verùm etiam ſodales & amici, ſi quid aduerſus remp. commiſiſſent. Cui quidem rei illud vobis erit teſtimonio. Archinus Cœleus Thraſybulum Stirieum de decretis contra leges factis accuſauit, cùm hic quiddam contra leges decreuiſſet, videlicet vt vnus ex ijs, qui ſecum è Phyla in vrbem reuertiſſent, corona donaretur: & reum peregit, recentibus etiam tunc eius erga populum beneficijs; quorum tamen rationem nequaquam iudices habuerunt. Exiſtimabãt enim quo modo tum ipſos exſulanteis à Phyla Thraſybulus reuocaſſet, ità & nunc ſe in vrbe conſtitutos ab eo eijci, atque exturbari, cùm aliquid cõtra leges decerneret. Sed nunc

non ita ſit: quin planè aliter. Veſtri enim præclari imperatores,& nonnulli ex ijs, qui victum quotidianũ in Prytanéo meruerunt, iudicia de decretis contra leges factis pro alijs deprecãtur: quos quidẽ vos meritò ingratos iudicare debeatis. Siquis enim in ea rep. in qua penes populum eſt dominatio & poteſtas, honores & præmia cõſecutus, in tali præſertim ciuitate, quam & dij, & leges incolumẽ ſeruant, audet ijs, qui decreta contra leges faciunt, opitulari, eum ipſum reip. ſtatum, à quo ornatus eſt, funditus euertit. Quænam igitur defenſionis ratio patrono iuſto ac modeſto præſcripta eſt? Dicam. In parteis treis diuiditur is dies, quo die accuſatio de decretis contra leges factis in iudicium deducitur. Infunditur enim aqua prima accuſatori, legibus, populi dominationi, ac maieſtati: ſecunda reo, & eius defenſoribus ac patronis, vbi crimen, quod in iudicium allatum eſt, prima ſentẽtia diſſolutum non fuerit: tertia iam aqua litis æſtimationi, veſtræque iræ, ac ſeueritati infunditur. Quiſquis igitur in æſtimatione litis tabellam iudicialem petit, iram veſtram deprecatur. At qui in priore actione à iudicibus tabellam petit, iuſiurandum petit, legem petit, populi dominationẽ petit: quorũ neque quicquã quemquã petere, neq; eum, à quo petitur, alteri condonare fas eſt. Iubete igitur, vt ſinant vos ſecundum leges primam ſententiam ferre, atque ita demùm litis æſtimationi occurrant: denique, vt vno verbo abſoluam, Athenienſes, pænè dicam, in accuſatione duntaxat de decretis contra leges factis, lex hæc feratur oportet, ne liceat neque accuſatores dicẽdi adiutores ac ſubſcriptores, neque reo patronos adhibere. Non eſt enim ius incertum aut infinitũ, ſed veſtris legibus terminatum ac definitum. Nam vt in arte fabricandi cùm quid rectum, quid non, ſcire volumus, regulã adhibemus, qua rectum à prauo diſcernitur: ſic in accuſationibus de decretis contra leges ſcriptis, regula iuris, nempe hæc tabula, quæ leges receptas & ratas cõtinet, ad decretum contra leges compoſitum,

& ad leges item contra legum veterum & probatarum auctoritatem ſcriptas adhibetur, atque adponitur. Hæc vbi inter ſe concinere & congruere oſtenderis, tum deſcende. Quid te Demoſthenem aduocare attinet? Nónne cùm iuſta ac legitima defenſione prætermiſſa, callidum & verſutum hominem, & artificem verborum aduocas, auribus inſidias comparas? ciuitatem detrimento afficis? populi dominationem labefactas? Sed quæ tandem ratio huiuſmodi verborum vitandorum ac propulſandorum reperiri poteſt? Dicam. Simulatque huc prodierit Cteſiphon, & cùm hoc ſibi compoſitum à Demoſthene prooemium pronuntiabit, tempúſque dicendo conſumet, nihil denique ad iuſtam defenſionem afferet: vos eum admonete, vt ſine clamore ac ſtrepitu, tabulam, quæ leges continet, in manus ſumat, legéſque cum decreto recitatas conferat. & contendat. Quòd ſi diſsimulabit ſe audire quid dicatis, ne vos quidem eum audite. Non enim ad hoc iudicium delecti veniſtis, vt eos, qui iuſtam ac legitimam defenſionis rationem fugiunt, audiatis, ſed eos, qui ſe rectè atque ordine defendere parati ſunt. Sin iuſta defenſione prætermiſſa, Demoſthenem vt pro ſe dicat, hortabitur, atque implorabit: primùm nolite ferre veteratorem & verſutum hominem, ſperantem ſe leges verbis euerſurum. Neque ſibi quiſquam ex hac re virtutis laudem quærat, ſi rogitante Cteſiphonte, liceát ne per vos Demoſthenem aduocare, primus clara voce reſpondebit, VOCA VOCA. In teipſum vocas, contra leges vocas, cõtra populi dominationem ac maieſtatem vocas. Sed ſi vobis Demoſthenes audiendus eſſe videatur, poſtulate vt eo modo Cteſiphontem defendat, quo modo ego accuſaui. Quónam pacto accuſaui? hoc ferè pacto, vt vobis in memoriam redigam: Ego non prius priuatam Demoſthenis vitam explicaui, non vllius publici criminis mentionem feci, cùm huius generis magna mihi copia ſuppeteret, alioqui omnium hominum infantiſsimus, ſummáque dicendi inopia affectus

eſſem:

eſſem: ſed primo loco oſtendi, leges diſertè vetare, ne corona donentur ij, qui rationum referendarum iudicio teneantur: continuóque certiſsimis argumentis demonſtraui, & peruici, oratorem Cteſiphontem decreuiſſe, vt Demoſthenes, is, qui iudicio referendarum rationum teneiur, corona donaretur, nulla præfatione vſum, non aliqua honeſta oratione præpoſita, nulla ſpecioſa cauſa prætexta, non adſcriptis denique verbis illis, POSTEAQVAM RATIONES RETVLERIT: ſed vobis, ac legibus planè deſpectis & contemtis. præterea cauſas, & recuſationes, quibus ad hæc vſurus eſt, expoſui: quas vt memoriæ mandetis, etiam atque etiam à vobis peto & contendo. Deinde leges de præconijs vobis recitandas curaui, quibus apertè cautum, & ſancitum eſt, ne de eo, qui à populo corona donatur, extra contionem prædicetur. At orator, qui his legibus reus eſt, non ſolùm leges neglexit, ac violauit, verùm etiam tempu & locum prædicationi faciendæ conſtitutum perturbauit, vtpote qui decreuerit, vt non in contione, ſed in theatro: non in contionem vocatis Athenienſibus, ſed tragœdis iamiam in ſcenam prodituris prędicatio fieret. His expoſitis pauca de priuatis Demoſthenis flagitijs & ſceleribus attigi: magnam partem in publicis criminibus oratio mea verſata eſt. Sic igitur & Demoſthenem exiſtimatote pro ſe & Cteſiphôte dicere debere: primùm ad legem de ijs, qui rationum referendarum iudicio tenentur: deinde ad eam, quæ de præconijs lata eſt, reſpondere: tertio loco ad illud longe omnium maximum & grauiſsimum, ipſum præmio ne dignum quidem eſſe. Quòd ſi vos oret, vt de ordine dicendi ſuo ſibi arbitratu ſtatuere liceat, promittens ſe in poſtrema defenſionis parte, crimen de decreto contra leges facto diſſoluturum, cauete hoc ei concedatis: neque vos fugiat, hanc eſſe veluti luctam ad eludendum ac ſupplantandum iudicium callidè comparatam. Non vult enim poſtea ad crimen decretorum contra leges factorum reſpôdere: ſed cùm habeat cauſam ab om-

ni iure & æquitate derelictam, alijs rebus interiectis in obliuionem totius accuſationis vos adducere cogitat. Quemadmodum igitur in certaminibus gymnicis videtis, pugiles inter ſe de corporis ſtatu decertare: ſic & vos cum eo totum diem pro ciuitate, & de dicẽdi ordine depugnate: neque eum ſinite extra crimen decretorum cõtra leges factorum longè à re propoſita euagando orationem producere: ſed toti in audiendo occupati, & huic veluti loco inſidentes & inhærentes, eum ad orationem cum cauſa coniunctam, earúmque rerum, de quibus agitur, propriam reuocate: verborum denique ambages & declinationes à re propoſita, quibus vti ſolet, diligenter obſeruate. Meo autem officio non alienum eſſe puto vobis exponere ac prædicere quæ ſint vobis euentura niſi Demoſthenem hoc modo audietis. Producet enim hominem præſtigiatorem, crumenarum ſectorem, reip. vexatorem & carnificem. Hic enim facilius ad lacrymas & ploratum, quàm alij ad riſum impellitur: omnium verò facillimè ad periurium perducitur. neque mihi mirũ acciderit, ſi repente ſeſe immutans, & à ploratu ad conuicia transferens, in eos, qui foris circumſiſtunt, maledicta congeret, dicétque, homines paucorum dominationi ſtudẽteis, & hoc numero ab ipſa veritate habitos, ad accuſatoris ſuggeſtum: populareis autem, & libertatis ſtudioſos, ad rei ſubſellia veniſſe. Hæc igitur cùm dicet, illud ei ad orationem ſeditioſam ac turbulentam contrà opponite: Si, qui è Phyla populum reduxerunt, tui ſimiles fuiſſent, Demoſthenes, nunquàm populi dominatus eſſet conſtitutus. nunc autem illi difficillimis reip. temporibus, extremóque pæne diſcrimine ciuitatem cõſeruarunt, pulcherrimo illo & ab humanitate, doctrináque profecto verbo vſurpato, NE QVIS PRISTINARVM INIVRIARVM REMINISCERETVR. At tu præterita vulnera refricas, atque exulceras, maiórque tibi orationum in diem elaboratarũ cura eſt, quàm ciuitatis. Cùm autem homo aſsiduè in periurio verſatus, ad fidem iureiurando

iurando faciendam confugiet, illud cum admonete, ei, qui peierare conſueuit, ſempérque apud eoſdem ſibi fidem eſſe iurato poſtulat, duorū alterum ſuppetere oportere, quorum neutrum conſecutus eſt Demoſthenes, aut deos nouos, aut nō eoſdem auditores. Iam quod ad magnitudinem vocis & lacrymas attinet, cùm ita è vobis quæret, Quò confugiam, Athenienſes? ſi me ex rep. circumſcribetis, non eſt quò me recipiam. Hæc ei contrà referte: At populus Athenienſis, Demoſthenes, quò cōfugiet? ad quas ſociorum opes & copias? ad quem apparatum? ad quam pecuniam? quod præſidium, quod propugnaculum per tuas actiones, & res geſtas populo comparaſti? Nam quibus rebus tibi conſulueris ac proſpexeris, omnes videmus. Vrbe enim relicta, non (vt hominum opinio eſt) in Piræeo habitas, ſed eò loci ex vrbe demigraſti, vt ſiquid aduerſi accidat, è portu fugam capeſſas. Ad ſumtum autem itineris, nequitiæ atque ignauiæ tuæ aurum regium, pecuniámque in perniciem reip. nefariè captam, & cōciliatam prouidiſti ac præparaſti. Denique quid ſibi volunt tuæ lacrymæ? quid clamor? quid vocis magnitudo & cōtentio? Nónne reus eſt Cteſiphon? nónne cauſa certam litis æſtimationem, certámque pœnam non continet? tu autem neque de fortunis, neque de capite, neque de fama & exiſtimatione tua decernis. Qua tandem igitur de re laborat? de coronis aureis, & de præconijs contra leges in theatro pronuntiandis. Quem, ſi populus aut furore præceps, aut qualia ſint tempora ciuitatis, qualiſque reip. ſtatus, oblitus tam alieno tempore corona donare vellet, ipſum in contionem prodire, atque hanc orationem habere oportebat: Coronam, Athenienſes, quam mihi decreuiſtis, non aſpernor, neque reijcio: tempus, quo prædicatio coronæ facienda eſt, improbo. Non enim cónuenit propter quas res in luctu & ſquallore fuit, comámq; totondit ciuitas, propter eas res me corona donari. Sed hac quidem oratione vteretur verè vir bonus, & qui vitā cum vera atque expreſſa vir-

tute cōiunctam vixiſſet. quæ tu dices verò, ſcelerati ſunt hominis, virtuti obtrectātis, eiúſque inanem imaginem, vmbrámque cōſectantis. Non enim me Dius Fidius metuendum eſt, ne Demoſthenes magni ſcilicet vir animi, & rei militaris gloria excellens, præmiorum repulſa accepta, domum reuerſus, mortem ſibi ipſe conciſcat qui vſque adeò laudis & gloriæ apud vos ſtudia deridet, ac pro nihilo putat, vt hoc puſillum caput rationum referēdarum iudicio obſtrictum atque obligatum, quod iſte contra leges omneis coronandum decreuit, decies millies diſſecuerit: cuius quidem rei vberrimam mercedem tulit, accuſationibus de vulnere conſultò illato inſtitutis: colaphis denique à Midia contuſus, pugníſque conciſus eſt: quorum etiam nunc, opinor, extant in eius capite manifeſta veſtigia. habet enim homo non caput, ſed vectigal. Iam porrò de Cteſiphonte, qui ſcitum ſcripſit, pauca mihi nunc arbitror eſſe dicēda. Multa autem præteribō, vt periculū faciam de vobis vtrùm homines improbitatis notis inſigneis, etiam ſi vos nemo admoneat, ipſi per vos internoſcere poſsitis. id tantum, quod iſtorū vtriuſque cōmune eſt, quódque de vtroque apud vos verè & meritò dici poteſt, vobis exponam. Iſti igitur in foro inambulant, veram alter de altero opinionem habentes, vocéſque minimè falſas iactantes. Negat ſe Cteſiphon de ſe quicquam timere: ſperat enim, ſe idiotam, & imperitum viſum iri: ſed Demoſthenis in adminiſtranda rep. quæſtus flagitioſos, & pecunias turpiſsimè contra remp conciliatas, veſanum ac ſtupidum pauorem, timiditatem, atque ignauiam, ea verò ſe nō mediocriter pertimeſcere confirmat. Demoſthenes contrà cùm in ſe ipſe intuetur, ſe bene ſperare, bonóque animo eſſe prædicat: ſed Cteſiphōtis improbitate, & vita in lenocinio verſata vehementer commoueri ac perturbari. Quamobrem quando alter alterius opinione ac ſententia, iniuriarum & flagitiorum contra leges admiſſorum condemnatus eſt, eos vos cōmunes vtriuſque iudices nullo modo abſoluere,

ſoluere, aut crimine liberare poteſtis. Nunc autem pauca mihi de maledictis, quæ in me congeſturi ſunt, videntur eſſe prædicenda. Audio enim, Demoſthenem dicturum ex ſuis conſilijs atque actionibus, maximas ad ciuitatem noſtram vtilitates perueniſſe: a me verò eandem permultis damnis affectam, grauiſsimíſque incommodis afflictam eſſe: & ſimul Philippi & Alexandri potentiam, eorúmque malorum, quæ illi nobis inuexerũt, cauſas, & crimina mihi attributurum. Eſt enim (vt videtis) vſqueadeò callidus verborum opifex, vt nõ ſatis habeat vel ea, quæ ego in rep. geſsi, vel orationes, quas apud vos habui, vituperare, ſed etiam otium meum, & illud omne tempus, per quod negotia publica nõ adminiſtraui, malitioſe criminetur, meumque ſilentium vituperet ac iudicio perſequatur, ne quis ei locus ſcilicet à calumnia vacuus relinquatur. cœtus quoque ac ſermones, quos in gymnaſijs habui, reprehendit. Poſtremò ne hoc quidem iudicium ei culpa vacat, qui ſtatim initio dicendi ait me hãc accuſationem non ſtudio ciuitatis adductum ſuſcepiſſe, atque in iudicium deduxiſſe, ſed vt me Alexandro oſtentarem propter inimicitias, quæ illi cum iſto intercedunt. Et verò, vt ad me defertur, ex me quæſiturus eſt, cur ego caput rerum à ſe geſtarum reprehendam, atque in iudiciũ vocem, ſingulis actionibus non obſtiterim, neque eas accuſarim: ſed longo interuallo, & cùm in rep. adminiſtranda non aſsiduè verſatus eſſem, hanc cauſam in iudicium deduxerim. Ego verò neque Demoſthenis victus, vitæque conſuetudinem, & cœtus ab eo haberi ſolitos, imitari vnquam ſtudui, neque me meorum inſtitutorum pudet, neque eorum, quæ apud vos locutus ſum, pœnitet, neque ea, quæ à me dicta ſunt, non dicta velim, neque ſi eaſdem atque iſte habuit, contiones habuiſſem, manendum mihi in vita putarem. ſilentium autem meum, Demoſthenes, ex vitæ meæ cõtinentia, frugalitate, & moderatione natum eſt. Paruo enim contentus maiora turpiter non concupiſco. Itaque & ſi-

lentio vtor, & ad dicendum venio conſilio, iudicióque adductus, non ſumtibus effuſis, & luxuria in animo, ingenióque inſita coactus. At tu pecunia accepta, opinor, elinguis ac mutus fuiſti: conſumta autem ac profuſa vociferatus es, clamoremq́ue ſuſtuliſti. Dicis autem non cùm tibi videatur, neque ea, quę velis, ſed cùm tui largitores, tuarúmq; operarum conductores tibi imperarint. Neque ea te pudet & tibi arrogare, & alijs attribuere, quibus in medium prolatis continuò mendacij conuinceris. Nanque hæc accuſatio, qua decretum tuum perſequor, quam me non vt ciuitati conſulerem, ſed vt me Alexandro oſtentarem, ſuſcepiſſe & inſtituiſſe dicis, deducta eſt in iudicium Philippo etiam tum viuente, prius quàm Alexander regnum obtineret, quo tempore nondum tuum illud de Pauſania ſomnium videras: nondum cum Minerua & Iunone nocturnos ſermones habueras. Cur me igitur Alexandro ante tempus oſtentarem? niſi fortè ego ac tu idem ſomniauimus. At reprehendis me quòd non aſsiduè, ſed ſpatio interpoſito, verſer in rep. agámque cum populo: & nos ignorare exiſtimas, te hanc vitę rationem, quam in me deſideras, non ex populari dominatione, & ciuitate libera, ſed ex alia reip. adminiſtrandæ forma longè diuerſa, ac diſsimili huc transferre. Namque in ciuitatibus, quæ paucorum arbitratu, nutúque reguntur, non is, qui vult, ſed qui dominatur, alterum accuſat: in ciuitatibus verò liberis, & in quibus penes populum ſumma poteſtas eſt, is, cui commodum eſt, & quandocunque ei videtur. Et verò cum aliqua intermiſsione temporis dicere, virum ex reip. temporibus, & ex vtilitate communi, muneribus publicis fungentem indicat atque arguit: nullum verò tempus intermittere dicendi, operarij eſt, omnia quæſtus ac mercedis cauſa facientis. Cùm autem ad hanc orationem cõfugis, nondum te à me accuſatum eſſe, nõdum tuorum facinorum pœnas dediſſe, vel auditores obliuioſos eſſe exiſtimas, vel teipſum falſis rationibus in fraudem inducis ac decipis.

pis. Nam & eorũ, quæ impiè ſceleratéque in rebus Amphiſſenſium commiſiſti, & pecuniarum in rebus Euboicis turpiter captarum, nũdinationúmque tuarum fortaſſe propter diuturnitatem & longinquitatem temporis, quod interceſsit poſteaquàm tu à me manifeſtò deprehenſus & conuictus es, populum oblitum eſſe ſperas. Rapinas verò tuas in triremibus & trierarchorum præfectu ris improbiſsimè atque impudentiſsimè verſatas, quænam temporis diuturnitas obliuione obruere aut oblitterare queat? cùm tu lege de trecentis nauibus lata, perpulſóque tua oratione populo, vt te rei nauali præficeret, deprehẽſus es à me ſexaginta quinque naueis actuarias trierarchis ademiſſe? quo facto maiorem ciuitati noſtræ claſſem ſubripuiſti, quàm quæ tum ſuppetebat cùm Athenienſes nauali prœlio, quod in Naxo commiſſum eſt, Lacedæmonios, Pollimque eorum ducem ſuperarũt. Sic autem criminibus in alijs inferendis pœnas tibi debitas obſepſiſti, atque obuallaſti, vt non tibi, qui omnia iura diuina atque humana violaſti, ſed ijs, qui tuas iniurias, tuáque facinora iudicio perſequuntur, periculum capitis & fortunarum impendeat, dum tu Philippum & Alexandrum inter calumniandum crebris ſermonibus vſurpas, aſsiduéque in ore habes: dum certos homines tempora ciuitatis ad rem bene gerendam idonea impedire inſimulas: ipſe præſentem occaſionem, atque in manibus poſitam perdis & profligas, futura, & in incerto euentu collocata promittis, & venditas. Itaque ad extremum paucis antè diebus, quàm ego tibi nomẽ deferrem, tuo conſilio, tuáque opera Anaxinus Orita comprehẽſus eſt, is, qui Olympiadi rebus emundis operam dabat, eundémque virum tua manu diſcruciaſti ac diſtorſiſti, compoſito prius decreto, per quod eum extremo ſupplicio afficiendum cenſeres, apud quem in Oreo deuerſabare: quocum ex eadem menſa cibum ceperas, biberas, libaueras: cuius dexteræ dexteram iunxeras: cum quo amicitiam confirmaras, hoſpitiúmque feceras: quem ami-

cum atque hoſpitem appellaras, eum, inquam, interfeciſti: & cùm tu huius ſceleris ac perfidiæ audiente atque inſpectante vniuerſo populo Athenienſi à me conuictus tenereris, atque hoſpitis interfector nominatus eſſes, non factum impium negaſti, ſed ea reſpondiſti, ad quæ & populus, & quicunque aduenæ contionem circumſiſtebant, clamorem ſuſtulerunt: dixiſti quippe, te ciuitatis ſalem, hoſpitali menſę prætuliſſe. Falſas epiſtolas taceo, ſpeculatorum comprehenſiones, tormenta adhibita ob crimina neque in quenquam conuenientia, neque vnquam in iudicium deducta, quaſi ego in vrbe cum certis hominibus rebus nouis ſtuderem. Audio præterea, cum ex me quæſiturum, qualis ille medicus habendus ſit, qui ægro intereà dum ægrotet, nullum conſilium det, nihilque præſcribat, aut præcipiat, illo demum mortuo, nonóque poſt mortem die, cùm ad ſacrificia nouendialia venerit, commemoret quædam mortui propinquis, quæ ſi diligenter æger obſeruaſſet, conualuiſſet. Ex te ipſo autem non quæris, Demoſthenes, qualis ſit ille contionator, populique magiſter, qui populum blanditijs & aſſentatiunculis delinire & corrumpere ſciat: tempora, quibus ciuitas conſeruari poterat, vēdiderit: ciueis optimè ſentienteis, improbiſsimè calumniando à reip. adminiſtratione arceat, atque à conſilio dando remoueat, ac deterreat: è maximis periculis elapſus atque ſeruatus, & detrimentis inſanabilibus ciuitati importatis ſe virtutis ergo corona donandum eſſe contendat: nihil vnquam boni effecerit, omnium malorum atque incommodorum noſtrorū architectus & auctor fuerit: quorū res geſtas ijs temporibus, quibus ciuitatem ſeruari licebat, calumniatus ſit, eos nunc interroget, cur ſe multa temerè in rep. molientem, & peccantem non compreſſerint, cur talia committere non prohibuerint. Illi vero nunc denique tibi ita reſponderint: Prœlio iam commiſſo, Demoſthenes, otium nobis non erat de tuo ſupplicio cogitandi. ſed de ſalute ciuitatis legatis huc & illuc miſsis agebamus,

bamus, atque in hac re vna toti eramus occupati. Verũ enim verò quando tibi non ſatis eſt pœnas non dediſſe, quin etiam præmia poſcis, quo facto aſſequeris, vt ludibrio ſit Græcis omnibus noſtra ciuitas, hîc tibi obuiam ire, hîc te in iudicium adducere inſtitui. Et mehercule eorum omnium, quæ dicturum eſſe Demoſthenem audio, hoc quod iam vobis dicam, indigniſsime fero. Ingenium meum cum Sirenibus comparat, ſi dijs placet: ab illis enim auditores non permulcentur, aut delectantur, (inquit) ſed perduntur ac necantur. ex quo fit vt de earum cantu male exiſtiment homines: ſic meam dicendi facultatem vſu & exercitatione comparatam, meámque naturam, ijs, qui audiũt, damnoſam, ac pernicioſam eſſe. Atqui cùm hanc de me orationem, neminem omnino decere putem: (turpe eſt enim accuſatorem ea crimina, quæ cuipiam verbo obiecerit, re demõſtrare non poſſe) tum, ſi quis hac oratione neceſſariò vti debeat, eam non Demoſtheni, ſed imperatori alicui, & forti viro accõmodatam eſſe exiſtimo: qui res magnas, & ciuitati vehemẽter vtileis geſſerit, à dicendi autem facultate deſeratur: atque iccirco eloquentiam ſuis aduerſarijs à natura tributam admiratione dignam & vehementer expetẽdam iudicet: cùm intelligat, ſe nihil eorum, quæ fortiter & præclarè geſſerit, oratione explicare poſſe: accuſatorẽ contrà videat, etiã ea, quæ ille non egerit, ſic in eorũ cõſpectu ponere, oculíſque ſubijcere, vt ab eo adminiſtrata & perfecta eſſe videãtur. Nunc verò cùm homo totus ex verbis cõflatus atque cõcretus, híſque acerbis & moleſtis, odioſè accuratis ac putidis, ad orationis ſimplicitatem, & facta confugit, quis æquo animo ferat? cui ſi quis linguam, vt tibijs, demſerit, nihil reliquum fecerit. Atque equidem vos demiror, Athenienſes, cupióque de vobis audire, quid'nam ſitis in hac accuſatione veſtris ſententijs improbanda, & Cteſiphonte abſoluendo ſecuturi, quid ſpectaturi. An quòd ſcitũ legitimum eſt? at nũllum fuit vnquam magis cõtra leges ſcriptũ. an quòd

is, qui ſcitum fecit, eſt innocens, neque vllam pœnam meretur? Ergo nullæ ſunt apud vos rationum vitæ referendarum leges, nulla iudicia, ſi hunc abſoluetis. Atquî nónne illud grauiter atq; acerbe ferri debet, ſi olim quidẽ coronis aureis, quib⁹ popul⁹ à Græcis donabatur, orcheſtra circũfluebat, quia hic dies coronis externis conſtitutus erat: nunc autem vos ex iis conſilijs atque inſtitutis, quæ in adminiſtranda rep. ſecutus eſt Demoſthenes, neque coronis donati, neque præconijs ornati eſtis: hunc vox præconis corona dignum prædicabit? Atquî ſiquis ex poëtis tragicis, qui paullo pôſt hiſtriones in ſcenã producturi ſunt, faceret in tragœdia Therſitam à Græcis corona donari, nemo veſtrûm ferret, quoniam dicit eum Homerus ignauum & ſycophantam fuiſſe. Vos autem cùm tali homini coronam imponetis, non putatis vos tacita Græcorum opinione exſibilatum iri? Patres enim veſtri res glorioſas, amplas, & præclaras populo adſcribebant, humileis autem & abiectas, & vobis inferiores atque indignas, in malos oratores conferebant. At Cteſiphon arbitratur, quam ignominiæ maculam Demoſtheni detraxeritis, eam vos populo inurere oportere. Et tamen dicitis vos fortunatos eſſe, vt & eſtis, & eſſe debetis. Atquî decernetis, vobis fortunam quidem defuiſſe, Demoſthenem autem benignè feciſſe. Iam, quod eſt omnium abſurdiſsimum, in iiſdem iudicijs eos, qui de donis ac muneribus turpiter & flagitioſe captis damnati ſunt, infamia notatis: ei, quem ipſi ſcitis mercede remp. adminiſtraſſe, coronam imponetis? Et iudices Dionyſiacos, qui iniuſtam atque iniquam de choris in orbem circumactis, & tralatitijs, & communibus ſententiam tulerint, multare ſoletis: vos ipſi, qui non tralatitiorum & communium chororum, ſed legum & virtutis ciuilis iudices ſedetis, præmia non vt leges præſcribunt, neque paucis ac dignis, ſed ei, qui pactis & condicionibus interpoſitis, & per factionem obtinuerit, tribuetis? Et ex iudicio diſcedet talis iudex, qui ſeipſum infirmum,
atque

atque imbecillum, rhetorem robuſtum ac potentem effecerit? Nam priuatus homo in ciuitate libera, & in ea rep. in qua populus dominatur, lege & tabella iudiciali dominatur, & regnat: vbi verò hæc alteri condonarit, ac tradiderit, primùm ſuam ipſe dominationem euertit: deinde iuriſiurandi quidem religio, qua obſtrictus iudicat, aſsiduè eum comitans, & aſſectans angit & ſollicitum habet: (nam propterea, opinor, quòd iuſiurandum violauit, culpa eſt commiſſa) beneficij verò gratia ei, á quo gratiam inire voluit, obſcura eſt. Non enim ſententia palàm fertur, ſed in tabellæ latebra deliteſcit. Mihi porro videmini, Athenienſes, & conſiliorum incautorũ proſperos euentus habere, & in rep. adminiſtranda omnia fortunæ temeritati permittere: nihil conſideratè faciẽtes. Nam quòd vos multo maxima pars ciuitatis, præſertim his dubijs temporibus, neruos & firmamenta dominationis ac poteſtatis popularis paucis traditis ac pro ijcitis, laudare non poſſum: quòd noſtra ætate fœtus oratorum non extitit; qui improbitatem habeant cum audacia coniunctam, felicitati noſtræ aſsigno. Talia enim ingenia tulit quondam reſp. quæ hoc modo populũ facilè perdiderunt. blanditijs enim & aſſentatiunculis delectabatur. Ita illum non ij, quos metuebat, ſed ij, quibus ſeipſum commiſerat & crediderat, funditus euerterunt. Nonnulli verò ex ijs etiam ipſi in numero triginta tyrannorum fuerunt, atque amplius mille quingentos ciueis indemnatos, ne criminibus quidem auditis, propter quæ erãt vitam amiſſuri, necauerunt: non ad ſepulturas mortuorum, non ad exſequias cohoneſtandas propinquos conuenire ſinebant. Ergo eos, qui remp. adminiſtrant, in poteſtate veſtra non habebitis? non hos, qui & nunc rebus ſecundis elati & feroces inſoleſcunt, perculſos ac deiectos in alias terras amandabitis? Non venit vobis in mentem, nunquàm quemquam ad delendũ populi principatum acceſsiſſe, prius quàm opes iudiciorum auctoritate maiores ſibi cõparaſſet? Libenter equidem, Athe-

nienſes, vobis præſentibus, atque audientibus, cum iſto, qui decretum ſcripſit, perpendere & conſiderare velim, propter quæ Demoſthenis in remp. merita, ei coronam deberi contendat. Nam ſi dicis (vnde tui decreti principium duxiſti) propterea quòd foſſas mœnibus obductas pulchrè deſcripſit, ac perfecit: demiror te. Maiore enim reprehenſione dignum eſt, cum cauſam cur foſsis egeremus, fuiſſe, quàm ſi opus minus rectè effectum eſſet. Nō enim oportet eum, qui remp. bene geſsiſſe dicatur, eò præmium petere, quòd vrbis muros aggere & vallo munierit, quòd foſſas obduxerit, quòd publica ſepulcra excitarit, ſed quòd magni alicuius boni auctor ciuitati fuerit. Quòd ſi venies ad ſecundam decreti partem, in qua ſcribere auſus es, Demoſthenem eſſe virum bonum, & ſine vlla intermiſsione eas res & dicere & agere, quæ populo Athenienſi ſint vehementer vtiles, detracta arrogantia, ac iactatione verborum, facta ipſa in manus ſume: declara nobis atque oſtende quid dicas. Pecunias, quas cōtra remp. cepiſti, quæſtúſque ſordidiſsimos, quos in rebus Amphiſſenſibus, Euboicíſque feciſti, prætermitto. Cùm autem ſocietatis cum Thebanis factæ cauſas Demoſtheni attribuis, ignaros quidem totius rei homines fallis ac decipis: eos verò, qui ſciunt & intelligunt, contumelia afficis. omiſſo enim tempore, ſublatáque horum gloria & maieſtate, propter quæ hæc ſocietas facta eſt, obſcurū nobis eſſe exiſtimas, te ciuitatis dignitatem atque amplitudinem in Demoſthenem transferre. Quanta autem & quàm impudens ſit hæc arrogantia, ſigno luce clariore vobis planum facere conabor. Rex Perſarum paullo antè, quàm Alexander in Aſiam penetraſſet, miſit ad populum Athenienſem valde contumelioſam, & planè barbaram epiſtolam: in qua cùm alia valde inhumanè, & inſolenter loquebatur, tum illud in extrema ſcripſit: EGO VOBIS AVRVM NON DABO: NOLITE A ME PETERE. NON ENIM ACCIPIETIS. Hic idem periculis, in quibus etiam nunc verſatur, circumuentus

atque

atque oppreſſus, populo Athenieſi non petenti trecenta ipſe vltrò talenta miſit: quæ tamen non accepit, ſumma in eo moderatione, & abſtinentia vſus. Tempus igitur, metus, ſociorum egeſtas, aurum ad nos pertulerũt. Eædem planè res Thebanorum ſocietatem effecerunt. Atquì tu Thebanorum nomen in ore ſemper habes, & infeliciſsima illa ſocietate commemoranda nos obtundis: ſed ſeptuaginta talenta ex auro regio, quæ tu præcepiſti, atque auertiſti, taces. Nónne ob difficultatem rei nummariæ cùm quinque talenta duntaxat externi milites in ſtipendium poſcerent, Thebanis arcem tradere noluerunt? Nónne cùm Arcades ab bellum excitati ſuas omneis copias eduxiſſent, ducéſque eorũ opem ferre parati eſſent, propter nouem taléta res confecta non eſt? At tu diues es, habéſque vnde tuis voluptatibus ſumtum ſuggeras & ſuppedites, &, vt in ſumma dicam, aurum regium penes iſtum eſt, pericula vobis relicta ſunt. Sed operæ pretium eſt eorum inſcientiam, atque inhumanitatem conſiderare. Nam ſi Demoſthenem aduocare audebit Cteſiphon, vt apud vos verba pro ſe faciat, & iſte conſcenſo ſuggeſto ſe ipſum laudabit, factis ipſis, quæ vobis acciderunt, quæ'que pertuliſtis, grauior vobis erit oratio. Nam cùm eos, qui re vera ſunt fortes & boni viri, quibúſque multarum ac præclararum rerum geſtarum teſtes & conſcij ſumus, laudes ipſi ſuas prædicent, ferre non poſsimus: vbi is homo, quem totius ciuitatis dedecus ac propudium eſſe conſtat, ſeipſum laudibus efferre cœperit, quis eum patiẽter audire poterit? Quapropter, Cteſiphon, ſi ſapis, ab improbo atque impudenti negotio deſiſtes, & cauſam tuam per te tueberis, ac defendes. Non enim hanc excuſationem poteris afferre, te non eſſe inſtructum ad dicendum. Namque hoc tibi perabſurdum acciderit, ſi nuper quidem te legatum ad Cleopatram Philippi filiam populi ſuffragijs creari paſſus es, vt eam de Alexandri Moloſſorum regis morte conſolareris, paríque cum ea moleſtia afficereris, nunc autem te

vllam dicendi facultatẽ habere negabis. Et alienã mulierẽ lugẽtem oratione conſolari potes, ſcripto autẽ abs te mercenario plebiſcito te ipſe non defẽdes? An verò talis eſt is, quem corona aurea donandum cenſuiſti, vt ab ijs, qui ab illo beneficium acceperũt, ignoretur, niſi quis ſe in dicendo tibi adiutorem præbeat? Quære ex iudicibus, noueránt ne Chabriam, Iphicratem, Timotheum, & ſimul ab ijſdem cognoſce, quamobrẽ illis præmia dederint, ſtatuáſque poſuerint. Reſpondebunt omnes ſe Chabriam præmio affeciſſe propter pugnam naualem ad Naxum commiſſam: Iphicratem, quia Lacedæmoniorum legionem occidione occidit: Timotheum, propter nauigationem Corcyrę obſidione liberandæ cauſa ſuſceptam: ceteros denique propter multas cuiuſque res ac præclaras in bello geſtas. At ſiquis vos ita roget, Demoſtheni præmium cur negabitis? reſpõdeatis, quia pretio habuit addictam fidem, quia ſeſe muneribus corrumpẽdum præbuit, quia timidus atque ignauus eſt, quia locum in acie non tenuit. Vtrùm igitur hunc honore, an potius & vos ipſos, & eos, qui pro vobis in prœlio occubuerũt, ignominia afficietis? quos, per deos immortaleis, putate vos videre, deorum atq; hominum fidem implorãteis, ſuámque condicionem lamentabili voce deplorãteis, ſi futurum eſt, vt à vobis homo iſte corona donetur. Nãmq; acerbè atq; indignè, Athenienſes, ferendum eſt, ſi cùm ligna, lapides, ferrum, res mutas denique, atq; inanimas, ſenſúque carenteis, ſi fortè in aliquem inciderint, cúmque exanimarint, exterminare ſoleamus, eiúſque, qui ſibi necem cõciuerit, manum, quæ hoc cõmiſerit, ſeparatim à corpore ſepeliamus: Demoſthenem, eũ, qui bellum hoc poſtremum ſua ſententia conflauit, qui exercitum ex vrbe educendum cenſuit, qui milites prodidit, honore afficietis. Ergo contumelia afficiuntur cineres, & oſſa mortuorum: debilitantur, & frangũtur animi viuorum, cùm vidẽt virtuti quidem pro præmio mortem eſſe propoſitam, memoriam autem ſui nominis interire.

terire. Iam quod eſt omnium maximum, ſi rogent vos adoleſcentes, quódnam ipſi ſibi vitæ exemplum ad imitandum proponere debeant, quid reſpondeatis? Scire enim vos arbitror non in palæſtris, non in ludis litterarum, nõ muſica tantùm, ſed multo maximè publicis præconijs iuuenes inſtitui atque erudiri. De aliquo prædicatur in theatro his verbis: EVM VIRTVTIS AC FORTITVDINIS ERGO, BENEVOLENTIAE'QVE, QVAM ERGA POPVLVM ATHENIENSEM HABET, CORONA DONARI; hominem vitæ turpitudine, & omni flagitiorum genere contaminatum. Simulatque hæc vidit adoleſcens aliquis, corruptus, ac deprauatus eſt. Pœnas dedit aliquis improbus, in lenocinio, & dedecore verſatus, vt Cteſiphon? ceteri doctiores, melioréſque diſcedunt. Aliquis facto contra bonos mores, contráque leges, atque honeſtates omneis decreto, domum reuerſus filiũ docere conatur. at huic ſurdo fabula narratur. Monere enim & præcipere, meritò hîc obtundere nominatur. Quapropter non ſolùm quaſi iudicãtes, ſed quaſi in theatro quodam conſtituti, atque omnium oculis obſeruati, ſpeciménque ingenij veſtri præbentes, ita ſententiam ferte, vt habeatis quod ijs reſpondere poſsitis, qui huic iudicio non interſunt, ſi fortè vos quid iudicaueritis, interrogabunt. Nolite enim dubitare, Athenienſes, quin talis de ciuitate noſtra opinio, atque exiſtimatio futura ſit, qualem eſſe conſtat eum, de quo prædicatur. Atqui turpiſsimum ſit, vos non cum maioribus veſtris, ſed cum Demoſthenis ignauia, nequitiáque comparari. Quónam igitur modo huiuſmodi dedecus ac turpitudinem effugere poſsitis? dicam. ſi eos, qui liberalibus, & humanitatis plenis nominibus præoccupatis atque vſurpatis, ingenio, & moribus infidi ſunt, caueatis. Beneuolentia enim, & dominatio popularis in medio poſitæ ſunt. verùm ad eas plerunque properè confugiunt verbo, qui plurimum ab ijs remoti ſunt facto. Itaque cùm oratorem coronarum, & præconiorum externorum cupiditate affectum

nacti fueritis, iubete eum orationem quemadmodum & præconiorum confirmationes lex fieri iubet, ad vitam probatam, omníque laude digniſsimam, ad mores caſtos ac tẽperatos reuocare, atque exigere. Cui verò hæc teſtimonia deſunt, ei ſuas laudes conſtabilire nolite: publicæque libertatis, ac popularis dominationis curam habete: quæ vobis iam paullatim de manibꝰ elabitur. Quid enim? non indignum vobis eſſe videtur, Athenienſes, ſenatum quidem, populúmque Athenienſem deſpici ac pro nihilo putâri: litteras autem, & legationes non à contemtis, & fortè oblatis hominibus, ſed ab ijs, qui in Aſia atque Europa principatũ obtinent, miſsas ad ædeis priuatas peruenire? & quibus facinoribus extremum legibus ſupplicium conſtitutum eſt, ea facinora quoſdam homines à ſe eſſe commiſſa non negare, ſed palàm apud populum cõfiteri, epiſtoláſque à longinquis regibus acceptas inter ſe recitare? alios vos cohortari, vt à ſe tanquam publicæ libertatis cuſtodibus oculos nuſquam demoueatis? alios præmia poſcere tanquam ciuitatis conſeruatores, ac ſalutis communis auctores? populum autem triſtem, ac demiſsum, eorúmque incommodorum, quæ acciderunt, mærore tanquam ſenectute delirum, mente captum, ac dementiæ damnatum, nomen ſolum dominationis popularis vſurpare, ac retinere: rem quidem ipſam alijs conceſsiſſe? deinde ex contionibus diſcedere non conſilio capto, ſed veluti conuiuij, in quòd ſinguli collectã contulerint, reliquijs inter ſe diſtributis? Ac ne vobis deſipere videar, id, quod dico ex his conſiderate. Fuit hîc quidem (magno equidem cum dolore miſerias ciuitatis ſæpius commemoro) veruntamen fuit quidam homo priuatus, qui ſolùm Samum nauigare cõnatus, tãquam proditor patriæ eo ipſo die à ſenatu Ariopagitico capitis damnatus, & ſupplicio vltimo affectus eſt. alteri item priuato Rhodum naui profecto, eo quòd metum publicũ molliter & imbecillè tuliſſet, nuper tandem nomen delatum eſt: ei autem pares numero tabellæ,

quæ

quæ damnarent,& quę abſoluerent,contigerunt. Quòd ſi vna duntaxat ſalutaris defuiſſet, vel de ciuitate exterminatus, vel morte multatus eſſet. Cum illis igitur id, quod nunc fit,cōferamus. Orator omnium ciuitatis malorum cauſa, qui locum in acie non tenuit, qui ex vrbe profûgit, is ſe aurea corona donari,ac virum bonum,fortémque voce præconis pronuntiari debere contendit: vos non vel hominem, vt communem Græcorū peſtem & calamitatem amandabitis: vel de eo iam comprehenſo,tanquam rerum quidem prædone ac pirata, in nominibus autem & vocabulis adminiſtrandæ reip. nauigante,pœnas ſumetis? Præterea facite vobis huius temporis veniat in mentem, quo tempore ſentētias ferre debetis. Paucis pôſt diebus Pythia futura ſunt, Græcorúmque conuentus: ciuitas noſtra magna hoc ipſo tempore inuidia,infamiáque laborat, ex ijs rebus,quæ à Demoſthene publicè adminiſtratæ ſunt, conflata. Itaque ſi iſtum corona aurea donabitis, cum ijs,qui communem pacem perfringunt,ac violāt, conſentire videbimini: ſin aliter, populum Athenienſem his criminibus leuabitis, omníque inuidia liberabitis. Quapropter nō vt de aliena, ſed vt de veſtra ciuitate deliberate:neque liberalitatē & magnificentiam in alios conferte, ſed de aliorum liberalitate iudicate: & præmia beneficiáque veſtra in perſonis melioribus, viriſque magis probatis collocate: neque ſolùm auribus exquirentes, ſed etiam oculis obſeruantes,atque alter alterum aſpicientes,quínam veſtrûm Demoſtheni auxilio futuri ſint, conſiderate: vtrúmne qui cum eo vnà venabantur,an qui ſe cū eo,cùm adoleſcens eſſet, gymnico certamine exercebant. At mediusfidius non in aprorum venatione, non in ceteris corroborādi corporis ſtudijs verſatus eſt,ſed eas arteis aſsiduè coluit, atq; exercuit,quib' aduerſus locupletium fortunas vteretur. Sed vos iactantiam hominis,arrogantiámque ſpectantes, cùm dicet ſe Byzantium ſua legatione Philippo ademiſſe, Acarnanas ad defectionem perpuliſſe, Theba-

nos contionibus ſuis perterrefeciſſe (vos enim vſqueadeò ſtultos & credulos eſſe exiſtimat, vt hæc credituri ſitis, proinde quaſi ſuadelā in vrbe veſtra, non ſycophantam alatis) cùm denique in extrema iam orationis parte prædarum ſuarum ac pecuniarum captarum ſocios ſibi aduocabit, fingite vos intueri in hoc eodem pulpito, quo in loco ego nūc ſtās dico, ex altera parte inſtructos, atque iſtorum luxuriæ, libidiníque oppoſitos viros optime de rep. meritos, Solonem, eum, qui pulcherrimis legibus publicæ libertatis, populariſque dominationis ſtatum exornauit, virum & ſapientiæ ſtudio in primis deditum, & legum ſcriptorem præſtantem, pudenter & modeſte (vt eum decebat) vos orantem, atque obſecrātem, ne vllo modo Demoſthenis verba pluris, quàm iuriſiurādi veſtri religionē, legéſque faciatis: Ariſtidē, qui vectigalia vobis penſitanda æquabili proportione Græcis deſcripſit, cuius mortui filias populus in matrimonium collocauit, de iuſtitia contumelioſiſsimè vexata, indigniſsimé que protrita & conculcata, lamentabili voce deplorantem, & conquerentem: à vobis denique quærentem, ecquid vos pudeat, cùm maiores veſtri Arthmiū Zelitā, quòd aurum à Medis acceptum in Græciam deportaſſet, in vrbe habitantem, cum quo populus Athenienſis hoſpitium publicè fecerat, pæne morte affecerint: eum quidem voce præconis prædicante ex vrbe, atque ex omni terrarum ſolo, quod populi Athenienſis imperio, ditionéque tenetur, eiecerint: Demoſthenem, eum, qui non aurum Medorum huc deportauit, ſed qui ſeſe auro corrumpi paſſus eſt: atque id etiam nunc domi cónditum habet, ac poſsidet, aurea corona donare? Iam verò Themiſtoclem, eóſque qui in Marathonia pugna morté oppetiuerunt, & Platæenſeis, ipſa denique maiorum ſepulcra, non putatis grauia ſuſpiria, triſteíſque gemitus editura, ſi is, qui ſeſe Græcis vnà cum barbaris conſociatum aduerſatum eſſe cōfitetur, aurea corona donabitur? Ego igitur ò Terra, Sol, Virtus, Intelligētia, Doctrina, qua res honeſtas

honeſtas ab inhoneſtis diſcernimus, vobis opem, auxiliúmque tuli, finémque dicendi feci. Atque equidem ſi bene, & pro magnitudine & grauitate criminis accuſaui, dixi quo modo volui: ſin deterius, quàm res poſtulabat, vt potui. Vos autem, Athenienſes, cùm ex ijs, quæ à me dicta ſunt, tum ex ijs, quæ ſilentio prætermitto, videte vt pro ciuitate iuſtam, ac reip. vtilem ſententiam feratis.

ARGVMENTVM ORATIONIS DE CORONA, SEV PRO CTESIPHONTE, *Libanio auctore, eodem Dionyſ. Lambino Monſtrolienſi interprete.*

MOENIA quidem orator oppoſuit Athenienſium hoſtibus, vſitatis iſtis, & manufactis firmiora, & meliora, Græcorum in ciuitatem Athenienſium beneuolentiam, & ſingularem dicendi facultatem pari prudentia coniunctam, vt ait ipſe his verbis: Non lapidibus, & lateribus Athenas ſepſi ac muniui, ſed magnis copijs, & multorũ Græciæ populorum ſocietate, partim à terra, partim à mari. *Veruntamen etiam ad vrbis murum manufactum non parum ſtudij atque operæ contulit orator. Collapſo enim multis partibus vrbis muro Athenienſibus, poſteaquàm viſum eſt populo eum deintegro excitare ac reficere, electi ſunt ad huius operis procurationem decemuiri ex vnaquaque tribu, qui huic operi faciundo præeſſent. Nam ſumtus de publico fiebat. Cùm igitur Demoſthenes ex his decemuiris vnus eſſet à ſua tribu factus, non, vt alij, ſolam curam ac diligentiam adhibuit, ſed & opus omnibus ſuis numeris abſoluendum curauit, ita vt nullus reprehenſioni locus eſſet relictus, pecuniam autem domo depromtam in eo negotio adminiſtrando ad eam rem contulit. Laudauit hanc eius beneuolentiam ſenatus, eiúſque in remp. ſtudium & animum aurea corona remuneratus eſt. Erant enim promti ac parati Athenienſes ad gratiam bene de rep. meritis referendam. Fuit*

autem Cteſiphon huius ſententiæ auctor & princeps, Demoſthenem eſſe corona donandum, quod ad tempus attinet, ludis Liberi patris: quod ad locum, in theatro: quod ad ſpectatores, Græcis omnibus inſpectantibus, quos frequentiſsima Græciæ celebritas coëgerat: & his præſentibus ita à præcone prædicādum, Demoſthenem Demoſthenis filium Præanieum ciuitas corona donat omnis virtutis ergò, ſingularíſque in eum beneuolentiæ. *Erat igitur hic honos omni ex parte admirabilis. Quapropter inuidiæ impetum effugere non potuit, & Cteſiphontis ſcitum tanquam contra leges ſcriptum in iudicium vocatum eſt. AEſchines enim Demoſthenis inimicus, Cteſiphonti de decretis contra leges ſcriptis diem dixit, periculúmque creauit, cùm diceret, Demoſthenem, qui magiſtratum geſsiſſet, neque rationem retuliſſet, iudicio rationum referendarum etiamnum teneri: legem autem vetare, eos, qui rationum referendarum iudicio teneantur, corona donari. Præterea legem profert, quæ iubet, ſi quem populus Athenienſis corona donet, eius coronæ prædicationem in contione fieri: ſin ſenatus, in curia: alibi autem non licere. Poſtremò ait Demoſthenis laudes eſſe falſas. Non enim oratorem remp. bene adminiſtraſſe, ſed & nummarium eſſe populi moderatorem, & multorum malorum atque incommodorum ciuitati cauſam fuiſſe. Hoc autem ordine in accuſatione ſua AEſchines vſus eſt. Primùm de lege, quæ ad eos pertinet, qui referendarum rationum iudicio tenentur, diſputauit: ſecundo loco, de præconiis: poſtremo, de rebus geſtis Demoſthenis. Poſtulauit autem à iudicibus, vt cogant Demoſthenem eundem ordinem ſeruare. At Demoſthenes & à ſuis rebus geſtis initium duxit, & in eas deſiit, ſumma in eo arte vſus. Nam faciendum initium eſt à firmioribus, & potentioribus, in eadémque deſinendum. Inculcauit autem ea, quæ poſita ſunt in legibus. Atque ei quidem legi, quæ de ijs, qui referendarum rationum iudicio tenentur, lata eſt, ſententiam & voluntatem opponit: ei, quæ ad præconia pertinet, aliam legem, ſeu potius legis partem, vt ait ipſe, per quam licet etiam in theatro prædicationem coronæ facere, ſi populus iuſſerit, & ſenatus decreuerit.*

ALIVD

ALIVD ARGVMENTVM INcerto auctore, eod. Lambino interprete.

ATHENIENSES *& Thebani bellum cum Philippo gerẽtes ad Charonéam vrbem Bœotiæ victi ſunt. Victoria igitur potitus Macedo, præſidium quidem Thebis impoſuit: & ita eam vrbem in ſua poteſtate habebat iugo ſeruitutis oppreſſam. Cùm igitur timerent Athenienſes ne idem ſibi accideret, Philippúmque cum infeſto exercitu primo quoque tẽpore aduenturũ putarẽt, conſtituerunt muri parteis vetuſtate corruptas & labefactatas excitare & reficere. Atque ita ab vnaquaque tribu curatores muris reficiendis nominatim declarati ſunt. Pandionis autem tribus ſuum ad eum vſum curatorem è ſuo corpore Demoſthenem ſumſit. Cùm igitur in manibus eſſet huius operis procuratio, & præter eam pecuniam, quam Demoſthenes à ciuitate acceperat, alia præterea deſideraretur, neque illa ſatis eſſet, ipſe de ſuo ſumtum fecit, neque ciuitati expenſum tulit, ſed gratificatus, ac largitus eſt. Hac occaſione Cteſiphon vnus ex ijs, qui remp. adminiſtrabant, arrepta, ſcitum de eo fecit in ſenatu tale: Quoniam Dmoſthenes Demoſthenis F. cùm anteacta vita ſingularem & perpetuam in ciuitatem beneuolentiam declaraſſet, tum hoc tempore curator muris reficiendis à ſua tribu lectus, cùm pecunia ei de publico data exhauſta eſſet, aliáque præterea egeret, domo quãtum opus erat, depromſit, & ciuitati largitus eſt: ſenatui, populóque Athenienſi placere, eum aurea corona donari in theatro, dum tragœdiæ nouæ recitarentur: fortaſſe quo tempore multitudo vndique conuenire ſolet, nouarum fabularum ſpectandarum cupiditate affecta. Cùm igitur hoc S. C. ad populum perferretur, vt eius auctoritate confirmaretur, exoritur Cteſiphontis accuſator AEſchines, inimicitias cum Demoſthene gerens ex diſſimilitudine ſtudiorum & inſtitutorum in rep. adminiſtranda ſuſceptas, cùm diceret, hoc ſcitum eſſe contra treis leges factum: vnam eam, quæ vetat, iudicio rationum referendarum obligatum corona donari, priuſquàm rationes retulerit. Nondum autem Demoſthenem rationes retuliſſe, cùm pecuniam publicam & theatralem tractaret, & cu-*

rator muris reficiendis præfectus eſſet. Expectandum igitur eſſe, præmiúmque ad id tempus ſuſtentandum, donec legibus ſolutus, atque integer re cognita reperiatur. Secundam legem recitat, quæ iubet coronæ donationem ac prædicationem in Pnyce, hoc eſt, in concione fieri, non in theatro, reprehendens eos, qui prædicationem coronæ Demoſtheni decretæ, in theatro fieri æquo animo ferũt, & approbant. Tertia lex ad totam vitæ Demoſthenis, & rerum publicè geſtarum anquiſitionem ſpectat. Vetat enim falſas litteras in ædem Bonæ deæ deferri, qua in æde omnes litteræ publicæ, conditæ ſeruabantur. Falſum autem complexus eſt plebiſcito, inquit, quia Demoſtheni beneuolentiæ ac ſtudij in remp. teſtimonium dedit. Nam maleuolus potius, & hoſtili in patriam animo reperitur. Hanc legem tertiam ſibi vtilem arripiens & retinens tanquam ancoram orator, aduerſarium perculit, ratione ſolertiſſima, artificijque pleniſſima in accuſatorem vſus. Hinc enim anſam & facultatem nactus eſt aduerſarij capiendi ac ſuperandi. Alias enim duas leges, & eam, quæ pertinet ad obligatos iudicio rationum referendarum, & eam, quæ eſt de præconijs, in medium coniecit, imperatorium in morem, ignauos medios collocans: firmiſſima autem & validiſſima in extremis poſuit, aliorum infirmitatem ac debilitatem vtroque extremo ſtabiliens & confirmans. Videtur autem etiam orationem ex vtilitate potiſſimùm tractare, neque admodum apertè artem oſtentare. Nam cùm videatur principio legitimum præterire, alia quadam ratione etiam legitimo vſus eſt. Cùm enim Æſchines legem recitaſſet de falſis tabulis, ad eam reſpondẽs orator, occaſionem nactus eſt proferẽdarum in medium, atque explicandarum ſuarum publicarum actionum, rerúmque geſtarum, tanquam legitimo pugnãs. Tractatio igitur orationis talis eſt. Firmamentum autem cauſæ, Æſchini eſt legitimum, Demoſtheni iuſtum: vtriuſque æquè cõmune, vtile: quod tamen non admodum apertè enucleatur. Status eſt negotialis in ſcripto poſitus. De ſcripto enim quæſtio eſt. Cùm autem accuſatio vnà etiam cum Philippo in iudicium deducta eſſet: Alexandro iam ad regni ſucceſſionem vocato & oratio habita eſt, & iudicium commiſſum eſt. Nam ſimulatque interijt Philippus, & Thebani ex eius interitu ſuis viribus confiſi, & fiducia pleni, præſidium, quod in vrbem Thebas impoſuerat Philippus, eiecerunt:

runt: primùm Alexander iratus, tanquam ab ijs contemtus, Thebas funditus euertit: deinde cùm eum facti pœnituiſſet, è Græcia demigrauit pudore affectus, & Barbaris bellum intulit. Athenienſes autem occaſionem ſibi idoneam oblatam eſſe putauerunt, cauſæ proditorum, qui Græciam iniuſtè læſerant, grauiſſimíſque iniurijs & incommodis affecerant, iudicio permittendæ. Atque ita iudicium commiſſum eſt. Primum igitur proœmium precatione & voto conſtat per distributionem inductum, & beneuolentiam parat, quæ hîc maximè Cteſiphonti & Demoſtheni opus eſt. Ex Homero autem ſumtum atque imitatione quadam expreſſum eſt,

Diíque, deæque omnes mea, quæſo, attendite dicta. *Elucet etiam in eo ſignificatio & declaratio fiduciæ in auditorum beneuolentia collocatæ. Non enim omne genus deorum appellaret atque imploraret, niſi hoc animo eſſet. Illud,* quantam ſemper beneuolentiam erga ciuitatem habui, *&c. è Cteſiphontis decreto ſumtum eſt. Declarat autem, ſe in omni vita anteacta beneuolentiam in populum Athenienſem præſtitiſſe, eiúſque curam ſemper habuiſſe, prius denique animam, quàm talem in Athenienſeis mentem ac voluntatem, profuſurum, ac proiecturum.*

DEMOSTHENIS ORATIO DE CORONA, SEV PRO CTEſiphonte, Dionyſ. Lambino interprete.

PRIMVM à dijs, deabúſque omnibus immortalibus precor, Athenienſes, vt, quãtam ego ſemper erga ciuitatem noſtram, vóſque vniuerſos beneuolentiam habui, tantam vos in me in hoc iudicio conferatis: deinde vt, quę res vobis, veſtræ que religioni, & bonæ exiſtimationi vehementer vtilis eſt, eius rei dijs ipſis ducibus mentem, voluntatémque ſuſcipiatis, vt ne aduerſarium conſularis, quónam modo me audire debeatis: (eſſet enim hoc ſanè miſerabile atque

ingemiſcendum) ſed leges, & iuſiurandum in conſilium adhibeatis: quo in iureiurando præter alia multa, quæ æquiſsimè deſcripta ſunt, hoc etiam ineſt iuſtiſsimum, vt æqualiter vtrunque audiatis: quod non hanc ſolum vim habet, ne iudicia iam facta domo deferatis, atque vt parem vtrique beneuolentiam præſtetis, ſed vt ſuo vtrunque litigatorum arbitratu dicere, eóque, quo inſtituit ordine, eáque, qua vult defenſione vti ſinatis.

Cùm multis igitur rebus AEſchines in hoc iudicio meliore quàm ego condicione eſt, Athenienſes, tũ duabus vel maximis: primùm quòd non pari de re cum iſto decerto. multum enim intereſt vtrùm ego veſtræ beneuolentiæ fructu ſpolier, an iſte cauſam non obtineat: quin mihi quidem (ſed nolo initio dicendi quicquam triſtius dicere) iſti verò ſuperuacaneum eſt me accuſare. Deinde quòd omnibus hominibus natura attributum eſt, vt maledictis & vituperationibus libenter aureis patefaciant: eorum autem, qui ſe ipſi laudent, oratione grauiter offendantur. Horum igitur duorum id, quod afferre voluptatem ſolet, iſti datum eſt: quod omnibus (pæne dicam) graue & moleſtum accidit, id mihi relictum eſt. Ac ſi dum hæc vito & fugio, res à me geſtas non commemoro: neque ea, quæ mihi ab iſto illata crimina fuerunt, refellere ac diſſoluere, neque res eas, pro quibus præmia mihi deberi dico, poſſe oſtẽdere videbor: ſin me ad ea, quæ feci, quæ'que geſsi in rep. conferam, ſæpenumero cogar ipſe de me dicere. Quapropter vt id quàm modeſtiſsimè & moderatiſsimè faciã, dabitur à me opera diligenter. quicquid verò res ipſa, neceſsitáſque flagitauerit, huius iſte, qui mihi tale periculum creauit, meritò culpam ſuſtinebit. Arbitror autem, iudices, vos omneis confeſſuros, mihi cum Cteſiphonte hanc litem eſſe communem, atque eiuſmodi, vt me in ea non minus ſtudij atque operæ conſumere, quàm Cteſiphontem, oporteat. Nam cùm rebus omnibus priuari graue, & acerbum ſit, præſertim ab inimico, tum verò beneuolentia,

atque

atq; humanitate veſtra ſpoliari tãto eſt miſerius, quanto eſt eam colligere & cõſequi maius atque optabilius. Cùm ſit igitur hiſce de rebus hoc iudicium conſtitutum, peto à vobis omnibus, vehementérque contendo, vt me pro me dicentem, criminibúſque aduerſarij reſpondentem, iuſtè & æqualiter, quo modo leges iubent, audiatis: quas is, qui ab initio tulit Solo, vir veſtri amantiſsimus, & maxime popularis, non perſcriptione ſolùm & litteris ratas ac ſanctas eſſe putauit oportere: ſed veſtro etiam omnium, qui res iudicaretis, iureiurando cõfirmauit, nequaquam vobis ille (mea quidem ſententia) diffidens, ſed cernens iam animo, quibus criminibus & maledictis accuſator quòd priore loco dicat, ſuperior eſt, ea crimina reum præuertere aut declinare non poſſe, niſi vnuſquiſque veſtrûm, qui rebus iudicandis præeſtis, pietatem erga deos immortaleis colens ac retinẽs, tum eius, qui pôſteriore loco dicat, defenſionem beneuolè accipiet, tum poſteaquàm ſe parem, communémque vtrique præbuerit auditorẽ, quid ſibi de rebus omnibus ſtatuendum ſit, accuratè cogitabit. Verùm quando mihi hodierno die (vt video) & vitę priuatim actæ, & rerum publicè geſtarum reddenda ratio eſt, placet rurſus (vt initio dicendi feci) deos immortaleis appellare atque implorare. Precor igitur palàm, vobiſque inſpectantibus atque audientibus, iudices, primùm vt quantam ego erga remp. & erga vos omneis beneuolentiam ſemper habui, tãtam mihi in hoc iudicio tribuatis: deinde vt dent vobis eam mentem dij immortaleis, vt, quod & ad communem omnium exiſtimationem, & ad ſingulorum religionem conſeruandam magnopere pertinet, id in hac cauſa iudicetis. Atque accuſationem ſuam ſi ijſdem finibus AEſchines, quibus lis cõtinebatur, terminaſſet, ego quoque de ipſo ſenatus conſulto ſtatim reſpondiſſem: ſed quãdo in alijs rebus, quæ nihil ad cauſam pertinerent, exponendis, non minus multam orationem conſumſit: & ſimul de me plurima impudenter

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

meritas ſumere.per AEſchinem non liceret: quod mediusfidius, Athenienſes,neque rectum,neque ciuile,neque iuſtum eſt, ne vlla quidem ex parte. Non enim ius adeundi ad populum, cauſæque dicendæ poteſtatem cuiquã eripere,nõ in ea re dolori ſuo ſeruire,neq; maledicendi & petulanter alterum inſectandi occaſionem ex ea quærere oportet. Sed quæ me facinora committere in remp.videbat,cùm præſertim eſſent tanta,quanta modò voce pæne tragica clamabat, eorum pœnas à legibus conſtitutas,recentibus etiam tum maleficijs,expetere,iudicióque perſequi debebat:ſi res delatione nominis dignas admittere viderer,nomen meum deferre: & hac via me in iudicium vocare: ſiquid cõtra leges ſcribere ac decernere, accuſationem mihi de decretis contra leges factis intentare.Non enim Cteſiphontem propter me iudicio perſequi poteſt:mihi,ſi me coargui poſſe confideret,periculum non creaſſet. Atqui ſiquid eorum,quæ falsò in me conferebat, & quæ commemorabat,aut aliquid aliud ſceleratè me aduerſus vos committere animaduertebat, ſunt leges de omnibus conſtitutæ,ſunt multæ,ſunt ſupplicia,ſunt accuſationes,ſunt iudicia,quæ magnas atque acerbas pœnas continent: his omnibus ei vti licebat. Atque hæc cùm feciſſe, ſeſéque hoc modo aduerſus me geſſiſse videretur, cum eius facto conſentiret accuſatio. Nunc autem poſteaquàm de iuſta, rectáque accuſandi via deflexit, méque re recenti coarguere vitauit, criminibus & cauillationibus,& maledictis tanto pòſt interuallo in vnum collectis & congeſtis,hiſtrionem ſe quendã nobis præbet. Deinde cùm me verbo accuſet,hunc re in iudicium vocat,atque huic toti accuſationi & cauſæ inimicitias mecum ſuſceptas prætexit: cúmque mihi nuſquam iudicium denuntiauerit,nuſquam mecum conflixerit,nunquam mecũ in certamen deſcenderit, alteri ſuam exiſtimationem & incolumitatem eripere conari reperitur. Atquì præter alia omnia,quæ quiuis dicere pro Cteſiphonte poſsit, hoc

M

etiam mihi quidem commodiſsimè atque aptiſsime dicere poſſe videatur, æquum eſſe, vt inimicitias noſtras ipſi inter nos geramus, non prætermiſsis noſtris inter nos contentionibus, alterum quæramus, cui calamitatē afferamus. hoc enim iniuriæ genus extra modum prodit. Omnium igitur criminum, quæ mihi oblata ſunt, vnam, candémque planè eſſe rationem, nihílque in ijs peræquè ineſſe neque veri, neque iuſti, ex ijs, quæ diximus, quiuis intelligere poſsit. Verumtamen cùm vnumquodque ſingillatim ſuis ponderibus examinare volo, tum ea maximè, quæ mihi de pace, & legatione falſò attribuit: res ab ipſo vnà cum Philocrate adminiſtratas ac tranſactas, impudenter in me conferens. Eſt autem fortaſſe neceſſariū, & ad ea, quæ dicturus ſum, vehementer pertinet, quo tunc temporis res eſſent loco, vobis in memoriam redigere, vt cum illo tempore, in quo ciuitas verſabatur, ſingula comparantes, facilius ea perſpicere poſſitis. Bello igitur Phocenſi nato nulla mea culpa (nondum enim ad remp. acceſſeram) primùm ſic vos animis affecti eratis, vt Phocenſeis ſaluos eſſe velletis, quamuis eos res nefarias atque iniuſtas feciſſe videretis: Thebanorum verò caſu quãtumuis graui atque acerbo, ſiquid forte incommodi eis accideret, lætaturi eſſetis. neque verò immeritò illis ſuccenſebatis. Victoria enim Leuctrica eorum animos effecerat inſolenteis, eámque felicitatē immoderatè tulerant atque intemperanter. Deinde vero vniuerſa Peloponneſus diſsidijs inteſtinis laborabat, nec qui Lacedæmonios oderant, tantum poterãt, vt eos euertere ac delere poſſent: neque qui antea illorum opera ac beneficio imperabant, ciuitates in ſua poteſtate habebant: ſed erat quædam tum apud hos, tum apud illos contentio ac perturbatio, quæ non facile diiudicari ſedaríque poſſe videbatur. Hæc cùm videret Philippus (neque enim erant obſcura) primùm grãdi pecunia ſingularum ciuitatū proditoribus effuſa, eas omneis offenſionum ac ſimultatum ſeminibus ſparſis inter

ſe

ſe concitabat, mutuíſque diſcordijs exaſperabat atque irritabat. Deinde, quibus in rebus alij grauiter peccabãt, maléque ſentiebãt, in ijs ſe ipſe ad bellum comparabat, in omnium perniciem, opes ac potentiam acquirebat, in omnium denique fortunas imminebat. Poſteaquàm verò perſpicuum omnibus eſſe cœpit, neceſſe futurum, Thebanos diuturno iam bello defeſſos ac fractos, tum feroceis quidem illos & odioſè inſolenteis, nunc graui fortunæ caſu perculſos atque afflictos, ad vos confugere: id vt ne fieret, neque ciuitates conſentirent & conſpirarent, Philippus vobis pacem, illis auxilium pollicitus eſt. Quæ res igitur ei fuit maximo adiumẽto, vt vos, pæne dicam, veſtra voluntate inductos, ac deceptos opprimeret? Reliquorum Græcorum ſiue improbitas, ſiue ignorantia, ſiue vtrunque: qui, cùm aſsiduum ac diuturnum bellum gereretis, idque pro communi Græcorum omnium vtilitate, quemadmodum res ipſa declarauit, neque pecunia, neque viris, neque re vlla omnino alia vos iuuerunt. Quapropter vos eis meritò, iuſtíſque de cauſis iraſcentes, pacem petenti Philippo non inuiti auſcultauiſtis. Ea igitur pax, quæ tum illi cõceſſa fuit, propter has, quas dixi cauſas, non quo modo iſte inſimulauit, mea opera conciliata & conſtituta eſt. Iſtorum verò peccata atque iniurias, ſimúlque turpiſsimos quæſtus in ea pace inſtitutos, pecuniáſque nefariè captas, ſiquis rectè veréque perpendat, horum malorum, in quibus nũc verſamur, cauſas eſſe reperiet. Atque ego hæc omnia ſtudio veritatis adductus, accuratius perſequor, ac ſubtilius diſputo. Nam ſiqua in his rebus peccata maximè ineſſe videantur, omni tamen culpa vaco, nihilque illa ad me omnino pertinẽt. Quin is, qui prim⁹ de pace ſententiam dixit, qui pacis mentionem fecit, Ariſtodamus hiſtrio fuit: qui ſecundas parteis egit, qui populi ſcitum fecit, denique qui ſe ipſe cum iſto ad hæc conficienda Philippo mercede accepta locauit, Philocrates Agnuſius fuit, tuus, AEſchina, ſodalis, omniúmque tuorum

conſiliorum particeps ac ſocius, non meus, mentiendo diſrumpare licet. Eius autem ſententiæ approbatores & ſuaſores fuerunt (cauſam in præſentia omitto dicere) Eubulus, & Cephiſophon. Ego verò nuſquã quicquam. Et tamen cùm hæc ita ſe habeant, pænéque ipſius veritatis voce ita eſſe demonſtrentur, vſque eò fuit impudens, vt auſus ſit hoc in loco dicere, me non modò pacis auctorem fuiſſe, ſed etiam ne ea ipſa pax in communi Græcorum concilio à noſtra ciuitate fieret, prohibuiſſe. Et ô, quo te quis nomine rectè appellet, neſcio: túne vſquam, cùm me tantam rem, tantámque ſocietatem, quãtam nunc commemorabas, vocéque pæne tragica contendebas, ciuitati detrahere videres, túne mihi vnquam præſtò fuiſti? túne grauiter atque indignè tuliſti? aut, vt hæc, quæ nunc arguis, doceres, ac proferres, in hunc locum proceſsiſti? Atqui ſi decretum illud, quo réliqui Græci pacis communione excluderentur, Philippo vendideram, reliquum erat tibi non vt taceres, ſed vt clamares, teſtificarere, rem his aperires ac demonſtrares. At tu nuſquam hoc feciſti, nuſquam hæc tua vox audita eſt. Neque verò ad quẽquam omnino Græcorum tum miſſa erat legatio: ſed erant omnium voluntates iandudum patefactæ, certiſque argumentis perſpectæ: neque iſte quicquam his de rebus verè, ſinceréque locut⁹ eſt. Præterea huius ciuitatis ſplendorem & gloriam inſignibus infamiæ notis inquinat. Nam ſi vos vno tempore & reliquos Græcos ad bellum vocabatis, & ad Philippum legatos de pace mittebatis, rem neque ciuitati veſtræ, neque viris bonis conſentaneam ac decoram, ſed planè Eurybata dignam faciebatis. Verùm non ita eſt, Athenienſes, non ita eſt, inquam. Quorſum enim eos tali tempore vocaretis? Ad pacem? At habebant omnes. Ad bellum? At ipſi de pace deliberabatis. Perſpicuum igitur eſt, me pacis eius, quæ ab initio conſtituta eſt, neque ducem, neque auctorem aut ſuaſorem fuiſſe, neque quicquam eorum omnium, quæ in me falſò contulit AEſchines,

verum

verum eſſe. Iam igitur poſtquam noſtra ciuitas pacem cum Philippo fecit, quid vterq; noſtrûm agere inſtituerit, quodque in rep. gerenda conſilium ceperit, rurſus ipſi cum animis veſtris conſiderate. Ex his enim cognoſcetis quis ille ſit, qui omnibus in rebus operam Philippo nauabat, qui Philippi cauſa laborabat: quis altera ex parte, qui omneis ſuas actiones ad veſtrã vtilitatem referebat, qui ſummo ſtudio reip. commodis inſeruiebat. Ego igitur cùm ſenator eſſem, decreui vt quàm primùm legati eò nauigarent, vbi Philippum eſſe audirẽt, vt fidem ac iuſiurandum ab eo acciperent. Iſti autem ne hoc quidem à me decreto hæc facere voluerunt. Quam vim porro, Athenienſes, hæc res haberet, ego vobis oſtendam. Intererat Philippi, inter noſtrum & ipſius iuſiurandum, longiſsimum tempus intercedere: veſtra, breuiſsimum. Quid ita? quia non ab eo tantùm die, quo iurauiſtis, ſed à quo pacem vos habituros ſperauiſtis, omnem belli curam atque apparatum remiſiſtis. ille autem ex omni tempore hoc maximè moliebatur & agebat, in eóque totus erat occupatus, exiſtimans (id quod erat) quaſcunque res ciuitati noſtræ præripuiſſet antèquàm iuraret, ſtabileis & fixas ſibi haud dubiè manſuras, neminémque earum rerum cauſa pacem diremturũ. Quæ cùm ego, Athenienſes, animo prouiderem, mecúmque reputarem, hoc decretum feci, vt in ea loca, quibus in locis eſſet Philippus, legati nauigarent, & iuſiurandum fidémque ab eo confeſtim acciperent, vt Thracibus ſocijs veſtris ea oppida, quæ nunc iſte inſectabatur atque irridebat, Serrium, Myrtion, Ergiſcam etiam tunc tenẽtibus, pacis fœdera ferirentur: neque ille locis opportunis occupatis, Thracia potiretur: neque ex his, cùm pecunia abundaret, magnúmque militum numerum coactum haberet, magnam ad reliquas res aggrediendi facultatem haberet. Et tamen hoc decretum non commemorat, neque recitat AEſchines: ſed quòd, cùm ſenator eſſem, Philippi legatos introducẽdos putauerim, id mi-

hi loco criminis ponit, meúmque factum malitioſe calumniatur & reprehēdit. At quid me facere oportebat? an, ne illis aditus eſſet in contionem, decernere, qui idcirco venerant, vt vobiſcum loquerētur? an ne locus eis ab architecto ſpectandi gratia daretur, vetare? At duobus obolis, niſi hoc decretū fuiſſet, ſpectare potuiſſent. An me parua ciuitatis commoda ſeruare ac tueri, ſummam rem, quod iſti fecerunt, Philippo vendere oportebat? minimè verò. Sume igitur hoc decretum & recita, quod iſte prudens & ſciens præteriuit. DECRETVM.

Mneſiphilo prætore pridie Kal. Quintileis, tribu Pandionide ſummam rerum poteſtatem obtinente, Demoſthenes Demoſthenis filius Pæanieus hanc ſententiam dixit: Quòd Philippus, qui legatos de pace miſit, cum Athenienſibus rata fœdera percuſſit, ſenatui, populóque Athenienſi placere, quo pax ſuffragijs populi prima contione comprobata confirmetur ac trāſigatur: legatos ex omni Athenienſium numero quinque legi: qui vbi populi ſuffragijs fuerint approbati, ſine vlla dilatione temporis, quoquo loco Philippum eſſe cognouerint, eò proficiſcantur, & iuſiurandū ab eo primo quoque tempore accipiāt, viciſſimque dent ſuper fœderibus, quæ inter illum & populum Athenienſem conuenerunt: eóque fœdere ac iureiurando vtrorumque ſocios complectantur. Electi ſunt legati Eubulus Anaphlyſtius, Aeſchines Cothocides, Cteſiphon Rhamnuſius, Democrates Phlyeus, Cleon Cothocides. Hæc ego temporib⁹ illis cùm ſcripſiſſem, cúmque id vnum ſpectarem, non vt Philippo, ſed vt ciuitati noſtræ commodarem ac prodeſſem, boni iſti & præclari legati, abiecta omni pæne reip. cura, treis menſeis continuos in Macedonia conſederunt, vſque eò dum veniret è Thracia Philippus, omnibus illius regni oppidis in ſuam poteſtatem redactis, cùm decem diebus, immò tribus, aut quattuor quidem certè, in Helleſpontum peruenire; & oppida iureiurando accepto priuſquàm ea ab illo expugnarentur atque euerterētur, ſeruare liceret. Vobis enim præſentibus nunquam ea attigiſſet, aut iuſiurandum profectò ab eo non accepiſſemus: ita pace decidiſſet, neque vtraque, & pacem, &

Thra-

Thraciæ oppida teneret. Primus igitur Philippi dolus, hominúmq; iſtorum iniuſtorũ, ac dijs ipſis immortalibus iniquorũ quæſtus improbiſsim⁹, & mercatus turpiſsim⁹ legatione talis fuit, propter quẽ & illo tempore, & nunc, & ſemper poſthac me cum ijs bellum, atque inimicitias implacabileis geſturum profiteor. Iam mihi alterũ deinceps longè illo grauius flagitium attendite. Poſteaquàm promiſit Philippus ſe nobiſcum pacem obſeruaturum, Thracia iam iſtorum culpa (vt dixi) qui decreto meo nõ paruiſſent, occupata: hoc rurſum ab iſtis redimit, ne ex Macedonia decederent, quoad eum exercitum, quem contra Phocenſeis comparabat, inſtructum atque ornatum haberet: veritus ne ſi vobis renuntiaſſent, eum breui tempore exercitum in expeditionem educturum, exiretis ipſi, & cum triremibus ad Thermopylas, quemadmodum antea, nauigaretis, locíque illius anguſtias clauderetis: ſed vno tempore & renuntiantibus iſtis hæc audiretis, & ille iam intra Thermopylas ingreſſus eſſet, neque huic rei mederi poſſetis. Tanto autem Philippus in metu verſabatur, adeóque anxius & ſollicitus erat, ne vos etiamſi loca illa præoccupaſſet, ea de re antequàm Phocenſes perijſſent, certiores facti, mittendum ijs auxilium decerneretis, atque ita res ſibi de manibus elaberentur, vt impuriſsimum iſtum iterum non iam communiter cum ceteris legatis, ſed ipſum ſeparatim conduceret, quo ea vobis diceret ac renuntiaret, per quæ omnia funditus perierunt. A vobis autem, Athenienſes, etiam atque etiam peto, vehementérque contendo, vt in hoc toto iudicio memineritis, ſi AEſchines Cteſiphontem ſolum accuſaſſet, nihilque extra cauſam dixiſſet, me quoque hoc tempore nihil aliud acturum fuiſſe, niſi vt eum, qui accuſatus eſſet, defenderem: ſed cùm iſte tota ſua oratione intemperanter in me fuerit inuectus, méque falſis criminibus, probris, ac maledictis vexarit, ac lacerarit: mihi de memetipſo tã multa dicendi, atque ad ea, quæ mihi obiecit, pauca reſpondendi neceſsitatem

ab eo impoſitam eſſe. Quæ ſunt igitur verba illa, tum ab iſto vſurpata, quæ ſummam rem perdiderunt? *Quòd Philippus*, inquit, *Thermopylas introiuit, tumultuari neminẽ veſtrum oportet. Omnia enim vobis ex animi ſententia procedent, ſi quieſcatis. Et biduo, aut ſummùm triduo illum ijs, quibus inimicus venit, amicum: contrà ijs, quibus amicus, inimicum eſſe factum audietis. Non enim verbis*, inquit, *ſed vtilitatum ſimilitudine & communitate amicitias conglutinari & confirmari ſolere*, grauiter & magnificè pronuntians. *Expedit autem Philippo, Phocenſibus, & vobis peræquè, Thebanorum immani ſtupore, intolerabilique arrogantia defungi.* Quæ quidem iucunda nonnullorum auribus accidebant propter odium illud in Thebanos illo tempore penitus in omniũ animis inſitum atque infixum. Sed quid eſt poſtea conſecutum? vt non longo pòſt tempore infelices ac miſeri Phocenſes interirent, vrbes eorum funditus delerentur: vos dum quieſcitis, iſtíque obtemperatis, paullo pòſt vaſa, & omnem ſupellectilem ex agris in vrbem comportaretis, iſte aurum acciperet: denique præter illa omnia, illud in Thebanos ac Theſſalos acerbiſsimum odium in ciuitatem veſtrã redundaret: rerum geſtarum gratia, Philippo quæreretur. Atque hæc ita eſſe, cognoſcite & ex Calliſthenis decreto, & ex epiſtola Philippi. ex vtriuſque enim lectione vobis hæc omnia plana fiant. Recita decretũ. DECRETVM.

Prætore Mneſiphilo, contione ſubitò atque ex tempore ab imperatoribus aduocata, de moderatorum ciuitatis ac ſenatus ſententia, vndecimo Kalendas Octobreis, Calliſthenes Eteonici filius Phalereus hanc ſententiam dixit, placere, Ne quis Athenienſium, quãcunque excuſationem afferat, in agro pernoctet: ſed in vrbe, & Piræeo, præter eos, qui ſunt in præſidijs collocati, ac diſtributi: quem autem quiſque horum locum atque ordinem nactus eſt, eum ad extremum ſeruato, ita vt neque diem, neque noctẽ extra præſidium ſuum traducat. Qui huic decreto non paruerit, eum contra remp. feciſſe iudicatum iri, & proditionis pœnas daturum, niſi ſe vi aliqua maiore, ac neceſsitate, cui obſiſti non potuit, impeditum eſſe docuerit. De ijs autem, quæ vim ac neceſsitatem attuliſſe dicentur, & imperator,

qui

qui exercitui, rei que militari præeſt, & is, cui ciuitatis procuratio commiſſa & commendata eſt, & ſcriba ſenatus cognoſcunto. Ex agris autem primo quoque tempore omnia, quæ ſunt intra quindecim millia paſſuum, in Vrbem, & Piræeum deportantor: quæ his finibus non continebuntur, in Eleuſinem, Phylam, Aphydnam, Rhamnuntem, Sunium conuehuntor. Dixit Calliſthenes Phalereus. Nunquid vos hac ſpe ducti pacem faciebatis? aut hunc vobis exitum mercenarius iſte pollicitus eſt? Recita nunc epiſtolam Philippi, ſubactis Phocenſibus miſſam. EPISTOLA PHILIPPI. *Rex Macedonum Philippus, ſenatui, populóque Athenienſi S.D. Scitis, nos Thermopylas ingreſſos eſſe, Phocidem ſub imperium, ditionémque noſtram ſubiunxiſſe: & in eas quidem Vrbes, quæ ſeſe nobis adiunxerunt ac dediderunt, præſidia impoſuiſſe: quæ verò cedere noluerunt, eas vi & virtute captas, atque in ſeruitutem redactas, deleuiſſe. Cùm igitur audirem vos exercitum comparare, quem Phocenſibus auxilio mitteretis, viſum eſt mihi ad vos ſcribere, ne diutius laboretis, néue trepidetis. Nam omnino cùm arma capitis, nihil mihi moderatè facere videmini, qui cùm pacem mecum feceritis, exercitum tamen contra me ducere paretis, idque Phocenſibus nobiſcum fœderum communione non coniunctis. Quare ſi pacis cōditionibus ſtare nolueritis, nulla re alia nobis eritis ſuperiores, nihilque aliud aſſequemini, niſi quòd priores iniuriam feceritis.* Auditis quàm apertè oſtendat ac declaret ſocijs ſuis in hac, quam ad nos miſit, epiſtola, & pæne ita loquatur Philippus, *Ego hæc inuitis, & iniquo animo ferentibus Athenienſibus feci. Quapropter ſi vos Thebani, & Theſſali ſapitis, hos quidem in hoſtium numero ducetis, mihi autem fidem habebitis.* quibus verbis litteratè quidem non eſt vſus, verumtamen hæc ſignificare atque oſtendere voluit. Itaque illos his captos eo pellexit ac perpulit, vt nihil futuri prouiderent, nihil præſentirent, ſed eum res omneis in poteſtatem ſuam redigere paterentur: vnde infelices Thebani in has calamitates inciderunt. Atque huius fidei apud illos comparandæ adminiſter Philippo atque adiutor iſte eſt AEſchines, is, qui falſa vobis renuntiauit, qui vos in fraudem atque in errorem induxit: is, qui

ſe conferebant, ibiq́ue à Philippo corrumpebantur, in quibus iſte numerabatur, cùm hæc, inquam, fiebant, tum ij omnes, in quos hæc comparabantur, bello laceſſebãtur. quòd ſi non ſentiebant, alia iſta oratio eſt, nihilq́ue ad me pertinet. Ego enim prædicebã, & teſtificabar tum apud vos, tum ad quoſcunque miſſus eſſem. Ciuitates autem graui & periculoſo morbo erãt affectæ, dum partim magiſtratus, ijq́ue, qui rebus gerendis præerant, pecuniarum turpiter capiendarum ſtudio ducerentur, ſeſéque pretio corrumpi paterentur: partim plebs & multitudo neque futura prouideret, & vitæ tranquillitate, & quotidiano otio ineſcaretur: denique ſic omnes animis eſſent affecti, vt quanuis hæc in Græcia mala verſarentur, ſinguli tamen ſe incommodorum experteis fore, ac periculis alienis res ſuas, quandocunque vellent, in tuto futuras, arbitrarentur. Itaque multitudini, opinor, hoc vſu venit, vt pro infinita illa, & intempeſtiua deſidia atque ignauia, libertatem amitteret: magiſtratibus verò ac principibus, qui ſe cetera, præter ſeipſos, vendere putabant, vt ipſi ſeſe primos omnium venditos eſſe ſentirẽt. Nam qui amici atque hoſpites tum cùm donis ac muneribus corrumpebantur, nominari ſolebant, nunc aſſentatores, & dijs immortalibus iniqui atque iniuſti, & alijs id genus nominibus, quibus digni ſunt, appellantur. Nemo enim, Athenienſes, eo animo pecuniam conſumit, vt proditorum commodis conſulat: neque quiſquam poſteaquàm ea, quæ redemit, obtinuerit, atque in poteſtate ſua habuerit, proditorem reliquis de rebus in conſilium adhibet: (nihil enim proditore beatius eſſet:) quam ob cauſam tanti fieret proditor? longe aliter eſt. Sed ſimulatque is, qui principatum & dominationem cõcupiſcit, fuerit rerum potitus, etiam eorum, qui vendiderũt, dominus efficitur. Itaque illorum improbitate perſpecta & cognita, tum eos profectò, tum odio habet, tum ijs diffidit, tum eos vexat & conculcat, nullúmque in eos contumeliæ genus prætermittit. Quod vt ita eſſe per-

ſpicere poſsjtis,attẽdite, quæſo,quæ dicturus ſum,& vobiſcum ipſi cõſiderate. Nam tametſi rerum occaſionem amiſeritis, cognoſcendi tamen opportunitas ſapientibus ac prudentibus eadem manet. Tãtiſperdum prodebat Olynthum Laſthenes,amic⁹ Philippi nominabatur: Timolaus quoad Thebas perdidit, vſque eò Philippo carus habitus eſt: vſque eo Eudicus, & Simus Lariſſæi, quoad Theſſaliam Philippo emãciparunt ac tradiderũt. Deinde cùm eijcerentur,cõtumelijs omnibus afficerentur, quoduis turpitudinis, atq; indignitatis genus ſubirent,orbis terrarũ proditoribus completus eſt. Quid? Ariſtratus Sicyone: quid? Perilaus Megaris non contemti atq; abiecti? Ex quib⁹ intelligere quiuis facillimè poſsit, qui patriã ſuã tuetur ac defendit maximè,quíq; plurimis in rebus,iſtis dicendo reſiſtit,cũ vobis,A Eſchina proditoribus,& nummarijs,mercenariíſque ciuitatũ gubernatoribus,vnde pretiũ accipiatis,& quæſtum faciatis,ſuppeditare maximè, vóſque beneficio populi, & eorum, qui contra voluntates veſtras dicunt,ſaluos eſſe,mercedẽmq; accipere. Nã meDiusFidius,quantũ invobis fuit, iandudũ perijſſetis. Ac de ijs quidem,quę tum geſta ſunt, tametſi multo plura habeam dicere,hęc tamẽ nimis multa dicta eſſe puto. Cuius rei iſte culpam ſuſtinet, qui in me ſuorum flagitiorũ ac ſcelerũ veluti crapulam heſternam euomuit: quam quidem mihi neceſſarium fuit apud eos, quorum memoria res illæ ſunt antiquiores, diluere. Fortaſſe verò etiã vobis hęc oratio grauis ac moleſta fuit, qui etiã antequàm verbũ facerẽ,atq; adeo hiſcerẽ, omneis iſtius actiones mercenarias,operáſque venaleis noueratis. Quas tamẽ ſpecioſis atque honeſtis amicitię, hoſpitiíque nominibus appellabat. hæc enim verba quodam loco orationis ſuæ poſuit: *Qui mihi Alexandri hoſpitiũ maledicti loco obiecit,atq; exprobrauit.* Ego tibi Alexãdri hoſpitiũ? vnde cõſecuto,aut quínam merito? Nec Philippi hoſpitem te,nec Alexandri amicum ego vnquã appellarim. non ita inſanio: niſi fortè meſſores,& ceteros, qui ſuas

ſuas operas mercede locare cõſueuerunt, eorũ, à quibus conducti ſunt, amicos, atq; hoſpites appellare debemus. Non ita eſt. At ego te cùm antea Philippi, tũ hoc tempore Alexandri mercenarium dico, item hi omnes, quos ad hoc iudiciũ conueniſſe vides. Quòd ſi non credis, eos interrogato, ſodes. Quin egomet pro te hoc faciã. Vtrùm vobis, Atheniẽſes, videtur AEſchines Alexãdri mercenarius eſſe, an hoſpes? Audis quid dicãt? Nunc igitur tãdem iſti dẽ accuſatione reſpondere, & pro Cteſiphonte dicere: ſimúlq; res meas geſtas exponere volo, vt, tametſi præclarè intelligat AEſchines, audiat tamẽ quas ob cauſas ego non ijs ſolùm, quæ à ſenatu decreta ſunt, verùm etiã longè maioribus præmijs dignũ me eſſe contendam. Sume igitur accuſationis ipſius libellum & recita. ACCVSATIONIS LIBELLVS. *Charonda prætore VIII. idus Februarias, AEſchines Atrometi filius Cothocides iudicium de decretis contra leges factis in Cteſiphontem Leoſthenis filiũ ad pretorẽ detulit, quia ſcitum contra leges fecit: quo cenſuit Demoſthenem Demoſthenis filiũ Pæanieum aurea corona donandum à populo virtutis & beneuolentiæ, quã perpetuò habuit in Græcos vniuerſos, tum in populũ Athenienſem, & fortitudinis ergò, & quòd res dicit agitque populo vtiliſſimas, omníque ſtudio, cura, opera, labore reip. prodeſſe conatur. Quæ omnia falſa ſunt, & cõtra leges ſcripta, cùm leges vetent, primùm falſa decreta in tabulas publicas referri: deinde eũ, qui iudicio referendarum rationum teneatur, priuſquàm rationes retulerit, corona donari. (Eſt autem Demoſthenes curator muris reficiendis, & theatrali pecuniæ præfectus.) poſtremò eam donationem ac prædicationem Dionyſijs, tragœdis nouis fieri: ſed ſiquem ſenatus corona donet, iubeant in curia: ſin ciuitas, in Pnyce populo cõuocato, de eo, qui coronatur, prædicari. Multa, talenta quinquaginta. Viatores, Cephiſophõ Cephiſophõtis filius Rhamnuſius, Cleon Cleonis filius Cothocida.* Hæc ſunt, Atheniẽſes, quæ ex toto decreto in iudicium vocat AEſchines. Ego verò primùm his ipſis planũ me facturũ confido, iuſtiſsimã eam eſſe defenſionẽ, qua vſurus ſum. Seruato enim eodẽ ordine, quẽ iſte in ſcribẽdo & cõponẽdo accuſationis libello ſecutus eſt,

ſingillatim de omnibus dicam, nihílque ſciens præteribo. Quòd igitur ſcripſit Cteſiphon, me perpetuò eas res & dicere, & agere, quæ populo ſunt vtiliſsimæ, omníque opera ac ſtudio, quantum in me ſitum ſit, ei conſulere atque prodeſſe: quodque his nominibus me laudauit, eius rei iudicium in meis reb9 geſtis poſitum eſſe puto. Ex his enim, cùm erunt diligenter conſiderata, & perpenſa, veráne ſint ea, quæ de me ſcripſit Cteſiphon, an falſa, perſpicuum erit. Quòd autem cenſuit me corona donandum, his verbis non adſcriptis, *Poſteaquàm rationes retulerit*, coronæque donationem & prædicationem in theatro faciendam: cùm hoc ad ea quoque, quæ in rep. geſsi, pertinere puto, videre vtrùm ſim corona dignus, nécne: & vtrùm prædicatio fieri in theatro debeat, nécne: tum præterea leges mihi proferendas eſſe exiſtimo, per quas hæc Cteſiphonti ſcribere licuerit. Atque equidem hanc in defendendo Cteſiphonte orationis æquitatem ac ſimplicitatem adhibere conſtitui. Aggrediar autem primùm ad ea, quæ geſsi: neque eſt quòd quiſquã putet, me longè ab accuſatione rationem defenſionis auocare atque abducere, ſi in hunc de Græcanicis meis actionibus ſermonem incidero. Nam qui eam decreti partem reprehendit, atque in iudicium vocat, in qua ego res populo Athenienſi vtiliſsimas & dicere & agere dicor, quíque hæc tanquam minime vera iudicio perſequitur, hic eſt, qui hanc de meis in rep. inſtitutis, rebúſque geſtis orationem cum hac cauſa ita coniunxit, vt non ſolùm propria, ſed etiam prorſus neceſſaria videatur. Deinde cùm multa ſint adminiſtrandæ reip. conſilia, multæque voluntates & ſectæ, eam potiſsimum ſectam, quæ ad Græcanicas actiones pertinebat, ſecutus ſum. Quapropter non immeritò ex his totius meæ vitæ ſuperioris ducenda ſunt argumenta. Ea igitur, quæ Philippus antequàm remp. attigiſſem, atque ad populum verba facere, & concionari cœpiſſem, anteuerterat, atque occuparat, prætereo. (nam nihil horum ad me arbitror pertinere.)

pertinere.) Quæ verò, poſteaquàm ad remp. adminiſtrãdam me contuli, prohibitus eſt à me facere Philippus, eorum vobis memoriam refricabo, neque de his rationem reddere recuſabo, ſi hoc vnum prius vobis expoſuero. Philippus tunc, Athenienſes, vna re nobis longè ſuperior erat, quòd non apud nos, aut illos tantùm, ſed apud omneis peræquè Græcos tanta proditorum, & nummariorum magiſtratuum, & impiorum hominum vbertas atque annona verſabatur, quanta poſt hominũ memoriam non fuit: quos ille ſuorum conſiliorum adminiſtros & adiutores nactus, Græcos antea grauibus, & acerbis odijs inter ſe diſsidenteis, maioribus etiã diſcordijs ac ſeditionibus concitauit, cùm alios falleret, alijs effuſè largiretur, alios quauis ratione corrumperet: poſtremò multas in parteis eos diſcerpſit ac diſtraxit, cùm hæc vna res omnibus pariter conduceret, ne ille creſceret, prohibere. Cùm eſſet igitur hic omnium Græcorum ſtatus, cúmque in ſumma mali naſcẽtis, & in dies latius manantis ignoratione verſarentur, vobiſcum ipſi conſiderate, Athenienſes, quid ſequi, quid agere, quid efficere decuerit ciuitatem: horúmque à me rationem repoſcite. Ego enim is ſum, qui me in hoc reip. gubernandæ munere ac loco, & in hac quaſi cuſtodia & vigilia collocaui. Vtrùm igitur eam conueniebat, AEſchina, ſuos illos ſpiritus deponentem, ſuæque amplitudinis ac dignitatis oblitam, in eodem atque Theſſalos & Dolopes ordine ac numero, Philippo Græcorum dominatum appetenti ſtudere ac fauere, maiorúmque ſuorum ornamẽta & iura euertere? an hoc quidem non facere (graue enim hoc mehercule fuiſſet, graue) ſed quæ futura, niſi quis prohiberet, videbat, & iampridem (vt veriſimile eſt) præſentiebat, ea negligere, nihilque, ne acciderent, laborare? Atqui libenter ex eo, qui res meas geſtas tantopere reprehendit, quæſierim: quarum partium ciuitatem noſtram fuiſſe velit: vtrùm earum, quæ malorum ac dedecorum, quæ Græci ſubierunt, adiutrices Philippo

fuerunt: in quibus Theſſalos, eorúmque ſocios poſsis dicere fuiſſe verſatos an earum, quę ſpe amplificādarum opum ſuarum priuatarum, hæc fieri paſſæ ſunt ac neglexerunt: in quibus Arcadas, & Meſſenios, & Argiuos numerare poſſumus. At multi horum, immò verò omnes maiore detrimento accepto, quàm nos, ex hoc negotio diſceſſerūt. Nam ſi Philippus ſtatim vt vicit, ſeſe in Macedoniam recepiſſet, & poſtea quieuiſſet, nemine neque ex socijs ſuis, neque ex ceteris Græcis læſo, aut offenſo, eos tamen, qui conatibus eius non reſtitiſſent, aliqua ex parte reprehendere & accuſare poſſemus. Sed ſi peræquè omnibus dignitatem, principatum, libertatem, immò verò reip. ſtatum quibuſcunque potuit, ademit, nónne vos, qui mihi credidiſtis ac paruiſtis, glorioſiſsimo & præclariſsimo conſilio vſi eſtis? ſed illuc reuertor. Quid ciuitatem noſtrā, AEſchina, tū facere cōueniebat, cùm Philippum videret imperium ſibi in Græcos, ac regnum comparare? aut quid me ſuaſorem & conſiliarium dicere, quid ſcribere oportebat: præſertim Athenis? (Nam hoc plurimum refert) qui ſciebam, patriam meam à primis temporibus vſque ad illum diem, quo die in contionem aſcēdi, ſemper de principatu, ac principe loco, ſemper de honore, ac de gloria decertaſſe? pluréiſque viros, & maiorem pecuniæ vim pro ſtudio laudis & honoris, omniúmque Græcorum commodis conſumſiſſe, quàm ceteri Græciæ populi pro ſeſe impenderunt? Philippum autem, cum quo vobis omne certamen inſtitutum erat, videbā pro imperio ac dominatione oculo ſibi effoſſo, iugulo confracto, manu debilitata, crure comminuto à ſuis inceptis non deſiſtere: denique quamcunque corporis partem fortuna voluerit ei adimere, eam libenter & cupidè amittere, vt reliquo corpore mutilato, cum honore & gloria vitam traduceret? Atquî ne hoc quidem quiſquam dicere audeat, homini Pellæ educato, in vrbe humili tunc atque obſcura, tantam animi magnitudinem meritò ingeneratam eſſe, vt imperium Græcorum

rum concupiſceret, atque hoc in animum induceret: in vobis autem, qui Athenienſes eſtis, quíque quotidie in omnibus litteris ac diſciplinis maiorum veſtrorum monumenta cernitis, tãtam ignauiam atque inertiam ineſſe debuiſſe, vt libertatẽ Græcorum vltro, & veſtra ſponte Philippo cederetis. Nemo (inquam) hæc dixerit. Vnũ igitur erat reliquum ſimul & neceſſarium: ijs omnibus, quæ ille moliebatur, cùm iniuſtè vos læderet, iuſtè obſiſtere, atque obuiam ire. Ergo vos quidem ab initio hoc faciebatis, vt æquum erat, vt decebat: ego autem decernebam, & ſuadebam quibus temporibus in rep. verſabar: fateor. At quid me facere oportebat? Iam enim ex te quæro, reliquáque omnia prętermitto, Amphipolim, Pydnam, Potidæam, Haloneſum: hęc omnia obliuiſcor, nihil horum memini: Serrion, Doriſcus, Peparethi expugnatio, & cetera id genus, in quibus & iniuriam, & detrimentum accepit ciuitas, fuerintne vnquam, neſcio. Et tamen dixiſti me horum locorum commemoratione ciuitatem noſtram in odium Philippi adduxiſſe, cùm ea decreta, quæ ad has res pertinent, ſint Eubuli, Ariſtophontis, Diopithis, non mea. O ad dicendum quicquid tibi libeat, omnium hominum promtiſsime, atque expeditiſsime. nihil igitur ego de his nunc quicquam dicam. Verùm ille, qui Euboeam ſibi vendicabat: qui aggerem Atticæ oppugnandæ excitabat: qui Megaris inferre bellum cogitabat: Oréum occupabat, Porthmum ſubruebat, Philiſtidem Oréo, Clitarchum Eretriæ tyrannos imponebat, qui Helleſpontum ſub imperium ditionémque ſuam ſubiungebat, qui Byzantium obſidebat, qui vrbeis Græciæ alias funditus euertebat, in alias exſules ab exſulio reducebat: vtrùm cùm hęc faceret, iniuriam faciebat, & fœdera rumpebat, & pacem violabat, nécne? Deinde vtrùm è Græcis aliquem exiſtere oportebat, qui hæc eum facere prohiberet, nécne? Nam ſi nõ oportebat, ſed illam, quæ Græcia eſt, Myſorum prædã, vt appellatur, viuẽtibus & ſtantibus Athenienſib⁹, videri

conueniebat: fruſtra ſunt mei tot ſuſcepti labores cùm de talibus rebus dixi: inanem quoque & ſuperuacaneam operam ſumſit ciuitas, quæ conſilio meo paruit: fuerint denique peccata & ſcelera omnia contra ius admiſſa, mea. Sin autem opus erat aliquem exiſtere, qui hæc prohiberet: quem alium, quàm populum Athen. fuiſſe conueniebat? Has igitur res ego tum gerebam, & cùm illum omnium mortalium ceruicibus iugum ſeruitutis imponere videbam, aduerſabar ego, & reſiſtebam, tùm prædicendo, tùm monendo, ne hæc Philippo condonaretis ac proderetis. Atquí pacem ille profectò captis nauibus, non noſtra ciuitas, AEſchina, violauit atque infirmauit. Profer igitur ipſa decreta, & epiſtolam Philippi, & ex ordine recita. Nam cui quiſque culpæ ſit affinis, ex his planum fiet, ſi diligẽter attendentur, & cum re, de qua quæritur, comparabuntur. Recita. DECRETA. *Neocle prætore, menſe ſextili, contione ab imperatoribus extra ordinem aduocata, Eubulus Mneſithei filius Cyprius verba fecit. Quòd imperatores in cõtione nũtiarunt Leodamantem nauarchum cum viginti, quæ vnà miſſæ fuerant, exportandi ex Helleſponto in Lemnum frumenti cauſa, nauibus, ab Amynta Philippi imperatore in Macedoniam deductum, atque in cuſtodiam datum retineri: placere vt ciuitatis moderatores, & imperatores dent operam, vt cogatur ſenatus, legatique ad Philippum deligantur, qui cùm primum ad eum peruenerint, agant cum eo de dimittendo nauarcho, & nauibus, & militibus. Et ſi imprudens fecit Amyntas, dicant nihil de ea queri populum Athenienſem: ſi Leodamantem in aliquo maleficio deprehendit, cùm aliquid præter ea, quæ fuerant ei à populo Athenienſi mandata, moliretur, Athenienſeis re cognita, pro eius negligentia & contumacia, in eum animaduerſuros. Quòd ſi neutrum horũ eſt, ſed priuatim fidem & æquitatẽ violat aut is, qui naueis miſit, aut is, qui cum nauibus miſſus eſt, placere, vt petant legati à Philippo, vt hac de re faciat nos per litteras certiores, vt populus Athenienſis cùm hæc comperta habuerit, quid facto opus ſit, deliberet.* Hoc igitur populi ſcitum fecit Eubulus, non ego. Alterum, quod deinceps ſequitur, Ariſtophon:-deinde tertium

He-

Hegeſippus:deinde aliud Ariſtophon:deinde aliud Philocrates:poſtremò Cephiſophon,& ceteri omnes. Ego quidem nullũ vnquã hiſce de rebus verbum feci. Recita decretum. DECRETVM. *Nicocle pretore, pridie Kal. ſeptembreis, de ſententia totius ſenatus, ciuitatis moderatores, & imperatores, cùm de ijs, quæ in contione acta eſſent, ad ſenatum retuliſſent, decreuerunt populo placere, vt legati ad Philippum de nauibus recuperandis deligantur, iiſque ad illum mandata dentur: etiã populi ſcita in contionibus facta tradantur. Lecti ſunt hi, Cephiſophon Cleonis filius, Anaphlyſtius: Democritus, Demophontis filius, Anagyraſius: Polycritus Apemanti filius, Cothocides. tribu Hippothoontide ſummam rerum poteſtatem obtinente. Ariſtophon Colytteus præſes, & conſilij publici princeps ſententiam dixit.*

Quo modo igitur ego hæc populi ſcita profero. atque oſtendo, ita & tu AEſchina oſtende, quali ego decreto ſcripto, belli ſuſcipiendi auctor fuerim. At non potes. ſi enim poſſes, nihil tibi nunc prius proferendum duxiſſes. Atquî ne Philippus quidem in me belli culpam confert, cùm alios inſimulet, & criminetur. Recita verò ipſam Philippi epiſtolam. EPISTOLA PHILIPPI. *Rex Macedonum Philippus, ſenatui populóque Athenienſi S. D. Venerunt ad me legati veſtri Cephiſophon, Democritus, Polycritus: egerũt que mecum de nauibus, quibus præerat Leodamas, dimittendis. Vt igitur vno verbo dicam quod ſentio, ſtultiſſimi mihi eſſe videmini, ſi me ignorare putatis, hæc nauigia per ſimulationem frumenti ex Helleſponto in Lemnum exportandi, eo conſilio eſſe miſſa, vt Selymbrianis, qui à me obſidentur, nec communibus amicitiæ fœderibus continentur, auxilium ferrent: atque hæc nauarcho mandata eſſe non à populo, ſed à quibuſdam magiſtratibus, & ab alijs, qui nũc priuati cùm ſint, vehementer cupiunt, populum, ſpreta & violata amicitia, quæ mihi cum eo intercedit, bellum redintegrare: idque vt fiat, maiore ſtudio contendunt, quàm vt Selymbrianis opitulentur, exiſtimantes ſibi hoc facinus vectigalis inſtar futurum. Verumtamen non arbitror nec mihi, nec vobis hoc quicquam profuturum. Quapropter primùm hæc nauigia, quæ ad nos delata ſunt, vobis remitto, & condono: deinde peto à vobis, ne magiſtratibus veſtris per-*

mittatis, rẽp. malitioſè, & improbè adminiſtrare: ſed coërceatis, & caſtigetis. quòd quidem ſi facietis, ego quoque omni ſtudio pacem tueri & conſeruare conabor. Valete. Nuſquam hîc Demoſthenis nomen poſuit, nullius me culpæ affinem eſſe ſcripſit. Cur igitur cùm alios criminetur, nullam de meis rebus geſtis mentionem facit? quia de ſuis in nos iniurijs mentionem feciſſet, ſiquid de me ſcripſiſſet. His enim affixus hærebam: ab his nuſquam oculos demouebam: his denique aduerſabar. Ac primùm legatio in Peloponneſum me auctore decretà eſt, quo tempore ille in Peloponneſum occultis itineribus irrepebat: deinde in Eubœam, cùm Eubœam appetebat: deinde exercitus in Oréum à me decretus eſt, non iam legatio: alter item exercitus in Eretriam, poſteaquàm tyrannos in his vrbibus conſtituerat: poſtremò claſſeis eas omneis miſi, quibus & Cherroneſus, & Byzãtium, & ſocij omnes ſeruati ſunt: ex quibus vobis pulcherrima illa nata ſunt, laudes, gloria, coronæ, gratiæ ab ijs, qui beneficium à vobis acceperant. Ita factum eſt, vt eorum, quibus iniuriam faciebat Philippus, lõgè diſsimilis eſſet fortuna. Nam qui vobis tum fidem habuerunt, ac paruerunt, ſalutem adepti ſunt: qui neglexerunt, hoc ſunt aſſecuti, vt & ea, quæ prædixeratis, ſæpe recordarentur: & vos non ſolùm optima erga ſe voluntate, ſed etiam ſingulari prudentia præditos, & vates fuiſſe iudicarent. Omnia enim quæcunque eis prędixiſtis, acciderũt. Atquî cùm fugiat omnino neminem, tũ tu omniũ hominũ minimè ignoras, AEſchina, magno emturũ fuiſſe Philiſtidem, vt Oréũ haberet: magno Clitarchum, vt Eretriam teneret: magno Philippum ipſum, vt hæ ſibi aduerſum vos facultates ſuppeterent, nec de ceteris rebus coargueretur: denique nequis iniurias, quibus Græciam vbique afficiebat, magnopere attenderet, aut acrioribus oculis obſeruaret. Legati enim, qui tum à Clitarcho & Philiſtide huc veniebant, apud te deuerſabantur, AEſchina, túque eis hoſpitium publicum comparabas: quos ciuitas tanquam hoſteis, & res neque

iuſtas,

iuſtas, neque reip. vtileis perſuadere dicendo conanteis, exire ex vrbe iuſsit, atque eiecit. Tibi autem erant amici. Nihílne igitur horum actum eſt? ô, te appello, qui me maledictis inſectaris: qui dicis me pretio accepto tacere, cõſumto vociferari. Tu verò non item: quin tum maxime vociferaris cùm habes, neque vnquam vociferari deſines, niſi hi tibi clamorem iſtum compreſſerint, inuſta infamiæ nota ſempiterna. Cùm igitur vos tum propter has cauſas me corona donaſſetis, iiſdémque, quibus hic Cteſiphon, ſyllabis Ariſtonicus decretum conſcripſiſſet, corona in theatro voce præconis pronuntiata eſſet: hoc ſecundum denique mihi iam præconium obtigerit: neque tum contrà dixit AEſchines cùm præſtò eſſet, neque eum, qui ſententiam dixerat, in iudicium vocauit. Ac mihi hoc quoque decretum recita. DECRETVM. *Charonida Hegemonis filio prætore, ſeptimo Kal. Februarias, tribu Leontide ſummum imperium obtinente, Ariſtonicus Phrearrius ita cenſuit. Quoniam Demoſthenes Demoſthenis filius Pæanieus, cùm multas & magnas populo Athenienſi vtilitates attulit, tum multis populi Athenienſis ſocijs & antea, & item hoc tempore ſuis decreti præſidio atque auxilio fuit: quódque nonnullas vrbes Eubææ liberauit: poſtremò quòd perpetuam erga populum Athenienſem beneuolentiam præſtat, & tum agendo, tum dicendo, quantum poteſt, cùm ipſis Athenienſibus, tum alijs Græcis conſulit: Placere ſenatui, populóque Athenienſi, vt Demoſthenes Demoſthenis filius, meritis ac veris laudibus ornetur, aureáque corona donetur. Atque hæc donatio in theatro Dionyſijs, tragœdis nouis pronuntietur. Huius autem pronuntiationis procurationem habeat & tribus ea, penes quam ſumma ſit rerum poteſtas, & certaminum ſcenicorum curator ac præfectus. Dixit Ariſtonicus Phrearrius.* Eſt'ne igitur quiſquam, qui dedecore aliquo affectam, aut ludibrio habitam, aut deriſam, propter hoc decretum, noſtram ciuitatem eſſe ſciat, quæ omnia nunc iſte, ſi ego corona donatus fuero, futura confirmat? Atqui cùm res ſunt recentes, & omnibus notæ, ſi quidem honeſtæ & præclaræ ſint, earum auctoribus habetur gratia: ſin ali-

ter,pœna in eos conſtituitur. At enim tum mihi gratia relata,non pœna irrogata eſt. Quare vſque ad illa tempora, in quibus hęc geſta ſunt,nemo eſt, qui non me res & optimas, & ciuitati vtiliſsimas geſſiſſe fateatur:hócque ita eſſe id erit maximo documento, quòd cùm aliqua de re deliberabatis, ſiue dicerem, ſiue decernerem, omnes ſententiam meam probabatis, omnes auctoritatem meam ſequebamini: quòd ea, quæ à me decreta eſſent, fieri iubebatis, quòd ex eis coronæ ciuitàti,mihi, vobis omnibus comparabantur: quòd ſacrificia, & ſupplicationes dijs immortalibus,propter actiones illas tanquam vtileis & ſalutareis, conſtituebatis. Poſteaquàm igitur ex Eubœa Philippus depulſus ac deiectus eſt, armis quidem à vobis,ratione autem & ſcientia reip.bene gerendæ, & decretis (diſrumpantur quidam iſtorum licet,) à me: alteram ciuitatis noſtræ oppugnandæ viam quærebat. Cùm videret autem,nos magnam partem frumento importato,aliundéque aduecto vti,totius rei frumentariæ exportandæ poteſtatem concupiuit: & cùm in Thraciam veniſſet, à Byzantijs ſocijs ſuis primùm petere cœpit,vt communibus opibus,copiíſque coniunctis, vnà ſecum bellum nobis inferrent. quod cùm recuſarét Byzantij, negaréntque ſe his condicionibus cum eo ſocietatem iniuiſſe (neque in eo ſane mentiebantur)aggeribus excitatis, vallo circumiecto,machinis admotis vrbem oppugnabat. Hæc cùm fierent,quid nos facere conueniret,non iam amplius quenquam rogabo: (omnibus enim perſpicuum eſt) ſed quis ille fuit, qui Byzantijs opem tulit?qui ſaluti fuit?quis prohibuit,ne Helleſpontus temporibus illis à nobis alienaretur?Vos, Athenienſes. vos autem cùm dico,ciuitatem noſtram dico. ſed quis erat ille, qui ciuitati hoc ſuadebat? qui decernebat? qui agebat,qui denique ſeipſum nullius periculi metu deterritus, non pecuniæ, non vitæ ſuæ parcens, rebus omnibus offerebat?Ego. Neque verò vos oportet oratione doceri quantũ hæc omnibus profuerint, cùm re ſitis experti.

perti. Bellũ enim, quod tum ſuſceptum eſt, præter quàm quòd magnã ex eo gloriã cõſecuti eſtis, fecit vt omnium rerũ, quæ ad vitam degẽdã neceſſariæ ſunt, maior vobis cum incredibili annonę vilitate ſuppeteret vbertas & copia, quàm in hac pace, quam iſti viri boni contra patriam tuentur ac retinent, rerum quarundam futurarũ ſpe ducti: qua vt decidant, neque earum rerum, quę vos optimarum partium ac rectiſsimarum voluntatum ciues à dijs expetitis, ſint participes, neque ipſi vobis ea, quę ſecuti ſunt, quæque ſibi propoſuerunt, impertiant, faxint dij immortales. Recita verò Byzantiorum & Perinthiorum coronas, quibus harum actionũ nomine ciuitas noſtra donabatur. DECRETA BYZANTIORVM.

Hieromnemone Boſporicho, Damaget° Entealiæ filius, facta ſibi à ſenatu dicendi poteſtate, verba fecit. Quòd populus Athenienſis cum ſuperioribus temporibus perpetuam erga Byzantios, & ſocios, cognatóſque Perinthios beneuolẽtiam habuit, tum hoc tempore cùm Philippus Macedo bellũ huic agro, & huic vrbi calamitoſum inferret, eo conſilio atque animo vt Byzantios, & Perinthios funditus deleret, atque euerteret: cúmque omnia partim incendio flammíſque vaſtaret, partim cæſis arboribus ferro popularetur, magno nobis vſui, vtilitatíque fuit, auxilióque lato centum & viginti nauibus, re frumentaria, armis, viris, magnis periculis nos liberauit, & antiquum nobis reip. ſtatum, leges, ſepulcra maiorum reſtituit: Populo Byzantio, & Perinthio placere, ius matrimonij nobiſcum contrahendi, & ciuitatis, ac reip. noſtræ communionem, agrorum & fundorum emendorum ac poßidendorum poteſtatem Athenienſibus concedi: in ludis ac certaminibus principem locum, ac proprium, in Prytanéo, in curia, apud populum, apud eos, qui ſacris præpoſiti ſunt, tribui: tum ſiqui volent in vrbe noſtra domicilium ſuarum fortunarum collocare, omnium rerum immunitatem dari: ſtatuas autem treis ſexdecim cubitorum in Boſporo poni, quæ ſignificent, populum Athenienſem à populo Byzantio, & Perinthio corona donari: mitti autem munera ac præmia ad celeberrimos totius Græciæ cõuentus, Iſthmia, Nėmea, Olympia, Pythia: ibíque prædicationem coronæ, qua corona populus Athenienſis à nobis donatus ſit, fieri, vt

Athenienſium virtus, & Byzantiorum, Perinthiorúmque gratus animus Græcis omnibus perſpectus ſit & cognitus. Recita & coronas à Cherrhoneſitis ciuitati noſtræ decretas ac donatas. DECRETVM CHERRHONESITARVM.

Qui ex Cherrhoneſitis Seſtum, Eleuntem, Madytum, Halopeconneſum incolunt, ij ſenatum, populúmque Athenienſem corona aurea donant ducentorum & viginti ſex pondo: aram Gratiæ, & populi Athenienſis excitant & conſecrant, quoniam ſibi maximi & ſingularis boni, incredibiliſque felicitatis cauſa fuit, vt pote qui ſe exercitu Philippi liberarit, qui ſibi ſedes ſuas patrias, ſuas leges, libertatem, ſacra reſtituerit, neque vlla ſæculorum æternitate ei gratias agere, & quantum conſequi poterunt, de eo bene mereri, & quicquid poterunt in eum beneficij conferre, deſinent. Hæc de communi conſilio in curia decreuerunt. Verùm non ſolùm vt Cherrhoneſus, & Byzantium ſeruarentur, Philippus Helleſpontum in poteſtatem ſuam redigere prohiberetur, noſtra ciuitas his de cauſis, maximis honoribus afficeretur, mea inſtituta, meæque in adminiſtranda rep. rationes perfecerunt: ſed etiam omnibus mortalibus noſtræ ciuitatis bonitatem, fidem atque animi magnitudinem, Philippi improbitatem, malitiam, ac perfidiã, perſpicuam, clarámque reddiderunt. Hic enim Byzantiorum amicus, & ſocius eos ipſos, quos tueri debebat, circumſedere atque oppugnare ab omnibus conſpiciebatur: (quo quid turpius aut ſceleratius eſſe poſsit?) vos qui multa, & quidem meritò de illis queri poteratis, propterea quòd ſe in vos antea iniquos atque ingratos prębuerant, non modò præteritas iniurias non recordari, neque homines miſeros, quibus à Philippo fiebat iniuria prodere ac deſerere, ſed etiam tueri ac ſeruare cernebamini. Quibus ex rebus gloriam, omniúmque erga vos beneuolentiam comparabatis. Atquî nemo eſt, qui neſciat, multos iam ex ijs, qui in rep. verſati ſunt, à vobis eſſe corona donatos. ſed cuius alius opera ciuitas noſtra honorem coronæ conſecuta ſit, conſiliarij, inquam, & oratoris, pręterquã mea, nemo eſt, qui proferre queat.

Vt igitur ea maledicta, quæ iſte in Eubœos, Byzantioſ-que congeſsit, cùm ſiquid forte aſperius ab illis atque acerbius contra nos actum ſit, commemorabat, meras calumnias eſſe oſtendam, non eò ſolùm quòd falſa ſunt, (ſcire enim vos arbitror ita eſſe) ſed quòd, vt maximè vera eſſent, res illas tamē ita tractaui, ac moderat⁹ ſum, vt ciuitati noſtræ eſſent vtiles: vnum atque alterum è præclaris facinoribus, ac ciuitati noſtræ glorioſis, quæ apud vos facta ſunt, exponere volo, atque ea paucis. Nam & vnumquenque priuatim, & ciuitatē publicè ad omniū, quæ extant, pulcherrima, & præclariſsima exempla reliquas actiones oportet dirigere conari. Vos igitur, Athenienſes, cùm Lacedæmonij terræ, maríſque imperium obtinerent, & totam Atticam quoquo verſus, præfectis, ac præſidijs deuinctam, obſeſſamq́ue tenerēt, Eubœam, Tanagram, omnem Bœotiam, Megaram, AEginam, Cleonas, ceteras inſulas haberent: cùm ciuitati noſtræ non mœnia, non naues eſſent: ad Haliartum exercitum eduxiſtis, iterúmque paucis pòſt diebus Corinthum, quo tempore multas à Corinthijs ac Thebanis acceptas iniurias, ob ea, quæ bello Decelico, ab illis acta fuerāt, memoria repetere poterant ij, qui tum viuebant Athenięſes maiores veſtri: quod tamē non fecerūt: nihil minus. Atquî hoc vtrumque, AEſchina, Athenienſes neque pro benè meritis faciebant, neque à periculò vacuum cernebant: ſed non idcirco tamen eos, qui ad ſe confugiebant, deſerere in animum inducebant, immò verò pro honore & gloria, terrores omneis ſubire, omneiſq́ue dolores & cruciatus corporis excipere ac perferre cupiebant: qua in re nihil fallebantur, quin prudētiſsime rectiſsiméque ſentiebāt. Namque omnibus hominibus vitæ terminus mors eſt, etiam ſiquis ſe domi incluſum contineat & cuſtodiat. Sed viros forteis ſemper oportet res laudabileis atque honeſtas ſuſcipere & conari, bona ſpe in poſterum fretos, & quaſi armis quibuſdam tectos: quicquid autem deorum immortalium

voluntate euenerit, fortiter ac moderatè ferre. Hæc faciebant noſtri maiores, hæc qui è vobis ſunt ætate grandiores: qui ſimulatque Thebani victoriam in Leuctris conſecuti, Lacedæmonios neque vobis amicos, neque de vobis bene meritos, immo verò propter multas & graueis in noſtram ciuitatem iniurias odio acerbiſsimo dignos, de medio tollere, ac funditus delere conati ſunt, prohibuiſtis, non eorum potentia, non viribus, non opibus, non gloria bello parta deterriti: poſtremò non agitantes animis, neque reputantes cuiuſmodi vos illi in rebus iniuſtè læſiſſent, neque pro quibus hominibus eſſetis vitæ periculum adituri. Ita his factis, Græcis omnibus declaraſtis, vos ſiquis eorum in vos quantúmuis grauiter deliquerit, iras atque inimicitias aduerſus eum ſuſceptas, ad alias res, aliáque tempora reſeruare. quòd ſi aliquod in diſcrimen ſalutis aut libertatis venerint, iniuriæ acceptæ neque memores futuros, neque rationem habituros. Neque verò in his rebus ſolùm ita animati fuiſtis: ſed cùm ſibi iterum Thebani Eubœam vendicarent, neq; vos neglexiſtis, neque iniurias, quibus à Themiſone, & Theodoro ad Oropum affecti fueratis, memoria tenuiſtis, ſed his quoque ſuccurriſtis: quo quidem tempore primùm trierarchi voluntarij ciuitati extiterunt, in quibus ego fui. Sed nondum ad eum locum veni, vbi mihi his de rebus dicendum ſit. Atqui cùm clara in hoc veſtra virtus enituerit, quòd inſulam illam ſeruauiſtis: tum verò multo præclariſsimum veſtrum illud factum extitit, quòd cùm & virorum, & vrbium Euboïcarum compotes eſſetis, ijs, qui vos læſerant, vtraque reddidiſtis, nulla iniuriarum vobis factarum in ijs, quæ veſtræ fidei commendata, & credita fuiſſent, ratione ducta. Alia ſexcēta, quæ commemorare poſſum, prætermitto: naualeis pugnas, exercitus in expeditionem eductos, pedeſtreis copias tum antea, tum veſtra memoria comparatas: quæ quidem omnia pro ceterorum Græcorum ſalute ac libertate ciuitas noſtra ſuſcepit. Cùm igitur animaduer-

animaduertiſſem, & cognouiſſem, ciuitatem noſtram in tot ac talibus rebus pro commodis alienis nullam dimicationem recuſaſſe, cùm res ipſius ageretur, conſiliúmque & certamen quodammodo de ea iniretur, quid ego ei ſuadere, quid conſilij dare debui? Vtrùm vt præteritas iniurias recordaretur in eos, qui præſidium noſtrum implorabant, qui ſeruari cupiebant? an vt excuſationum latebras quæreret, quibus vtilitatem Græcorum communem proderemus? Et quis me non meritò necaret, ſi quod ornamentum, decúſque ciuitatis verbis duntaxat contaminare conarer? Nam rem quidem vos non fuiſſe facturos ego certo ſcio. ſi enim voluiſſetis, quid vobis obſtitiſſet? nō licebat? non vobis præſtò aderant iſti homines, qui hæc dicturi ac ſuaſuri eſſent? Iam igitur ad ea, quæ deinceps publicè geſsi, reuertor. atque in his mihi rurſum ſpectate, & conſiderate, quid eſſet optimum factu ciuitati. Cùm enim viderem, Athenienſes, claſſem veſtram dilabi atque euaneſcere, diuites impenſa modica facta immunitatem eſſe conſecutos, mediocrium aut tenuium facultatum homines ad egeſtatem eſſe redactos, ciuitatem ob has cauſas nihil ſuo tempore facere, ſed amiſſa iam occaſione ad res agendas aggredi: legem tuli, qua diuites officium facere coëgi, pauperes ab iniuria vindicaui: deniq; perfeci, vt omnis commeatus, omnis belli apparatus (quod erat vtiliſsimum) ſuo tempore ciuitati ſuppeteret: atque ob hanc actionem, de legibus contra leges rogatis in iudicium vocatus, veſtræ me poteſtati, ſententiæque permiſi, in conſpectum veſtrum veni, & abſolutus ſum: accuſator autem ne quintam quidem tabellarum partem pro ſe obtinuit. Atqui quanti claſsium magiſtros aut primos, aut ſecundos, aut tertios à me fuiſſe putatis empturos, primùm ne hæc lex à me ferretur: ſecundo loco vt ego tota re inchoata relicta atque abiecta eis iurandi in litem, & iureiurando interpoſito, recuſandi, aut prorogandi iudicij poteſtatem facerem, atq; ita eos elabi ſinerem? tanti profectò, Athe-

nienſes, quanti apud vos dicere non auſim. Atque hæc non immeritò facerẽt. Licebat enim illis per leges priores ſenis denis inter ſe copulatis, munerib⁹ publicis fungi, cùm ipſi paruam, ac propè nullam impenſam ſinguli facerent, tenuium atque inopum rem familiarem contererent atque exhaurirẽt: mea autem lege pro ſuis quemque facultatibus pecuniam conferre oportebat. ita duabus triremibus præfectus mea lege exortus eſt is, qui vnius ſumtum decimus ſextus antea ſuſtinebat. Non enim ſe tunc trierarchos, ſed tributi conferendi ſocios nominabant. Quare vt hæc tollerentur, atque vt ne officium facere cogerentur, nihil eſt, quod mihi daturi non fuerint. Ac mihi primùm plebiſcitum illud, propter quod in iudicium adductus ſum de legibus contra leges ſuperiores rogatis: deinde cenſuum deſcriptiones, & eam, quæ priore lege obſeruabatur, & eam, quam ego mea lege induxi, recita. PLEBISSCITVM A DEMOSTHENE FACTVM. *Prætore Polycle, decimo ſexto Kal. ſeptembreis, tribu Hippothoontide ſummam rem obtinente, ciuitatémque moderante, Demoſthenes Demoſthenis filius Pæanieus legem tulit ad nauium præfecturas pertinentem, ſuperiore abrogata, qua trierarchis tributorum conferendorum partitio concedebatur. Atque hanc Demoſthenis legem ſenatus ſententia ſua, populúſque Athenienſis ſuffragio ſuo comprobauit. Itaque hoc nomine, Demoſthenem Patrocles Phlyeus iudicio de legibus non legitimè rogatis reum fecit. Qui, Demoſthene omnibus ſententijs abſoluto, cùm quintam tabellarum iudicialium partem nõ obtinuiſſet, quingẽtis drachmis multatus eſt.*

Profer verò & egregiam illam cenſus deſcriptionem lege ſuperiore inſtitutam. DESCRIPTIO TRIBVTI CONFERENDI EX LEGE ANTIQVA. *Trierarchi ad vnius triremis ſumtus vocantor ſeni deni, ad rationem earum tributi collationum, quæ in centurijs, aut manipulis militum obſeruari ſolet, ab ætatis anno viceſimo quinto vſque ad quadrageſimum: atque hi parem & æquabilem inter ſe ſumtum in triremeis faciunto.*

Age iam mihi deſcriptionem quoque ex mea lege inductam profer ac recita. DESCRIPTIO EX LEGE DE-

MO-

MOSTHENIS. *Singuli trierarchi delecti ſingulis triremibus attribuuntor pro ſuis quiſque facultatibus, quorum cenſus ſit decem talentorum. quòd ſi ſit pluris: pro proportione vſque ad tria nauigia, cum nauicula actuaria, conferendi munere funguntor. eadem proportione, ſi bona ſint minoris, quàm decem talentorum, conſociantor, & coëunto inter ſe ad muneris perfunctionem, vſque ad decem talenta.* Vtrùm vobis videor tenuibus mediocriter ſubueniſſe? Vtrùm diuites paruo fuiſſe videntur emturi, vt ne officium facere cogerentur? Non ſolùm igitur his nominibus glorior ac triumpho, quòd hæc diuitibus nõ remiſi, neque condonaui: & quòd in iudicium vocatus, abſolutˀ ſum: ſed quòd legem vtilem reip. tuli, idque re, atque euentu probaui. Cùm enim toto belli tempore, mea lege claſſes nauigarent, nullus vnquam trierarchus ad vos ſupplex confûgit, tãquam meæ legis iniuria oppreſſus atque afflictus: nullus in Munychia ad aram Dianæ ſedens, onus ſibi lege impoſitum deprecatus eſt: nullus à magiſtratibus claſsicis in vincula coniectus eſt, quòd legi meæ parêre noluiſſet: nulla triremis neque foris comprehenſa perijt noſtræ ciuitati, neque hîc remanſit cùm in altum deduci non poſſet. Atquî prioribus legibus hæc omnia accidebant. Cauſa autem in pauperibus conſiſtebat, quippe qui munere publico fungi propter egeſtatem non poſſent. Ex hoc igitur multarum rerum gerendarum impedimenta, multæq́ue difficultates inexplicabiles naſcebantur. Ego verò ab ijs, quibus anguſta res familiaris, tenuésq; facultates erant, ad locupleteis & copioſos nauium præfecturas transtuli. Ita quæ ratio poſtulabat, quæq́ue tempora reip. deſiderabant, rectè atq; ordine agi cœpta ſunt. Atquí etiam hoc nomine laus mihi debetur, quòd hanc reip. adminiſtrandæ viam, rationémque ſecutus ſum, ex qua vno tempore gloria, honores, opes, & copiæ ciuitati quærebantur. Nulla autem mea reip. gerendæ ratio neque inuida, neque maligna, neque acerba, neque malitioſa, neque humilis aut abiecta, neq; ciuitate noſtra indigna reperietur. Atque can-

dem planè mentem, ingeniјq́ue indolem in ciuitate noſtra gubernanda præſtitiſſe videbor, quam in toti⁹ Græciæ rebus procurandis atque adminiſtrandis adhibui. Nam neque in ciuitate noſtra gratiam diuitum pluris, quàm multitudinis iura feci, neque in rebus Græcorum, Philippi hoſpitium ac munera, communibus totius Grçciæ commodis ac rationibus antiquiora mihi fuerunt. Iam igitur mihi reliquum eſſe arbitror de præconio, ac de iudicio rationum referendarum dicere. Nam me res optimas, & populo vehementer vtileis egiſſe, beneuolentiámq; erga vos perpetuò habuiſſe, omniq́ue opera ac ſtudio reip. profuiſſe, ſatis ex ijs, quæ dicta ſunt, conſtare exiſtimo. Atquî partem maximam rerum à me publicè inſtitutarum & actarum prætermitto, quòd arbitrer primùm mihi de crimine ipſo decretorum contra leges factorum eſſe differendum, rationémque reddendam: deinde etiam ſi nihil de reliquis actionibus, & rebus meis geſtis dicam, nihilo minus tamen veſtram mihi cõſcientiam teſtem eſſe earum locupletem. Iam quę iſte ſurſum ac deorſum omnia permiſcens ac perturbans, & oratione longo anfractu verborum circumacta, de legibus diſputauit, contra quas hoc decretum ſcriptum eſſe arguit: neque mehercule quenquam veſtrûm eſſe puto, qui, quid diceret, intellexerit, neque ego intelligere potui. Mihi autem deliberatum eſt, rectam ac ſimplicem defenſionis viam ſequi. Tantum abeſt enim, vt dicam, me iudicio referendarum rationũ non teneri (quod iſte mihi crebrò obĳciebat, falſò, & ita eſſe aſſeuerabat) vt corũ, quę per omnem vitã publicè vel tractaui, vel adminiſtraui, rationẽ me apud vos referre debere cõfitear: ſed quę de meis bonis populo vltro largitus ſum, eorum rationem neq; à me referri vllo tempore oportere dico: (audis AEſchina?) neq; ab vllo alio, ne ſi ex nouẽ quidẽ ſit prætoribus. Nam quæ tam iniuſta, quæ hominum generi tam inimica atque infeſta lex, vt, qui de ſuo ſit largitus, quiq́ue humanitate adductus benignum ſe, & munificum,

ficum, & liberalem re præbuerit, eum gratiæ quidem fructu priuet, calumniatoribus autem & ſycophantis conſtrictum tradat? hos ad repoſcendas eorum, quæ illæ dedit, rationes, iudices conſtituat? Nulla profectò eſt: aut ſiquam iſte eſſe contendat, oſtendat, atque ego æquo animo ferã, & tacebo. Verùm, Athenienſes, omnino nulla reperietur. Itaque calumniatur iſte me, & quòd, cùm ego theatrali pecuniæ præfect⁹ eſſem, pecuniam de meo largitus ſum, ſenatus (inquit) eum laudauit, quo tempore referendarum rationum iudicio tenebatur. Non ob vllam rem, cuius rationẽ reddere debebam, perditiſsime ſycophanta, ſed propter meam largitionem ac liberalitatem. At muris reficiendis curator eras (inquit). Etiam ob id ipſum meritò laudabar, propterea quòd quæ in eorum refectionem inſumſi, donaui, neq; in tabulas retuli, expenſúmue tuli. Nam expenſi latio ſanè, iudicium referendarum rationum, & iudices, qui rationes diligenter expendãt, deſiderat: donatiò verò ac liberalitas, laudem, gratiámque promeretur. Hanc igitur ob cauſam Cteſiphon hoc de me ſcitum fecit. Atque hæc ita eſſe, & nõ ſolùm legibus eſſe definita, verùm etiam inſtitutis ac moribus noſtris eſſe comparata, multis argumentis & teſtimonijs vobis demonſtrabo. Nam primùm Nauſicles cùm eſſet imperator, ſæpe ob ea, quæ de ſuo largitus eſt, à vobis corona donat⁹ eſt. Deinde Diotimus, quòd clypeos dederat: & rurſum Charidemus, coronis donati ſunt. Tum Neoptolemus iſte multis operibus præfectus, propter ea, quæ de ſuo largitus eſt, honorem coronæ eſt conſecutus. Eſſet enim hoc miſerabile ſanè atque ingemiſcendum, ſi magiſtratum aliquem gerenti, vel ſua largiri propter magiſtratum non liceret, vel eorum, quę largitus ſit, non gratiam vllam conſequeretur, ſed iudicium referendarum rationum ſubire cogeretur. Atque hæc ita eſſe, Athenienſes, ex ijs ipſis, quæ his decreta ſunt, cognoſcite. Recita mihi decreta. DECRETVM. *Prætore Demonico Phlyeo, ſexto Kal. ſeptembreis, verba fecit Callias*

Phrearrius de ſententia ſenatus, populíque Athenienſis, Placere ſenatui, populóque Athenienſi, Nauſiclem armis præfectum corona donari, quòd cùm duo millia peditum Athenienſium grauioris armaturæ eſſent in Imbro, vt Athenienſibus eam inſulam incolentibus auxilium ferrent, neque poſſet Phialo, cui ſuffragio populi huius muneris adminiſtratio delata fuerat, propter hiemem ac tempeſtatem aduerſam nauigare, neque ſtipendium militibus perſoluere, de ſuo vltro erogauit, nec tamen à populo repetijt: placere præterea coronæ donationem Dionyſijs, tragœdis nouis, præconis voce pronuntiari. ALTERVM DECRETVM. *Callias Phrearrius, moderatoribus ciuitatis de ſentētia ſenatus cōuocatis, verba fecit: Quòd Charidemus militibus grauioris armaturæ præfectus, cum claſſe Salaminem miſſus, & Diotimus magiſter equitum, nonnullos milites in eo prœlio, quod ad fluuium Eliſſum commiſſum eſt, ſpoliatos ab hoſtibus, ſuis ſumtibus, clypeis octigentis armauerunt: placere ſenatui, populóque Athenienſi, Charidemum & Diotimum aurea corona donari, eámque coronā Quinquatribus magnis, in gymnico certamine, & Dionyſijs, tragœdis nouis, præconis voce pronuntiari: Atque huius præconij curam habere theſmothetas, & ciuitatis moderatores, penes quos eſt ſumma rerum poteſtas, & certaminum ſcenicorum curatores ac magiſtros.* Vterque horum, AEſchina, eius quidem muneris, quod adminiſtrabat, rationes referre debebat: ſed eorum, propter quæ corona donabatur, minimé. Ne ego quidem igitur. Eodem enim iure ſcilicet, quo alij, fretus ſum. Largitus ſum de meo: propterea laude afficior, cùm eorum, quæ de meis bonis dedi, rationes referre non debeam. Magiſtratus geſsi, eorúmque rationes retuli, non eorum, quæ liberalitate adductus dedi. Eſto. At magiſtratus perperam geſsi. Si ita eſt verò, cur cùm apud rationum præfectos, quorum de ea re notio erat, rationem referebam, præſertim cùm adeſſes, non me accuſabas? Vt igitur ſciatis, iſtum ipſum mihi teſtem eſſe, me ob ea, de quibus rationes referre non debebam, corona eſſe donatum: ſume mihi totum ſcitum de me factum, & recita. Ex ijs enim, quæ de ſenatus conſulto in iudicium non vocauit, ſe ipſe aperiet & in-

indicabit, atq; in ijs, quæ iudicio perſequitur, improbiſſimus calumniator reperietur. Recita. DECRETVM.

Prætore Euthycle, Vndecimo Kal. Nouembreis, tribu Oeneïde ſummam rem obtinente, & ciuitatem moderante, Cteſiphon Leoſthenis filius Anaphlyſtius verba fecit. Quoniam Demoſthenes Demoſthenis filius Pæanieus muris reficiendis curator, præter id, quod ei de publico fuerat attributum, tria talenta de ſuo in opus publicum à ſe inſumta populo condonauit, ac remiſit, neque exigere curauit: quoniámq; pecuniæ theatrali præfectus, omnium tribuum pecuniam theatralem centum minis auxit in ſacrificia: placere ſenatui, populóque Athenienſi, Demoſthenem Demoſthenis filium Pæanieum, virtutis ergò, beneuolentiæ'que perpetuæ, quam erga populum Athenienſem habet, laudari, coronáque aurea donari, eius'que coronæ donationem, ac prædicationem in theatro, Dionyſijs, tragœdis nouis fieri. Prædicationis autem curam ad ludorum curatorem deferri.

Hæc ſunt igitur quæ largitus ſum, quorum nihil eſt, quod in iudicium vocaris: ſed quæ iubet ſenatus mihi pro his perſolui, ac tribui, hæc ſunt, quæ tu reprehendis, atque inſectaris. Túne igitur cùm ea, quæ dantur, accipere legitimum eſſe concedas, pro eiſdem gratiam referre, de decretis contra leges factis perſequeris? Si hominem inſigniter improbum, & dijs inuiſum, & germanum ſycophantam ac maleuolum natura deſcribere velimus, qualis per deos immortaleis fuerit? non huiuſmodi? Atquî quod attinet ad prædicationem in theatro faciendam, non dico de ſexcenties ſexcentis hominibus illic eſſe prædicatum: prætermitto meipſum ibidem ſæpenumero eſſe corona donatum: ſed per deos immortaleis, itá ne ſtolidus, hebes, ac ſtupidus es, AEſchina, vt nunquã cogitare & conſiderare tecũ ipſe potueris, coronã, vbicunq; ei⁹ prædicatio fiat, ſemper eandem laudem, eandemq́ue gloriã ei, qui donetur, afferre: ſed eorũ, qui coronam donãt, vtilitatis gratia, prædicationẽ in theatro fieri? Omnes enim, qui vocem præconis audierunt, cùm ad bene merendum de ciuitate excitantur, tùm verò eos, qui gratiam referunt, maioribus laudibus, quàm

eum, qui corona donatur, efferunt. Iccirco hanc legem tulit ciuitas, quam recita. LEX. *Quoſcunque aliqua municipia, aut oppida Attica donãt corona, coronarũ prædicationes apud ſuos quæque populos faciũto: niſi quos popul⁹ aut ſenatus Atheniẽſis corona donabit. De his autem liceat in theatro Dionyſijs prædicare.*

Audis AEſchina legem dilucidè loquẽtem? *Niſi quos populus, aut ſenatus corona donabit. De his autem prædicationem in theatro fieri fas eſto.* Quid igitur, infelix, calumniaris? quid verba fingis? cur teipſum tandem veratro non purgas? Non te pudet alterum capitis arceſſere, non quòd ei crimen alicuius iniuſti facinoris inferre poſsis, ſed quòd eius laudi ac virtuti inuideas, atque obtrectes? non pudet alias leges commutare, alijs parteis detrahere, quas æquum erat totas recitari, præſertim ijs, qui ſe ſecũdum leges ſententiam laturos iurauerunt? Et tamen cùm talia facias, quibus virtutibus virum popularem præditum eſſe oporteat, exponis, non aliter atque ſi ſtatuam præſcriptis verbis, & ex ſyngrapha faciendam locauiſſes: deinde cùm tibi traderetur, eſſet aliter facta, quàm ſyngrapha cautum eſſet: aut proinde quaſi homines populares verbis, non factis, ac rebus geſtis ſpectentur, & cognoſcantur. Atque interea vociferaris, & dicenda tacenda tanquam è plauſtro loqueris, quæ in te, genúſque tuum conueniunt, non in me: quibus inuſta vita tua eſt, non mea. Atqui, Athenienſes, hoc ego inter accuſationem, & maledictionem intereſſe putò, quod in accuſatione crimina inſint oportet, ea, quib⁹ pœnæ ſint legibus conſtitutæ: maledictio autem nihil habeat propoſiti, pręter conuicia, & cõtumeliam, quæ ab inimicis inter ipſos confingi, & iaci ſolent. Verùm hæc iudicia maiores noſtros eo conſilio ædificaſſe arbitror, non vt vobis à re familiari veſtra abductis, atque in hunc locum coactis, maledicta inter nos dictu atque auditu fœda, ac nefaria iacerémus: ſed vt ſiquis fortè in ciuitatem peccauerit, iniuriámque reip. fecerit, eum coarguamus, & conuincamus. Hæc cùm ſciret AEſchines æquè atque ego, nihilominus

lominus me maledictis inſectari, quàm accuſare maluit. Verumtamen ne hac quidem re æquum eſt eum poſteriores ferre, atq; inferiorem diſcedere. Sed iam me ad hæc conferam, ſi hoc tantum ab eo quæſiuero. Vtrùm te vis, AEſchina, ciuitatis, an meum inimicum appellari? Meum ſcilicet: hoc enim geſtu ſignificas. Et tu vbi tibi licebat, ſiquid iniuſtè in Athenienſes commiſeram, pœnas à me legibus pro his expetere, neglexiſti: in iudicijs referendarum rationum, in accuſationibus de ijs, quæ contra leges ſcripta ſunt, in alijs iudicijs: vbi verò integer & innocens eram, omníque culpa vacabam, omni ex parte, rebuſque omnibus, legibus, tempore, diei præſcriptione, multis iudicijs antea his de rebus factis, eò denique quòd nunquam vllius in vos peccati conuictus ſum: cùm ciuitas ex ijs reb⁹, quę publicè benè geſtæ ſunt, neceſſariò aliàs plus, aliàs minus gloriæ conſequatur: hîc mihi occurriſti? hîc tu te mihi aduerſarium obtuliſti? Vide ne germanus ac verus horum ſis inimicus, meus verò fictus ac ſimulatus. Poſteaquàm igitur vobis omnibus, religioſæ ac iuſtæ ſententiæ ferendæ via monſtrata eſt, oportet me (vt video) tametſi me natura finxerit à maledicendi ſtudio remotiſsimum, tamen propter eius in me maledicta, pro multis, & falſis criminibus, quæ in me congeſsit, ea quæ veriſsima, & maximè neceſſaria ſunt, in iſtum regerere: & ſimul oſtendere, quis, & à quibus ortus AEſchines, tam ſit ad alterum maledictis laceſſendum procliuis ac paratus: & verba quædam mea exagitet, cùm ea ipſe locutus ſit, quæ nemo pudens ac modeſtus vſurpare non magnopere vereatur, ac reformidet. Nam ſi AEacus, aut Rhadamanthus, aut Minos eſſet is, qui accuſat, non clamator odioſus, ac moleſtus, rabula de foro, cantor formularum, perditus ſcriba, non arbitror eum talia fuiſſe dicturum, nó tam grauia, & inſolentia verba conquiſiturum & congeſturum: qui tanquam in tragœdia, clamabat, O Terra, Sol; Virtus, & cetera huiuſmodi: & rurſus Intelligentiam, & Doctrinam, qua

Q 2

res honeſtæ ab inhoneſtis internoſcuntur, tragica voce implorabat. Audiſtis enim cùm hæc diceret, ſcilicet. Tibi verò, aut tuis, ô cœnum, ecqua virtutis communitas eſt? ecqua rerum honeſtarum, aut contrariarum internoſcendarum nota? vnde nacto, aut quomodo conſecuto? Vbi tibi doctrinæ mentionem facere fas eſt? quam qui verè conſecuti ſunt, nemo tamen eorum eſt, qui quicquam tale audeat de ſe prædicare: quin etiam ſiquis alter de ipſo prædicet, erubeſcat. ij verò, qui cùm ea careant, qualis es tu, præ ſtupore cordis tamen, & duritia animi, habere ſe ſimulant, hunc fructum ex orationis ſuę vanitate capiunt, quòd auditores obtundunt atque enecant, non autem talem de ſe apud eos opinionem conſequuntur. Sed cùm mihi non deſit quod de te, & de tuis dici poſsit ac debeat, vnde potiſsimùm dicendi initium faciam, deeſt. vtrùm ab eo, quòd pater tu' Tromes apud Elpiam, eum, qui propter ædem Theſei docebat litteras, ſeruiebat, craſsis pedicis, & ligneis compedibus vinctus an quòd mater tua cùm diurnis nuptijs in caula, quę eſt ad heroëm Calamitã operã daret, te pulcherrimam ſtatuam, & ſummum ac præſtantem tertiarum partium hiſtrionem educabat? an quòd eam contemtus & claſsicus tibicen Phormio Dionis Phrearrij ſeruus ab hoc honeſtiſsimo quæſtu excitatam abduxit? At mehercule vereor, ne, dum de te ea dico, quæ in te conueniant, quæ'que te deceat audire, ea mihi dicenda ſuſcepiſſe videar, quæ à meis moribus abhorreant, quæ'que me dedeceat dicere. Quamobrem hæc quidem miſſa faciam: ab eius autem factis & vita anteacta incipiam. Non enim vnus de multis, non fortè fortuna oblatus homo, ſed ex eorũ numero eſt, quos populus exſecrari ſolet. ſerò enim tandem, ſerò, inquam, immò verò heri & nuper Athenienſis ſimul & orator factus eſt, & duabus ſyllabis additis, patrem, qui Tromes nominabatur, Atrometum fecit: matrem graui ſanè, & honorifico nomine Glaucotheam appellauit, quam ſciunt omnes Empuſam antea fuiſſe nomi-

nominatam: tracto videlicet ex contumelia cognomine, ob id, quòd omnia & faceret & pateretur. Vnde enim potius? Ita tamen ingratus es, improbuſque natura, vt, cùm liber ex ſeruo, diues ex paupere atque egente horum beneficio factus ſis, non modò gratiam eis non habeas, ſed tuis operis mercede locatis, contra hos remp. geras. Atque ea quidem, quæ in dubium & contentionem venire poſſunt, vtrùm ſint ab iſto pro ciuitatis vtilitate dicta, nécne, prætéribo. Quæ autem ſine controuerſia pro reip. hoſtibus agere compertus eſt, hæc commemorabo atque exponam. Quis veſtrûm neſcit, Antiphontem è tribu motum, atque è numero ciuium ſegregatum, quòd ſe veſtra naualia incenſurum promiſiſſet, in vrbem veniſſe? quem cùm ego in Piræeo deliteſcentem comprehendiſſem, & in aſpectum veſtrum, contionémque produxiſſem, improbiſsimus iſte ſycophanta clamans & vociferans me in ciuitate libera res non ferendas atque indignas facere, qui ciueis calamitoſos atque afflictos contumelijs inſequerer, atque vexarem, eorúmque domos introirem, ſine populi ſcito dimittendum curauit. Quòd niſi ſenatus Ariopagiticus re intellecta, cùm videret, vos alieniſsimo tempore, imprudentia, ignorantiáque labi, hominem perquiſiuiſſet, comprehenſúmque ad vos reduxiſſet, vobis ereptus eſſet homo nocentiſsimus, & pœnis iuſtis ac debitis eluſis, ab iſto grandiloquo oſtẽtatore dimiſſus. Nunc autem quæſtione de eo habita cruciatum necauiſtis, vt item iſtum morte affici oportebat. Itaque cùm hæc ſciret ſenatus Ariopagiticus, ea dico, quæ tũ ab iſto nefariè commiſſa ſunt, cúmque eum vos eodem errore, eadémque ignoratione decepti, qua multa iam in rep. de manibus amiſiſtis, actorem & patronum templi Apollinis, quod in Delo eſt, ſuffragijs veſtris creauiſſetis: ſimulatq; grauiſsimum illum ſenatum adhibuiſtis, eique totius rei poteſtatem permiſiſtis, iſtum quidem cõtinuò vt proditorem exegit atque expulit: Hyperidem autem huic cauſæ agendæ

præeſſe voluit. Atque hæc geſta ſunt, cùm tabellę ex ara ferrentur: neque vlla omnino tabella iſti impuro ſuffragata eſt. Quæ vt eſſe vera perſpicere poſsitis, teſteis vobis in hanc rem locupleteis producam. Euoca teſteis.

TESTES. *Dicũt hi omnibus de rebus teſtimonium Demoſtheni, Callias Sunieus, Zeno Phlyeus, Cleo Phalereus, Demonicus Marathonius. Cùm populus olim actorẽ ac patronũ cauſæ pro tẽplo Deliaco apud Amphictyones dicendæ AEſchinem ſuffragio ſuo creaſſet, nos in conſilium miſsi iudicauimus, Hyperidem digniorem eſſe, qui perſonam ciuitatis ſuſtineret: atque ita miſſus eſt Hyperides.*

Cùm igitur iſtum ſpe iam certa, atq; opinione ſua illius cauſæ actorem ſenatus repudiauit, & alteri negotiũ dedit: tunc & proditorem, & maleuolo in vos eſſe animo pronuntiauit. Vnam rem habetis ab iſto fortiſsimo viro geſtam, ijs rebus, quas in me reprehendit, valde ſimilem, nonne? Accipite nunc alteram: & memoriam veſtram ad ea, quæ dicturus ſum excitate. Quo tempore Philippus Pythonem Byzantium miſit, atque ab omnibus ſocijs ſuis legatos vnà cùm eo mittẽdos curauit, tanquam ciuitatem noſtram dedecore atque ignominia affecturus, & ius gentium ab ea lædi planum facturus: ego tum Pythoni inſolentius ſe iactanti, & multitudine verborum nos perfundere atque obruere torrentis inſtar cogitanti, non ceſsi, neque pedem retuli, aut terga verti, ſed ſurrexi, ac reſtiti: neque iura ciuitatis tacui, aut prodidi, ſed Philippum nobis iniuriam facere vſque adeò firmis ac certis argumentis oſtẽdi, & peruici, vt ipſi illius ſocij ſubitò exſurgerent, ac palam faterẽtur. At iſte Philippi patrocinium ſuſceperat, teſtimoniúmque contra patriam dicebat, idque adeo falſum: neque his fuit contentus, ſed iterum poſtea, non longo pòſt tempore vnà cum Anaxino exploratore in Thraſonis ædeis ingrediens, & ſermones conferens deprehenſus eſt. Atqui qui cum eo, qui ab hoſte miſſus erat, ſolus cum ſolo verſabatur, & conſilia, ſermonéſque conferebat, iſte ipſe explorator erat, & hoſtis patriæ natura. Atque hæc vera

ra eſſe ex teſtibus cognoſcetis. Citentur teſtes. TESTES.
Menedemus Cleonis filius, Hyperides Callæſchri, Nicomachus Diophanti, denuntiato à Demoſthene teſtimonio, teſtificantur, idque apud imperatores iurarunt, ſe ſcire AEſchinam Atrometi filium Cothocidem noctu in ædeis Thraſonis introiſſe, & cum Anaxino cõmunicaſſe, eo, qui explorator à Philippo miſſus iudicatus eſt. Hæc teſtimonia dicta ſunt prætore Nicia, tertio nonas Iunias. Cùm ſexcenta alia habeam, quæ de iſto dicam, prætermitto. Namque ita quodammodo ſe res habet. Multa huius generis præterea poſſum vobis oſtendere, in quibus iſte per illa tempora & hoſtibus inſeruiſſe, & mihi per improbiſsimam calumniam, malitiámque obſtitiſſe perſpectus eſt. Sed neque hæc vobis digna videntur, quæ memoriæ mandetis, neque cùm auditis, pro magnitudine & grauitate facinorum ſatis acrem vobis iram commouẽt. Quin peſsimo quodam iam more cuilibet è populo poteſtatẽ, licentiámque permittitis eum ſupplantandi, & calumniandi, qui dicat aliquid è re veſtra, ciuitatis commoda cum ea voluptate, quæ ex maledicentia percipitur, commutantes. Quapropter facilius ſemper & tutius eſt hoſtibus inſeruientem, mercedem accipere, quàm eas parteis, quæ vobiſcum faciant, ſequẽtem, remp. adminiſtrare. Atque antequàm apertè cum Philippo bellum gererem⁹, ei ſtuduiſſe, operamque dediſſe: ſceleratum ac nefarium eſt, ô terra, ô cælum, dijque immortales. quis neget? contra patriam? ſed tamen hoc ei date, ſi vultis, date. Verùm cùm ſpoliatæ iam & captæ naues erant, cùm Cherrhoneſus euertebatur, cùm in Atticam inuadebat Philippus, neque iam res erat dubia, ſed bellum exarſerat: nihil quicquam oſtendere poteſt maledic⁹ iſte ſycophanta, iambeorum ſcriptor, quod pro veſtris commodis geſſerit: non vllum ab AEſchina ſcitum factum eſt, neque magnum, neque paruum, quod ad reip. vtilitatem pertineat. Quòd ſi vſque eò impudens eſt, vt aliquod extare dicat, iam nunc oſtendat ſanè, meíſque horis vtatur. Sed nullum eſt. Atqui neceſſe eſt alterum è duobus

eſſe verum, vt aut quòd ea, quæ à me agebantur, reprehendere non poſſet, idcirco alia, quæ à meis diſcreparent, non decreuerit, ac ſcripſerit: aut quòd hoſtium rationibus conſulere cogitaret, ea, quæ meis cogitatis ſciret eſſe meliora, in medium proferre noluerit. At cùm aliqua in re vobis noceri poſſe ſperabat, tum nihílne dicebat? nihílne decernebat? Immo verò non relinquebatur alteri quicquam dicendi locus. Ac cetera quidem, quæ iſte occultè fecit, poterat ſanè ferre ciuitas, vt opinor. Sed vnum ſuperioribus ſuis facinoribus addidit, Athenienſes, eiuſmodi, quo admiſſo ceteris faſtigium impoſuit, quodque aliorum tãquam extremus actus eſſe videri queat: de quo longam ſanè orationem conſumſit, cùm Amphiſſenſium decreta proſequeretur: quaſi verò hac ratione rei veritatẽ inuertere, ac deprauare poſſet. Sed non ita eſt. Cur enim inuerteretur à mẽdacio veritas? Longe aliter eſt. Neque vnquam tam multa dices, vt eorum ſcelerum, quæ in ea re commiſiſti, maculas eluere poſsis. Sed vobis præſentibus atque audientibus, Athenienſes, deos, deáſque omneis appello, qui huic terræ Atticæ præſident, & Apollinem Pythium, huius ciuitatis patrium, atque auitum cuſtodem, precórque ab ijs omnibus, vt ſi quidem apud vos vera dixero, & dixi apud populum tum, cùm primùm iſtum impuriſsimum hanc rem attingere animaduerti: (cognoui enim ſtatim, cognoui) dent mihi ſalutem cum optato vitæ curſu, perpetuáque felicitate coniunctam. Sin odio priuato adductus, & contentionis ſtudio elatus, falſum iſti crimen inferam, omnium me rerum bonarum ac ſecundarum fructu priuent. Cur igitur hæc mihi precat⁹ ſum, aut cur tam vehemẽter contendi? Quia quamuis & tabulas habeam in tabulario publico códitas, quibus confido me hæc vobis plana facturum, & ſciam vos eius actiones memoria tenere, illud tamen vereor, ne iſtius perſona humilior ac leuior exiſtimetur, quàm vt tanta ſcelera ab eo admiſſa eſſe videantur: quod antea contigit, cùm infeli-
ciſ-

ciſsimis Phocenſibus cauſa fuit cur funditus interirent, rebus falſis huc ex legatione renuntiatis. Iſte eſt enim, qui bellum Amphiſſenſe excitauit, propter quod Elatéam inuaſit, & Amphictyonum dux ac princeps lectus eſt Philippus, is, qui res vniuerſas Græcorum euertit, atque afflixit: iſte deniq; vnus eſt ex omnibus, qui Græciæ calamitatum, acerbiſsimorúmque malorum cauſa fuit. Et cùm illo ipſo temporis puncto teſtarer, & clamarem in contione: *Bellum in Atticam inuehis, AEſchina, bellum Amphictyonicum concitas, AEſchina:* alij multo antè dedita opera comparati, atque ad eam rem compoſiti, ac ſubornati, mihi dicendi poteſtatem non faciebant: alij mirabantur, & me ei falſum crimen propter inimicitias priuatas imponere arbitrabãtur. Quæ autem harum rerum conditio, Athenienſes, fuerit, quam ob cauſam hæ res comparatæ atq; inſtructæ, quomodo geſtæ fuerint, nunc denique, quoniam tunc prohibiti eſtis, attendite. Nam hinc & rem callidè compoſitã fuiſſe intelligetis, & ſimul magno vobis ea, quæ dicturus ſum, ad cognitionem rerum communium erunt vſui atque adiumento: & quanta Philippi ſollertia, quantum ingenij acumen fuerit, cognoſcetis. Philippus quomodo ſe bello, quod nobiſcum gerebat, explicaret, quóue pacto eius belli moleſtia defungeretur, nõ reperiebat, niſi Thebanos, ac Theſſalos, iniquos atque infenſos noſtræ ciuitati redderet: quin etiam, vt cum eo infeliciter, & minus ſtrenuè noſtri pugnarent imperatores, ab ipſius belli vi tamen, & à prędonibus, maximis & innumeris detrimentis afficiebatur. Nam neque quicquam eorum, quæ terra gignebat, foras exportabatur, neque ea, quibus egebat, importabantur. Iam verò neque in mari ſuperior vobis erat, neque in Atticam venire poterat, ſi neque Theſſali eum ſequerentur, neque Thebani per ſuos fineis ei aditum patefacerent. In eum autem locum rationes eius erant deductæ, vt quamuis prœlium ſecundum faceret, ſuperiórq; è bello diſcederet, qualeiſcunque imperatores mittere-

tis(hoc enim nihil ad ea, quę nunc agimus, pertinet) ipſa tamen loci, rerúmque, quæ vtriſque ſuppetebant, natura, maximis incommodis conflictaretur. Quòd ſi vel Theſſalis, vel Thebanis perſuadere conaretur, vt priuatarum ipſius inimicitiarum cauſa vobis bellum inferrẽt, eorum neminem auditurum putabat: ſin communibus illorum cauſis ſuſceptis efficeret, vt ad ſe belli principatus deferretur, facilius ſe partim fallẽdo, partim perſuadendo, id, quod optaret, conſecuturum ſperabat. Quid igitur molitur? videte quàm callidè atque aſtutè. Bellum aduerſus Amphictyones conflare, tumultúmque apud conſeſſum illum Pylæum concitare. Exiſtimabat enim, eos ſtatim ad has res auxiliũ ſuum deſideraturos. Siquis autem vel ex conſilii Amphictyonici ſcribis, (hieromnemonas appellam⁹) quos ipſe mitteret, vel ex eius ſocijs, hoc bellum ſuaſiſſet, Thebanis ac Theſſalis rem ſuſpectam futuram, omneíſque ſibi diligẽter cauturos arbitrabatur: ſin huius belli auctor ac ſuaſor, Athenienſis atq; à vobis aduerſarijs profectus eſſet, ſeſe nullo negotio conſilia ſua tecta habiturum: quod ita euênit. Quónam igitur modo hæc aſſecutus eſt? nimirum iſtum conducit. Deinde cùm hac de re nemo, opinor, vel tenuiſsimam antea auditionem accepiſſet, nemo proſpiceret, nemo caueret: iſte, quemadmodum talia apud vos fieri cõſueuerunt, pylagoras nominatus, tribus aut quattuor ſuffragium ferentibus, renuntiatus ac declaratus eſt. Ac cùm primùm ciuitatis dignitate atque auctoritate fret⁹, ad Amphictyonas peruênit, rebus alijs omnibus ſpretis ac prætermiſsis, ad ea conficienda omni cura & ſtudio incumbebat, propter quæ conductus erat. Ita verbis in ſpeciem honeſtis, ſermonibúſque fabuloſis adornatis, comparatis atque expoſitis, homines rerum ac verborum imperitos, incautos, & quid eſſet futurum minimè prouidenteis, ad decernendum adducit, vt totã illam regionem obirẽt ac perluſtrarent, quam Amphiſſenſes, vt ſuam, à ſe arari atque obſeri fatebantur: iſte ad terram

ram ſacram pertinere arguebat, cùm Locri neque vllam nobis multam irrogarent, neque ea, quæ iſte ſuo ſceleri prætexit, multum à veritate diſiuncta, cogitarent. Quòd ita eſſe, hinc cognoſcere poteſtis. Non licebat Locris, niſi iudicio nobis denũtiato, vllã noſtræ ciuitati multam irrogare. Quis vos igitur reos citauit? cuius imperij aut magiſtratus auctoritate? cedò hominem qui ſciat: oſtende. At non potes, ſed tota illa cauſa abs te temere & falſò conficta eſt. Cùm igitur Amphictyones iſtius hortatu, agros illos obijſſent, Locri impetu facto, omneis pæne iaculis confixerunt: nonnullos etiam hieromnemones comprehẽderunt, & diſcerpſerunt. Atque vt ſemel ex his ſimultates, atque offenſiones ortæ, bellúmque aduerſus Amphiſſenſeis natum eſt: primùm Cottyphus Amphictyonum exercitui præfectus eſt: deinde cùm alij non venirent, alij veniſſent quidem, ſed nullam operam nauarent, Pylæo conſilio, eo, quod proximè cõſecutum eſt, nonnulli partim ex Theſſalis ad eam rem compoſiti, & iampridem improbi, partim ex alijs ciuitatibus cauſas probabileis, & ſpecioſas nacti, totam rem ad Philippum detulerunt. dicebant enim aut ipſos pecuniam conferre oportere, externóſque milites alere, & qui hoc recuſarent, multare: aut illum belli ducem eſſe deligendum. Quid multa? factum eſt, vt huius belli principatus ad Philippum deferretur. Ille autem poſtea breui tempore exercitu comparato, cùm per ſimulationem belli Cirrhęo campo inferendi aduenisſet, Cirrhæis & Locris longum valere iuſsis, Elatéam occupat. Quòd ſi non ſtatim conſilium mutaſſent Thebani, ſeſéque nobiſcũ maturè coniunxiſſent, totius huius belli impetus veluti torrens quidam in ciuitatem noſtram irruiſſet. Nunc autem illi con feſtim eius conatum repreſſerũt: maximè quidem, Athenienſes, dei alicuius benignitate erga vos & beneuolentia: ſecundo loco, quantum vnius hominis virtus præſtare poteſt, mea opera. Cedò mihi hæc decreta, & tempora, quibus vnumquicque geſtum eſt, vt ſciatis quot &

quantis turbis impuriſsimum caput excitatis, pœnas tamen nondum perſoluerit. Recita decreta. DECRETVM AMPHICTYONVM. *Sacerdote Clinagora, Pylæo concilio verno, pylagoræ, Amphictyonúmque cõſiliarij decreuerunt: Quoniam Amphiſſenſes in agrum ſacrum ingrediuntur, eũ colunt, cõſerunt, pecore immiſſo depaſcũt, vt pylagoræ, & conſiliarij eò ſe conferãt, terminos cippis & columnis diſtinguant, & Amphiſſenſibus in poſterum tempus eius agri aditu interdicant.* ALTERVM DECRETVM. *Sacerdote Clinagora, concilio Pylæo verno, pylagoræ, & Amphictyonum conſiliarij, & commune Amphictyonum, ita cenſuerũt: Quoniam Amphiſſenſes agrum ſacrum à ſe occupatum, viritímque poſſeſſum ac diuiſum arant, & pecore immiſſo depaſcunt: & cum hoc facere vetarentur, manufacta, & armatis hominibus, commune Græcorum conſilium vi propulſarũt, nonnullos etiam vulnerarunt: placere vt Cottyphus Arcas Amphictyonum delectus imperator ad Philippum Macedonem legatus proficiſcatur, ab eóque petat, vt Apollini, & Amphictyonibus opem, auxiliúmque ferat, nec ſinat ab impijs Amphiſſenſibus deum nefariè violari, iniuriáque affici: poſtremò doceat, idcirco eum imperatorem ſumma poteſtate præditum à Græcis conſtitui omnibus, qui conſilij Amphictyonici ſunt participes.* Recita verò & tempora, quibus hæc geſta ſunt, ea enim ipſa ſunt. quibus iſte fuit pylagoras. TEMPORA. *Mneſithida prætore, decimo ſexto Kal. decembreis.* Cedò mihi etiam epiſtolam Philippi, quam cùm ei iam non obtemperarent Thebani, ad ſocios, qui ſunt in Peloponneſo miſit, vt ex hac quoque intelligatis & illum veram rerum ſuſceptarum cauſam, nempe ſe hæc contra Græciam, contra Thebanos, contra vos ipſos agere ac moliri, occultaſſe, & res ad communem Græcorũ vtilitatem pertinenteis, atque ab Amphictyonibus decretas facere ſe ſimulaſſe, & iſtum has ei rerum gerendarum opportunitates, & facultates, & cauſas ſubminiſtraſſe. Recita. EPISTOLA PHILIPPI.

Rex Macedonum Philippus Peloponneſiorum, eorum, qui communi ſocietatis vinculo & fœdere continentur, magiſtratibus, & conſiliarijs, reliquíſque ſocijs omnibus S. D. Quoniam Locri Ozolæ,

læ, qui nominantur, Amphiſſæ habitantes, in templum Apollinis Delphicum nefaria ſcelera committunt, ſacram terram vi & armis populantur, diripiunt, ac ſpoliant, habeo in animo vobiſcum deo ſubuenire, atque opitulari: eóſque, qui aliquid religione apud homines conſecratum violare audent, armis perſequi, atque vlciſci. Quapropter facite, vt mihi cũ armis ad Phocidem occurratis, ibique præſtò mihi ſitis cõmeatu, & re frumentaria in dies quadraginta inſtructi, menſe proximo ſextili, aut, vt nos vtimur, Loo: vt Athenieñſes, Boëdromione: vt Corinthij, Pánemo. Eorum igitur, qui non manu facta, & multitudine armata, ſe tamen nobis adiunxerint, conſilio vtemur: qui verò ab hac ſocietate refugerint, eos malè multabimus. Valete. Videte vt veras huius incepti cauſas diſsimulet atque occultet, & ad Amphictyonicas confugiat, in eiſque delitеſcat. Quis igitur ei fuit harum rerum adminiſter atque adiutor? quis has ei cauſas & latebras præbuit? quis malorũ, quæ acciderunt, maximè architectus? quis auctor? quis caput? non iſte eſt? Nolite igitur, Athenienſes, inter deambulandum dicere, Græciam ab vno homine his calamitatibus affectam eſſe. non ab vno, ſed à multis & improbis, quos habent ſingulæ Græciæ ciuitates: ò terra, ò dij immortales: in quorum iſte numero eſt: quem, ſi me nulla re deterritum verum dicere oportet, non dubitem communem omnium, quæ poſtea perierunt, labem, perniciem, ac procellam nominare, hominum, locorum, ciuitatum. Nam vt in ſeminibus cauſa ineſt arborũ & ſtirpium, ſic tu, qui horum omnium malorum, quæ orta ſunt, ſemen præbuiſti, eorum cauſa meritò dici debes: quem ſtatim vt aſpexiſtis, quo tandem pacto, ò ferrei, non auerſati, atque aſpernati fueritis, equidem demiror. Sed immenſæ quędam ſcilicet, denſæque tenebræ vobis veritatis lucem obſcurant. Factum igitur eſt nunc denique, vt, dum eas res tracto, quas iſte contra patriam geſsit, ad meas tandem in rep. adminiſtranda actiones peruenerim, in quibus ego iſtorum conſilijs reſtiti: quas cùm multis de cauſis meritò ex me audietis, tũ ob eam cauſam maximè, quod turpe eſt, Athe-

nienſes, quarum ego actionum, rerúmque geſtarum laborem pro vobis ſubierim ac pertulerim, earum vos ne verba quidem æquis auribus, atque attentis animis audire. Cùm igitur viderem, Thebanos, ac pæne dicã, vos ipſos, Athenienſes, eorum conſilijs, atque inſidijs, qui Philippi rationibus conſulebant, quique apud vtroſque pretio corrupti erant: quod erat & vobis & illis pertimeſcendum, ac magnopere prouidendum & cauendum, ne Philippum creſcere ſineretis, id negligere, nulláque in re vobis præcauere: ad mutuas autem inimicitias, ad offenſiones ac diſcordias procliueis promtos ac paratos eſſe: ego aſsiduè in ſpeculis eram, & id ne accideret, prouidebam, non quòd meo ſolùm ingenio, & conſilio fretus hæc nobis conducere putarem, ſed quia ſciebam Ariſtophontem, & item Eubulum, ſemper hanc inter vos concordiam, atque amicitiam conciliare & conſtituere ſtuduiſſe: & cùm alijs in rebus inter ſe ſæpenumero diſſentirent, & concertarent, in hac vnum & idem ſemper ſenſiſſe: quos tu viuos, ô bellua, officij cauſa deducebas & aſſectabaris, quos ſumma obſeruãtia colebas, quibus aſſentabaris, mortuos non te pudet accuſare. Nam quæ mihi de Thebanis crimini das, in ijs multo magis illos, qui hanc ſocietatem ante me approbarunt, quàm me, reprehendis & accuſas. Verùm ad illa reuertor, de quibus dicere cœperam. Cùm igitur iſte quidem bellum Amphiſſenſe excitaſſet, alij autem eius adiutores Thebanos à vobis alienaſſent, áccidit, vt Philippus bellum nobis inferret: cuius rei gratia iſti ciuitates inter ſe mutuis offenſionibus exaſperabant. quod niſi paullo priores experrecti eſſemus, ne colligendi quidem noſtri, aut reſpirandi data nobis facultas eſſet: adeò longè iſtorum ſtudio atque opera res proceſſerat. Quo animo autem tum inter vos affecti eſſetis, ex his decretis, Philippique reſponſis cognoſcetis: quæ mihi recita. DECRETA. *Heropytho prætore, ſeptimo Kal. Martias, tribu Erechtheïde ſummam rerum poteſtatem obtinente, de ſenatus, imperatorúmque ſententia:*

tentia: Quoniam Philippus finitimas vrbeis alias occupauit, alias delet atque euertit: denique omnino in Atticam inuadere parat, fœdera inter nos percuſſa pro nihilo putans: iuſiurandúmque vtrinque interpoſitum, & pacem factam infirmare inſtituit, fidem datam, acceptámque negligens: placuit ſenatui, populóque Athenienſi, vt ad eum legati mittantur, qui cum eo agant, orentque, maximè, vt concordiam mutuam, pactionéſque nobiſcum factas tueatur, atque obſeruet: ſecundo loco ſi hoc nobis minus cōcedendum eſſe exiſtimet, deliberandi tempus & ſpatium det ciuitati, induiáſque nobiſcum vſque ad menſem Aprilem faciat. Lecti ſunt è ſenatu Simus Anagyraſius, Euthydemus Phlyaſius, Bulagoras Alopecenſis. ALTERVM DECRETVM. *Prætore Heropytho, pridie Kal. Aprileis, de eius, qui rei militari præeſt, ſententia: Quoniam Philippus Thebanos à nobis alienare conatur, & cum vniuerſo exercitu in loca Atticæ maximè vicina irrumpere parat, fœdera inter nos icta negligens, decreuit ſenatus, populúſque Athenienſis iuſsit, vt ad eum caduceator & legati mittantur, qui ab eo poſtulent, eúmque hortentur, vt nobiſcum inducias faciat, quo populus, quoad eius fieri poterit, pro re nata, deliberet, & ſtatuat, quid ſibi agendum ſit. Nam nunc quidem non cenſuit, ne mediocre quidem auxilium eſſe mittendū. Lecti ſunt è ſenatu, Nearchus Soſinomi fil. Polycrates Epiphronis fil. fetialis Eunomus Anaphlyſtius priuatus & de plebe.* Recita verò & Philippi reſponſa. RESPONSVM PHILIPPI ATHENIENSIBVS DATVM. *Rex Macedonum Philippus ſenatui, populóque Athenienſi S. D. Qua ab initio fueritis erga me voluntate, quantóque ſtudio elaboraueritis, vt Theſſalos, Thebanos, atque etiam Bœotos alliceretis, non ignoro. Verùm cùm cepiſſent illi conſilia cautiora, & ſaniora, neque iudicium ac voluntatem ſuam veſtræ poteſtati tradere, aut ſummittere voluiſſent: ſed ſeſe ad parteis vtiliores applicuiſſent, vos nunc ſententia mutata, miſsis ad me legatis ac fetialibus, facitis mihi de fœderibus mentionem, à méque, vt ego inducias vobiſcum pacificar, petitis, nulla prorſus in re à nobis iniuſtè læſi. Ego igitur, veſtris legatis auditis, aſſentior veſtris poſtulatis, induciáſque vobiſcum facere paratus ſum, ea lege ſi eos, qui vobis minus recta conſilia dederunt, è ciuium numero eijciendos atque ignominia afficiendos curaueritis. Valete.*

EIVSDEM RESPONSVM THEBANIS DATVM. *Rex Macedonũ Philippus, ſenatui, populóque Thebano S.D. Epiſtolã veſtrã accepi, qua mihi concordiam noſtram, pacémque inter nos conſtitutã renovatis, Audio porrò Athenienſes omnia erga vos ſtudia vobis deferre, ac polliceri, eo conſilio, vt ea, quæ à vobis poſtularunt, approbetis. Atque equidem antea exiſtimabam fore, vt ſpem vobis ab illis oſtentatam, eorúmque inſtitutum ac voluntatem ſequeremini. Nunc verò poſteaquàm cognoui, vos pacem mecum colere ac tueri, quàm aliorum conſilijs & ſententijs morem gerere maluiſſe, magnopere lætatus ſum: immò verò cùm multis nominibus vobis gratulor, tũ ob id maximè vos laudo, quòd & melius vobis conſuluiſtis, & veſtram erga me beneuolentiã declaraſtis. Quam quidem rem ſpero vobis magno adiumento ad omnia futuram, ſi modò in hac ſententia maneatis. Valete.* Cùm ciuitates his artibus ac rationibus inter ſe ſic affeciſſet Philippus, his decretis & reſponſis elatus, venit cum exercitu, Elateámque occupauit, proinde quaſi ſiquid rerum nouarum moliretur, ne tum quidem vos & Thebani conſenſuri eſſetis. Quamuis autem qui tum in vrbe motus ac tumultus fuerit excitatus, meministis: vos tamen, dum ea, quæ huic cauſæ coniuncta ac neceſſaria ſunt, expono, quæſo diligenter attendite. Cùm iam veſper eſſet, venit quidam ad ciuitatis moderatores, qui nuntiaret Elatéam eſſe occupatam. Ibi continuò alij, his inter cenandum auditis, ſurrexerunt, opifices ex tabernis, quæ in foro ſunt, exturbarunt, pelleis & tabernacula viminibus obducta incenderunt: alij, imperatores arceſſebant, & tubicinem euocabant: vrbs denique plena turbarum, plena clamoris ac ſtrepitus, plena tumultus erat. Poſtridie hora diei prima, ciuitatis moderatores, ſenatum in curiam vocabãt. Vos in contionem concurrebatis, & prius quàm quicquam in ſenatu actum, vllúmque ſenatuſconſultum factum eſſet, populus vniuerſus in locis ſuperioribus conſederat. Deinde ſtatim vt ſenatus in contionem venit, expoſuerũt ciuitatis moderatores ea, quæ ad ſe delata eſſent, cúmque, qui venerat, produxerunt: qui cùm ea, quæ audiſtis,

diſtis, locutus eſſet:interrogabat præco, quis verba facere vellet.nemo prodibat. Cùm iterum ac ſæpius illud idem interrogaret præco, nihilo magis quiſquam ad dicendum ſurgebat, cùm adeſſent omnes imperatores, omnéſque oratores: cùm denique communis patriæ vox audiretur, quæ aliquem,qui pro communi ſalute diceret,euocabat,atque inuitabat. Nam,quam vocem præco ex legum præſcripto mittit, hæc communis patriæ vox haberi debet. Atqui ſi eos, qui ciuitatē ſaluam eſſe volebant,in medium prodire,atque in ſuggeſtum aſcendere oportebat,vos omnes, & ceteri Athenienſes ſurrexiſſetis, atque in contionem aſcendiſſetis: omnes enim,ſat ſcio,cōſeruari volebatis:ſi locupletiſsimos, trecenti viri, qui cenſu reliquis ciuibus antecellunt: ſi eos, quibus vtrunque ſuppetit, & optimus in remp. animus, & res familiaris ampla & lauta, eos, qui poſtea eximiam liberalitatem & munificentiam in populum cōtulerunt. Nam & beneuolentia adducti, & diuitijs freti, munifici fuerunt & liberales. Verùm,vt appáret,tempus illud,atque ille dies non virum in ciuitatem beneuolum & diuitem tantùm requirebat,ſed eum,qui ab initio ita ſe com paraſſet, vt rerum ordinem ac progreſſum vſu doctus, animo penitus comprehenſum haberet,& apud ſe rationibus omnib⁹ ſubductis cogitatione explicaſſet,quid ſibi vellet, quid ſpectaret, quam ob rem hæc ageret Philippus. Nam qui hæc neſciret, neque ea diligenter expendiſſet, quantumuis eſſet reip. beneuolus atque amicus,quantumuis locuples & pecunioſus,nihilo magis tamen quid faciendum eſſet, ſciret, aut,vt ſciret, conſilij vobis dandi facultatem haberet. Ego igitur illo die is exortus ſum,quem patrie ſalus requirebat: ego ſurrexi, & in contionem aſcendi, eáque apud vos locutus ſum, quæ nunc peto à vobis, duabus de cauſis vt diligenter, & erectis animis ex me audiatis: primùm vt intelligatis, me vnum ex ijs, qui contionari ſolent, quique in rep. verſantur, beneuolentiæ erga patriam præſidium & lo-

cum, in aſperis ac formidoloſis reip. temporibus non reliquiſſe, ſed in ipſo diſcrimine, atque in ipſis rebus aduerſis ea perſpectum eſſe tum dicere, tum decernere, quę tempora reip. poſtulabāt. deinde quia breui tempore in his audiendis cōſumto maiorē totius reip. ſtatus cognitionem cōſecuturi eſtis. Dixi igitur tū, eos, qui ſic trepidarent ac tumultuarentur, quaſi Thebani eſſent amici Philippo, totius rerum præſentium ſtatus ignaros mihi videri. Nam ſi ita eſſet, inquam, non iam eum Elatéæ, ſed in noſtris finibus eſſe audirem: veniſſe autem illū certò ſcio, vt ea, quæ iampridem molitur in Thebanos, compoſita, parata, atque expedita habeat. Atque, vt intelligatis quomodo hæc ſe habeant, diligenter attendite. Quotquot illic ex Thebanis vel pecunia inducere, vel dolis capere potuit, omneis habet ſibi pulchrè inſtructos ac paratos. Eos autem, qui & ab initio ſibi reſtiterunt, & nunc etiam aduerſantur, nulla ratione vt ſibi obtemperent, flectere poteſt. Quid igitur ſibi vult? aut cur Elatéam occupauit? copijs ſuis proximè illorum vrbem oſtentatis, armiſque in eorum conſpectu poſitis & conſtitutis, cogitat amicis quidem animos augere, eoſque erigere, & ſpe optima cōfirmare: aduerſarios autem perterrere, vt vel metu perculſi, vel vi ac neceſsitate coacti, ea concedant quę nunc renuunt ac pernegant. Si nos igitur hoc tempore ſtatutum in animis habebimus, ſiquid forte à Thebanis grauius ac durius in nos antea commiſſum eſt, id meminiſſe, illiſque diffidere, illos deniq; in hoſtium numero ac loco ducere: primùm ea ipſa, quæ Philippus auidiſsimè expetit, ac vehementer exoptat, faciemus: deinde vereor, ne cùm eum in amicitiam receperint ij, qui nunc ei aduerſantur, atq; ita vno animo omnes cum Philippo fecerint, ac ſteterint, vtrique iunctis copijs in Atticam inuadant. Quare ſi conſilium meum atque auctoritatem ſecuti fueritis, ſique ad prudenter ac ſapienter cogitandum, non ad contendendum his de rebus, de quibus nunc diſſero, omni ſtudio, curáque

que incubueritis, ſpero me & opinionem fidelis ac prudentis monitoris apud vos conſecuturum,&periculum, quod impendet ciuitati,depulſurum. Quid igitur dico? Primùm vos à metu, in quo nunc verſamur, liberos ac ſolutos eſſe oportere: deinde illum ipſum metum aliò deriuare,& omneis Thebanis timere:(multo enim propius abſunt à malis:periculóque,quod Græcis imminet, maximè ſunt omnium propinqui.)deinde &vos,qui per ætatem arma ferre poteſtis, & vos equites Eleuſinem inſtructa acie profectos,Græcis omnibus oſtendere,vos in armis eſſe, vt ij, qui Thebis vobiſcum & ſentiunt, & faciunt, æquè vt vobis, liceat de communi Græcorum iure liberè ſentire, & liberè loqui, cùm exploratum habuerint, quemadmodum ij, qui patriam Philippo vendiderunt, habent copias Elatéæ inſtructas ac paratas, auxilio ſibi,vbi opus erit,futuras:ita ijs, qui pro libertate decertare volunt, vos præſtò eſſe,alacreis, promtos, ac paratos, præſidióque eis futuros, ſiquis eos bello laceſſat. Deinde decem legatos ſuffragijs creandos eſſe cenſeo, atque his pariter cum imperatoribus ſummam poteſtatẽ permittendam & ſtatuendi,quo tempore milites illuc proficiſci debeant, & exercitus ſub ſignis educendi. Poſteaquàm verò legati Thebas peruenerint, quónam modo hanc rem tractandam & adminiſtrandam cenſeam, quæſo diligenter attendite. Nihil quicquam à Thebanis ſupplices petite,nihil eos rogate.turpe enim tempus eſt. ſed vos auxiliũ eis laturos, ſi vti velint,promittite,tanquã illi quidem ſummo in diſcrimine verſentur:nos autem acrioribus oculis,quàm illi,rerum euentum proſpiciamus,vt,ſiquidem hęc approbent,nobiſque aſſentiantur,primùm lætemur nos ea, quæ volumus,eſſe conſecutos,& ex ſententia res eſſe adminiſtratas:deinde in his rebus agendis,antiquam noſtræ ciuitatis dignitatem & amplitudinem retineamus: ſin nihil profecerimus, illi quidem ſeipſi accuſent, & de ſe querantur, ſiquid nunc titubarint, atque offenderint: à no-

bis autem nihil turpe, nihilque humile admiſſum eſſe gaudeamus. Hæc & quædam alia his ſimilia cùm dixiſſem, deſcendi. quæ cùm eſſent ab omnibus comprobata, nemóque quicquam contrà dixiſſet, non & ea dixi, & non decreui: neque verò decreui, & non legationẽ obij: neq; legatione obita, Thebanis non perſuaſi: ſed à principio progreſſus rem totam gradatim ac ſingillatim ad exitum perduxi, méque planè totum in periculis & difficillimus reip. temporibꝰ vobis patefeci, obtuli, ac permiſi. Cedò mihi decretum, quod tum factum eſt. Atquî quem te vis AEſchina, quem meipſum fuiſſe illo die faciam? An me quidem, quem tu maledicti & contumeliæ cauſa appellaueris, Batalum fuiſſe vis: te autem non fortè fortuna oblatum heroa, ſed aliquem ex his de ſcena Creſphontem, aut Creontem, aut, quem tu olim in Colytto cùm eum malus malè ageres, obtriuiſti Oenomaum? Tunc igitur, illo, inquam, tempore, ego ille Batalus Pæanieus, te Oenomao Cothocida melior, & laudabilior patriæ ciuis extiti. Nam tu quidem nulla ex parte vſquã vtilis eras ciuitati: ego autem omnia optimo atque vtiliſsimo ciue digna & præſtabam, & gerebam. Recita decretum. DECRETVM DEMOSTHENIS. *Nauſicle pratore, tribu AEantide ſummam rerum poteſtatem obtinente, decimo ſexto Kal. Iunius, Demoſthenes Demoſthenus filius Paeanieus verba fecit: Quoniam Philippus Rex Macedonum cùm ſuperioribus temporibus pacis fœdera, quæ cum eo populus Athenienſis percuſſit, apertè neglexiſſe, iuſiurandum, iuráque omnia, quæ apud omneis peræquè Græcos ſancta ſunt, deſlexiſſe, ac pro nihilo putaſſe: vrbeis, in quibus nihil omnino iuris habet, intercepiſſe, ac ſibi vendicaſſe: nonnullas, quæ ſunt Athenienſium, vi & armis cepiſſe reperitur, nulla accepta à populo Athenienſi iniuria: tum hoc tempore vi & crudelitate longius in dies progreditur: nam ex Græciæ vrbibus alias præſidijs deuincit, & liberorum populorum ſtatum reip. labefactat, alias in ſeruitutem redigit, & diruit: in alijs colonos barbaros, Græcis eiectis, collocat, ſacrorũ ac ſepulcrorum vſum eis impertiens, nihil alienum neque patria, neque ingenio ſuo faciẽs, re-*

rebus ſecundis intemperanter & immoderatè perfruens atque exſultans: denique oblitus ſe ex humili & contemto Macedone magnum inſperatò factum eſſe: quandiu enim populus Athenienſis videbat eum vrbeis barbaras, quaſi peculiareis ac proprias intercipere, leuius id eſſe & tolerabilius arbitrabatur, cùm ipſe in ſe peccaret: nūc autem cùm cernat oculis, vrbeis Græciæ partim ignominia affici, partim deleri, ac funditus euerti: & graue, & maiorum ſuorū gloria indignum eſſe putat, ſe conniuēte ac patiente Græcos opprimi atque in ſeruitutē abduci: Propter has igitur cauſas, decreuit ſenatus, populúſque Athenienſis, vt ciues deos immortaleis, atque heroas, huius vrbis, ſolique Attici cuſtodes ac præſides comprecati, ſacrificiíſque ſollennib⁹ ritè factis, & maiorum noſtrorum virtutem animis agitantes, memoriáque repetentes, quibus multo optabilius erat, Græcorum libertatem, quàm patriam ſuam, conſeruare, ducentas naueis in mare deducant, nauarchus ad Thermopylas nauiget, imperator & magiſter equitum pedeſtreis & equeſtreis copias Eleuſinem educat: ad ceteros Græcos præterea legati mittantur, ſed omnium primùm ad Thebanos, quia Philippus in eorum fineis maximè imminet: qui legati eos hortentur, & orent, vt nullo Philippi metu territi, tueantur, ac retineant ſuam, aliorúmque Græcorum libertatem: polliceantur, & confirment, populum Athenienſem, præteritarum iniuriarum memoria depoſita, & ſiquid fortè antea hæ duæ ciuitates durius inter ſe fecerunt, oblîtum opem, auxiliúmque eis laturum copijs, pecunia, telis, armis, præclarè intelligentem, ipſos inter ſe Græcos de imperio ac principatu decertare honeſtum eſſe: ſed exteri hominis & alienigenæ dominatum ſubire ac perpeti, principatúque ab eo ſpoliari, hoc verò & Græcorum gloria, & maiorum ſuorum virtute eſſe indignum. Præterea populum Athenienſem non arbitrari Thebanos neque cognatione generis, neque gentis coniunctione à ſe alienos eſſe. Recordari verò & maiorū ſuorum magna in Thebanorum maiores & proauos merita ac beneficia. Herculis enim liberos, qui à Peloponneſijs imperio paterno ſpoliabantur, ijs, qui cum illis acie inſtructa prælium committere auſi fuerant, bello ſuperatis, in poſſeſſionem imperij reſtituiſſe: nos etiam Oedipum, eiúſque ſocios è patria eiectos excepiſſe, aliáque multa noſtræ erga Thebanos humanitatis & benignitatis glorioſa monumenta

extare: Itaque ne nunc quidem populum Athenienſem à ſuo priſtino more, Thebanis, reliquiſque Græcis conſulendi & commodandi deſtiturum. Poſtremò pactionem cum ijs faciant, ſocietatem ineant, ius eis connubij tribuant, dent iuſiurandum, viciſsímque accipiant. Legati Demoſthenes Demoſthenis filius Pæanieus, Hyperides Cleandri fil. Sphettius, Mneſithides Anthiphanis fil. Phrearrius, Democrates Sophili fil. Phlyeus, Callæſchrus Diotimi fil. Cothocida.

Hoc rerum Thebanarum principium, hic primus ſtatus fuit. Antea enim ciuitates omnes iſtorum opera nobis erant infenſæ atque inimicæ, antea diſsidebant. Hoc decretum, illud, quod tum ciuitati periculum impendebat, tanquam nimbum aut procellam depulit, atq; auertit. Erat igitur boni ciuis ac iuſti, ſiquid his melius haberet, tunc omnibus oſtendere ac declarare, non nunc maledictis inſequi ac reprehendere. Suaſor enim, ſiue conſiliarius, & ſycophanta cùm omnibus in rebus valde ſint inter ſe diſsimiles, tum in hac plurimùm diſcrepāt, quòd ille qua de re agitur, ea de re quid ſentiat, ante rerum euentum exponit ac pronuntiat, ſimulque ſe ipſe reum de rationibus referendis offert ijs, qui eius conſilium ſecuti ſint, fortunæ, temporibus, cuiuis denique, qui ab eo rationem repetere voluerit. hic verò cùm eo tempore tacuerit, quo tempore eum maximè verba facere oportebat, ſiquid durius ac triſtius acciderit, hoc per improbiſsimam calumniam inſectatur, carpit, ac lacerat. Quare, quód dicere cœperam, tempus illud virum de patria magnopere laborantem, ſollicitum, atque animo excubantem requirebat: tempus illud iuſtas ac veras pro rep. voces deſiderabat. At ego quò deſcendā, quóue progrediar, videte. ſiquis docere poteſt, melius aliquod tum cōſilium, ac rectius potuiſſe ciuitati dari, atque adeò ſiquid omnino aliud ſuaderi potuit, prçterquàm quod ego ſuadendum eſſe iudicaui, me grauiter peccaſſe fateor. Nam ſiquid eſt, quod nūc quiſquam profuturum fuiſſe, ſi tunc à vobis actum eſſet, diſpexit: id me ignorare non debuiſſe concedo: ſin neque eſt, neque fuit quicquam, neque quiſ-

quiſquam ne hodie quidem melius afferre poteſt, quid eum, qui conſilium dabat, facere oportebat? nõ eorum, quæ in promtu erant, quæque facultatem habere videbantur, optima ſumere ac deligere? Hoc igitur feci, interrogãte pręcone, AEſchina, *Quis verba facere vult?* non, *Quis de præteritis accuſare*, neque, *Quis de rebus futuris ſponſor eſſe vellet?* At cùm tu temporibus illis mutus & elinguis in contionibus ſederes, ego in medium procedebam, & ea de re, quæ proponebatur, orationem habebam. Verùm quandoquidem tunc ſiluiſti, at nunc certè lóquere: oſtende, quæ oratio, quam me excogitare atque explicare conuenerit: quæ temporis opportunitas reip. vtilis: quæ ſocietas, quæ actio, ad quam potius hos cohortari, atque impellere debuèrim, à me fuerit prætermiſſa. Atqui præterita ſemper apud omneis homines negliguntur, neque ea quiſquam vſquam ad deliberandum proponit. Pręſentia autem & futura, ſuaſoris parteis, munúſque poſtulant. Tum igitur rerum incommodarum, atq; aduerſarum, aliæ imminebant, atque inſtabant, (vt erat opinio) aliæ iamiam aderant & vrgebant: in quibus meam adminiſtrandæ reip. rationem, meáque conſilia ſpecta, non euenta calumniare. Omnium enim rerum exit⁹ talis eſſe ſolet, qualem eſſe fortuna voluerit. Conſilium autem ipſum, ſuaſoris & conſiliarij mentem indicat ac declarat. Quare ne ſit hoc meum crimen, ne mihi hanc culpam attribue, ſi Philippus in acie victoria potitus eſt. nam prœlij euentus atque exitus in deo, non in me poſitus erat. ſed me aut nõ omnia, quæ humano conſilio prouideri potuerunt, prouidiſſe ac ſecutum eſſe, neque recte, neque diligenter, neque vigilãter, & laborioſe, ac pæne dicam, ſupra quàm meæ vires poſſent, egiſſe: aut res minus honeſtas, ac ciuitate indignas, miniméq; neceſſarias inſtituiſſe: hęc mihi oſtendito, & iam tunc ſanè me accuſato, ac reprehendito. Nunc verò ſi fulminis cuiuſdam, aut procellæ, aut tempeſtatis illìus, quæ tum coorta eſt, tanta vis fuit, vt non vos ſolum, verùm etiam

reliquos omneis Græcos perculerit atq; afflixerit, quid facto opus eſt? egóne accuſandus ſum? vt ſiquis nauicularium, qui ea omnia, quę ad vectorum ſalutem pertinerent, adhibuiſſet, nauémq; rebus omnibus, quibus eam ſeruari poſſe confideret, inſtruxiſſet, graui poſtea tempeſtate iactatum, armamentis nauis comminutis & colliſis, aut etiam prorſus contritis ac perfractis, naufragij crimine in iudicium vocet. At ego nauem non gubernabam, dixerit ille, quemadmodum, neque ego exercitum ducebam, neq; fortunam in mea poteſtate habebam: ſed illa contrà rerum omnium erat domina. Verùm illud mihi vide & conſidera. Si nobis, etiam Thebanis nobiſcum in acie ſtãtibus, iunctiſque amborum copijs, ita rem gerere, quomodo geſsimus, erat fatale, quid exſpectare, aut quid ſperare deberemus, ſi hos ſocios non haberemus, ſed ij ſeſe cum Philippo cõiunxiſſent: quod vt aſſequeretur, omnia faciebat, omnia loquebatur, omneíſq; voces mittebat? Et ſi nũc prœlio tridui itinere ab Attica cõmiſſo, tãto in periculo fuit ciuitas, tãtóq; timore perculſa eſt, quid ſiqua in parte ſoli Attici eadem calamitas accidiſſet, euenturum nobis eſſe ſperandum eſſet? putatis nos nunc ſtandi, congrediendi, reſpirandi denique facultatem habituros fuiſſe? Multas nobis dies vnus, & alter, & treis expediendæ ſalutis vias ac rationes dederũt. Neque verò ea me commemorare attinet, quæ tunc noſtra ciuitas, dei alicuius erga nos beneuolentia ac benignitate vſa, huiúſque ſocietatis, quam tu maledictis inſectaris, præſidio munita, & veluti propugnaculo defenſa, ne experta quidem eſt. Sed vos admonitos velim, iudices, tam longam hac de re diſputationem ad vos haberi, & ad ceteros, qui audiunt, quíque hoc iudicium foris circumſiſtunt. Nam ad iſtum ipſum contemtiſsimum & contaminatiſsimum hominem breuis & aperta oratio ſatis erat longa. Si enim tibi vni ex alijs omnibus, AEſchina, futura, explorata erãt & cognita, cùm de his conſultabat ciuitas, tum ea te prædicere oportebat. Sin erãt

tibi

..bi quoque incerta & incognita: eiuſdem tu,atque alij ignorātiæ iudicium ſubire, rationémque referre debes. Cur igitur de his tu me potius reprehendis atque accuſas,quàm ego te?ego enim ciuis tanto melior, quàm tu, fui,in his ipſis,quę dico,(de ceteris enim nondum diſputo) quòd ego in ijs, quæ omnium ſententia ac iudicio è rep.eſſe videbantur,vltrò ciuitati mei copiam feci,vltrò me ad omnia obtuli, nullum periculū priuatum perhorrui,nullius aduerſi caſus rationem habui.Tu verò, neq; alia dixiſti his meliora(non enim hi meam auctoritatem ſecuti,neque meis conſilijs vſi eſſent) neque teipſum ad hæc vlla ex parte vtilē præbuiſti: ſed,quod nequiſsimus & maleuolentiſsimus quiſque in ciuitatem feciſſet, hoc tu poſt rerum euentum facere reperiris. Et vno tempore Ariſtratus in Naxo, Ariſtolaus in Thaſo, homines,vt ſemel dicam, infeſtiſsimi atque inimiciſsimi huic ciuitati, Athenienſium amicos in iudicium vocant, & Athenis AEſchines Demoſthenem accuſat. Atquî is,qui apud ſe Græcorum calamitates ad laudem & gloriam reconditas ſeruabat,perire potius & morte affici,quàm alterum accuſare debet.& cui eadem,quæ reip.hoſtibus,tempora profuerunt,fieri non poteſt,vt ei patria ſit cara.Denique quo ſis in ciuitatem animo, tu ex ea vita, quam viuis: ex ijs,quæ facis: ex ijs rebus, quas geris, & quas non geris,oſtendis ac declaras. Bene rem veſtram geritis, & aliquid vobis ex ſententia procedit? mutus eſt AEſchines. reflauit vobis atque aduerſata eſt vſpiam fortuna, & aliquid,quod opus non erat,vobis accidit? præſtò eſt AEſchines, vt rupta & conuulſa vbi corpus morbo aliquo fuerit affectum, commouentur, & acrem dolorem præbent. Et quoniam euenta crebrò exagitat & inſectatur,libet mihi quiddam dicere,quod à cōmuni omnium opinione fortaſsis abhorrere videatur. Nequis autem miretur, obſecro vos per deos immortaleis, me ita rem amplificare verbis, & orationem propemodum ſupra fidem augere, ſed beneuolo animo ea, quæ dico, audiat,

& audita cōſideret. Si futura antè quàm eueniſſent, exploratæ omnibus fuiſſent: ſi ea omnes præſciuiſſent: ſi tu, AEſchina, prædixiſſes, & ſublato clamore teſtificatus eſſes, qui ne locutus quidem es: ne ſic quidem noſtræ ciuitati ab his conſilijs deſiſtendum, aut refugiendum fuit: ſiquidem aut gloriæ, aut maiorum, aut poſteritatis aliquam rationem duceret. Nunc enim nihil aliud dici poteſt, quàm eius conſilijs fortunam non reſpondiſſe, eámque ſpe ſua decidiſſe, quod omnibus mortalibus commune eſt, vbi ita deo viſum fuerit. Tunc verò ea, quæ ſe imperio ac principatu dignam putaret, deinde ab hoc deſciſceret: culpam totius Græciæ Philippo proditę meritò ſuſtineret. Nam ſi hæc ſine dimicatione eſſent à nobis deſerta ac prodita, pro quibus nullum periculum noſtri maiores recuſaſſent, quis te non conſputaret? quis te non acerbiſsimo odio dignum exiſtimaret? (nō enim me dicam, neq; ciuitatem) quibus verò oculis, per deos immortaleis, eos intueremur, qui in hāc vrbem venirēt, ſi, cùm res in eum locū, quo in loco hodie ſunt, deueniſſent: dux, princepſque Græcorum ſumtus eſſet Philippus cum ſumma omnium rerum poteſtate, alij autem ſine nobis ne hæc fierent, omni contentione pugnaſſent? idque cùm ciuitas noſtra numquam antea tranquillitatem ſecuram gloriæ expertem, pluris quàm periculum pro rebus honeſtis ſuſceptum fecerit? Nam quem Græcorum, quem verò barbarorum fugit, & Thebanos, & eos, qui ante hos potentiſsimi fuerunt, Lacedæmonios, & regem Perſarum, quietam illam & otioſam vitam noſtræ ciuitati libenter fuiſſe conceſſuros, magnámque ei gratiam habituros cum eo, vt & quicquid aliud vellet, acciperet, & ſua obtineret, ſi imperio parêre vellet, alterúmque Græciæ principatu potiri fineret? ſed non erant hæc, vt appâret, Athenienſibus patria, neque auita, neque ferenda, neq; in eorum animis inſita: neq; vnquam quiſquam ab omni ęternitate ciuitati perſuadere potuit, vt cum potētioribus, iiſdémque ad iniuriam faciendam

inſtru-

inſtructis atque exercitatis conſpirans, & conſociata, tranquillè, otioſè, tutóque ſeruiret: quin de principatu, de honore, de gloria ſeſe periculis omnibus non dubitanter offerens, perpetuò, & per omnem ætatem decertauit. Atque hæc tam ampla, tam magnifica, tam noſtris moribus conſentanea eſſe ducitis, vt maiores noſtros, eos, qui hæc geſſerunt, maximis laudibus efferre ſoleatis: neque iniuria. Quis enim virtutem illorum virorum non admiretur, qui & patriæ ſolum, & vrbem relinquere non dubitarunt, naueíſque conſcenderunt, ne imperio parérent, imperatúmque facerent? Themiſtoclem, huius conſilij auctorem, huiúſq; ſententię principem atq; auctorẽ, imperatorem delegerunt? eum verò, qui barbarorum legibus, imperióque parendum cenſuerat, Cyrſilum lapidibus obruerunt? neque eum ſolum ſic vlti ſunt viri, ſed etiam illorum vxores de eius vxore eaſdem pœnas ſumſerunt? Non enim quærebant ij, qui tum viuebant, Athenienſes, maiores veſtri, neque rhetorem, neque imperatorem, propter quem feliciter ſeruirent: immo verò, ne cauſam quidem eſſe, cur viuere vellent, iudicabant, niſi ſibi cum libertate viuere liceret. Exiſtimabat enim quiſque eorum ſe non ſolùm patri & matri, ſed etiam patriæ natum eſſe. Quæret aliquis quid interſit. Quòd is, qui arbitratur ſe parentibus ſolùm natum eſſe, mortem, quam vel fatum, vel caſus afferat, exſpectat: qui verò etiam patriæ ſe natum putat, ne eam ſeruire videat, æquo animo excedit è vita: & contumelias, atque ignominias, quas in vrbe ſubacta, ſuperbiſsimóque dominatu oppreſſa, ac ſeruiente perferre neceſſe eſt, morte horribiliores eſſe ducit. Itaque ſi hoc conarer, aut inciperem dicere, me vobis auctorem fuiſſe, vt ſpiritus veſtris maioribus dignos ſumeretis, nemo profectò eſt, qui me iure reprehendat. Nunc verò, & ſemper antea talia veſtra conſilia atque inſtituta fuiſſe aſſeuero, & antequàm natus eſſem, hos fuiſſe ſpiritus ac ſenſus ciuitatis oſtendo: me autem pro mea virili parte ſingularum

rerum gerendarum adminiſtrum atque adiutorem fuiſſe dico. At iſte dum ſummam rem inſectatur ac reprehendit, vóſque cohortatur, vt mihi inimici infeſtíque ſitis, proinde acſi timoris & periculorum cauſa fuerim ciuitati, cùm in præſens laudis & honoris fructu me priuare cupit, tum in omne reliquum tempus veſtrarum virtutum laudationes & præconia vobis eripere conatur. Si enim Cteſiphontem damnabitis, quaſi rep. à me non optimè geſta: non fortunæ culpa & iniquitate calamitatem, quæ vobis áccidit, accepiſſe, ſed deliquiſſe videbimini. At nihil deliquiſtis, Athenienſes, nihil peccaſtis, cum pro omnium Græcorum libertate ac ſalute periculum adijſtis: non, inquam, peccaſtis, per maiores noſtros iuro & eos, qui in Marathone ſeſe in diſcrimen obtulerunt, & eos, qui ad Platæas acie inſtructa conflixerunt, & eos, qui ad Salaminam, & ad Artemiſiũ prœlio nauali decertarunt, multóſque alios, qui in monumentis publicis conditi ſunt, viros forteis: quos omneis peræquè ciuitas ſingularibus affectos honoribus, ſepeliuit, non eos ſolos, AEſchina, qui rem bene geſſerant: neque eos ſolos, qui vicerãt: & meritò. Nam quod fuit fortium virorum, id omnes re præſtiterunt: fortuna autem vſi ſunt ea, quam cuique dij immortales tribuerũt. Et hoc loco, ò cœnum, ò ſcribarum omnium poſtreme, dum ſtudes efficere, ne me hi merito honore afficiãt, néue ſe humanos ac liberaleis erga me præbeant, tropæa, & pugnas, & antiqua maiorum noſtrorum facinora commemorabas. quorum omnium, quæſo, quidnam hæc cauſa deſiderabat? me verò, ò hiſtrionum omniũ deterrime, qui in publicum prodibam ciuitati ſuaſurus, auctórque futurus, vt de principatu contenderet, cuius hominis mente ſuſcepta, cuius ſpiritu ſumto, cuius induta perſona, in concionem aſcendere oportebat? an eius, qui his indigna diceret? Tum verò iure optimo interfectus eſſem. Præterea non eodem animo, eadémue mente, priuata iudicia, atque publicas quæſtiones exercere debetis. Sed cùm de ho-

hominum contractibus, qui in vita quotidiana verſantur, diſceptatis, vos priuatas leges, hominúmque actiones, & facta ſpectare cónuenit: cùm de communibus ac publicis populi Athenienſis conſilijs atque inſtitutis iudicatis, maiorum noſtrorum gloriam ac dignitatem vos oportet intueri, & cogitare: vnà cum virga & inſigni iudiciali vnumquemque veſtrûm ſumere ſpeciem ac ſpiritum ciuitatis, vbi de rebus ad reip. ſtatum pertinentibus cőueneritis iudicaturi, ſiquidem res illis dignas vos agere oportere exiſtimatis. Sed ad eas res, quę à maioribus veſtris geſtæ ſunt, ſtudio prouectus, nonnulla decreta, actáque præterij. Ad ea igitur, vnde degreſſus ſum, reuertor. Vt Thebas peruenimus, ibi Philippi, & Theſſalorum, & aliorum ſociorum legatos offendimus: noſtros amicos metu perterritos, triſteis ac demiſſos: illius alacreis, lætos ac feroceis. Atque vt intelligatis, me hæc neque mei temporis, neque commodi cauſa dicere: eam mihi epiſtolam recita, quam tum nos legati ſtatim miſimus. Atquî vſque eò iſte calumniando progreſſus eſt, vt ſiquid bene, & è rep. geſtum ſit, non mihi, ſed temporibus aſcribendum atque aſsignandum dicat: aliarum autem rerum omnium, quæ ſecus acciderunt, in me, atque in fortunam meam, culpam conferat. Atque, vt appâret, ſuaſor & orator ego, nullius earum rerum, quæ oratione, & conſilio actæ ſunt, adiutor ei fuiſſe videor: earum, quæ in acie, & caſtris, & imperio minus feliciter geſtæ ſunt, ſolus auctor, & cauſa fuiſſe reperior. Ecquis immanior, ecquis omni exſecratione dignior ſycophanta fingi poteſt? Recita epiſtolam. EPISTOLA. Contione igitur aduocata, Thebani legatos Philippi priores intro duxerunt, propterea quòd illi ſociorum locum apud eos obtinebant. Producti itaque contionabantur, ac Philippum quidem multis laudibus in cælum ferebant: vos autem multis nominibus vituperabant, & accuſabant, omnium, quæcunque vos vmquam aduerſus Thebanos feciſtis, memoriam refricantes: quorum hæc ſumma fuit:

AEquum eſſe illos pro maximis Philippi in eos beneficijs ſibi gratiam referre: earum verò iniuriarum, quas à vobis accepiſſent, pœnas vtrocunque modo vellent, expetere aut per corũ fineis aditu ſibi patefacto & tranſitu conceſſo, aut bello communiter, & coniunctis copijs in Atticam inferendo. Ad extremum oſtendebant (vt ſibi quidem videbantur) ex ijs, quæ ſuaderent, pecora, mancipia, aliáque, quibus abundat Attica, in Bœotiam peruentura: contrà ex ijs, quæ eſſemus dicturi, Bœotiæ fructus omneis & copias à bello direptum iri: multáque alia prętereà dicebant: ſed huc tamen omnis eorum ſpectabat oratio. Quæ autem contrà dixerimus, equidem tota re mea familiari, meiſque facultatibus omnibus ęſtimarim, ſingillatim vobis exponere atque explicare licere. Sed vereor, ne vos, prætereitis iam temporibus, exiſtimantes eluuionem tum quandam rerum in Græcia accidiſſe, inanem & moleſtum verborum ſtrepitum eſſe putetis, omnẽ eam, quæ his de rebus habeatur, orationem. Quæ igitur perſuaſerimus nos, & quę nobis illi reſpõderint, attendite. Recita. RESPONSIO THEBANORVM.

His igitur actis & tranſactis, illi vos arceſſebant: vos educebatis exercitum, opémque ferebatis. Et, vt media prætermittam, illi vos ita familiariter & comiter acceperunt, vt abſentibus ſuis grauis armaturæ militibus, & equitibus, exercitum veſtrum in vrbem, & in ſuas domos reciperent, vbi erant liberi, vbi vxores, vbi ceterę res cariſsimæ. Atqui treis illo die veſtrûm laudationes Thebani pulcherrimas omnibus mortalibus oſtenderunt: vnam fortitudinis, alteram iuſtitiæ, tertiam temperãtiæ. Nam cùm vos pugnandi ſocios habere, quàm vobiſcum pugnare maluerunt: duo de vobis præclara iudicia fecerunt. Nam & vos meliores eſſe Philippo, & veſtra poſtulata Philippi poſtulatis æquiora iudicarunt: cùm autem ea, quæ cùm apud ipſos, tum apud omneis homines diligentiſsimè cuſtodiri ſolent, liberos, & coniuges poteſtati veſtræ permiſerunt, fideique commiſerunt, certiſsimam

mam ſe de vobis temperantiæ opinionem habere declararunt. In quibus omnibus, Athenienſes, quod ad vos attinet, eos rectè ſenſiſſe, res ipſæ comprobarunt. Nam neque ingreſſo in oppidum exercitu quiſquam Thebanorum de vobis ne iniuria quidem queſtus eſt, ita vos ipſos temperanteis præbuiſtis: & cùm bis coniunctis viribus, & copijs in prima acie ſtantes pugnaueritis, ſemel in eo prœlio, quod ad fluuium * commiſſum eſt: iterum in hiberno, quod nominatur: non modò reprehẽſione iuſta, crimine que caruiſtis, verùm etiam hominum ſummam admirationem excitaſtis, ornatu, apparatu, alacritate animi, & ſtudio: propter quę laudes vobis ab alijs tributæ comparabantur: à nobis verò ſacrificia, & ſupplicationes ad omnia deorum puluinaria conſtituebantur. Atque hoc loco libenter ab AEſchina quæſierim, cùm hæc agerentur, cùm gloriæ, cùm lætitiæ, cùm laudum plena eſſet ciuitas, vtrùm vnà cum populo ſacrificaret, & in communi omnium lætitia ipſe quoque lætaretur: an triſtis, & mæſtus, & ingemiſcens, & ægritudine confectus ob communem ciuitatis felicitatem domi ſederet, aut etiam iaceret. Nam ſi aderat, ſi cũ alijs comparebat, nónne importunus atque improbus, immò verò nónne impurus atque impius eſt, qui, quarum rerum tanquam optimarum ipſe deos immortaleis teſteis adhibuerit, eas à vobis, ſanctiſsimo iureiurando obſtrictis, poſtulet vt ſententijs veſtris non optimas iudicetis? ſi non aderat, nõ dignus eſt, qui millies pereat, ſi ea, ex quibus alij maximam lætitiam capiebãt, ſine ſummo animi dolore aſpicere non poterat? Recita igitur hæc quoque populi ſcita. POPVLI SCITA SACRIFICIORVM.

Ergo nos quidem in ſacrificijs eramus occupati: Thebani verò inibi erant, vt ſeſe per nos ſalutem conſecutos eſſe exiſtimarent. res denique huc reciderant, vt, qui auxilium alienum ex iſtorum actionibus imploraturi ac deſideraturi videbantur, ij ipſi alijs auxilium ferrent, ex ijs reb⁹, quas me auctore ſuſcepiſtis. Qualeis porrò tunc

neque tu cùm adeſſes,contrà dicebas. Et qui me accuſauit Diondas,quintam tabellarum partem non obtinuit. Ac mihi hæc populi ſcita recita,quę tum ſententijs iudicum abſoluta,ab hoc ne in iudiciũ quidem vocata ſunt.

POPVLI SCITA. Hæc populi ſcita, Athenienſes, iiſdem ſyllabis,iiſdémque verbis perſcripta ſunt,quibus ea,quæ antè Ariſtonicus, nunc iſte Cteſiphon ſcripſit. Atque hæc AEſchines neque ipſe iudicio perſecutus eſt,neque ei, qui in iudicium adduxiſſet, ſubſcriptor vllus extitit. Atqui Demomelem, & Hyperidem, qui hæc decernebãt, ſiquidem me nunc iſte veris criminibus arceſſeret, iuſtius ac probabilius accuſaret, quàm Cteſiphontem. Quid ita? quia huic licet recuſare,ſeſéque rebus iudicatis tegere ac tueri, & his exceptionibus vti, iſtum ipſum illos reos non feciſſe,qui eadem,quę hic nũc ſcripſit,ſcripſerunt,& leges non amplius ſinere de rebus ita tranſactis in iudicium quenquã vocare: multáq; alia dicere poteſt. Ac tũc quidem res ipſa per ſe perpẽderetur,& diſceptaretur,priuſquàm quicquam horum antecesſiſſet,priuſquam vllum præiudicium factũ eſſet. Verum tunc non poterat,opinor, quod nunc facit, ab vltimis temporibus, & ex multis decretis ea ad calumniandum excerpere,quæ neq; quiſquam antea nouerat,neq; hodie recitatum iri ſuſpicatus eſſet:non poterat inuerſo ac perturbato temporum ordine, falſis rerum anteactarum cauſis prolatis, veríſque diſsimulatis ac celatis aliquid dicere videri:tunc, inquam, hæc non poterat: ſed ipſa veritate propter adſtante,& præſente:recenti etiam apud vos omnium rerum memoria,vobis denique pæne manu vnam quamque rem tractantibus ac tenentibus omnis haberetur oratio. Itaque his argumentationibus ac probationibus declinatis ac vitatis, quæ è rebus ipſis duci poterant,nunc denique venit,exiſtimans vos certamen aliquod oratorum propoſituros (vt mihi quidem videtur)non rerum publicè geſtarum diſceptationem facturos:& iudicium de verbis,non de vtilitate reip. futu-

rum. Deinde grauis auctor ſapiẽtium orationem imitatur & ſententias loquitur: aitque oportere vos eam de nobis opinionem, quam huc domo detuliſtis, negligere, ac pro nihilo putare. Nam quemadmodum (inquit) cùm rationes cum aliquo ſubducitis, aliqua eſſe apud eum reliqua exiſtimantes, ſi accepta expenſis quadrarint, ſi calculi ſint puri & puti, nihilque ſit réliqui, manus datis & conceditis: ſic & vos nunc ijs, quæ vtriuſque oratione demonſtrata & plana facta fuerunt, cónuenit aſſentire. Videte, obſecro, quàm imbecillum, & fragile ſit natura, vt par eſt, quicquid iniuſtè ſit actum, atq; ab iniuria profectum. Namque hac ipſa ſimilitudine, tam acuta, támq; erudita, vos iam nunc ſtatuiſſe confitetur, me meis orationibus conſulere patriæ, ſe ſuis Philippo. Non enim vos de hac ſentẽtia demouere conaretur, niſi talis eſſet, éáque inueterata, veſtra de vtroq; noſtrûm exiſtimatio. At ego vos iam facile docebo, eius orationem, qua ex animis veſtris hanc de nobis opinionem euellere conatur, vehementer eſſe iniuſtam, non adhibitis calculis (non enim ita rerum ſubducuntur rationes) ſed primùm ſingularũ actionum memoria breuiter à vobis repetita: deinde vobis, qui auditis, rationum iudicibus ſumtis, ſimul & teſtibus productis. Mea enim reip. adminiſtratione, quam iſte reprehendit, effectum eſt, vt pro eo vt Thebani vnà cum Philippo in fineis noſtros inuaderẽt, quod omnes futurum exiſtimabant, illi coniunctis nobiſcum copijs, vnáque in acie ſtantes illum prohiberent: pro eo vt bellum in Attica verſaretur, octoginta circiter millia paſſuum longè ab vrbe in Bœotorum finibus gereretur: pro eo vt prædones ex Eubœa profecti veſtros agros popularẽtur, diriperent ac vaſtarent: pace maritima per omne belli tempus frueremini: pro eo vt Philipp' Helleſpontum teneret Byzantio occupato, ſocietate coniuncti vobiſcum Byzantij, bellum ei inferrent. Ecquid tibi videtur, AEſchina, ea, quæ de rebus geſtis initur, ratio, calculorum ſimilis eſſe? aut tu has contrario iudicio de-

lere

lere, ac de medio tollere putas oportere, & non quomodo earum memoria poſteris prodatur ſempiterna, videre? Mitto quòd crudelitatem, quam ijs in rebus animaduertere potuiſtis, in quibus poteſtatem in aliquos nactus eſt Philippus, alij experti ſunt, ac pertulerunt: humanitatis autem ac manſuetudinis, quam ille cùm cetera concupiſceret, atq; amplecteretur, vobis ſimulatè oſtentabat, fructus vos merito veſtro percepiſtis: hæc, inquam, miſſa facio. verumtamen audebo hoc dicere, eum, qui in oratorem & contionatorem verè ac iuſtè velit anquirere, neque illum calumniari: ea, quæ tu modò commemorabas, non eſſe crimini daturum, atque obiecturum, exempla fingentem, verba irridentem, habitum, geſtúmque loquentis imitantem: (in hoc enim poſitæ ſunt fortunę Gręciæ, ſcilicet, vtrùm hoc, an illud verbū in oratione poſuerim: huc an illuc manum porrexerim) ſed ab rebus ipſis longius non diſcedentem, ſpectaturum quas facultates, quas copias tum haberet ciuitas, cùm ad remp. acceſsi: quas ego ei poſtea, cùm rebus gerendis præeſſem, compararim: quo loco eſſent res aduerſariorum, & quomodo ſeſe haberent: deinde ſiquidem copias reip. imminuiſſem, deterioréſque feciſſem: meum crimen eſſe oſtenderes: ſin auxiſſem, non calumniareris. Quoniā igitur tu hoc tibi faciendum eſſe nō putaſti: ego faciam: vos, vtrùm vera ac iuſta fuerit mea oratio, nécne, iudicabitis. Erant igitur hæ vires & copiæ ciuitatis: inſulareis non omneis habebamus (nam neque Chius, neq; Rhodus, neque Corcyra nobiſcum faciebant) vectigal erat in ſingulas ciuitates deſcriptum circiter quater millies centies: atque hæc pecunia iam erat redacta: grauis armaturæ militem, aut equitem, præterquàm noſtrum, & vrbanum habebamus neminem. Et quod erat & nobis omnium formidoloſiſsimum, & hoſtibus vtiliſsimum, perfecerant iſti, vt omnes finitimi, Megarenſes, Thebani, Euboei in odium, quàm in amicitiam noſtram promtiores ac propéſiores eſſent. Res igitur noſtræ ciuitatis hoc

erant loco, neq; quicquam aliud eſt præterea, quod dicere quiſquã poſsit. Philippi verò, cum quo nobis erat certamen,rationes quales eſſent,& quomodo ſeſe haberent,videte. Primùm in eos,qui eum ſequebantur,imperium habebat,& quod omnium eſt maximum,earum rerum,quæ ad bellum pertinent, penes eum ſumma poteſtas erat: deinde hi numquam ponebant arma de manibus:deinde pecunia abundabat:tum quę ipſi viſa eſſent, agebat: neque verò decretis propoſitis quid vellet,denuntiabat,aut prædicebat, neq; palàm deliberabat, neque à calumniatoribus in iudicium vocabatur, neq; de decretis contra leges factis accuſabatur, neq; cuiquam mortalium iudicio de rationibus referendis tenebatur: ſed planè(vt ſemel dicam)ſolus erat ipſe dominus, ſolus dux,ſolus imperator: denique omnia in vnius poteſtate vertebantur. Ego autem cum hoc ad certandum compoſitus(nam hoc perpendendum & conſiderandum eſt)cuiúſnam rei poteſtatem habebam?nullius. Nam primùm hoc ipſum contionari,cuius ſolius eram compos,ſeu potius particeps,in medio erat poſitum,& mihi commune cum ijs, qui ab illo mercedem accipiebant:& quibuſcunque in rebus ego ab iſtis victus eſſem(multa autem accidebant huiuſmodi, aliud alijs de cauſis, quaſcunq; fors tuliſſet)his ex vſu hoſtium deliberatis & conſultis diſcedebatis. Verumtamen ego tot rebus inferior,tot incommodis ac difficultatibus affectus, ſocios vobis Eubœos, Achæos, Corinthios,Thebanos, Megarenſeis, Leucadios,Corcyrenſeis aſciui & comparaui. ex quibus externorum militum quindecim millia, equitum duo millia extra vrbanas copias coëgiſtis. pecuniam autem tãtam à ſocijs conferendam deſcripſi,quantam potui maximam. Quòd ſi iura noſtra cum Thebanorum iuribus comparas AEſchina, aut cũ Byzantiorũ, aut cum Eubœorum, aut ſi de rata & ęquabili parte nunc diſputas:primùm videris ignorare, cùm & antea trecentæ triremes eſſent illæ,quæ pro Græcis decertarunt, earum ducentas ciuitatem

tem

tem noſtram prębuiſſe:neque tunc eam quiſquam ſic affectam vidit,vt aut ſe idcirco deteriore condicione eſſe, damnóque affici putaret: aut eos, qui hoc conſilij dediſſent,in iudicium vocaret, aut hæc grauiter, moleſtéque ferret: (turpe enim,mehercule,turpe) ſed dijs immortalibus gratiam haberet, ſi Græcis in commune diſcrimen adductis,ipſa duplo plus quàm, alij ad omnium ſalutem contuliſſet. deinde inanem ac falſam horum gratiam aucuparis,cùm me calumniaris. quid enim nunc ea commemoras,quæ facere oportebat, ac non tum cùm in vrbe eſſes, & cùm rebus omnibus intereſſes, hæc decernebas,ſi licebat per illa tempora: in quibus non quod vellemus,ſed quod res ipſæ darent ac ferrent, æquo animo accipere oportebat? Nam paratus erat,qui cõtrà liceretur & emeret:qui eos,quos expuliſſemus, exciperet: qui pecuniam adderet.Sed ſi nunc propter illa, quæ ſic à me geſta ſunt,accuſor, quid futurum fuiſſe cenſetis, ſi, cùm ego hæc ſubtiliter & exiguè ad calculos reuocarem, ciuitates illæ à vobis deſciuiſſent,& ſeſe cum Philippo cõiunxiſſent,& vno tempore Eubœæ,Thebarum, Byzantij compos factus eſſet Philippus? quid, inquam, impios iſtos homines fuiſſe facturos,aut dicturos putatis? Non, illos eſſe traditos?non,ſpretos ac reiectos,cùm ſocietate nobiſcũ cõiungi cuperẽt? nõ Philippũ Helleſponto per Byzantios eſſe potitum?cõmeatus,& frumenti, quod ad Græcos ſupportabatur,dominũ eſſe factum? bellũ finitimum,& graue per Thebanos in Atticam inuectum?mare latrocinijs infeſtum eſſe factũ, & propter prædonum ex Eubœa eruptiones,mercatoribus eſſe clauſum?nónne hæc,& alia multa præterea dicerent? Improba, Athenienſes, improba res eſt omni tempore calumniator, & vndique inuido dente petens, vndiq; criminandi anſam arripiẽs. Talis autem eſt homunculus iſte,ſeu potius bellua natura: qui nihil vnquam à prima ætate ſinceri, nihil recti, nihil libero aut ingenuo dignum fecit:ſimia planè tragica, ruſticus Oenomaus, adulterinus orator. Quid

enim tua dicendi facultas patriam iuuit? quid ex tua eloquentia ad ciuitatem vtilitatis peruēnit? nunc denique nobis de præteritis verba facis: vt ſiquis medicus ægris, interea dum ægrotent, domum ingreſſus, non exponat, neque afferat rationes, quibus morbū depellere, & conualeſcere queant: poſteaquàm aliquis ex eis exceſſerit è vita, quo tempore ei parentetur, iuſtáque funeris ſoluātur, ſequatur ipſe, & ad ſepulcrum veniat: & tum deniq; pluribus verbis diſputet, hominem iſtum ſi hoc, & illud feciſſet, moriturū non fuiſſe. Et ô fanatice, nunc demum dicis? Iam verò ne cladem quidem illam, quam noſtra ciuitas accepit, quando tibi hæc animos attollit, propter quam te dolore affici atque ingemiſcere, ô ſcelus, oportebat, in ijs, quæ in mea poteſtate ſita fuerūt, fuiſſe reperietis: quod facite, vt ſic mecum conſideretis. Quocunque ego legatus à vobis miſſus ſum, nuſquam à Philippi legatis victus diſceſsi: non ex Theſſalia, non ex Ambracia, non ex Illyrico, non à Thraciæ regibus, non Byzantio, non vllo alio ex loco, non poſtremò nuper Thebis: ſed quibus in rebus eius legati à me victi fuerant verbo, has ille armis, & impetu facto ſubigebat. Hæc igitur à me repetis, & flagitas? neq; te pudet ab eo, in quem ob mollitiem dicta dixeris, poſtulare, vt vnus omneis Philippi copias ſuperarer, idque verbis? quid enim aliud in mea poteſtate poſitū erat? non enim anima, non fortuna cuiuſquam eorum, qui in acie ſteterant, non imperatoris partes, cuius tu rationes à me repetis: ita ſtolidus es & vecors. At quorum rationem lege referre debet orator, de ijs quo minus in me acerrime anquiras, non recuſo. Quæ'nam ſunt hęc? principia rerum cernere, futura multo antè videre ac præſentire, eáque alijs prædicere. Hæc mea ſunt: hæc ego geſsi. Quid tum præterea? populorum tarditatē, moram, cunctationē, deſidiam, ignorantiam, inſcientiam, contentiones, quæ ciuitatibus omnibus vitia & peccata ſunt vſitata, inſita, ac neceſſaria, hæc coërcere & comprimere: & contrà, diſcordiam ſedare, cócordiámque

diámque conſtituere, amicitiam confirmare, ad ſtudium agendi, quæ reip. tempora poſtulant, cohortari & excitare: hæc omnia à me facta ſunt: neque mortalium quiſquam eſt, qui, quantum in me fuit, aliquid à me prætermiſſum reperire poſsit. Si quis igitur quemuis roget, quibus rebus magnam partem eorum, quę geſsit Philippus, adminiſtrauerit, reſpondebunt omnes caſtris, exercitu, largitione, corrumpendis ijs, qui in ſingulis Græciæ vrbibus rebus gerendis erant præfecti. Atqui neque exercitum in mea poteſtate habebam, neque dux exercitus eram. Quare neq; eæ res, quæ caſtris, & ferro geſtæ ſunt, ad me pertinent, neq; earum rerum rationes referre debeo. At hoc certe Philippo ſuperior fui, quòd me ab eo pecunia corrumpi non ſum paſſus. Nam vt is, qui licetur, ſi emerit, vicit eum, qui pretium accepit: ſic qui nec accepit, nec corruptus eſt, licitatorem vicit. Ita quod ad me attinet, ciuitas manet inuicta. Hæc igitur ſunt, & his ſimilia, vt alia multa prætercam, quę ego præſtiti, quamobrem hic talia de me ſcribere merito ac iure poſſet. Verùm quæ vobis omnibus nota ſunt, hæc iam commemorare mihi non videtur alienum. Statim poſt pugnam populus, qui ſciret, ac vidiſſet quot ego res, quantasq́; geſſiſsem, dum per terrores ipſos, ac per diſcrimina omnia medius incedo, quo tempore mirum nemini eſſe deberet, ſi offenſa multitudo, ſe mihi iniquiorem atque infeſtiorem præbuiſſet: eo ipſo tempore primùm meas de ſalute ciuitatis ſententias ſuo ſuffragio comprobabat, & omnia quæcunque communis cuſtodiæ cauſa agebantur, delectus militum, præſidij diſtributio, foſſæ, pecuniæ ad murorum refectionem, & munitionem vrbis erogatio, hæc me auctore fiebant. deinde cùm rei frumentariæ curatorem, publicúmque fruměti emtorem crearet, mihi vni hanc procurationem ac poteſtatem ſuffragio ſuo detulit: poſtremò cùm coiſſent, & cōſpiraſſent inter ſe ij, qui in hanc curam incumbebant, vt mihi negotium faceſſerent, ac nocerent, cùm me de decretis cōtra leges

factis reum faciebant, cùm mihi iudicia rationum referendarum,& perduellionis, & maieſtatis denuntiabant: cùm hæc omnia mihi intentabāt, non per ſe illi quidem initiò,ſed per quos maximè ſuas in me inſidias occultas fore putabant:(ſcitis enim & meminiſtis ſcilicet me primis illis temporibus in iudicium quotidie vocari, neque audaciam atque amentiam Soſiclis, neque Polycratis calumniam,neque Diondæ, & Melani inſaniam, neque aliud quicquam ab iſtis eſſe contra me inexpertum relictum) ex his igitur omnibus periculis maximè deorū immortalium benignitate,ſecundo loco,veſtro & aliorum omnium Athenienſium beneficio integer & incolumis ſeruatus ſum:neq; iniuria.hoc enim & verum eſt,& cùm iuratis iudicibus,tum ijs,qui religioſè iudicarunt,honeſtum & glorioſum.Cùm igitur,me perduellionis accuſatum omnibus ſententijs abſoluebatis, ita vt ne quintam quidem tabellarum partem accuſatores mei obtinerēt, tum ſtatuebatis,me res optimas,& reip.perutileis agere. cùm de decretis contra leges factis reum factum, abſol uiſtis, declaraſtis omnia me legitimè & dicere, & decernere ſolere. cùm rationes meas comprobabatis atque obſignabatis,omnia me ſine pretio ac mercede, integrè & incorruptè geſſiſſe fatebamini. Cùm hæc igitur ita ſe habeant, quod nomen rebus meis geſtis Cteſiphontem imponere æquum & verum erat, aut conueniebat? non id ipſum, quod à populo impoſitum eſſe videbat? non quod à iuratis iudicibus tributum,non quod ab ipſa veritate apud omneis homines comprobatum? Certe (inquit)ſed illud Cephali præclarum, nullo vnquam cum iudicio cauſam dixiſſe. Et mehercule fortunatum. Sed num idcirco is,qui ſæpe in iudicium vocatus, nunquam vllius criminis conuictus ſit, meritò in culpa ponatur? Atqui quod ad iſtum quidem attinet, Athenienſes, illud Cephali præclarum verè mihi de memetipſo prædicare licet. Nunquam enim me AEſchines vlla lege accuſauit, nunquam vllo iudicio reū fecit. Itaque tua quidem confeſſione

feſsione nihilo Cephalo deterior ciuis ſum ego. Cùm multis igitur ex rebus quis iniquitatem iſtius,& ſingularem inuidiæ coniunctam calumniam perſpexerit, tum ex ijs maximè,quæ de fortuna diſputauit. Omnino quiſquis homini cùm ipſe homo ſit, fortunā exprobrat, ego eum ſtolidum prorſus & mente captum eſſe puto. Nam cùm is,qui ſibi ipſe videtur eſſe fortunatiſsimus,quique ſe fortuna maximè propitia, & perbenigna vti arbitratur,exploratum non habeat,eam,talem vſque ad veſperum eſſe permanſuram,aut de hac dicere,& gloriari,aut eam alteri maledicti loco obijcere, ſummæ dementiæ eſt. Verùm quoniam præter alia multa,quę ſibi iſte arrogauit, etiam his de rebus orationem habuit inſolentiæ atque intolerantiæ plenam,videte,quæſo,Athenienſes, & vobiſcū ipſi conſiderate,quanto ego verius iſto,quantóque modeſtius atque humanius de fortuna diſputem. Ego fortunam ciuitatis bonam,ſecundam,ac propitiam eſſe arbitror: atque hoc video & Iouem Dodonæum, & Apollinem Pythium vobis vaticinatum eſſe: omnium verò hominum,eam quidem,quę nunc vrget,aduerſam, iniquam,atque acerbam. Nam quis Græcorum,aut quis barbarorum hoc tempore non multa incommoda, grauéſque caſus expertus eſt? Quòd igitur honeſtiſsima & præclariſsima voluerimus, eáq; ipſa nobis ad agendum propoſuerimus, &, quòd,cùm Græci ſperauiſſent, ſe, ſi nos deſeruiſſent,ac prodidiſſent,beatè victuros,melius, quàm cum eis,nobiſcum agatur, hoc bonæ fortunæ noſtræ ciuitatis acceptum fero: quòd nos titubauerimus atque offenderimus, neque omnia nobis ex animi noſtri ſententia proceſſerint, in eo aliorum hominum fortunam pro rata parte ſuo iure in ciuitatem noſtram vſam eſſe exiſtimo. Fortunā autem meam,& cuiuſque veſtrûm propriam in priuatis rebus expendendam & conſiderandam eſſe duco. Ego igitur ſic de fortuna quærendum eſſe cenſeo,rectè ſanè & iuſtè,mea quidem ſentētia: quod idem vobis videri puto. Iſte autem fortunam meam pri-

uatam,maiorem dominatum habere,quàm publicam & communem ciuitatis ait:humilem,aduerſam, atque afflictam plus poſſe,quàm magnam,ſecundam, ac florentem. quomodo hoc fieri poteſt? Atqui ſi meam fortunã, AEſchina,perpendere,& omnibus ſpectandam proponere,conſtitutum in animo habes, confer eam cum tua: &, ſi meam compereris eſſe tua meliorem, eam deſinito maledictis inſectari. Iam mihi igitur vſque à principio eam cõtemplare.Sed ne me quiſquam,per deos immortaleis,ineptum eſſe iudicet. Nam neq; ſiquis vllius paupertatem contumelioſè vexat atque exagitat, neque ſiquis in multa copia,rerúmq; omniũ affluentia natus atque educatus hoc nomine gloriatur, eum ſanæ mentis eſſe puto. Verùm ego iſtius ſæui atque importuni hominis maledicẽtia & calumnijs compulſus, in hanc orationem incidere cogor:cui tamen ita moderabor,vt natura rerum,de quibus agitur,feret,& quoad eius maximè fieri poterit. Contigit igitur mihi cùm puer eſſem, vt ad ludos diſcendi illi ætati accommodatos, atque vſitatos frequens irem, eáque mihi ſuppeterent, quibus inſtructum eum eſſe oportet,qui nihil ſit inopia coactus turpiter facturus:poſteaquàm verò è pueris exceſsi,vt his cõſentanea agerem,meis ſumtibus ludos facerem, trierarchus eſſem, pecuniam in ciuitatem conferrem, nullam neque priuatam,neque publicam liberalitatem ac munificentiam prætermitterem: ſed me & ciuitati publicè, & amicis priuatim vtilem præberem. Pòſtquàm autem ad remp. acceſsi, viſum eſt mihi talem reip. adminiſtrandæ rationem ſequi,vt ſæpenumero & à patria mea,& à reliquis Græcis corona donatus ſim, vt ne vos quidem inimici mei ſitis vnquam dicere conati, conſilia,& inſtituta mea non fuiſſe honeſta atque præclara. Talis igitur mihi perpetua meę vitæ comes fortuna contigit. Nam cùm alia multa de hac poſsim dicere,ſciens prætermitto: veritus ne cuiuſquam animum his rebus offendam,quibus glorior. Tu verò vir amplus & grauis, qui ceteros deſpicis,

cis, vide quali tandem ad hanc meam fortuna ſis vſus: propter quam puer magna in egeſtate educatus es: cùm vnà cum patre ludo litterarum affixus eſſes, illíque aſsideres, atramentum tereres, ſcamna ſpongijs purgares, gymnaſium puerile verreres, vernæ, non pueri ingenui parteis ageres. ſumta autem virili toga, matri initianti libros recitabas, vocéque præibas: & reliqua, quæ ad munus illud pertinent, concinnabas, & comparabas: noctu eos, qui initiabantur, ceruina pelle ſuccingebas, vaſa vinaria circumferebas, vinúmque miniſtrabas, ac defundebas: illos expiabas, centonibus & furfure defricabas ac detergebas. Expiatione autem facta ſurgebas, eoſque dicere iubebas. EFFVGI MALA, NACTVS SVM MELIORA: gloriabare denique quòd nunquàm quiſquam tam clara voce vlulaſſet. Quod quidem ita eſſe arbitror. Nolite enim exiſtimare, eum, qui tam clarè loquatur, vlulatus non clariſsimos edere. Interdiu verò præclaros illos bacchantim choros per vias agitabas: angueis, quos Parias nominant, fœniculo, & populeis frondibus coronatos comprimebas, & ſupra caput attollebas: & cùm clamares, Euoë Saboë, & carmen illud ſaltares, Hyas Attas, Attas Hyas, ab aniculis præſultor & princeps chori, thyrſiger, ederifer, vannifer, & huiuſmodi nominibus appellabaris. Atque huius quidem operæ ac miniſterij egregiam ſanè mercedem ferebas, lagana, fruſtula, ſcriblitas, liba, placentas. Quibus rebus quis non eum verè beatum iudicet? quis non eius fortunam omnium regum copijs & voluptatibus anteponat? Poſteaquàm autem in popularium, ciuiúmque numerum adſcriptus es: quoquo id modo aſſecutus ſis: (nam hoc omitto dicere) verùm poſtquàm adſcriptus es, ſtatim munus pulcherrimum ſuſcepiſti, vt infimis magiſtratibus ſubſeruires, & ſecundarum partium ſcriba eſſes. Deinde vt hoc tandem munere defunctus es, ea omnia, quæ alijs maledicti loco obijcis, facere inſtituiſti. Itaque nihil eorum mehercule, quæ tibi tua virtute parta ſuppetebant, po-

ſteriore vita dedecoraſti. Sed cùm teipſum hiſtrionibus illis, qui cognomen ex grauitate vocis, & gemitus conſecuti, baryſtoni nominantur, Simmycæ, & Socrati mercede locauiſſes, tertiarū partium actor eras: ficus, vuas, oliuas, tanquam pomorum redemtor, ex alienis fundis decerpebas & colligebas: cùm quidem tu plura in his vulnera, quàm in eis certaminibus, in quibus vos de vita decernebatis, acciperes. Erat enim vobis cum ſpectatoribus bellum implacabile, & ſine vlla denuntiatione ſuſceptum, à quibus cùm multa vulnera acceperis, meritò in eos, qui in talibus periculis non ſunt exercitati, ac verſati, tanquam timidos dicta dicis. Sed prætermiſsis ijs, quorum culpam quiuis in paupertatem cōferre poſſit, ad ea crimina veniā, quæ propriè in mores tuos quadrant. Talem enim reip. adminiſtrandæ rationem ſecutus es, poſteaquàm tibi tandem remp. adminiſtrare venit in mentem, vt in rebus ſecundis ciuitatis, léporis vitam viueres, omnia circumſpectares, quicquid increpuiſſet, pertimeſceres, horreres, tremeres, plágas & verbera ob ea, quorum tibi conſcius eras, flagitia & ſcelera, ſemper exſpectares: in aliorum ciuium caſibus aduerſis, audax, ferox, & alacer ab omnibus cernereris. Atquî per deos immortaleis, qui mille ciueis interfectos lætè atq; inſolēter tulit, quibus pœnis ab ijs, qui viuunt, affici debet? Cùm multa igitur alia habeam, quæ de iſto dicere poſsim, prætereo. Non enim quæcunque probra ac dedecora in iſto ineſſe poſſum oſtendere, puto me facilè proferre debere: ſed ea demum, quæ mihi turpia dictu non ſunt. Quare, A Eſchina, primùm vtriuſque noſtrûm vitam, & quæ ab vtroque in ea inſtituta & acta ſunt, inter ſe contendito leniter & clementer, non aſperè neque acerbè: deinde ex his quærito, vtrius ſibi quiſque fortunam dari malit. Tu litteras docebas: ego in ludum frequens veniebam: tu initiabas, ego initiabar: tu cum choro ſaltabas, ego chori, & ludorum ſumtum ſuppeditabam: tu ſcribæ munere fungebaris, ego contionabar: tu

tertiarum partium hiſtrio in ſcenam prodibas, ego ludos ſpectabam: te vox deficiebat, ego exſibilabam: tu in rep. adminiſtranda hoſtibus conſuluiſti, ego patriæ. mitto cetera. nunc quidem hodie, propterea quòd corona donatus ſum, vita mea in iudicio ſpectatur, & explicatur: omnium autem voce & confeſsione nulla in re iniuſté rēp. læſiſſe declaror: tu autem cùm hoc aſſecutus es, vt calumniator habearis, tum in diſcrimē veniſti, vtrùm te amplius calumniari homines innocenteis oporteat, an deſinere, & coërceri, ne quintam quidem tabellarum partem à iudicibus conſecutum. Iámne vides, AEſchina, quàm propitia & ſecunda per omnem vitam fortuna vſus, meam tanquam iratam atque aduerſam crimineris? Age verò liceat mihi publicorum munerū, quæ ego cumulatè & prolixè obij, quibúſque ampliſsimè & magnificentiſsimè functus ſum, teſtimonia recitare. tu verò contrà verſus nobis recita, quos tu malè agendo inuertebas ac deprauabas.

Orci relicta ianua, & latebra inferûm. &

Mala ſcito non volentem nuntiare me. At te, omnium hominum profligatiſsime ac perditiſsime, primùm dij immortales, deinde hi omnes male perdant, malum ciuem, patriæque proditorem, malúmque tertiarum partium hiſtrionem. Recita teſtimonia. TESTIMONIA.

In ijs igitur, quæ ad ciuitatem pertinent, talis extiti. In priuatis autem, ſi neſcitis me commodum, liberalem, & humanum, atque in egenteis munificum fuiſſe, non eſt quòd quicquam ipſe de me dicam, neque vnquam adducar, vt vllum vobis hac de re teſtimonium afferam: non ſi quos ab hoſtibus redemi, non ſi aliquorum filias in matrimonium collocaui, non quicquam horum tale. Namque hæc mea ſententia eſt: eum qui beneficium acceperit, omni tempore beneficiū memoria tenere oportere exiſtimo: eum uerò, qui dederit, de memoria ſtatim deponere, ſi modo vult ille viri boni, hic non illiberalis, neque ieiuni hominis officio fungi: ſua certè beneficia

commemorare & prædicare, propemodum exprobrare eſt. Quare nihil ſum tale facturus, neque vllius vnquam oratione, aut maledicto ad hoc faciendum adducar. ſed qualiſcunque hominum in his rebus de me opinio eſt, ea mihi ſatis eſt. Volo autem ſine mihi facto de rebus dõmeſticis ac priuatis dicendi, de forẽſibus ac publicis pauca etiam quædam apud vos explicare. Siquem igitur mortalium, quos hic ſol videt, AEſchina, proferre potes, ſiue Græcorum, ſiue barbarorum, qui integer, intactus, atque incolumis antea à Philippi, nunc ab Alexandri dominatu diſceſſerit: ſit ita ſanè, do tibi & concedo, meam ſiue fortunam, ſiue infelicitatem nominare voles, omnium malorum publicorum cauſam fuiſſe: ſin & eorum multi, qui neque me vnquam viderunt, neque vnquam vocem meam audierunt, multis & grauibus incõmodis affecti ſunt, non ſolùm ſingulares homines, ſed & totæ ciuitates, & nationes: quanto verius & æquius eſt, communem omnium hominum (vt credibile eſt) fortunam, & ſæuam quandam rerum tempeſtatem ac procellam reip. infeſtam ac pernicioſam, horum cauſam fuiſſe exiſtimare? At tu his omiſsis me, qui apud hos remp. gero, criminaris, idque cùm ſcias ſi non totam, at certè ratam partẽ tui criminis ac maledicti cùm ad omneis, tum ad te maximè redundare. Nam ſi cùm penes me ſumma rerum poteſtas eſſet, ego per me de rebus conſulerem ác ſtatuerem: poſſetis vos alij oratores ea, quæ acciderunt, mihi crimini dare: ſin vos ſemper in omnibus concionibus aderatis, ſi ciuitas communiter omnibus ad deliberandũ quid expediret, proponebat: & hæc cùm omnibus optima videbantur, tum maximè tibi: (non enim beneuolentia adductus, ſpem præmiorum, laudem, honorem, quę omnia inerant in ijs, quę tunc à me gerebantur, mihi concedebas, ſed partim ſcilicet veritate victus, partim quia nihil melius, quod diceres, haberes) non tu iniuſtè facis? non tu importunus & improbus es, qui ea nunc reprehendas, quibus tum afferre meliora non poteras?

teras? Equidem apud omneis alios homines hæc quodammodo video iura eſſe definita, atq; aptè deſcripta. Facit aliquis iniuriam prudens? iratæ leges, infeſti iudices, pœnæ in eum conſtitutæ. Peccauit aliquis imprudēs & inuitus? huic venia datur, non ſupplicium quæritur. Neque iniuriam fecit alius, neque peccauit: ſed cùm in ijs, quæ omnium opinione reip. vtilia eſſe videbantur, egregiam operam nauaſſet, minus feliciter rem geſsit, minúſque optabilem ſuorum conſiliorum exitum habuit. huic tali non euentum crimini dare atque exprobrare, & propter eam cauſam ei maledicere, ſed pari potius cum eo moleſtia affici cónuenit. Atque hæc omnia non ſolùm in legibus ita ſe habere reperientur, verùm etiam ipſa natura legibus non ſcriptis, & communibus hominum ſenſibus ſanxit ac definiuit. Itaque AEſchines vſque adeò omneis mortaleis acerbitate, & calumniandi ſtudio ſuperauit, vt etiam ea, de quibus ipſe, tanquam de caſibus aduerſis, ludibriíſque fortunæ diſſerebat, mihi criminis loco ponat. Et præter alias eius in me iniurias, proinde quaſi ſincerè, ſimpliciter, & optimo erga vos animo omnia dixerit, vos hortabatur & monebat, vt, me diligēter obſeruetis, & caueatis, ne ego vobis fucum faciam, ne vos verbis inſidioſis inducam, & circumueniam, cùm me callidum ac verſutum, planum, magum, ſophiſtam, & alijs nominibus per contumeliam nominaret: quaſi verò ſiquis ea prior alteri obiecerit, quib9 ipſe ſit affinis, ita re vera ſit futurum, quaſíque auditores iam, quis ſit is, qui dicat, attēdere ſint deſituri. Ego verò cùm ſciam, iſtum vobis omnib9 eſſe notum, tum mihi nequaquam dubium eſt, quin hæc multo magis in iſtum, quàm in me conuenire exiſtimetis. Neque illud me fugit, quæcumque in me eſt dicendi facultas: (demus enim eſſe aliquam: quanquam video equidem magna ex parte, eorum, qui dicunt, dicendi facultatis & eloquentiæ, auditores eſſe dominos, & moderatores: nam vt cuiuſque orationem libenter auditis, & quali quenque beneuolen-

tia complectimini, talis de eius, qui dicit, prudentia, & eloquentia exiſtimatio eſt.) ſiqua igitur & mihi huiuſmodi dicendi exercitatio, facultáſque ſuppetit, hãc vos profectò reperietis omnes in rebus communibus procurandis ſemper eſſe verſatam: ſemper omnium iudicio expoſitam vobis publicè profuiſſe, nunquam ne priuatim quidem cuiquam obfuiſſe: iſtius autem eloquẽtiam contrà ſemper vobis pernicioſam fuiſſe, non eò ſolùm, quòd cauſam hoſtiũ agere cõſueuit: ſed quòd ſiquis aliqua in re voluntatẽ, aut animũ eius aliquo loco offendit, hos omni dicendi ratione oppugnare conatur. ita neq; iuſtè, neque ex vſu ciuitatis eloquentia vtitur. Non enim virum fortem, & bonum ciuem cónuenit à iudicibus, qui de rep. diſceptaturi conuenerunt, poſtulare, vt odiũ, aut inimicitias cum aliquo ſuſceptas, aut alium quempiam animi affectũ ſua ſibi ſentẽtia expleant, atq; confirmẽt: neq; ira, ac dolore animi impulſum, quenquã in iudiciũ vocare, ſed primùm operã dare, vt ingenio ſit prædītus his affectib⁹ libero ac ſoluto: deinde, ſi neceſsitate talis eſſe cogatur, eniti, & cõtendere, vt naturę acerbitatẽ cõſilio & ratione mitigaſſe, atq; ad mediocritatẽ quandam reuocaſſe videatur. Quibus igitur in rebus oratorem, & reip. moderatorem, vehementem atque aſperum eſſe oportet? in ijs, in quibus ali quid, quod ad ſummam remp. pertinet, in diſcrimen venit: in ijs, in quibus aliquid rei populo cum aduerſarijs intercedit: in ijs, inquã. hęc enim ſunt viri fortis, & generoſi, boníque ciuis. Eum autem, qui nullius vnquam publici criminis, addam ne priuati quidem, neque nomine ciuitatis, neque ſuo, ſibi putauerit à me pœnas eſſe repetendas, nunc venire paratum atque inſtructum, vt coronam & laudem criminibus falſis inferendis, mihi adimat, & idcirco tot iam verba conſumſiſſe: priuatarum inimicitiarum, & inuidiæ, & anguſti paruíque animi, nullius quidem certè probitatis ſignum eſt. omiſſa verò mecum contentione, in hunc incurrere, hoc vno genęre profectò, cetera omnia vitia inclu-

cluſa continentur. Ac mihi videris, AEſchina, iſtorum verborum multitudine cùm laterum tuorum firmitatem oſtentare, vociſque tuæ ſpecimen edere velles, idcirco hanc accuſationem ſuſcepiſſe, non quòd vllius criminis pœnas expetere in animo haberes. verùm non oratoris oratio, AEſchina, neque vocis magnitudo & contentio magni æſtimanda eſt, ſed iudicio ac voluntate cum populo conſentire, & conſpirare, eoſdémque odiſſe atque amare, quos patria: hæc magna ſunt, hæc quantiuis facienda ſunt, hæc quantóuis pretio atque honore digna ſunt. Nam qui hoc animo eſt, is omnem dicẽdi rationem ad beneuolentiam & caritatem ciuium conferet. At qui eos, à quibus ſibi periculum aliquod ciuitas proſpicit impendêre, colit, & omni officiorum, obſequiorúmque genere deuincire conatur, non eadem naui, atq; populus, vehitur: non eundem portum, quem populus petit: neq; igitur eandem ſpem ſalutis, & incolumitatis, quam populus, habet. Vides quàm longè alia mea ſit ratio? Ego enim eaſdem vtilitates, atq; hi, mihi propoſui: nihil mihi eximium, nihil præcipuum aſciui, aut quæſiui. Túne idem de te prædicare potes? quomodo? qui ſtatim poſt pugnam legatus ad Philippum proficiſcebaris: cuius in perſona calamitatum, quæ temporibus illis patriæ noſtræ acciderunt, cauſa conſiſtebat: idque cùm ſuperiore omni tempore, hoc, vt omnes ſciunt, munus recuſaſſes, ac ſubterfugiſſes. Atqui, quis fucum facit? nõ qui aliud ſentit, aliud loquitur? Cui verò præco malè precatur meritò, iuréque optimo? non tali homini? quod porrò crimen grauius oratori obijcere quiſquam poteſt, quàm quòd non eadem loquatur, atque ſentiat? Tu igitur talis repertus es. Et tu cum iſtis factis audes vocem mittere? Audes horum ora intueri? Vtrùm exiſtimas hos neſcire qui ſis? an vſque adeò ſomnolentos atque obliuioſos eſſe cenſes, vt non meminerint, quæ tu inter contionandum, apud populum olim loquebare, cùm tibi exitium precabaris, cùm omni exſecratione caput tuum deuouebas,

cùm deierabas nihil tibi rei eſſe cum Philippo: ſed me hoc tibi falſum crimen inferre, priuatis inimicitijs impulſum, odióque incitatum? Allato autem de pugna nũtio, iis, quæ antè dixeras, neglectis, ſubitò amicitiam & hoſpitium tibi cũ Philippo intercedere profitebaris ac præ te ferebas, mercede accepta hæc nomina transferens & commutans. Nam quæ'nam poteſt afferri æqua, aut iuſta cauſa, propter quam AEſchinæ Glaucotheæ tympaniſtriæ filio, vel hoſpes, vel amicus, vel omnino notus eſſet Philippus? Equidẽ non video: ſed ei tuas operas ideo locauiſti, vt horum cõmoda labefactares. Et tamẽ cùm ita manifeſtò ab his proditor deprehenſus tenearis, cùm in te ipſum poſt euenta rerum index extiteris, mihi maledicis, eáque obijcis, quorum culpam in quemuis potius, quàm in me conferendam eſſe reperies. Multas ſanè res, & magnas, & præclaras, me duce atque auctore, & gerẽdas ſuſcepit, & feliciter geſsit noſtra ciuitas: quarum eam non eſſe oblîtam, hoc argumento eſt, quòd cùm populus aliquẽ ſuffragijs creare vellet, qui orationem de laudibus mortuorũ haberet: ijs ipſis diebus, quibus recens erat cladis acceptæ memoria: non te creauit, quamuis delatus, ac nominatus eſſes, quamuis vocis magnitudine præſtares: non Demadem, qui modò pacem fecerat, non Hegemonem, non quenquã denique alium veſtrûm, ſed me. Et cùm tu in medium prodijſſes, & vnà Pythocles, quo ore, dij immortales, quo aſpectu, quo ſpiritu, qua immanitate? & cùm his ipſis criminibus, quibus nunc tu ſolus, vos tum communi ſtudio me inſimularetis, cùm eadem maledicta in me congereretis: tanto etiam cupidius me illi muneri ſuis ſuffragijs præfecit. cuius rei cauſam tametſi tibi minimè obſcuram, ego tamen breuiter explicabo. Nouerat ille meam in ſe beneuolentiam, meúmque, quod in rebus agendis adhibebam, ſtudium: nouerat ídem ſcelus, improbitatem, atque iniuſtitiam veſtram. Nam quæ bonis & optatis reip. temporibus iurati negabatis, hæc eadem vbi quid offenderat ciuitas

uitas

uitas,profitebamini. Eos igitur, qui in communibus omnium incommodis, & rebus aduerſis arbitrabantur ſe ſuarum nefariarum cogitationum ac ſententiarum licentiam, impunitatémque eſſe conſecutos, re iandudum hoſteis fuiſſe, tunc quidem denique ſeipſos aperuiſſe atque indicaſſe exiſtimauit; ſimulque conuenire putauit, eum, qui de mortuorum laudibus dicturus, eorúmque virtutem verbis ornaturus eſſet, neque contubernalem, neque fœderatum ijs, qui aduerſus illos inſtructa acie depugnaſſet, fuiſſe: neque cùm illic vnà cum ijs, quorum manibus Græciæ propugnatores eſſent interfecti, ob Græcorum calamitatem intemperanter epulatus & comiſſatus eſſet, laudeſque deorum ceciniſſet, huc reuerſum honore affici: neque inflexa voce, & fictis lacrymis, ſimulatóque dolore illorum fortunam deplorare, ſed ex animo cum populo vniuerſo verè dolere: quod quidem cùm in ſe, tum in me eſſe videbat, in te verò minime. Neque porrò ita fecit populus: mortuorum autem parentes & fratres ad funus procurandum, exſequiaſque cohoneſtandas à populo electi, ſecus: ſed cùm eos epulum dare oporteret, hoc ipſum tanquam apud eũ, qui mortuos ſumma neceſsitudine attingeret, quemadmodũ alia fieri ſolent, apud me fecerũt. Neq; iniuria. Genere enim ſinguli ſingulis erãt me propinquiores: cõmuniter autem vniuerſis nemo certè fuit coniunctior. Nam, cuius intererat maximè illos benè rem gerere, & ſaluos eſſe: is poſteaquàm triſtem illum caſum ſubierũt, (quem vtinam effugiſſent,) doloris omnium interitu ſuſcepti partem maximam tulit. Recita verò iſti hoc epigramma, quod eis ciuitas inſcribi voluit, vt ex hoc etiam intelligas, AEſchina, te calumniatorem importunum, & faſcinatorem ſceleratum eſſe. RECITA.

Pro patria hi tellure ſua quondam arma tulere,
Protinus hoſtileis & repulere manus.
Dum inter ſe certant de virtute, atque timore,
Proiecere animas, iudice morte, ſuas:

quæ in Græcos comparabatur, maius mihi à vobis præmium, quàm quæ vniuerſa ceteris olim dediſtis, tribueretur. ſed neque ego hæc vnquam de me prędicarim (vobis enim iniuriam facerem) neque vos, ſat ſcio, ſi dicerem, concederetis: & ſi iſte iuſtum ſe erga vos præbere vellet, nunquam inimicitijs, quas mecum gerit, impulſus, laudes omnium laudum veſtrarum maximas, & ornamenta veſtra omnium prima, eximia, ac præcipua, imminueret, det ereret, maledictis calumnijſque vexaret. Sed quid ego hæc in eo de iſto queror, cùm alia multo atrociora, & propter quæ iuſtius meam vicem deplorare debeam, crimina, eáque falſa mihi intulerit? Nam qui mihi ſtudium Philippi, ò terra, ò dij immortales, obijcit, quid hic dicere non audeat? Atqui per Herculem, reliquóſque omneis deos immortaleis iuro, ſi falſis, confictíſque criminationibus, & contumelioſis vocibus, quæ ab inimicitijs proficiſcuntur, de medio ſublatis, ſpectare verè oporteat, qui ſint ij re vera, quibus ea, quæ acciderunt, meritò, atq; optimo iure omnes attribuere debeāt: homines iſtius ſimiles, non mei, in vnaquaque ciuitate huic culpæ affines fuiſſe reperientur: qui quo tempore res Philippi erant adhuc infirmæ, & admodum humiles, ac puſillæ, vobis ſæpe prædicentibus, hortantibus, denique docentibus quid eſſet optimum factu, turpis ſui quęſtus gratia, vtilitatem Græcorum communem prodiderunt, cùm ſuos ciueis ſinguli dolo circumuenirent, deciperent, corrumperēt, eò vſque quoad eos in ſeruitutem redegerunt, Theſſalos Daochus, Cinea, Thraſydæus: Arcadas Cercida, Hieronymus, Eucalpida: Argiuos Myrtis, Teladamus, Mnaſea: Eléos Euxitheus, Cleotimus, Ariſtęchmus: Meſſenios Neo, & Thraſylochus, Philiadæ dijs iniqui, & impij hominis filij: Sicyonios Ariſtratus, Epichares: Corinthios Dinarchus, Demaratus: Megarenſeis Ptœodôrus, Elixus, Perilaus: Thebanos Timolaus, Theogíton, Anemœta: Eubœos Hipparchus, Clitarchus, Soſiſtratus: dies me deficiat, ſi velim omnia

proditorum nomina perſequi. Hi omnes, quos dixi, Athenienſes, iiſdem ſenſibus ac voluntatibus præditi, iiſdémque conſilijs in ſuis patrijs vſi, quibus apud vos iſti, ſcelerati homines, atque impuri adulatores, Græciæ peſtes ac furiæ, qui ſuas ſinguli patrias mutilarunt, libertatem ſuam antea Philippo, nunc Alexandro, auro accepto propinarunt, ventre, & abdomine, & obſcenis voluptatibus vitam beatam metientes. Libertatem verò, & nulli domino parêre, qui prioribus illis Græcis erant fines bonorum, & regulæ, quibus ſuas actiones dirigebāt, funditus euerterunt. Huius igitur tam turpis, & flagitioſæ, omniúmque ſermone celebratæ conſpirationis, & improbitatis, immò verò, Athenienſes, (ſi nugis omiſsis ſeriò loqui volumus) proditæ Græcorum libertatis, cùm ciuitas noſtra apud omneis homines culpa vacat, quod quidem ad meam reip. adminiſtrandæ rationem attinet: tum ego apud vos omni iuſta reprehenſione careo. Et tu à me quæris, cuius virtutis ergò præmium poſtulem. Ego igitur tibi reſpondeo, quia cùm omnes omnium Græcorum magiſtratus, & reip. gubernatores, quos quidem à te numerare potes, corrupti fuerint antea à Philippo, nunc ab Alexandro, me neque inclinatio temporum, neque verborum blanditiæ, neque promiſſorum magnitudo, neque ſpes, neque metus, neque gratia, neq; aliud quippiam excitauit, neque impulit, neque induxit, vt quicquam eorum, quæ ſtatuiſſem vel ad ius, vel ad vtilitatem patriæ pertinere, proderem: neque quæ vnquam his ſuaſi, quemadmodum vos, ad lucrum, quaſi in trutina, vergens ac propendens ſuaſi: ſed quęcūque à me geſta ſunt, à recto, iuſto, integro, incorrupto iudicio, animóq; profecta ſunt. & cùm omnium mortalium, qui mea ætate vixerunt, maximis rebus præfuerim, has omneis ſalutariter, & iuſtè adminiſtraui: propter has cauſas pręmium mihi deberi dico. Hos autem muros, has foſſas, quibus vrbē cinxi ac muniui, quę tu maledico dente appetebas, ac lacerabas, gratia quidem ac laude digna eſſe iudico. quid

ni?

ni? ſed tamen hæc ipſa in meis rebus geſtis non numero. Non enim lapidibus, neque lateribus vrbem muniui, neque ob has res maximos mihi ſpiritus ſumo: ſed ſi munitiones meas iuſtè & attentè conſiderare velis, arma, caſtella, portus, vrbeis, naueis, cōplureis equos, & qui pro his propugnarent, milites, reperies à me eſſe ciuitati cōparatos. His ego propugnaculis Atticam ſepſi, atq; armaui, quāta maxima, humana ratio excogitare & conſequi potuit: his totius Atticæ fineis vltimos, non Piræei, aut vrbis ambitum tantùm communiui. Neque verò cōſilijs aut cogitatis Philippi victus ſum (longè aliter eſt) neque copijs, neque apparatu, ſed ſociorum noſtrorum duces, & copiæ fortuna fuerunt inferiores. Quibus argumentis hæc demonſtrare poſſum? illuſtribus, & luculentis: quę, obſecro, ſic vobiſcum ipſi conſiderate. Quid beneuolum & amantem patriæ ciuem facere oportebat? quid eum, qui omni prouidentia, cura, ſtudio, ac iuſtitia in adminiſtranda rep. patriæ conſuleret? non à mari Atticam Eubœa tegere ac munire? à mediterraneis regionibus, Bœotia? ab ijs locis, quæ ad Peloponneſum ſpectant, nationibus huic finitimis? non quemadmodum res frumentaria vſque ad Piræeum, mari vndique pacato, ſubueheretur, prouidere? & alia quidem iam antea quæſita & parta tueri & conſeruare, auxilijs mittendis, dicendo, decernēdo, Proconneſum, Cherroneſum, Tenedū? alia vt nobiſcum pacem & amicitiam confirmarent, nobiſcúmque ſocietate coniungerentur, efficere, Byzantium, Abydus, Eubœa? & maximas hoſtium opes, ac vireis, maximáque robora ijs demere ac detrahere? quæ deeſſent noſtræ ciuitati, ea acquirere, atque adiungere? Hæc igitur omnia meis decretis, atque inſtitutis, quæ in rep. gubernanda tenui, perfecta ſunt: quæ ſiquis, Athenienſes, ſincere, ac ſine inuidia ponderare, & conſiderare volet, rectè ac ſapienter à me eſſe cogitata, & ſumma cum fide ac iuſtitia adminiſtrata reperiet: nulli⁹ rei tempus à me neque prætermiſſum, neque ignoratum, neque

proditum, &,quæcunque in vnius hominis poteſtatem, mentémque venire potuerunt, omnia à me eſſe ſumma diligentia,curáque præſtita. Quòd ſi aut dei alicuius potentia,aut fortunæ vis,aut imperatorum vitium, aut eorum,qui veſtras vrbeis prodiderunt, nequitia & improbitas,aut hęc ſimul omnia ſummam rem profligarunt ac labefactarunt,vſque eò donec funditus euerterũt,quódnam Demoſthenis crimen eſt? At ſi qualis ego erã apud vos,pro eo gradu ac loco,in quo fueram à vobis collocatus,talis vir vnus in vnaquaque Græcarum vrbium extitiſſet,immò verò ſi vnum ſolum Theſſalia, vnum Arcadia habuiſſet,qui idem,quod ego,ſentiret:nullus neque eorum Græcorum,qui ſunt extra Thermopylas, neque eorum,qui ſunt intra,his calamitatibus,in quibus nunc verſatur,affectus eſſet, ſed omnes eſſent liberi, ſuíſque legibus vterentur, ab omni denique metu vacui, ſecuri, otioſi,ac beati tutò ſuas ipſorum patrias incolerent,tantorúmque ac talium bonorum gratiam,propter me, vobis & ceteris Athenienſibus haberent. Atque vt intelligatis facta verbis,quibus vtor, multo eſſe grandiora atque ampliora, ideò quòd inuidiam pertimeſcam: tolle hos libellos,& recita numerum auxiliorum, quæ me auctore,ac ſuaſore,meis decretis ciuitati quæſita ſunt. Recita. NVMERVS AVXILIORVM EX DEMOSTHENIS DECRETIS. Hæc & talia, AEſchina, virum fortem & bonum ciuem agere oportet:quæ ſi benè ac feliciter ceſſiſſent,ô dij immortales:nobis haud dubie eſſe maximis ac potentiſsimis licuiſſet, idque ſine cuiuſquam iniuria: ſed quando ſecus áccidit, at certè hoc nobis reliquum eſt,quòd bene de nobis omnes homines exiſtimãt,quòd nemo neque ciuitatem noſtram, neque eius inſtitutum, conſiliúmque reprehendere poteſt,ſed fortunam duntaxat vituperare, quæ talem rerum exitum eſſe voluerit. Hæc igitur bonus ciuis agere debet,non,cùm à commodis & rationibus ciuitatis deſciuerit, ſeſéque aduerſarijs mercede locauerit, pretióque fidem ſuam addixerit,

ho-

hoſtium potius, quàm patriæ temporibus operam nauare atque inſeruire: neque eum, qui res ciuitate dignas tum dicere, tum decernere inſtituerit, atque auſus ſit, &, quod caput eſt, in his cōſtanter permanſerit, in inuidiam vocare, & calumnijs onerare: ſi priuatim ab aliquo læſus ſit, hoc meminiſſe, animóque penitus infixum tenere, neque otio ac ſilentio iniuſto, infido, atque inſidioſo delectari: quod tu ſæpenumerò facis. eſt enim, ſi neſcitis, Athenienſes, eſt aliquod otium iuſtum, & vtile ciuitati, quod vos plerique ciues ſincere & ſimpliciter amplectimini. Sed non hoc iſte otium adamauit: nihil minus. verùm remouens ſe, vbi ei commodum fuerit, (ſæpe autem commodum eſt) ab adminiſtratione reip. ſpeculatur & obſeruat, quo tempore aut vos alicuius oratoris aſsiduè dicentis ceperit ſatietas, aut aliquid aduerſi, fortuna reflante atque aduerſante, acciderit, aut aliunde denique quippiam durius ac triſtius euenerit: (multa autem huiuſmodi fert vita) deinde hoc ipſo tempore ex otio repente, tanquam ventus ac turbo coortus, orator exiſtit, & voce exercitata, magnóque nominum ac verborū aceruo congeſto & collecto, hæc ipſa connectit & contexit, & articulatè, ac diſtinctè, vnoque ſpiritu pronuntiat: quę neque vnquam prodeſſe, neque cuiuſquam rei bonæ fructum cuiquam ferre, ſed contrà calamitatem cuilibet ciui importare, turpitudinémque ac dedecus inurere conſueuerunt. Atqui commentationum ac ſtudiorum tuorum, AEſchina, ſi quidē ab animo caſto, integro, ac pio, & eo, qui vtilitatem patriæ ſibi propoſitam habeat, naſcerentur, fructus lætos atque vberes, & generoſos, & omnibus vtileis extare oportebat: ciuitatum ſocietates, pecuniæ facultates, & vectigalia, mercatuum ſtructuras, legum ſalutarium rogationes, cum certis atque apertis patriæ hoſtibus ſuſceptas inimicitias, & contentiones. hæc enim ſuperioribus illis temporibus exquiri, ſpectarique ſolebant: & præteritum tempus viro forti, & bono ciui ſuæ virtutis declarandæ ac probandæ ſæpe facul-

tatem dedit: quo in numero nuſquam tu reperieris eſſe verſatus: non primus, non ſecundus, non tertius, non quartus. quid tempus fruſtra contero? nō quintum, non ſextum, non milleſimum locum in eis obtines. non, inquam. Nam ſi ita eſſet, tuis rebus geſtis, tuaque opera opibus, copijs, honore, dignitate, ciuitas aucta eſſet: quod de te prædicare non potes. Quæ enim ſocietas te auctore ciuitati comparata eſt? quod auxilium? quæ beneuolentiæ, gloriæ'ue poſſeſsio quæſita? quæ tua legatio, quæ procuratio, aut adminiſtratio abs te commemorari poteſt, propter quam ciuitatis gloria ſit propagata? quæ res vrbana, & domeſtica: quę forenſis, & externa, cui tu pręfueris, tua opera correcta, aut ſanata eſt? quæ triremes, quæ tela, quæ naualia, quæ vrbis munitio, qui muri, quis equitatus abs te quæſitus eſt? quam ad rem denique vſui es? quando vel locupleteis, vel tenueis, atque egenteis communi in ciueis ſtudio & amore prouectus, pecunia iuuiſti? nunquam. Verùm, dicet aliquis, ſi nihil eorum ab Æſchine re præſtitum eſt, at non deeſt ei ſtudium, & beneuolentia, & animus in patriam munificus ac liberalis. Vbi? quando? qui, ô omnium mortalium iniuſtiſsime, ne tum quidem cùm ij omnes, qui aliquando è loco ſuperiore verba fecerunt, ad ſalutem publicam pecunias erogabant: & poſtremò Ariſtonicus pecuniam incolumitatis amiſſæ recuperandæ gratia coactam effundebat: ne tum quidem prodi ſti, neque quicquam erogaſti. non quòd egeres: quid minus credibile? cui hereditas teſtamento Philonis ſoceri amplius quinque talentorum venit: qui duo talenta habebas tibi à decuriarum magiſtris dono data, eò quòd legē de triremium præfecturis abrogaras ac ſuſtuleras. Verùm ne, dum mihi noua ex ſuperiore ſemper naſcitur oratio, ab inſtituto ſermone longius degrediar, hæc miſſa faciam. ſed ex his certè perſpicuum eſt, non tibi rei nummariæ difficultatem, aut rei familiaris inopiam, quominus liberalitatem in remp. cōferres, impedimento fuiſſe: ſed quòd tuum illud inſtitu-

tũ tenere ac ſeruare ſtuderes, ne quid abs te fieret, quod ijs obeſſet, quorum arbitratu remp. adminiſtras. Quibus igitur in rebus acer & fortis es? quando magnificus ac ſplendidus es? vbi in hos aliquid dicere oportet, hîc tu clariſsimè vociferaris, hîc magnopere vocem contendis, hîc acerrima memoria præditus es, hîc actor es optimus tragicus, & germanus Theocrines. Et verò etiam hoc loco de præſtantibus in rep. viris, qui olim fuerunt, mentionem facis: & rectè facis, neque reprehendo. Verumtamen iniquum eſt, Athenienſes, AEſchinem ſibi aſſumta, atque in ſe deriuata ea, quam in mortuos habetis, beneuolentia, me, qui vobiſcum viuo, cum illis componere & comparare. Quis enim omnium mortaliũ neſcit, viuos omneis inuidia fere aliqua laborare, alios maiore, alios minore? in mortuos autem, ne eorum quidem, qui inimici fuerunt, vllum odium remanere? Cùm hæc igitur ita ſint comparata natura, cum ijs, qui ante me vixerunt, ſpectabor & comparabor? Minime. Nam neque iuſtum, neque æquum eſt, AEſchine, ſed tecum & cum alio, quem voles, eorum, qui eadem, atq; tu, reip. adminiſtrandæ conſilia ceperunt, idémque vitæ genus ſecuti ſunt. Iam mihi illud quoque vide & conſidera, vtrùm honeſtius ac melius ſit ciuitati, propter antiquorum beneficia, quæ ſunt ingentia atq; immenſa: (nemo enim conſequi dicendo poſsit, quanta ſint) eorum, quæ hac ætate in patriam conferuntur, nullam gratiam referre, eáque cõtumelioſè vexare, ac vituperare, an ijs omnibus, quorum beneuolentia in rebus agendis claruerit, honorem, & humanitatis fructum populum Athenienſem impertire. Atqui, Athenienſes, ſi mihi hoc quoque dicendum eſt, mea reip. adminiſtrandæ ratio, meum conſilium, atq; inſtitutum (ſi quis diligenter & rectè attenderit) illorum, qui tum laudabantur, rationibus, ac voluntatibus ſimillimum eſſe, idémque ſpectare reperietur: tuũ autem, eorum, qui tunc taleis viros calumniabantur, amentiæ maximè geminum. Perſpicuum eſt enim nonnullos fuiſſe

etiã temporibus illis, qui cùm ſuæ ætatis homines maledictis inſequerẽtur, & vituperarent, veteres laudabant: rem maleuolentię, & liuoris, & calumnię plenam, & eandem, quam tu facis, facientes. Et tamen audes dicere, me nulla ex parte illorum eſſe ſimilem. At tu ſimilis es, AEſchina? at frater tuus? at aliquis ex ijs, qui nunc ſunt, oratoribus? Ego enim prorſus nego eſſe quenquam. verùm cum ijs, qui viuunt, & meis æqualib⁹, ô vir bone, vt nihil aliud grauius dicam, me viuentem compara, quemadmodum & alia omnia, poëtæ, chori, palæſtritæ conferri inter ſe conſueuerunt. Philammo non quia Glauco Caryſtio, & nonnullis alijs athletis, qui antea fuerunt, erat inferior, atque infirmior, idcirco ex Olympico certamine ſine præmio, coronáq; diſceſsit: ſed quia eorum, qui certamen cum ipſo inierant, optimè pugnauerat, & corona donabatur, & voce præconis victor pronuntiabatur. Tu quoque me cum his, qui nunc ſunt, oratoribus compone, & ſpecta, tecum, & cum quo alio voles ex omnibus. Nulli cedo: quorum omnium cùm quod ciuitati maximè expediret, deligere ac ſumere licebat, cúmque omnibus in medio poſitum certamen erat, quis beneuolentia erga patriam ceteris præſtare videretur: ego opinione ac iudicio totius populi res optimas dicebam, ac decernebam: meis decretis, meis legibus, meis legationibus omnia agebantur, & tranſigebantur: nemo veſtrûm vſquam comparebat, niſi ſi fortè his inſultare, atque obtrectare oporteret. ſed poſteaquàm ea euenerunt, quæ vtinam prohibuiſſent atque auertiſſent dij immortales, & cùm iam non ſuaſores, ſed homines, qui imperata facerent, ac ſeruirent, homines contra patriam mercedem accipere parati, homines aſſentãdi ſtudio dediti, quærebantur: tum tu, & iſtorum tui ſimilium vnuſquiſque ſuo loco atque ordine magni, & ſplendidi, & magnifici diuitiarum oſtentatores volitabatis. Ego verò tenuis, atque infirmus eram, fateor. At certè beneuolentia erga populum vobis ſuperior. Hæc autem duo ciuem moderatum

ac temperatum natura habere oportet: (ſic enim maximè mihi de memetipſo dicere poſſe ſine inuidia videor) in poteſtate & imperio, voluntatem & cõſilium animi magnitudinis, & primi gradus in Græcia ciuitati tueri & conſeruare: in omni tempore, omníque actione beneuolentiam erga ciueis retinere. In hac enim, natura: in potentia autem, opibus, & viribus fortuna dominatur. Hãc igitur, quam dico, beneuolentiam apud me perpetuò manſiſſe reperietis. Cui rei hoc erit teſtimonio, quòd neque cùm ad ſupplicium depoſcebar, neque cùm in iudicia Amphictyonica vocabar, neque cùm hoſtes minis me terrebant, neque cùm promiſsis inuitabant, neque cùm ſceleratos iſtos in me tanquam feras immaneis immittebãt, meam erga vos beneuolentiam vllo modo deſerui. Nam ſtatim ab initio hanc iuſtam ac rectam reip. gerendæ rationem, ac viam ſecutus ſum, vt honoribus, potentiæ, gloriæ ciuitatis ſeruirem, hæc augerem, cum his ſtarem, pro his propugnarem. Neque verò aliorum rebus ~~ſecũdis elatus~~, hilarus, atque alacer in foro inambulo, dexteram tendens, & ~~iſtis læta nuntians~~, quos illuc perlaturos ſperem: ſecundis aliquibus rebus ciuitatis auditis cohorreſco, ingemiſco, triſtis capite demiſſo terram intueor, quemadmodum impij iſti, qui ciuitati noſtræ obtrectant, quaſi verò non ſibi ipſi, cùm hoc faciunt, obtrectent: deinde foras ſpectant, alióque reſpectum habent: & vbi Græcis fortuna duriore conflictatis, aliquis alter fortunæ benignitatem expertus, rem ſuam bene geſsit, hæc collaudãt, bene factum exclamant, & vt propria ac perpetua ſit hæc felicitas, aiunt operã dare oportere. Nolite vos, obſecro, ò dij omnes immortales, nolite hæc numine, nutúque veſtro comprobare: ſed potius maximè quidem iſtis meliorem mentem date: ſin autem eorum inſanabilis amentia eſt, iſtos quidem ipſos ſeparatim terra, maríque funditus, & immatura morte delete ac perdite: nobis verò reliquis ciuibus, & in pręſens tempus impendentium ceruicibus noſtris terrorum, ac peri-

culorum celerrimam liberationem: & in poſterum, ſecundum vitæ ſine vlla offenſione curſum, ſtabilémque ſalutem date.

DION. LAMBINI IN IMAGVNCVLAM ARISTOTELIS ARGENTEAM, quæ eadem Michaelis Hoſpitalis Galliæ cancellarij effigies videtur.

HAEcine Ariſtotelis magni, clarique figura
Illius eſt, cui ſe rerum natura creatrix
Nudauit totam, talos à vertice ad imos?
Principia, & cauſas rerum qui præ omnibus vnus
Perſpexítque, & perſpectas miro ordine princeps
Tradidit, & docta ratione, & tramite prono?
Qui ingenia, & mores hominum, affectúſque animorum
Cognouit varios, formam, & naturam animantum
Cunctarum penitus vidit, victúmque, genúſque?
Qui quibus agreſtes populi, gentéſque feroces
Legibus & iuſsis, quo iure, & more regantur,
Et quibus ætatem tranquillam degere poſsint:
Rurſum quæ triſtem importent mala ciuibus ægris
Interitum potuit Graiis exponere chartis?
Eſt'ne ergo illius hæc argento impreſſa figura?
Atquì cùm frontem, atque oculos, nariſque, capútque
Temporáque, & mentum aſpicio, colluſtróque totam
Luminibus formam; liquiſſe Acherunta videtur
Magnus Ariſtoteles, tenebríſque in luminis oras

Emerſiſſe

Emerſiſſe, iterum exortus, nobiſque renatus.
Namque ego in hac parua effigie te agnoſco, Michaël,
Te venerande ſenex, cognomen ab hoſpite ducis
Qui gentile tuum: cerno, inquam, in imagine priſca
Te nouum Ariſtotelem: tu illum omniparentis alumnum
Naturæ eximium non ſolùm fronte, geníque,
Et naſo: ſed, quod magis eſt mirabile habendum,
Mente, animóque refers, & moribus, ingenióque:
Hoc mihi tu tantùm differre videris ab illo:
Ille quibus populi iuſsis, & legibus æuum
Degere tranquillum, ac tutum, optatáque potiri
Pace queant: quibus edictis ſua regna, quibúſue
Conſilijs reges regere, aurigaréque poſsint,
Præſcripſit: tu docte ſenex, tu regna ruinæ
Proxima conſilio fulcis. Cùm Gallia nuper
Sanguinearum irarum æſtu concuſſa labaret:
Sanguine ciuili cùm vrbes, campíque natarent:
Paſsim cùm Germanus atrox, ſæuúſque Britannus:
Et, qui plus aſtu, quàm robore, pollet Iberus,
Prædabundus, ouans, per pinguia Gallica rura,
Per lætas ſegetes ſpolijs volitaret onuſtus:
Cum ruerent vrbes latè, cum mœnia, & arces
Tormentis validis magno labefacta fragore
Conciderent: cùm rex genus alto à ſanguine regum
Peſtifera (impauidus licet, & formidinis expers)
Sed tamen horreret magnus puer arma ſuorum:
Cùm regis vocem ciuili imbuta cruore
Spicula iactantes manibus ſe audire negarent
Præcipites rabie ciues, trepidíque furore:
Tu venerande ſenex ſapienti pectore, & alta
Mente, & conſilijs rectis, linguáque diſerta,
Et ſuada, & doctis dictis reſperſa cruore
Arma extorſiſti populo irato, atque furenti:
Tu tantos hominum motus, támque horrida bella
Ciuibus armatis alijs componere inermis
Sciuiſti tandem, & tantos ſedare tumultus.

FINIS

Digitized by Google